* L. Ironia.
Mu. [*Et quidem iſtæc, quæ eſt apud te*], xſiſij.
Poteſtxċr] *à ſuperiore verſu pendere*, ſſiſip.
Al. [*deſponderim,*] Cſſiſp.

C. * *[Immo" hæc, quæ" apud te eſt,] Clitiphônis eſt* ſſiſij
Amîca. M. *ita aiunt?* C. *& tu credis?* M. *ómnia.* ijſſip
C. *[Et] illûm aiunt velle vxôrem, ut cùm [ſpopónderim,]* {Cſſip 2
Des qui aurum ac veſtem, átque ália, quæ opus ſunt, cómparet. ſſdaſp
M. *Id eſt profécto; id amica dábitur.* C. *ſcilicet* liadſp
Datûrum. M. *[vah, fruſtra ígitur gauîſus] míſer.* iſdſp

L. *Daturum*, ſub. ſcias, per eclipſin.

Mu. [*ah, fruſtra igitur gauiſus ſum,*] iſaſip.

Quiduis tamen iam malo, quàm hunc amíttere. ſiſiſp
Quid nunc renúntiem abs te reſpônſum Chreme, ſiſſi
Ne ſéntiat me ſenſiſſe, atque ægrè ferat? ſiſſp
C. * *Aegré! nímiùm illi Menedême indúlges.* M. *ſine;* ſadſp

* Corripit patrem de nimia indulgentia. L Repetitio eiuſdem verbi ad indignationé obiurgantis.

Incœptum eſt: pérfice hoc mihi perpétuò Chreme. ſſiaal
C. *Dic conueníſſe, egíſſe te de núptiis.* ſſiſi
M. *Dicam: quid déinde?* C. *me factûrum eſſe ómnia.* ſſiſp
Génerum placêre: poſtrémò étiam ſi voles, ai idſi
* *[Deſpônſam] quoque eſſe dícito.* M. *hem, iſtuc volúeram.* ſxijdp

* C. Hoc mirificè placebit Cliniæ.

G. [*Sponſam*], ſijidp.

C. * *Tantò ócyùs te ut poſcat, & tu id quod cupis,* ſiſiſp
Quàm ocyſſimè ut des. M. *cúpio.* C. * *na, tu propédiem* ſidſdp
(Vt iſtam rem vídeo) iſtîus obſaturábere. ſſaaap

* V. Suadet ab occaſione & facili.
* L. Prædictio ominantis, & mox conſilium.

Sed hæc [utut] ſunt, cautim, & paulâtim dabis, iiſſp
Si ſápies. M. *fáciam.* C. *abi intró: vidè quid póſtulent.* {ddiſa ddid
Ego domi ero, ſi quid me voles. M. *ſanè volo:* aiſiſi
Nam [te ſciênte fáciam] quicquid égero. ſibſij

R. *Al.* [*ita ut*], *ſed perperam*, ijſſſp.

Mu. [*te ſcientem faciam:*] *pro, te cōſulam te certiorem faciam*, ſidſij.

ACT. V. SCEN. I.

ARG. C Quia iam ad exitum properat fabula, fallacia detegitur per Menedemum. Is enim ad Chremetem iterum prodit, poſtquàm filio futuras eſſe nuptias annuntiarat. ... verò eſt valde, quòd nihil iſtorum quæ Chremes futura prædixerat, intellexerit conari...

llum & ſeruum. Narrat igitur Chremeti totum negotium ordine, & audita & viſa in ſuis ædibus. Sed inter narrandum Chremetem ſubinde exagitat non ſine ſuauitate, diſſimulans ſe intelligere negotium, & quaſi confirmans opinionem patris de Clitiphone. Ad extremum autem, ſignorum commemoratione eò perducit eum, vt fateatur Chremes ſe turpiſsimè falſum eſſe. Sic re ipſa cognita multò impotentiùs filio iraſcitur, quàm anteà Menedemus. Sed hic illum reuocat, & admonet vt ſuorum ſit præceptorum memor, de non obiurgandis nimiùm liberis. Poſteà negotium expeditur de nuptiis, atque fit deniquè epitaſis rerũ Clitiphonis diuturnior, & aliud conſilium initur, vt adoleſcens à Bacchide abſtrahatur. Eſt admodũ miſta. Prima pars eſt cõuitiatoria, ſed planè εἰρωνικὴ. Deinde eſt μεμπτικὴ, cùm ſe ipſum increpat errore cognito, & non ſine χετλιασμῷ. Eſt & παραμυθητικὴ ob conſolationem Menedemi. Poſtremò eſt συμβουλετική. *Theſes.* 1 In alienis oculatiores ſunt, in ſuis cæcutiunt. 2 Præceps abit ductus aut ira aut nimio amore. 3 In vtraque fortuna amicorum conſilio opus eſt. 4 Obiurgator non eſt ferendus, qui in alio vitium reprehendit, in quo ipſe deprehenditur. M Quoſdam rebus alienis rectè proſpicere, ſuis autem malè, docet hæc ſcena. Quiuis nanque aliena deſpicit nullo affectu impeditus, ſed liberè iudicans. In re autem propria fertur præceps, ira ductus, aut amore nimio. Quapropter tam in ſecundis rebus, quàm ad voluptatem fluentibus, amicorum conſilio opus eſt, & illorum authoritati plurimùm tribuendum eſt, ne id in nobis deprehendatur, quod ipſi in aliis comprehendimus. Quapropter Cicero in prima Actione contra Verrem ſic ait, Nihil eſt quod minùs ferendum ſit, quàm rationem vitæ ab altero repoſcere eum, qui non poſsit ſuæ reddere. Et in quinta ſic ait, Omnia poſtremò quæ vindicaris in altero, tibiipſi vehemẽter fugienda ſunt. Etenim nõ modò accuſator, ſed ne obiurgator quidẽ ferẽdus eſt is, qui quod in alio vitium reprehendit, in eo ipſe deprehenditur. *Verſ. gen. Quatuor & triginta primi, & ſexageſimusſeptimus cum ſequentibus ad finem vſque ſcenæ ſunt trochaici tetr. cat. Reliqui ſunt ſenarij ſiue iambici trim. acat. nempè triceſimusquintus cum vno & triginta ſequentibus.*

MENEDEMVS. CHREMES.

aſſbiſt- EGO *me non tam aſtûtum, neque ita perſpicâcem eſſe, [id] ſcio:* *E. Al. [certò], G quod verſui repugnat.*

aſabſſt- *Sed hic adiûtor meus, & mónitor, & præmonſtrâtor Chremes,* *Poteſt hic cenſeri iambicus, iſddiſſi.*

dſſſtv *Hoc mihi præſtat: in me quiduis harum rerum cónuenit,*

ſſſatv *Quæ ſunt dicta in ſtultum, * caudex, ſtipes, áſinus, plúmbeus:*

ſtdiſatv atſb *In illum nil poteſt: nam exúperat ĕius [ſtultítia, hæc ómnia.]*

ataſſtv C. *Ohe. iam déſine deos vxor gratulândo obtúndere,*

ſſſxat. ſſſaſ *Tŭam eſſe inuêntam gnatam: * niſi [illŏs ex tŭo] ingénio iúdicas* *Mu. [ilos tuo ex] A ſed verſus non ſanatur, ſſſaſat-: vel ſſſaſat-.*

ſſſbaſt- ſſ *Vt nĭhil credas intellígere, niſi idem dictum eſt cénties.*

Facetũ exordium ſtultitiã Chremetis declaraturum. L & totum ironicum eſt.

*Conuitia in ſtultum. L Metaphoræ prouerbiales in ſtupidos & parũ intelligentes.

Mu. [ſtultitia omnia hæc.] ſtſbſdt- *: vel* ătſbſdt- *: vel* iſidiſai. *Al. [aſtutia omnia hæc.]* A ſtſbxtt-. *& eliſò l in [illŭ] atque ŏ in [eius],* atſbſtt-.

* Ingeniũ Soſtratæ ſtupidũ notat. L. Faceta ironia.

G. [interim quid] æxſſſt-: vel eliſo d in [Sed] & in [quid], tſſſſt-. Mu. [Sed quid iamdudũ interim illic gn.] ſſtſſit-.

*Gaudium de aduentu ſenis.

Mu. [nuntiaſtin?] dtſſttv.

Sed [quid interim] illic iandûdum gnatus ceſſat cum Syro? {tſſſ td}

M. Quos ais hómines Chreme ceſſâre? C.* [ēhem,] Menedême áduenis! Mu. [h em.] {tbtſ tbtſ}

Dic mihi Cliniæ, quæ dixi, [nuntiaſtíne?] M. ómnia. dtſſtv

C. Quid ait? M. gaudêre ádeò occœpit, quaſi qui cúpiunt núptias. aſaſat

* Interiectio profuſi cachinni.

C.* Ha", ha", hæ. M. quid riſiſti! C. ſerui venêre in mentem Syri aſſſt-

* L. Amplificatio à minôri. nã ſi voltus, quantò magis animos?

Fingit, Metaphora à figulis.

Veterator, qui vetus eſt in aſtutia.

Calliditátes. M. itáne! C.* voltus quoque hóminum fingit ſcelus. dſbſbſt

M. Gnatus quòd ſe aſſímulat lætum, id dicis? C. id. M. [idem] iſtuc mihi R. Al. [itidem], ſſaſdat-. ſſaſat-

Venit in mentem. C. veterâtor. M. magis", ſi magis" noris, putes {tſdſſt tſdſa}

G. [prius hoc], aбſſxбt: vel aſſiaſt-: & [prius] diſyllabo remanente, aſſiʊſt-

G. [ſponſam nuntiaſti filio ſcio], ſaaſбtt-. vel ſic ſaaſſt-, ut [nuntiaſti] ſit triſyllabum.

G. [uti], ſſidſtt-.

Mu. [aurum, atque ancillas opus eſſe, argentum ut dares]. ſſſaſt-.

Al. [&], ſſttſſt-: ubi [nihil] monoſyllabum eſt.

Ita rem eſſe. C. ăin' tu! M. quin tu auſcúlta. C. mane, [hoc priùs] ſcire éxpeto, {aбſſaſt aſſſaſ}

Quid perdíderis. nam ubi [deſpônſam nuntiáſti fílio,] ſaaſſt-

Contínuò iniecíſſe verba tibi Dromônem, ſcílicet dſtbſſv

Sponſæ veſtem, aurum, ancillas, opus eſſe argéntum" [vt] dares. ſſdſt-

M. Non. C. quid non! M. non inquam. C. [neque] ipſe gnatus! M. nihil prorſus Chreme. ſſſaſбt-

Magis vnum étiam inſtâre, vt hódie conficerêntur núptiæ. aatadſt-

C. Mira narras. quid Syrus mĕus! ne is quidẽ quicquam! M. nihil. {tſtʌſſt tſſ}

C. Quámobrem! M. néſcio équidem: ſed te miror, * qui ália tam planè ſcias: {ataſſſ adſſaſ}

* C. Faceta & pulchra ironia in eũ qui deceptus eſt.

Sed" [ille tuus] quoque Syrus idem mirè finxit fílium. {aabſſſ dt}

Mu. [ille tuum]. G. [Syrus ille tuum quoque], ddtſſſtv: vel [tuum Syrus ille quoque], tddſſtv: vel [tuum quoque ille idem Syrus], ttſxſſtv: & eliſo s in [Syrus] ttſdſſtv.

Vt ne

ſſabtſt- ſſdr Vt ne [paúlulum quidem'] ſubóleat [eſſe amîcam] hanc Cliniæ. *Mu.[amicā eſſe], ^ſed verſus ita non ſanatur, ſt x baſt-.*

attſſia- attſſt C. Quid ais! M. * mitto iam oſculári, atque amplexári: id nihil puto.

atdſtſt ſt C. Quid' eſt, quod ámpliùs ſimulêtur? M. vah. C. quid eſt! M. audi modó.

tſtſt- * Eſt mihi v'ltimis conclâue in ǽdibus quoddam retro:

ſſſſt- Huc eſt intrò latus lectus, veſtiméntis ſtratus eſt:

ſſſat- C. Quid poſtquàm hoc eſt factum? M. dictum, factum: huc ábijt Clítipho.

ſbſtſt- C. Solus! M. ſolus. C. tímeo. M. Bacchis conſecûta eſt ílico.

tbatatv C. Sola! M. * ſola. C. péri). M. vbi abiêre intrò, operuêre óſtium. C. hem,

tdtſſtv Clínia hæc fíeri vidêbat? M. quid ni! [mecum vnà] ſimul.

xijdſi ſ C.* Fílij eſt amîca Bacchis Menedême: óccidi.

aiſdp M. Quámobrem! C. * decem diêrum vix mihi eſt família.

ſ dſi ſi M. * Quid' !iſtuc times, quòd [ille óperā amico] dat ſuo! *Mu.[operam amico ille],* ſi=ſij: vel ſibſij.

ſaſiai C.* Immo quòd amicæ. M. ſi dat. C. an dúbium id tibi eſt!

dſſſi [Quenquam ánimo tam commúni] eſſe aut leni putas,

ſaſadi Qui ſe vidênte amîcam * patiâtur [ſuam!] M. ha'' ha'', hæ. *Glareanus tollit [ſuā]*, iidai. *nā in [ha, ha, hæ] nihil eliditur.*

ſbiſi Quídni, quò verba facíliùs dentur mihi?

ſdddſi C. Derídes! méritò mihi nunc ego ſuccénſeo:

ſiaſſp Quot res dedêre, vbi poſſem perſentíſcere,

iaſſai id Niſi eſſem [lapis'] quæ vidi! væ míſero mihi.

ſijiſi [At ne illud haud inúltum (ſi viuo) ferent.]

ſdſſp * Nam iam. M. non tu te cóhibes! non te réſpicis!

G. *Hic erit hypercatalecticus, ſi creticus & amphibrachys non admittuntur, vel legēdum [paulū quid].* ſſtbtſt-.

* Occupatio. C color Rhetoricus. L præteritio ad augendum.

* Aperit fallaciam. L Narratio.

* Argumētū quintæ amoris lineæ, quod ſola cum ſolo fuerit.

Mu.[vnà mecum] tdtſſtv.

* Exclamatio dolentis intellecta filii nequitia.

* L. Extenuatio.

* Honeſta in re turpi inſultatio in ſenem.

* L. Correctio indignantis.

R. Al.[Quēquámne animo tam comi], ſaſſſi.

* C. *Pat. ſuam*, Subaudi Subagitari, & eſt honeſta & verecunda eclipſis in re turpi. Virg. Nouimus & qui te.

Mu.[lapis?]

R.[Anne ill.h.i.ſ.v.ferent?] ſed deprauaté.

* Chremes indignatur in ſeipſum

Non ſibi ego exémpli ſatis ſum! C. *præ iracúndia* { dſsſſ dſd

R. Al. [tibi exempli] ^A *tum in [tibi] non fit eliſio, & in [ſatis] eliditur* s, dſdſſi.

Menedême, non ſum apud me. M. **téne iſtuc loqui!* aiiſſi

Nónne id flagitium eſt, te álijs conſilium dare, ſddiap

* *Foris ſápere, tibi non poſſe auxiliárier!* ibaſap

C. *Quid fáciã?* M. **id quod me feciſſe aiébas parũ:* dſſſp

* *Fac te eſſe patrem ſéntiat: fac vt aúdeat* ſiſiap

Tibi crédere ómnia, abs te pétere, & póſcere, aijdſp

Ne quam áliam quærat cópiam, ac te déſerat. dſiſp

C. * *Immo ábeat pótius multò quouis géntium,* ddſſp

Quàm hîc per flagítiũ, ad inópiã rédigat patrem. ſbbiap

Nam ſi illi [pergam] ſuppeditáre ſúmptibus ſſſaip

Menedême, **mihi illæc verè ad raſtros res redit.* aaſſſp

M. *Quot [incõmoditátes hac re accípies,] niſi caues.* { ſaiſdi ſ

R. [incommoda tibi in hac re capies,] ſidaddi.

Difficilem oſténdis te eſſe, & ignóſces tamen dſſiſp

Póſt! & id ingrâtum. C. *ah, neſcis [quàm] dóleam.* dſſſap

M. *vt lubet.*

Quid hoc, quod [rogo,] vt * *illa nubat noſtro? niſi quid eſt,* { ſaſddi ſ

Mu. [volo.] id eſt, cupio: vt nõ voluntatem modò, ſed deſyderium etiam declaret.

Quod [mauis.] C. *immo & gener, & affines placẽt.* ſſdiſi

M. *Quid dotis dicam te dixiſſe filio?* ſſſij

Quid * *obticuíſti!* C. *dotis!* M. *ita dico.* C. *ah.* M. *Chreme,* iaſbſi

Nequid vereâre, [ſi minùs eſt, nihil dos] mouet. { ſaiap ſaiaſ

G. Al. [ſi eſt minùs, nihil nos dos]. al. [ſi minùs, nihil dos nos]. ſaaxſp: *& eliſo s in [minùs] factaque in [nihil] ſinæreſi,* ſaiaſp.

^A *Caterùm [ſi minùs eſt] poteſt referri ad præcedentia vel ſequẽtia.*

C. *Duo talenta,* **pro re noſtra, ego eſſe decréui ſatis:* bſtſiſſ

* *Sed ita dictu opus eſt, ſi me vis ſaluum eſſe, & rem, & filium,* bdſſſſ

Me, mea ómnia bona doti dixíſſe illi. M. *quam rem agis?* tbſſſſ

C. *Id mirári te ſimulâto, & illum rogitâto ſimul,* ſſdiſaſ

Quámobrem id fáciam. M. *quin ego verò, quámobrem* aadſaa

* L. Opportuna reprehenſio qua tangitur ſcopus fabulæ.

* L. Prouerbiale eſt.

* Recolit ac retorquet conſilium datum.

* L. Cõſilium Menedemi.

* C. Hoc terribiliter pronuntiandũ: & verba propriè rigidi & aſperi patris.

Mu. [pergo], ſſiaip.

* L. Prouerbiali figura alludit ad raſtros Menedemi, de quibus initio fabulæ: alioqui ad reſtim rediit, dicturus erat.

R. Al. [quid] pro quãtum, vel propter quid.

* L. Conficiuntur Cliniæ nuptiæ, ad abſoluendum cataſtrophen huius partis fabulæ.

Mu. [malis.]

* C. Tacemus conſilia, reticemus dolores, obticemus quorũ nos pudet.

* B. Pro re n. pro meis facultatibus. Tacitè rem ſuã familiarẽ extenuat.

* L. Conſilium ad perturbandum Clitiphonem. & eſt œconomia ad ſequẽtem ſcenam.

UNED

rem id fácias, néſcio.

bdaſdſt- C. Egóne! * vt ſeius] ánimum, qui nunc luxúria, & laſciuia *Mu.* [*illius*], bdaſdſt-.

ttſaſſtv Diffluit, retúndã, rédigã, vt quo ſe vertat, néſciat,

aſbſbat- M. Quid [agis!] C. mitte, ac ſine me in hac re gérere mihi morem. M. ſino.

bdtbſſtv Itáne vis? C. ita. M. * fiat. C. age iam vt vxôrem accérſat, [paret. *Mu.* [*paret Se. hic,*]

atſſſtv * Hic, [ita vt liberos eſt æquum dictis confutábitur.

tdbſaſt- * Sed Syrum. M. quid eum? C. egóne! ſi viuo, ádeò exornâtum dabo,

aſſbſt- A'deò depêxum, [vt dum] viuat, meminerit ſemper mei: *Al.* [*vſque vt dum*], aſſſdiſi. [R] *al.* [*vſque dum*], *ſed id verſus non patitur.*

tſaſſtv Qui ſibi me pro ridículo, ac delectaménto putat.

dtſxbab- / dtſtda * Non (ita me dij ament) audêret [hæc fácere] vidǔæ mulíeri, G. [*facere hæc*], dtſſaab-.

ſbſtatv [Quæ in me fecit.]

* L. Ratio conſilii ab vtili & honeſto: népe vt corrigatur Clitipho.

C. [*aiis?*]

* C. Conceſsio irati aduerſus pertinacem.

* Nouum periculum Clitiphonis, ne motus illi ſuperiores repente cõſileſcant.

* L. Cõminatio per apoſiopeſin, [C] ſcilicet Puniam.

* L. Amplificatio à minori.

Prouerbium.

Al. [*In me quæ fecit.*] ſdbſtatv. [E] *verſus perficitur ſequenti ſcena.*

ACT. V. SCEN. II.

ARG. [C] Reſtat ad tranquillitatem rerum omnium, vt Clitipho verbis patris perterritus, in viam redeat, & Bacchide relicta, vxorem ducat. [V] Itaque Chremes vt filium perterrefaceret, adornat exhæredationem. [L] éſtque hoc ſummum Clitiphonis periculum. [V] Qua re ex Menedemo audita, conqueritur de patris iniuria: & eſt σχετλιαστική. Sed pater interueniens eum redarguit, cauſas conſilii ſui referens, eſt ἐπιτιμοτική. Poſtremò ſeruus in grauius ferè malum coniectus inuenit conſilium [P] aliud Clitiphoni [B] callidum, quo cataſtrophen, id eſt, exitum, euentúmque negotii machinatur: [V] vbi συμβουλευτική eſt. [P] Deinde ad Menedemum hero ſuo non planè fidens, concedit. [V] Orditur Clitipho à querela & accuſatione de patris conſilio per interrogationem eclipticam. Propoſitio eſt, Pater vult me, vt tu refers, exhæredare. Rationem addit ex inopinato, ab ira & ἀστοργία eius, quia alieniori animo tam citò eſt à me factus, quàm pater eſſe ſolet. *Theſes.* 1 Adoleſcentuli ad meliorem frugem propoſitis damnis reuocandi ſunt. 2 Liberi præcipites in omnia vitia ruunt, niſi refrænentur certis rationibus, vel exhæredatione, vel aliis quibuſlibet. 3 Compeſcendus eſt appetitus, vti rationi morem gerat. 4 Diſciplina & iuſta educatio præſtantiores viros efficiunt. [M] Proteruos adoleſcentes caſtigandos, ac acriter propoſito damno terrendos eſſe, vt ad officium reuertantur, monet hæc ſcena. Liberè nanque adoleſcentium cupiditates lõgiùs euagantur, ad omne ſcelus impellente appetitu præcipites, niſi à ratione reuocentur. Itaque pater non aliter quàm equorum domitor, imò multò magis filium luxu diffluentem, tanquam in gyrũ rationis flectere debet, vt rei domeſticæ ac publicæ, vſui honoríque eſſe poſſit. Cic. in 1. Offi. loquens de temperantia ſic ait, Efficiendum eſt, vt appetitus rationi obediant, eámque neque præcurrant propter temeritatem, nec propter pigritiam, aut ignauiam deſerant, síntque tranquilli, ac perturbatione animi careant: ex quo elucebit omnis conſtantia,

UNED

ſtantia, omníſque moderatio. Nam qui appetitus longiùs euagantur, & tanquam exultantes ſiue cupiendo, ſiue fugiendo, non ſatis à ratione cõtinentur, hi ſine dubio finem & modum tranſeunt. Relinquunt enim, & abiiciunt obedientiam, nec rationi parent, cui ſunt ſubiecti lege naturæ. Plato in IIII. de Republ. ſic ait, Educatio bonáque inſtitutio, ingenia quoque bona efficit. Et in I. de Legib. inquit, Aſſero eos qui in præſtantes viros aliquando euaſuri ſint, ab ineunte ſtatim pueritia oportere idipſum tam ludendo, quàm ſtudendo in ſingulis ei negotio conuenientibus meditari.

Verſ. gen. Primus eſt fragmentum vltimi verſus ſcenæ ſuperioris. quatuor & viginti ſequentes ſunt, item trochaici tetr. catal. Reliqui ad finem vſque ſcenæ iambici tetr. acat.

CLITIPHO. MENEDEMVS. CHREMES. SYRVS.

Mu. [quæſo eſt]. ſtbſſatv.
Clitipho relatu Menedemi ſe à patre abdicatum credit.

ITA'NE *tandem [quæſo,] Menedême, vt pater*
Tam in breui ſpátio omnem de me eiécerit áni- tdſſtbv
mum patris!
Quodnam ob fácinus! quid ego tantum ſcéleris ad- ſabſbſtv
miſi miſer!

* L. Purgatio ab exemplo vulgi:
Mu. [eſſe grauius], ſabtáſtv.
Beneuolentiæ indicium.

* *Volgò id fáciunt.* M. *ſcio tibi [eſſe hoc gráuius] mul-* ſabſaſtv
to, ac dúrius.
Cui fit: verùm ego haud minùs ægrè pátior id, qui ſtdſbſt-
néſcio,
Nec ratiônem cápio, niſi quòd tibi bene ex ánimo dſbabdt-
volo. CL. *hîc*

Alÿ [hic] in ſequentem verſum transferunt, ſed ab hoc eſt elidendum.

Patrem aſtâre aiébas? M. *eccum.* CH. *quid me incú-* ſſſſſt-
ſas Clítipho?

*L. Accuſat filium & reddit rationem facti ſui. Chremes.

* *Quicquid ego huius feci, tibi proſpéxi, & ſtultítiæ* dſſaſdt-
tuæ:

Carpit filium de deliciis.

Vbi te vidi ánimo eſſe omíſſo, & ſŭáuia in præséntia adtſtſt-
Quæ eſſent, prima habêre, neque conſúlere in longi- ſtraatv
túdinem:

A neceſſario.

Cœpi ratiônem, vt neque egéres, neque vt hæc poſſes ſadſaſtv
pérdere.

* L. Pulchra traductio in pronominibus.

* *Vbi, cui décuit primò, tibi non lícuit per te mihi* aaſaaſbv
dare,
A'bÿ ad próximos, tibi qui erant: ĕis commíſi, & { attaſt- / attaſ }
crédidi.
Ibi tuæ ſtultítiæ ſemper erit præsídium Clítipho: bſadſa-
Victus, veſtîtus, quò in tectum te recéptes. CL. *hei* ſtſtſt-
mihi.

CH. *Sát*

bſſſtcv CH. *Sátius eſt, quàm te ipſo hærêde hæc poſſidêre Bácchidem.*

dtſſſt– S. *Diſpéry, ſceléſtus quãtas turbas concíui inſciens!*

Accuſatio ſui ipſius.

tdatſtv CL. *E'moricúpio.* CH. *prius quæſo diſce quid ſit víuere:*

C. *Viuere*, Cũ virtute & ratione intelligas.

bſſſtv *Vbi ſcies, ſi diſplicêbit vita, tum iſtoc v'titor.*

btaſb..– S.* *Here, licétne?* CH. *lóquere.* S. *at tutó.* CH. *lóquere.* S. *quæ [iſta eſt práuitas,]* G. [*iſta prauitas,*] btaſbtt–.

* Eclipſis. [1] Conatur Syrus transferre culpam omnem in ſe, vt liberet Cliphonem.

ſdſſbſtv *Quǽve [améntia,] quod peccáui ego'', id obéſſe huic?* CH. *ílicet,*

G. [*amentia eſt,*] ſtſſbſtv. Mu [*eſt amentia,*] ſſaſbſtv.

ſſſaſt– *Ne te admíſce: nemo accûſat Syre te, nec tu aram tibi*

{bttſaſt– {bttſaſ *Neque precatôrem parâris.* S. *quid agis?* CH. *nĭhil ſuccénſeo*

ttſſſdt– *Nec tibi, nec [huic:] nec vos eſt æquum, quod fácio, mihi.*

E. *Aliàs* [*tibi?*] dtſſſdt–.

{bttſaſtv {bttſdb S. [*A bijt, ac rogâſſe vellem.* CL. *quid'?*] S. *vnde mihi péterem cibum:*

Mu. [*Abijt, rogaſſe vellem.* CL. *quid Syre?*] aijſibap.

abſdſiſi *Ita nos abalienâuit: tibi iam eſſe ad ſorôrẽ intéllego.*

adſibd.p CL. [*A'deón' rem rediíſſe vt periculum*] *étiam fame mihi ſit Syre!* *Mu.* [*Adeóne rem rediſſe vt periculum*], [A] *ſed verſus non conſtat.*

Extremum miſeriarum fames.

vſſſiſp S. *Modò líceat víuere, [ſit ſpes.]* CL. *quæ?* S. * *nos eſuritúros ſatis.* *Mu.* [*ſpes eſt.*] vſaſſiſp.

*L. Riſus ab inexpectato. non habebat enim aliud quod ſubitò reſpõderet Syrus, & illud in primis augebat.

ſſdſſai CL. *Irrídes in re tanta, neque me quicquam conſilio ádiuuas!*

dijiiſap S. *Immo, & ibi nunc ſum, & vſque dudum id egi, dum lóquitur pater:*

ſdiſdſp *Et, quantùm ego intellégere poſſum.* CL. *quid?* S. *non [ſáberit] lóngiús.* *Mu.* [*abierit,*] ſcbſſbſp.

Prę nimia affectatione intercipit ſermonem.

{aiſſiſp {aiſſiſ CL. *Quid id ergo?* S. *ſic eſt:* * *non eſſe horum te árbitror.* CL. *quid iſtuc Syre!*

* Callidũ Syri cõſilium, quo cataſtrophé machinatur, [L] dum rem ad deprecationem & miſericordiã perducere cogitat.

{idaſſſi {idaſſ *Satin' ſanus es!* S. *ego dicam quod mihi [in mẽtem:] tu diiúdica.* G. [*In mentem*] *ſub. Venit. Al.* [*in mente eſt:*] *al.* [*in mentem eſt.*]

ſſſdiſi *Dum iſtis fuíſti ſolus, dum nulla ália delectátio,*

Quæ

UNED

*L. Conie&ctura à ſigno & tempore, Expellunt inuenta filia, ergo non amant.
*Facilè aſſentitur.
*L. Confirmatio à remotione, Nam ſi nō ob peccatū, relinquitur vt ob inuētam filiā ſit iratus.
*Materna in filios indulgētia. L Argumētum à perſona, Mater nō auxiliatur, non eſt ergo mater.
*Callidū Syri conſilium.

Quæ própior eſſet te: indulgêbant, tibi dabāt. nunc filia diſſdiſp
* *Poſtquàm eſt inuênta vera, inuênta eſt cauſſa, qua te expéllerent.* ſſiſſiſi
CL.* *Eſt veriſimile.* S.* *an tu ob peccâtum hoc, eſſe illum irâtum putas?* ſbſſſſi
CL. *Non árbitror.* S.* *nunc áliud ſpecta:* MATRES OMNES *filiis* ſidſſſſi
In peccáto adiutríces, auxílio in patérna iniúria ſſſaiſi
Solent eſſe: id non fit. CL. *verum dicis. quid ergo [nunc Syre]* iſſſſip
Al. [nunc faciam Syre?] tſſixiap. Mu *CL. verùm quid ergo nunc faciā Syre?] iſſſiiap.*
[Fáciam? S. *ſuſpiciônem iſtam ex illis] quærerem profer palám.* adſſiſp
R. ex Priſciano: [S. Suſpicionē iſtanc ex illis], ſiſſſiſp: G *[Faciam? S. ſuſpicionem iſtanc ex eis], vbi [eis] monoſyllabū eſt, adſſiiſp.* Mu *[S. Suſpectionem quære ex illis iſtam: rem profer palám.] ſiſſſſp.*
Si non eſt verum, ad miſericórdiam ambos addúces citò, aut ſſdiiſſi

*L. Secum approbat conſilium.

Scibis cuius ſis. CL. *rectè ſuádes: fáciam.* S.* *ſat rectè hoc mihi* ſſſdſſ

Eraſmus reÿcit [in] in finem verſus præcedentis: tum hic erit trochaicus catal. ſſdſdſbv.

In mentem venit. nanque adoléſcens quàm [minima] in ſpe ſitus erit, ſſaſadp
R. Al. [maxima], ſed verſui repugnat.
Tam [facilimè boni patris] pacem in leges conficiet ſuas. {diiſſai dija
R. [facilimè patris], tum fuerit trochaicus catal. taſſldt-. Valla [maximè patris], ſed verſus non conſtat, niſi inſeratur [boni], ſrjtſſai.

Eclipſis.

Etiam haud ſcio ánne vxôrem ducat, ac Syro nil grátiæ. ſiſſiiſi

Al. [ob hoc quod factum eſt.] G *[adhuc factum quid eſt?] tiſibaſi.*

Quid autem hoc! ſenex exit foras: ego fúgio, [adhuc quod factum eſt.] {tiſibaſi ſ
Miror non iuſsiſſe ílico me árripi. ad Menedêmum hinc pergam: eum ſſaiaſp
Sunt qui transferāt [eum] in ſequentem verſum: tū vterque claudicat.

Precatorem, id eſt, interceſſorem.
G. [habeo fidei nihil,] iſibſbap.

Precatôrem mihi paro: ſeni noſtro [fídei nihil hábeo.] iſbaſabi

ACT. V. SCEN. III.

ARG. L Impulſa quærela filii Soſtrata expoſtulat cum marito, v & pro filii ſalute plus æquo ſollicita monet, adeóque increpat maritum, ne pergat exhæredare filium: at maritus contrà

contrà admodum ſalſis & mordacibus obiurgatiunculis eam refutat, & exagitat, in ipſius
inobedientiam & mores acerbè inuehens. Eſt igitur ſcena & ἐπιτιμητικὴ &, σκωπτικὴ. C in qua
continetur imago quædam diſsidii inter virum & vxorem, qui natura moroſi atque diffi-
ciles ſunt. V Theſes. 1 Tales ſunt filii quales ſunt parẽtes. Naturæ ſequitur ſemima quiſ-
que ſuæ. 2 Matres plus indulgent filiis quàm patres. 3 Sæpe mulieres ineptæ mari-
torum conſiliis aduerſantur propter filios. 4 Etiam inter matrimonio coniũctos inter-
dum altercationes eſſe ſolent. M Quales ſunt parentes, tales plerunque filios eſſe, docet hæc
ſcena. Quapropter cùm filiis opera datur, ab omni ebrietate ac luxu cauendum eſt, ne id vi-
tium nati referant. Plat. in VI. de Legib. loquens de filiorum procreatione ſic ait, Idcirco e-
brius tanquam mente captus, ad ſerendum eſt inutilis. Nempe veriſimile eſt, eum fœtus in-
æquales, inſtabiles, obliquos, tam membris, quam moribus procreare. Quapropter per totam
quidem vitam, & maximè quandiu generationi vacat, abſtinebit quiſque cauebítque ne fa-
ciat, vel quæ ſuapte natura morbos inducant, vel quæ ad petulantiam iniuriámque dedu-
cant. Hæc enim in animos & corpora naſcentium neceſſariò tranſlata, illic imprimuntur,
peiorésque naſcuntur. Sed præcipuè die illo ac nocte ab illis abſtinendum eſt.

*Verſ. gen. Trochaici tetr. catal. ſex nempe, decimus, vndecimus, & quatuor vltimi. Reliqui iambici a-
catalectici, iique tetrametri excepto decimoſexto dimetro.*

SOSTRATA. CHREMES.

idibſſai PROFECTO *niſi caues tu homo, áliquid gna-
to conficies mali:*

aſdiſdij *[I'd] que ádeò miror, [quómodo tam] inêptum quic-
quam potúerit tibi*

{illẽdiſp {iſdſ *Venîre in mentem, mĭ vir.* C. *oh, pergín' múlier eſſe!
[vllámne ego]* *Al.* [*vllam ego*], iſſiſbſp. *Bembus hæc ita,* [*C. Pergin' mulier odioſa eſſe? nullámne ego
rem vnquam in vita mea*], *ſed vix verſus cenſebitur. ſequentem
verò in hunc modum* [*Volui, quin tu in ea mihi fueris aduorſatrix
Soſtrata,*] adibaſſp, [*tu*] *non eliſo ſed correpto.*

{ſaduſdſp {ſadſ *Rem vnquam vólui, quin tu in [ea mĭhi] aduerſá-
trix fúeris Sóſtrata!*

{ſaxſddſi {ſaſ *At ſi rógitem iam, quid' eſt quod [peccem,] aut
quámobrem hoc fáciam, néſcias.* *Al.* [*peccẽ hîc*].
tunc [*At*] *pẽdet à verſu ſuperiore, & in* [*quid*] *eliditur d,* dſſiddſi.

ſſſſſai *In qua re nunc tam confidênter reſtas ſtulta.* S. *ego
néſcio,*

{xavvſdſi {aad C. *Imò ſcis pótiùs, quàm* * [*quidem' rédeat*] *ad ín-
tegrum hæc éadem orátio.* Go. [*Imò*] *per ſimplex
m prima breui.* G *aut
diuide, vt i ad ſuperiorem verſum pertineat, & lege* [*redeat qui-
dem*], ſadddſi. A *Riuius tollit* [*hæc*], *Eraſmus* [*eadẽ*], *ſed verſum
non ſanant.* MU [*quidem redeat ad integrum eadem ratio.*] A *ſed
verſus non ſanatur, niſi legas* [*redeat quidem* &c.] ſdſaabſi.

aiſi, ſſ ; S. *Oh, [inîquus] es, qui me tacêre de re tãta póſtules.*

C. *Non*

C. *Tu homo*, cũ contemptu, & ſtomacho pronuntiandum.

[*Id*] *pendet à verſu ſuperiore, niſi quis malit in* [*quomodo*] *primam breuẽ & vltimam longã dicere.* dſdaſdij. MU [*qui tam*], dſſiſdij.

L. *Mulier* ad vituperationem.

Notat mulierum importunitatem.

Al. [*ea re mihi*] G *tũ* [*ea*] *&* [*mihi*] *monoſyllaba, & creticus loco tertio.* ſaxſſdſp.

C. *Neſcio*, ſic lege vt intelligas contrarium.

* L, *Red, ad int.* id eſt, in excuſandis peccatis repetatur. & eſt exprobratio inſcitiæ.

Mu. [*iniquos*].

UNED

* B. Abdicationem minatur filio.

C. *Non póſtulo: iam lóquere:* * *nihilò minùs ego hoc fáciam tamen.* ſdbdiap

* Repetitio verbi cum ſtomacho.

S. * *Fácies!* C. *verum.* S. *non vides quantum mali ex ĕare éxcites!* {aſtſtxp aſtſtſ

* L. Propoſitio accuſationis eſt auté Subditus, qui pro vero ſubiectus eſt.

* *Súbditum ſe ſuſpicâtur.* [C. *áin' tu!*] S. *certè, inquam, mĭ vir.* tſtdſſtv *E. Al. [C. ſubditum, áin' tu?] vt ſit hypercatalecticus,* tſtſdſſtv. *Mu [áin' tu ſubditum:]* A *ſed verſus non ſanatur. Bembus [C. ſubditum? áin' tu? S. certè ſic erit mi vir.]* xſdſſxp.

* Imprecatio.

C. *Confitêre tuum non eſſe.* S. *ah, óbſecro te, iſtuc inimícis ſiet.* xaſiadſp *Hunc verſum in duos trochaicos trim. catal. ſecuit Glareanus, additis duobus vocabulis, hoc modo, [C. Cōfitere tuū non eſſe filiū. S. ah,] tdſtt. [Obſecro te, iſtuc noſtris inimicis ſiet.] dſſatv. Bembus ſic legit, [Confitere tu? S. au obſecro, iſtuc inimicis ſiet.] ttſtſatv. [tu au] ſpondeus, nulla facta eliſione.*

Egóne confitear mĕum nō eſſe fílium, qui ſit meus! {bdxſiſſp bdſ

* L. Ironica reprehéſio, qua perſtringit vxorem.
C. *Conuincas*, iuridicum verbum.

C. * [*Quid! métuis, ne non, cùm velis, conuíncas eſſe illum*] *tuum!* dſiſſſp *R. Al. [Quid metuis? nónne cùm velis cōuincas illum eſſe],* A dſijſſdv: *erit catalecticus.*

S. *Quòd fília eſt inuênta?* C. *non, ſed quod magis credêndum ſiet,* {ſiſiſſp ſiliſa

Al. [Id quòd], xdſp: *vel eliſo d in [quòd],* ſdſp.
Mu. [Facilè cōuinces], bſſſſxai: *vel* bſſſſdiſ.

[*Quòd*] *eſt consímilis móribus,* idſp

[*Conuínces fácilè*] *ex te natum: nam tŭi similis eſt probé:* {ſdſſxbx ſdſſ

Notat vxoris mores ex filii moribus.
Vltimus poteſt etiam eſſe iābicus, idſiſdſi.

Nam illi nĭhil vítij eſt relictum, quin id ĭtidem ſit tibi. {ſaaſtax ſdt

Tum prætéreà talem, niſi tu, nulla páreret fílium. ſaſatatv

Sed' ipſe egréditur: quam ſeuêrus! rem cùm vídeas, cénſeas. {ſatſſax ſ

ACT. V. SCEN. IIII.

ARG. H In hac ſcena, matrum placabilitas & manſuetudo, patrum verò ſeueritas oſtenditur. Clitipho quoque conſilium ſerui exequitur, & à petitione verba facere incipit, P matrem adhuc ſolicitiorem reddens, cùm tam petat obnixè, vt ſibi parentes commonſtret. Ex qua re profectò faciliùs ad tranquillitatem omnium rerum peruenitur. Soſtrata Clitiphonem ſuum Chremetíſque eſſe confirmat. Chremes ipſum contumelioſè obiurgat, trepidum pudentémque, vel matre coram, reddit. V *Theſes.* 1 Caſtigatio parentum liberos erudit & informat. 2 Filiorum eſt, vt ſuis parētibus obſequantur. 3 Iracundiæ tanta vis eſt, vt vel Deos neſciat. Eſt autem in ſtatu coniecturali. Siquidem Clitipho ex matre ſuos parentes ſciſcitatur, atque eo pacto impellit, vt ſeſe illa periculo interponat. Hinc & grauis in filium obiurgatio. Poſtremò liberorum officium deſcribitur. Vocatur autem in dubium ſitne

UNED

Clitipho Soſtratæ & Chremetis filius. Filius negat coniecturis quibuſdam adductus. Mater iuramento affirmat, ſicut & pater. Vterque tamen propter tantam filii impudentiam comminatur. M Increpationes paternas neceſſarias, ac filiis luxu diffluentibus vtiles eſſe ad mutandum vitæ inſtitutum, exemplo huius ſenis ac laſciui adoleſcentis, docet hæc ſcena. Adoleſcens enim inter æſtus affectuum fluctuat: & niſi reprimatur, omnem modum excedit, idcirco caſtigandi ſunt adoleſcentes. Vnde dicitur, Qui parcit virgæ, filium ſuum odit. Horat. in ſermo. patris diligentiam in ſua inſtitutione his verſibus celebrauit, Ipſe mihi cuſtos incorruptiſsimus, omnes Circum doctores aderat. quid multa? pudicum (Qui primus virtutis honor) ſeruauit ab omni Non ſolùm facto, verum opprobrio quoque turpi.

Verſ. gen. Trochaici tetr. catal. omnes, excepto fortaſſe decimoquinto, qui ſi vulgata lectio retineatur, iambicus erit tetr. acat.

CLITIPHO. SOSTRATA. CHREMES.

ſaſlbſt- ſſ — SI VNQVAM *vllum fŭit tempus mater, cùm ego voluptáti tibi* — Valebat ad matrē cōſilium hoc, propterea mater producitur.

ſaſtxaſt- aſtſt — *Fúerim, * dictus filius tŭus tŭa voluntâte, óbſecro,* — * πᾶθος à pietate.

ſdaaſat- ſbſ — *Eius' vt memíneris, atque ínopis nunc te miſerêſcat mei:*

ttaſſſt- — *Quod peto, & volo, [paréntes] meos vt commónſtres mihi.* — R. *ex Priſciano [parenteis].*

tlſbſtv — S. * *O'bſecro mi gnate, ne iſtuc in ánimum indúcas tuum,* — * C. Verba propriè matris deſperatæ.

atſadſt- — *Aliênum eſſe te.* CL. * *ſum.* S. *miſeram me, hóccine quæſiſti óbſecro!* — * C. Hæc vox ſimplex terribiliter p̃nuntiat.

bſſdeſſv — * *Ita mihi, atque huic ſis ſupérſtes, vt ex me", atque hoc natus es.* — * L. Confirmatio c̃ more iurādi antiquo parentum.

dſſſſtv — * *Et cauĕ poſthac (ſi me amas) vnquam iſtuc verbum ex te aúdiam.* C. * *at* — * L. Interminatio. * L. Obiurgatio.

adſſſtv — *Ego (ſi me métuis) mores caue in te eſſe iſtos séntiā.* — Aſperitas patris.

Alij [at] præcedentis verſus in hunc transferunt, bſaſſtv.

ſdſtſt- — CL. *Quos?* C. *ſi ſcire vis, ego dicam.* * *gerro, iners, fraus, [héluo,]* *Al. [helluo],* — * C. Contumelioſè in abiectiſsimum quéque, & nullius pretii hominem.

eſſſt- — *Gáneo, damnôſus: crede, & noſtrum te eſſe crédito.* — * L. Hyperbolica comparatio ad augmentum confirmationis.

ſſſtbt- — CL. *Non ſunt [hæc] parêntis dicta.* C. * *non, ſi ex cápite ſis meo* G. *Al. [hæc iam]*, ſſſidij. *ſit iābicus acat.* MU *[hæc iam dicta parētis,]* ſſdſſbt-.

taſſdſtv — *Natus, item vt aiunt Minéruam eſſe ex Ioue: ea cauſſa magis*

adbeſſt- — *Pátiar Clítipho, flagitijs tuis me infâmem fieri.* — G. *[fieri] prima longa.*

S. * *Dij*

* L. Abominatio. Deos neſcio, iratorū more hæc.

S. * *Dij iſtæc prohibeant.* C. *deos neſcio: ego quod póſtero, enîtar ſéduló.* Glareanus tollit [enitar], ſbxdſbt- & [deos] facto monoſyllabo, ſbſdſbt-. Mu. [S. Di iſtæc. C. neſcio deos: &c.]ſtaaaſt-.

* L. Comminatio ad acrimoniam & venuſtatem.

* *Quæris id, quod habes, paréntes: quod abeſt, non quæris, patri* tdtſaſt-

Mu. [Quo modo obſequare, & ſerues], ttſſtſtv.

[Quómodo obſequâre, & vt ſerues] quod labôre inuénerit. ttſtſtv ttſd

* L. Apoſiopeſis, ſub. Scortum.

* *Nō mihi per fallácias addúcere ante óculos? pudet* dſtſdtv

* L. Amplificatio à minori, id eſt, me pudet dicere, at te non puduit facere.

Dícere hac præsênte verbum turpe: * *at te [id] nullo modo* tſtſſt- Al. [illud], tſxſſt-.

* V. Hîc cataſtrophes fit initium.

Fácere píguit. CL. * *eheu quàm ego nunc totus diſplíceo mihi,* bbſaſdtv

Mu. [incipiam].

Quàm pudet! neque quod principium [inuéniam] ad placândum, ſcio. tdſaaſtv

ACTVS V. SCENA V.

ARG. [L] Interuentu Menedemi, & deprecatione perſonarum veniam conſequitur Clitipho, [P] & grata pax poſt tantas turbationes conciliatur, ita vt omnia ad tranquillitatem eandem ac iucundam compoſitionem redigantur: [L] quæ eſt abſoluta cataſtrophe, [P] quemadmodum Comœdię finis expoſtulat. Proinde Clitiphoni quoque libito Archonidis filia collocatur. Poſtremò Syrus ab hero veniam adipiſcitur. [V] *Theſes.* 1 Nimis auſteri parentes & moroſi non ſunt ſemper collaudandi. 2 Pacificatores omnem rationem in pace concilianda quærunt. 3 Caſtigati liberi in viam redeunt, & matrimonio tanquam capiſtro refrænantur. 4 Permittenda eſt & filio ſponſæ electio. Cæterùm in Clitiphone quidem eſt μεταμελητικὴ, cùm pœnitens veniam erratorum precetur. In parentibus autem eſt προτρεπτικὴ, cùm filium ad ducendam vxorem adhortentur. [M] Laſciuum filium, ſed vitæ inſtitutum iam mutantem, recipiendum eſſe in gratiam, & iugali compede vinciendum, monet hæc ſcena: oſtendens affectus iuueniles ratione caſtigatiores fieri, mediocritatem illam, quæ iure laudatur, & concordiam habenti pollicetur & affert: cuius oppoſitum efficit vitiū. Vnde Ariſtoteles in nono Ethices, Vitioſus igitur animus in ſeditione poſitus eſt, & nec ſe amat, nec alios. Talis autem diſpoſitio, cùm multas habeat miſerias, totis viribus fugienda eſt, & enitendum, vt boni ſimus. Sic enim & nobis & aliis erimus amici. Et Plato in eo Dialogo, qui inſcribitur Lyſias de amicitia ſic inquit, Improbi nunquam, vel ſibi ipſis, vel inuicem ſimiles ſunt, ſed perturbati penitus & inſtabiles. qui verò ſecum ipſe diſſentit, nullo modo cum alio conſentiet, nec vlli amicus eſſe poterit. Et ſic patet, inquit, quod ſolus bonus bono amicus erit: malus autem non bono, nec malo vnquam reuera amicus efficietur.

Verſ. gen. Trochaici tetr. catal. excepto vltimo iambico dimetro acat.

MENEDEMVS. CHREMES. CLITIPHO. SOSTRATA.

Menedemus ſolus hæc ſecum.

ENIMVERO, *Chremes nimis gráuiter crúciat adoleſcéntulum,* ſtxabat atd

Nim

Nimiſ'que inhumáné. éxeo ergo, vt pacem conci-
liem. óptumè
Ipſos video. CH. *ſehem, Menedême ſcur non accérſi*
iúbes
Filiam, & quod [dixi dotis,] firmas! S. *mi vir te*
óbſecro,
* *Ne fácias.* CL. *pater óbſecro vt mihi ignóſcas.* M.
da véniam Chreme:
Sine te exôrem. CH. * *[egône mea bona vt dem Bác-*
chidi dono! ſciens] E. *Iãbicus tetr. acat.* adbiſiſi. Mu [*egón' m. b. v. d. B. dono ſciens?*] axbſtſt-.
Non fáciam. M. *at id' nos non ſinêmus.* CL. *ſi me vi-*
uum vis pater,
Ignóſce. S. *age Chreme mi.* M. *age quæſo, ne tam* ob-*
firma te Chreme.
CH. *Quid' iſtuc! vídeo non licêre, vt cœperam, hoc*
periéndere.
M. *Facis vt te decet.* CH. *ea lege hoc ádeò fáciam,*
ſi [ſacit]
Quod ego hunc æquum cénſeo. CL. *pater ómnia fá-*
ciam: ímpera.
CH. *Vxôrem vt ducas.* CL. *pater.* CH. *nihil aúdio.*
M. *ad me recípio,*
Fáciet. CH. *nihil étiam aúdio ipſum.* CL. *péry.* S.
an dúbitas Clítipho!
CH. *Immo, vtrum vult.* M. *fáciet ómnia.* S. *hæc dum*
incípias gráuia ſunt,
Dúmque ignóres: vbi cognóris, facília. CL. *fáciam*
pater.
S. * *[Gnate mi, ego] pol tibi dabo puéllam lépidam,*
quam tu fácilè ames:
Filiam Phanócratæ noſtri. CL. * *rufámne illam*
vírginem,
Cæſiam, ſparſo ore, adúnco naſo! non poſſum pater.
CH. *Eia vt élegans eſt! credas ánimum ibi eſſe.* S. *á-*
liam dabo.

G. *Poteſt hic cenſeri iãbicus acat.* ijſiſſai.

Mu. [*ehem Menedeme,*]

Filiam, vt nubat ſcilicet Cliniæ.

Mu. [*dotis dixi.*]

* C. Hæç timebat ne omnia bona illi traderet.

* L. Simulat ſe difficilem Chremes, vt filium ad frugé redigat

E. *Et hic quoque iãbicus*, diſiſſſp.

Mirè ſibi ignoſci poſtulat.

* Metaphora à repagulo occludendo.

G. *Rurſus & hic iãbicus*, idijſiſp.

Muretus [*faciat id,*] adiſaadp.

Pater, vox deliberantis: L timidè recuſantis: V Hæſitante geſtu proferendum eſt.

* Blãda matris ſuaſio.

G. [*Gnate, ego*]. ddbſaſb–. E [*Nate mi*] *extra verſum*. aatſaſb-. A *Muretus tollit* [*tibi*], tabſaſb-. V L. Deformis puellæ deſcriptio, ad exhilarandũ ſpectatorem.

UNED

G. Eſt & hic iambicus acat. iſaſdbbp.

CL. Quid (iſtuc!) quãdóquidem ducênda eſt, egómet hábeo propémodum, — Al. [iſtic?]

G. Al. [nunc laudo], ſed verſus non conſtat. MU [nunc laudo te] & [Archonidis] penultima producta, tſtſtſtu.

Quàm volo. S. (nunc pol te laudo.) gnate. CL. (Archónidis) fíliam. — R. Priſcianus [Archonidi].

S. Pérplacet, CL. pater hoc nunc reſtat. CH. quid?

CL. Syro ignóſcas volo,

Syro ignoſcitur.

Quæ mĕa cauſſa fecit. CH. fiat. Vos valête, & plaúdite.

CALLIO'PIVS RECE'NSVI.

Mu. [Adelphœ].

(ADELPHI) TERENTII.

Mu. [Funebribus L. Aemilij Pauli, quos fecere Q. Fabius Maximus, P. Cornelius Africanus.

Go. [L. Minutius Poſthumus.]

Go. [Clau. Flaccus, Clau. filius tibijs dextris. Facta Latina è Græca Menãdru. L. Anitio Gallo, M. Cornelio Cethego.]

ACTA LVDIS (FVNERALIB. Q. FAB. MAX. P. CORNELIO AFRICANO ÆDILIB. CVRVLIB.) EGERE L. ATTILIVS PRAENESTINVS, (MINVTIVS PROTIMVS,) MODOS FECIT (FLACCVS CLAVDI, TIBIIS SARRANIS. FACTA GRAECA MENANDRV, L. ANICIO, M. CORNELIO) COSS.

FABVLÆ INTERLOCVTORES.

MITIO	ſenex.	SOSTRATA	matrona.
DEMEA	ſenex.	CANTHARA	nutrix.
SANNIO	leno.	GETA	ſeruus.
ÆSCHINVS	adoleſcens.	HEGIO	ſenex.
SYRVS	ſeruus.	DROMO	ſeruus.
CTESIPHO	adoleſcens.	PAMPHILA	nurus.

C. SVLPITII APOLLINARIS PERIOCA IN ADELPHOS.

Al. [adoleſcentulos,]

DVOS cùm habêret Déme a (aduleſcéntulos,)
Dat Mitióni fratri adoptândũ Aeſchinũ:

Sed

Sed Cteſiphônem rétinet. hunc citharíſtriæ.
Lepôre captum, ſub duro ac triſti patre
Frater celâbat Aéſchinus: famam rei,
[Amôrem" in ſe] transferêbat. dénique
Fidícinam lenóni erípuit. vitiáuerat
Idem Aéſchinus ciuem A'tticam paupérculam,
Fidémque déderat, hanc ſibi vxôrem fore.
Démea iurgâre, & gráuiter ferre. mox tamen
Vt véritas patefâcta eſt, ducit Aéſchinus
Vitiâtam, pótitur Ctéſipho citharíſtriam,
** Exoráto ſuo patre duró Démea.*

Al. [*Amorémque in ſe*], iſſiſp. G [*Ac in ſe amorem*], ſiſiſp. MU [-*famam quoque Amoris ſuſe*], ſiijſpſ: iiſiſp.

* *Hic vltimus verſus in quibuſdam exemplaribus omittitur.*

DONATI PROLEGOMENA IN ADELPHOS TERENTII.

HÆC Fabula Adelphi Palliata, vt ipſum indicat nomen ex plurali numero, cùm ſit vna ex maſculino genere, cum ſit Comœdia: ex Græca lingua, cùm ſit Latina: cenſetur. Potuit eam Terentius Fratres dicere; ſed & Græci nominis εὐφωνίαν perderet, & prætereà Togata videretur: ad ſummam, non ſtatim intelligeretur Menandri eſſe: quod Terentius in primis lectorem ſcire cupit: minus exiſtimans laudis proprias ſcribere, quàm Græcas transferre. Eſt igitur Menandri: & à fratrum facto, quibus argumẽtum nititur, nomen accipit, Huius tota actio cùm ſit miſta ex vtroque genere, vt ferè Terentianæ omnes, præter Heautontimorúmenon, tamen maiori ex parte motoria eſt. nam ſtatarios locos perpaucos habet. Prodeſt autem & delectat actu & ſtylo. In hac, primæ partes ſunt, vt quidam putant Demeæ: vt quidam, Syri. Quod ſi eſt vt primas Syrus habeat: ſecundæ Demeæ erunt: tertiæ Mitionis, & ſic deinceps. Quanquam etiam ſunt qui putant primas Mitioni dandas, ſecundas Syro, tertias Demeæ. Nam quod ait Terentius, Senes qui primi venient: non ad partes quas dicunt, ſed ad ordinem pertinet exeuntium perſonarum. Hæc etiam, vt cætera huiuſmodi poëmata, quinque actus habeat neceſſe eſt, choris diuiſos à Græcis Poëtis. quos etſi retinendi cauſa iam inconditi ſpectatoris minimè diſtingunt Latini Comici, metuentes ſcilicet nequis faſtidioſus finito actu, velut admonitus abeundi, reliquæ Comœdiæ fiat contemptor, & ſurgat: tamen à doctis veteribus diſcreti atque diſiuncti ſunt, vt mox aperiemus poſt argumenti narrationẽ. In hac prologus aliquantò lenior inducitur: qui magis etiã in ſe purgãdo, quàm in aduerſariis lædendis eſt occupatus. Protaſis eſt turbulenta, Epitaſis clamoſa, Cataſtrophe lenis. quarum partium rationem diligentiùs in principio propoſuimus, cùm de Comœdia quædam diceremus. Hæc ſanè acta eſt ludis ſcenicis Funebribus L. Æmilii Pauli: agentibus, L. Ambiuio, & L. Turpione: qui cum ſuis gregibus etiam tum perſonati agebant. Modulata eſt autem tibiis dextris, id eſt, Lydiis, ob ſeriam grauitatem: qua ferè in omnibus Comœdiis vtitur hic Poëta: ſæpe tamen, mutatis per ſcenam modis, cantica mutauit: quod ſignificat titulus ſcenæ habẽs ſubiectas perſonis literas. M.M.C. Item Diuerbia ab hiſtrionibus crebrò pronuntiata ſunt, quæ ſignificantur D. & M. literis ſecundum perſonarum nomina præſcriptis in eo loco vbi incipit ſcena. Annotandum ſanè quòd hæc fabula προτατικὸν πρόσωπον non

UNED

habet, hoc eſt, perſonam quæ ad argumentum nihil attineat, quæque ſit aſſumpta extrin cus, vt eſt in Andria Soſia. Hanc dicunt ex Terentianis ſecundo loco actam etiam tum di nomine Poëtæ, itaque ſic pronuntiatam, Adelphœ Terenti, non Terenti Adelphœ, qu adhuc magis de fabulæ nomine Poëta, quàm de Poëtæ nomine fabula commendabatur. hac quidem ſpectatur quid interſit inter ruſticam, & vrbanam vitam: mitem, & aſperam libis, & mariti: veri patris, & per adoptionem facti. Quibus propoſitis ad exemplum, vitā perinde, fugiendáque Terentius mōſtrans, artificis Poëtæ per totam fabulā obtinet laudem.

ARGVMENTVM EIVSDEM.

Ex duobus Atticis fratribus, alter quidem, Demea nomine; rus coluit, vxorem duxit: fi lios ſuſcepit duos, Æſchinum & Cteſiphonem: at alter, Mitio nomine, vxorem non du xit, & filios procreare noluit: ſed ſibi filium fratris Æſchinum adoptauit, atque ita indi genter eduxit à paruulo, vt effuſè luxuriatus adoleſcens, ad poſtremum ciuem Atticam vir ginem vitiaret, captus amore eius. quo facto, & cum matre puellæ pepigit nuptias eiuſdem quam vitiauit. Cúmque rem geſtam ad patris, à quo adoptatus fuerat, conſcientiam, iam iámque perlaturus eſſet, precibus Cteſiphonis fratris ſui, qui apud durum patrem atque a greſtem Demeam parciùs, atque arctiùs haberetur, impulſus eſt, & vt eidem à lenone rape ret meretricem: quo facto multiplici errore completur fabula. Nam & Demea cum hoc ip id eſt, cum Mitione litigabat, tanquā cum eo qui corruperit adoleſcentē adoptatum in mo res perditos, neſciens ſuum ſibi filium Cteſiphonem eſſe corruptum: eluditúrque à Syro Mitione per totam fabulam. Et mater puellæ iam decimo menſe poſt raptum virginis, Æ ſchinum credit ſibiipſi rapuiſſe meretricem: quæ perturbatio citò in trāquillum redacta Nam re comperta de vitio virginis, Mitio dat ciuem Æſchino quam concupiuerat: eiúſq matrem ipſe accipit. Deprehenſo verò Cteſiphone in amore meretricis, primò iraſcitur De mea: pòſt lenitur, atque habendæ eius meretricis licentiam præbet. Primus actus hæc con net, Mitionis ſolius primò verba & pòſt, eiuſdem & Demeæ iurgium. Secūdus actus hæc c net, Lenonis alteram rixam aduerſus Æſchinum pro puella: eiuſdem apud Syrum querel lætitiam Cteſiphonis: obſeſſionem amicæ: & eiuſdem gratiarum actiones apud Æſchinu Tertius actus hæc continet, Trepidationem matris Soſtratæ & Cantharæ nutricis ob par rientem Pamphilam vitiatam ab Æſchino: Getam nuntiantem dominæ ſuæ per errore quòd ſibi rapuerit Æſchinus meretricem, reditum in ſcenam Demeæ: eiuſdémque cum Sy ludificante ſermocinationem: interuentum Hegionis, cum querela apud eundem Deme de facto Æſchini, & conſolatione Soſtratæ. Quartus actus hæc continet, Cteſiphonis cu Syro colloquium: deluſionem Demeæ: eiuſdémque in ſcenam interuentum, atque ſecund fruſtrationem per Syrum factam: Mitionis cum Hegione ſermonem: querelam Æſchini rebus ſuis, eiuſdémque cum Mitione patre facetiſſimam decertationē: Demeæ reditū in ſc nam ex errore in quem eum coniecerat Syrus: & renouatum cum fratre eiuſdem iurgiu proceſsionem in ſcenam temulenti Syri. Quintus actus hæc continet, Deprehenſionem C ſiphonis cum meretrice: tertium cum Mitione iurgium Demeæ, eiuſdémque vitæ priſt correptionem: & per eum multa in Comœdia noua, hoc eſt, blandimētum circa Æſchinu & affabilitatem circa Getam: conciliationem Syri & vxoris eius: & veniam circa Cteſipho nem: permiſsionémque habendæ meretricis. Seruatur autem per totam fabulam mitis M tio, ſæuus Demea, Leno auarus, callidus Syrus, timidus Cteſipho, liberalis Æſchinus, pa mulieres, grauis Hegio. In diuidendis actibus fabulæ identidem meminerimus, primo p ginarum dinumerationem, neque Græcos, neque Latinos ſeruaſſe: cùm eius diſtributio iuſmodi rationem habeat, vt vbi attentior ſpectator eſſe potuerit, longior actus ſit: vbi ſtidioſior, breuior atque contractior. Deinde etiam illud, in eundem actum poſſe coni tres & quatuor ſcenas introeuntium atque exeuntium perſonarum. Facta autem hæc vna de duabus fabulis, Adelphis Menandri & Commorientibus Diphili.

M. AN

M. ANTONII MVRETI IN ADELphos Terentii Argumentum.

MITIO, & Demea, duo diſſimillimo fratres ingenio fuere. ille vrbanam vitam ſecutus eſt: hic ruſticam : ille cœlebs vixit, hic vxorem duxit: ille ingenio leniſſimo: hic aſperrimo: ille mitis etiam in alienos, hic ſæuus etiam in ſuos: ille etiam in ira placidus, hic etiam citra iram ferox. Erant Demeæ filii duo: ex quibus natu maiorem Æſchinum ſibi adoptauit Mitio, eúmque ſecum in vrbe liberaliſſimè, indulgentiſſiméque educauit: minorem Cteſiphonem ruri ſecum ſeuerè imprimis, ac reſtrictè habuit pater. Æſchinus multas meretrices, patre ad omnia conniuente, adamauit, multa conuiuia celebrauit, quæ denique iuuentus fert, ea omnia non liberè modo, ſed etiam licenter exercuit. poſtremò vſque eò progreſſus eſt, in virginem pauperculam quidem, ſed bonam, bonis prognatam, Pamphilam nomine, quam mater Sophrona vidua ſanctè ſecum, & pudicè, vt poterat, educabat, noctu temulétus cùm incidiſſet, vim ei attulit, grauidámque fecit. venit poſteà ad matrem illius, veniam petens, pollicénsque ſe puellam vxorem ducturum. ea fide data, & ignotum eſt, & tacitum. Cteſipho, cùm in vrbem interdum ventitaret, ipſe quoque cithariſtriæ cuiuſdam amore correptus eſt. totam eius rei famam, ne quà emanaret, ac perueniret ad Demeã, in ſeſe Æſchinus transferebat. tandem cùm leno, puellæ dominus, aut pecuniam ſibi, quanti ea erat, vellet in manum dari, aut ſe eam alii venditurum minitaretur, adductus in ſummam deſperationem Cteſiphò, iam de relinquenda patria cogitabat: cùm Æſchinus, re intellecta, qui nullo neq; pudore teneretur, neque metu, domum lenonis per vim ingreſſus eſt, & ipſum, & familiam contudit pugnis, puellámque per vim abreptam tradidit fratri. Spargitur tota vrbe rumor, venit Demea, Mitionem obiurgat, inclamat, teſtatur deos atque homines, quòd diſſolutus, quòd intemperans, quòd vinoſus, quòd ſcortator, quòd nullius bonæ rei Æſchinus foret, omnem in Mitione vno hærere culpam: diis gratias agere, quòd ille ſaltem, quem ipſe ruri haberet, frugi ac temperans eſſet: rei ſtuderet, & famæ, illarum rerum nihil ne cogitaret quidem: tantum videlicet intereſſe inter ſuam & fratris diſciplinam. placat hominem, quantum in ſe eſt, Mitio: iámque ſe ab eo expediuerat, cùm ſuperuenit aliud, quod maiores etiam tumultus excitaret. raptam ab Æſchino cithariſtriam, perfertur ad matrem Pamphilæ, quæ quidem Pamphila ita erat ad pariendum vicina, vt iam è dolore laboraret. quid faceret miſera? mutatum Æſchini animum, ſe verò, filiámque ſuam proditas per ſummam perfidiam ac deſertas putabat. Getam ſeruulum, qui pauperem familiam ſolus, vt poterat, alebat, mittit ad Hegionem, puellæ cognatum, iubétque ei rem, vt erat, exponere. intereà audierat Demea, ſuum quoque Cteſiphonem in raptione affuiſſe: iámque totus in fermento, vt aiunt, erat: cum ei Syrus, ſeruus vaferrimus, mendaciolum aſpergit : veniſſe quidem rure Cteſiphonem, ſed veniſſe obiurgatum Æſchinum: multa ei medio foro mala dixiſſe, deinde rediiſſe rus in præfecturam ſuam. lacrumare gaudio Demea: & gratulari ſibi, quòd vnum ſaltem haberet, in quo extaret paternæ ſeueritatis exemplum. dum rus redit, incidit in Hegionẽ, à quo de conſtuprata per vim ab Æſchino Pamphila intelligit. denuo commotus, dum fratrem, vt in eum iram euomeret, quærit, obuium habuit mercenarium à villa, ex quo ſciſcitatus de filio, accipit, non eſſe ruri, redit ad Syrum: à quo ei rurſus nouum mendacium, velut offa in os, ne latraret, obiicitur: quærit, vbi fratrem reperire poſſet. id verò ita indicauit Syrus, vt infelix ſenex, dum illius verbis fidem habet, nequicquam omne oppidum perreptauerit. Interea Mitio omnium ab Hegione certior factus, ipſemet ad mulieres profectus, iacentes iam & afflictas erexerat, labantes & dubias confirmauerat, triſtitia ac mœrore cõfectas recreauerat, pollicitus, ſe Æſchino Pamphilã vxorem daturum. venit Demea. clamor, iurgium, conuicia. etiam eo præſente, ſeruulus quidam Cteſiphonem per imprudentiam nominat. ille cùm ſubito per vim in ædes irrupiſſet, quem iampridem putabat ruri fodere, aut arare, aut aliquid ferre denique, eum accubantem cum amica & ſuauiter potitantem deprehendit. ibi verò tanta iracundia incitatus eſt, vt arderet. ſatis diu vociferatus cùm eſſet, tandem placida & compoſita Mitionis oratione eò perducitur, vt, depoſita vetere ſæuitia, benignus, affabilis, lepidus eſſe meditetur. itaque ipſo non permittente tantùm, ſed etiam iubente puerpe-

UNED

ra domum traducitur: fiũt nuptiæ, lenoni numeratur argentum, Mitio ipſe Sophronam ducit vxorem: Hegioni datur, vnde viuat, Syrus vna cum Phrygia vxore manumittitur. cũ Mitio, cæterique omnes, ſed tamen præcipue Mitio illam tantam, tam inſperatam tam ſubitam mutationem admiraretur, graui & cordata oratione claudit fabulam Demea, ſi omnia profundere, ſi in omni libidine ac nequitia viuere, ſi totam rem helluationibus, ſcortationibus, largitionibus conſumere libeat, nihilo id ſua magis, aliquanto etiam minus, quo ſibi minus ætatis ſuperſit, quàm aliorum intereſſe: ſin corrigi ſe in loco, & modicè coërceri atque admoneri velint, eũ eſſe ſe, qui id præſtare poſſit permittũtur ei omnia. ita fabula cõcluditur.

ARGVMENTVM PHILIPPI MELANchthonis in Adelphos.

PROTASIS.

ERIPVERAT Æſchinus lenoni mulierculam, fratri gratificatus, qui illam amabat. Id poſtquàm reſciuit Demea, aſpero & incommodo ingenio pater, de eo peccato cum Mitione, cui Æſchinum dederat adoptandum, expoſtulat: queritúrque eius indulgẽtia corrumpi. Periclitantur itaque Æſchinus & ſeruuli, quomodo lenoni ſatisfiat, quomodo celetur Demea ne Cteſiphonis peccatum reſciſcat. Neque enim tam ipſe ſibi, quàm frater curæ eſt. Prætereà amabat ingenuam quandam Æſchinus, cui fidem dederat, vxorem ſe ducturũ eſſe: quæ poſtquàm raptam audiuit pſaltriam, grauiter perturbata eſt, metuens ne deſereretur. Habet hæc pars mira conſilia, miras technas ſerui, quibus fallitur Demea. *Epitaſis.* Reſciſcit Demea vitiũ oblatum eſſe ingenuæ ab Æſchino: ea verò de re miram Tragœdiam excitat. Magis commouetur poſtquàm deprehendit Cteſiphoni cum pſaltria rem eſſe. Miſerè etiam angitur Æſchinus, cùm in diſcrimen venit, ne vxore excidat. *Cataſtrophe.* Hæ turbæ omnes, prudentia & manſuetudine Mitionis ſedantur. Primas itaque in hac fabula ſenes habent. Confertur enim cum aſpero & inclementi patre vrbanus & comis pater. Et hucomnia ſpectant, vt appareat in re domeſtica, publica, commerciis hominum vbique nullam eſſe neque vtiliorem, neque gratiorem virtutem comitate. Conſtat autem hæc Comœdia, magna ex parte accuſationibus & excuſationibus: crebras habet querelas, & pene Tragica πάθη. Quare in primis conducit eius lectio ad locupletandam facundiam.

PROLOGVS.

ARG. M Hic prologus ſimplicitate ac veritate beneuolentiã Terentio parat, & odium aduerſariis à malignitate & liuore. V Eſt apologeticus, cùm ad calumniatoris obtrectationes reſpondeat, P illius obiecta modeſtè ac leniter purgans. Magis enim in hoc verſatur, quàm in aduerſario lædendo. V Nam aduerſarii Terentium nunc furti accuſabant, nunc auxilium Lælii & Scipionis in ſcribẽdis fabulis obiiciebant. P Nec profectò magnopere illud defendit quod obiicitur, vtpote ſe eſſe adiutum à Lælio & Scipione, imò id ſibi maximæ laudi ducit.

L. Exordio perſtringit aduerſarios, & à modeſtia beneuolẽtiam captat.

POSTQVA'M *Poëta ſenſit ſcriptũram ſuam*
Ab iniquis obſeruári, & aduerſários
Rápere in peiórem partem, quam actúri ſumus:
Indício de ſe ipſe erit: vos éritis iúdices.

Laud

Laudine an vitio duci factum opórteat.
** Synapothnéſcontes Diphili Comœdia eſt.*
E'am Commorientes Plautus fecit fábulam.
In Græca adoléſcens eſt, qui lenôni eripuit
*Meretrîcem. * in prima fábula; eum Plautus locum*
Relîquit íntegrum. eum hic locum ſumpſit ſibi
In Adélphos, verbum de verbo expreſſum éxtulit.
*E'am nos actúri ſumus nouam. * pernóſcite,*
Furtúmne factum exiſtimêtis, an locum
Reprĕhénſum, qui prætéritus negligéntia eſt.
** Nam quod iſti dicunt maléuoli, hómines nóbiles*
Eum [adiutâre,] aſſiduéque vnà ſcríbere:
** Quod illi maledîctum véhemens exiſtimant,*
E'am laudẽ hic ducit máximam, cùm illis placet,
Qui vobis vniuérſis, & pópulo placent:
Quorum ópera in bello, in ótio, in negótio,
Suo quiſque témpore vſus eſt ſine ſupérbia.
** Dĕhinc ne expectêtis argumentum fábulæ:*
Senes qui primi vénient, hi partem apérient,
*In agêndo partem oſténdent. * fácite æquanímitas,*
[Poétæ] ad ſcribêndum áugeat indúſtriam.

Al. [Veſtra, Poéta], dſſdſp. [c] *[Poeta ad ſcribendum augeat vt induſtriam.]* iſſbſp.

* συναποθνήσκοντες
1 Narràtio.
Diphilus Poëta, Comicus Græcus fuit.
Al. [eripit], ſaſſſp.
* L. *In prima fabula;* id eſt, in prima fabulæ parte.
G. [tegrum. eũ hic] anapæſtus.
Græca Latino ſtylo ornauit.
* L. Colligit ſummam defenſionis, quæ nititur finitione.
* Alia defenſio.
D. Al. [adiuuare,] iidſſp.
* L. Inuerſio, & eſt ſtatus qualitatis, quam confirmat à perſonis.
Laus ab humanitate.
Sine ſuperbia. q. d. idque ita, vt tamen illi minimè ſuperbirent ob collata beneficia.
* L. Præmonitio ad docilitatẽ. [v] éſtque purgatio cur hic prologus non ſit ὑποθετικός.
* L. Poſtulatio attentionis.

ACTVS I. SCENA I.

ARG. [P] In prima ſcena, quod prologus promiſit, argumentum narratur, opportunéque vita aſpera cum leni, pater mitis cum ſeueriſſimo comparatur. oſtendit etiam ſe Mitio admodum eſſe ſolicitum de Æſchino filio adoptiuo, quòd nondum de cœna heſterna redieriſſet. [H] ac pulchra admodum narratione quantùm ipſum amet; quàm liberaliter educet, quid cum illo facere cogitet, oppidò pulchrè exponit. Porrò ex hac ſcena ratio educandi liberos peti poteſt: [P] quos lenitate potiùs, quàm aſperitate aut vi inſtruendos præſcribit. [H] A' collatione narrationem auſpicatur: nam ideò confert cogitationes vxoris de abſente marito, cum cogitationibus parentum de abſentibus liberis. [V] Itaque ſcena hæc propter querimoniam abſentis filii eſſet quodammodo δραματική: & cùm argumentum totius fabulæ de more ſubiiciat, ὑποθετική. præcipuè tamen contentio perſonarum demonſtratiua obſeruanda eſt. *Theſes.* 1 Patrum eſt anxia ſollicitudo de filiis, qui non ſunt in officio. 2 Zelotypia vxoris de abſente multò vehementior eſt ſollicitudine patris de filio. 3 Vrbana vita ru-

ſticæ anteferenda eſt. 4 Inſtitutio puerorum ſit liberalis, & cum clementia morúmque ciuilitate. 5 Ciuilitas prodeſt vbique, ſi quid ſiue foris, ſiue domi contrahendum ſit.
M Propitii patris, valdéque amantis filium affectus, hac ſcena exprimitur: quæ viri clementis decorem ſeruans, imperium docet eſſe ſtabilius, quod amore gubernatur, quàm quod timore. Nihil enim violentum poteſt eſſe diuturnum. Seneca ſcribens de clementia ad Neronem ſic ait, Principibus certior eſt ex manſuetudine ſecuritas, quia frequens vindicta paucorum odium reprimit, omnium irritat. Et ad Paulinum de breuitate vitæ ſic ſcribit, Quàm meliùs beneficiis imperium cuſtoditur, quàm armis? Et Cyrus moriturus, vt eſt apud Xenophontem, Cambyſæ filio ſic dixit, Non eſt aureum hoc ſceptrum quod regnum ſeruat, ſed amici multi ſceptrum ſunt regibus veriſſimum maximéque ſecurum: & non parantur fidi amici vi, ſed potiùs beneficentia. Et alibi dixerat Cyrus, Neceſſe eſt, vt qui à multis timetur, is multos faciat ſibi inimicos: qui verò ſimul omnibus infeſtus eſt, in omnibus concordiã efficit. Cicero in prima Philippica, ſic ait, Clarum eſſe ciuem de Republ. mereri, laudari, coli, diligi glorioſum eſt: metui verò & in odio eſſe, inuidioſum, deteſtabile, imbecillum, caducum: quod videmus etiam in talibus ipſis illis, qui Oderint dum metuant, dixerint, perniciosum fuiſſe. *Verſ. gen. Senarij iambici.*

MITIO *ſenex.*

* L. Percontatiò. Mitio hac narratione exponit ſuam erga filium voluntatem, ſua conſilia de educatione exponit, itē conſilia Demeæ. Orditur autem narrationē à collatione, qua exaggerat curam, & amorem erga filium.

* STORAX.] *non rédijt hac nocte à cœna Aé-* illſſp
ſchinus: *Al. [Storax,]*
Neque ſeruulôrum quiſquam qui [aduôrſum aiſſſi
ierant.] D. [*ierant,*] *prima lōga, non aliter quàm in [ıuerãt].* R *al. [aduorsè ierant?] al. [aduorſus ierant?]* aiſſdi.
Profécto hoc verè dicunt, Si abſis v' ſpiam, aut iſſſi
Muretus reijcit [Aut], in ſequentem verſum, illſſp : dſſi̇i, *vel* dſſibi.
[Vbi ſi] ceſſes, euenîre ea ſátius' eſt, *Al. [Si vbi], ſed verſus non conſtat.* { iſſii iſſiii
Quæ in te vxor dicit, & quæ in ánimo cógitat. ſſibſi
Iráta, quàm illa, quæ paréntes propítij. ſiijd

* L. Cōparatio diſſimilium ad amplificationem.
R. *Al. [te], tũ in eo no eliditur es* A *neque o in [animo],* dſſdij.

** Vxor, ſi ceſſes, aut te amâre cógitat,* ſſiip
Aut [tete] amári, aut potâre, aut ánimo óbſequi: ſiſai
[Et] tibi bene eſſe ſoli, cùm ſibi ſit malé. dijſap
G. *Al. omittitur, [Et],* ijiſap. A *ſic & à Mureto in ſequenti verſu.*
Ego, quia non rédijt filius, quæ cógito! & ꝛdſſi
Mu. [rebus?]
Quibus' nunc ſollícitor [rebus,] ne aut ille álſerit, { 6dſſp a
Mu. [aut perfregerit aliquid.]
Aut v' ſpiam cecíderit, [ac perfrégerit áliquid!] { ſi ꝛdb ſdaſbp

* L. Exclamatio blādè corripientis & cū quadā admiratione.

** Vah, quemquámne" hóminem" [in] ánimo" inſtitúere, aut* ſdbbdi G. [*ſecum in*], ſdſbdi.
Parâre, quòd ſit chárius, quàm ipſe eſt ſibi! iiſſi

* D. Tranſitus ad argumentum ſubtiliſsimus.

*Atqui ex me hic non natus' eſt, ſed ex fratre. * is ádeò* { ſſ idi ſiſ
G. *Poteſt [At] à ſuperiore verſu pendere,* ſſiſdi.
Diſſimili ſtúdio eſt, iam inde ab adoleſcéntia. ddſbſi

* *Ego*

iſſſp * *Ego hanc clemêntem vitam vrbânam, atque ótium*
[Secûtus] ſum: & , quod fortunâtum iſti putant,
ſſſſj R. *Al.* [*Sectatus,*] ſſſſſi.
ſſaiſp *Vxôrem nunquam hábui: ille contrà, hæc ómnia:*
diſſſp *Ruri ágere vitam, ſemper parcè, ac dúriter*
iſſſi *Se habêre: vxôrem duxit: nati filij*
ſjſiſi *[Duo:] inde ego hunc maiôrem adoptáui mihi:*
ſſbiſi * *Edúxi à páruulo: hábui: amáui pro meo.*
aſijſi *In eo me oblêcto. ſolum id eſt charum mihi.*
dſddij *Ille vt [item] contrà [me hábeat,] fácio séduló.*
ſſijap *Do, [prætermitto:] non necéſſe hábeo ómnia*
xdidſp ſ *Pro mĕo iure ágere. poſtrémò álij clánculum*
ididſp *[Patres] quæ fáciunt, quæ fert adoleſcéntia,*
aſſiſp *Ea ne me celet, consŭeféci filium.*
ſſiſi * *Nam qui mentiri, aut fállere [insŭêrit] patrem, aut*
R. *Al.* [*inſueuerit*], ſſſixi.
ſſdſſi *Audêbit: tantò magis audêbit cæteros*
iſiiij * PVDÔRE *& liberalitâte líberos*
abijij *Retinêre ſátius eſſe credo, quàm metu.*
ſſddi * *Hæc fratri mecum non conuéniunt, neque placent.*
aſiaci aſiia *Venit [ad me ſæpe] clámitans, Quid [agis] Mítio!*
R. *Al.* [*ais*].
ſbiſſp *Cur perdis adoleſcêntem nobis! cur amat!*
ſſſſp *Cur potat! cur tu his rebus ſumptus ſúggeris!*
ſdſdip *Veſtitu [nimio] indúlges: nimiùm inêptus es.*
aiſiſp aiſ * *Nimiùm ipſe durus eſt, præter [æquúmque &] bonum*
R. *Al.* [*æquum &*], *ſed corrupté.*
iſkiſi iſſ ET ERRAT *longè, mĕa quidem ſenténtia,*
cſlidp *Qui impérium credat gráuius eſſe, aut ſtabilius,*
ſſ dſp *Vi quod fit, quàm illud, quod amicítia adiúngitur.*
idſaſp *Mea [eſt ſic] rátio, & ſic ánimum indûco meum:*
i ſiap * *Mălo coâctus qui ſuum offícium facit,*
ſſiſſp *Dum id reſcîtum iri credit, tantíſper cauet:*
ſdſiap *Si ſperat fore clàm, rurſum ad ingénium redit.*

[Ille

* L. Delabitur ad comparationẽ ſui & fratris, qua mores vtriuſq; & vitam oſtendit.
Mitionis vita clemens & otioſa.
Demeæ vita laborioſa & auſtera.

R. *Al.* [*Duo ſunt:*] *ſed deprauatè*, axſiſi.
* V. Educationis exemplũ à prima vſque ætate.
R. *Al.* [*idem,*] *ſed corrupté.*
Al. [*faciat*], dſddii.
R. *Al.* [*permitto*], *ſed perperam.*
R. *Al.* [*Patre*], *ſed perperam.*

* V. αἴτιον γνωμικόν: huius ſententiæ ratio eſt à ſigno.

* Epiphonema.
I Sentẽtia quæ cõplectitur ſcopum fabulæ.
* V. Ἀντίθεσις eſt de educatiõe diuerſa.
Mu. [*ſæpe ad me*].
A *ſed verſus non melius habet*, iſſaci: vel iſſiai.
L. *Suggeris*, id eſt, ſuppeditas.
Mu. [*nimium.*]
* Retorquet correptionem, contrarium inferendo.
G. *Poteſt* [*&*] *à ſuperiore verſu pendere.* ſſijſi.

Al. [*ſic eſt*], adſaſp.
L. *Ratio*, id eſt, ſententia.
* Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

Mu. [*Quem beneficio adiungas, ille*], daſſap.
* L. Boni patris officium.
* D. Indulgétiæ affectum ad diſciplinam reuocat.
* D. A differentia perſonarum & officiorum.
* V. Connectit artificio παρασκευῆς, hanc ſcenã ſequenti. [D] Κατ' οἰκονομίαν ſuperuenit de quo ſermo eſt, vt factis dicta oſtendantur.

[Illè quem beneficio adiúngas,] ex ánimo facit: ꝥſſap a
Studet par reférre: præſens abſénsque idem erit. ciiſſp a
* *Hoc pátrium eſt, pótiùs conſŭefácere filium* ddſdip
Sŭa ſponte rectè fácere, quam aliéno metu.* cidbſi ſ
* *Hoc pater ac dóminus intereſt. hoc qui nequit,* ddiiſp
Fateâtur [neſcîre] imperâre líberis. R. *Al.* [*ſe neſcire*], *ſed corruptè, aſſrij.* aſiiii
* *Sed éstne hic ipſus, de quo agêbam! & certè is eſt.* iiſiſi
Néſcio quid triſtem vídeo. credo iam (vt ſolet) dſdiip
Iurgâbit. ſaluum te aduenîre Démea, ſſiiip
Gaudêmus. *Hic Senarius perficitur initio ſcena ſequentis* iſſſi

ACT. I. SCEN. II.

ARG. [V] Eſt hæc prioris ſcenæ tanquam παράδειγμα. Sicut illic veluti θέσει duplex vitæ deſcribitur, ita hîc vtriuſque vitæ generis eſt ὑπόθεσις, & quædam exemplaris repræſentatio [D] vbi diuerſi homines, diuerſi patres, & diuerſa ſtudia proponuntur. [V] Demea quidem ſui ſimilis, vtpote ruſticus, aſper, inaffabilis, [H] durus, [D] amarus, impolitus, pertinax in delictis, [V] ad ignoſcendúmque difficilis. [H] penè inhumanus, [V] grauiter expoſtulat cum Mitione [P] de Æſchini petulantia, cupiditatibus & iniuriis: [V] Mitio contrà vt eſt lenis, facetus, [P] clemẽs, mitis comis humaniſsimus, [V] & ad condonandum facilis, defendit, [P] atque eius adoleſcentiam indulgenter excuſat. à quo tandem Demea vtcũque placatur. [V] Quare in Demea eſt intentio & κατηγορία, in Mitione depulſio, & ἀπολογία. Eſt igitur tota ſcena in genere iudiciali. *Theſes.* 1 Vita aſpera & moroſa laudi non ducitur, qualis in Demea depingitur. 2 Vt pertinacia in corrigendis delictis vituperatur, ita & nimia ad condonandũ facilitas. 3 Violenta ingenia, cuncta vi eſſe agenda conſtituunt. [M] Hominis in diſciplina domeſtica ſeueriſsimi, nec permittentis filium laſciuire, ne vſus tranſeat in mores, & alterius nimiùm indulgẽtis libidini filiorum, vt ætas curſum ſuum faciat, decorum hac ſcena ſeruatur, & diuerſum vitæ inſtitutum exprimitur. Vtrunque rationes habet: Primùm, quoniam ex frequẽtibus actibus habitus generentur tam boni, quàm mali. Ariſtoteles in ſecundo Ethicorum ſic ait, Atque vt breuiter dicam, omnes habitus ex operationibus ſimilibus fiunt: quapropter tales quaſdam operationes reddere oportet. Ipſarum nanque differentias habitus ipſi ſequuntur. Non igitur parum, ſed plurimum, quin potiùs totum refert, ſic, an non ſic homines ab adoleſcentia cõſueſcant. Et paulò pòſt dicit, Ob voluptatem improbas agimus, ob dolorem verò res poſthabemus honeſtas. Quapropter homines ab ipſa ſtatim adoleſcentia, vt inquit Plato, ita inſtitutos eſſe oportet, vt his gaudeant, doleántque, quibus gaudere, doleréque oportet. Hæc enim educatio & eruditio recta. *Verſ. gen. Iambici ſenarij ſiue trimetri acat.*

Cõgreſſus ſenum, qui velut ſuperiorem Mitionis orationem cõprobat & amplificat. [L] Attende aſperitatem Demeæ, & contrà lenitatẽ Mitionis. *Mu.* [*dixin'*] iſbſip.

DEMEA, MITIO, *ſenex.*

HEM *opportúnè. te ipſum quærito.*
M. *Quid triſtis es?* D. *[rógitas] me, vbi nobis* ſiaaſp
Aéſchinus E. *Al.* [*rogas*], ſiiaſp.
Siet, quid triſtis ego ſim! M. *[dixine] hoc fore!* iſbſſp

[Quid

UNED

{ſcijdp. {ſſ [Quid' is] fecit? D. quid' ille fécerit! * quem * neque pudet

Scaligerus reÿcit [quid is] in præcedentem verſum, facitque [Siet] in eo monoſyllabum, ſdiſdp: ſiiidp.

ſsſſdp Quicquam: neque métuit quenquam: neque legem, putat

iſſiſi Tenêre ſe vllam. nam illa, quæ ántĕhac facta ſunt,

ibſſſi Omitto: modò quid deſignâuit! M. quidnam id eſt?

iſiſſp D. * Fores effrêgit, atque in ædeis írruit

aſdſdp Aliénas: ipſum dóminum, atque omnem familiam

ſiſddp Multâuit vſque ad mortem: erípuit mulierem,

iſſſſi Quam amabat: * clamant omnes, indigniſſumè

ſſaſai Factum [eſſe. hôc] aduenienti quot mihi Mitio

R. Al. [eſſe hoc] non interpoſita diſtinctione. ſed melius aliter, vt ſit [hôc] pro Huc.

ſiſdſp Dixêre! in ore eſt omni pópulo. dénique

ſiſſſp * Si conferêndum exémplum eſt, non fratrem videt

{aaſiſp {di Rĕi dare óperam, ruri eſſe parcum ac ſóbrium!

ſdiſſi Nullum huius símile [factum.] * hæc cùm illi Mítio

Dico, tibi dico: tu illum corrúmpi ſinis.

diſſſp M. * HO'MINE imperito nunquam quicquam

aiſſſp iniúſtius,

{dijxſp {diiſ Qui, niſi quod ipſe [fecit,] nĭhil rectum putat.

ſdſiai D. Quorſum iſtuc? M. quia tu Démea hæc malè iúdicas.

ſbddſp * Non eſt flagitium (mihi crede) adoleſcéntulum

ſdſdi Scortári, neque potâre, non eſt, neque fores

ſidbſp Effríngere. * hæc ſi neque ego, neque tu fécimus,

ſadiſi Non ſiuit egêſtas fácere nos. tu nunc tibi

ſſſſdi Id laudi ducis, quod tum fecíſti inópia.

ſiſiſp Iniúrium eſt. nã ſi eſſet vnde id [fieret],

D. [fieret] prima longa.

aiſiſi Facerêmus: * & tu illum tuum, ſi eſſes homo,

adiſſp Síneres nunc fácere, dum per ætâtem licet,

aaſſſi Pótius quàm vbi te expectâtum eiecíſſet foras:

aiſiap [Alieniôre] ætâte, pòſt fáceret tamen. *Mu. [Alieniori].*

ſibdſp D. * Prò Iúppiter [tu homo ádiges] me ad inſániam.

Mu. [rediges tu homo], ſiaaſp.

*Propoſitio generalis L accuſationis, quam auget à perſona & antefactis.

* Narratio. L Oratoriè enumerat ſingulas facti partes.

* L. Confirmatio à teſtimonio & mox amplificatio à diſſimili exemplo.

* Amplificatio ab exemplis.

D. [*factum!*] *cum admiratione.*

* L. Confert culpã in Mitionem.

* L. Initium ad defenſionem à criminatione perſonæ. *Al. [facit]*, diaiſp.

* L. Propoſitio defenſionis per complectionem ad vehementiam.

* Id pierúque vſuuenit. L Confirmatio ſumpta per occaſionem à pari & fictorio exemplo: vt, Nos faceremus, ergo illi licet facere.

Diſſimulatio callida Mitionis, qua placare fratrem conatur.

* L. Refertur ad obiectioné Demeæ, Denique ſi conferendum. & eſt refutatio.

* D. Tragica exclamatio,

Non

Non eſt flagitiū fácere hæc adoleſcéntulum! M.* *ah,* ſbddſi
Auſcúlta, ne me obtúndas de hac re ſæpius. ſiſſſp
**Tŭum filium dediſti adoptândum mihi.* {ſiijſi ſ}
Is meus eſt factus: ſi quid peccat Démea, dſiſſp
Mihi peccat: ego illi máxumam partem feram, aaiſſp
[Obsônat,] potat, olet vnguénta de meo. ſſbſi
Amat? dábitur à me argéntum, [dum erit'] cómmodum: {ibſſſp ibſſa}
Vbi non erit, fortáſſe excludêtur foras.* aiſſſi
Fores effrêgit, reſtituêntur. díſcidit iſſaſp
Veſtem? reſarciêtur: eſt (dijs grátia) ſiijſp
Et vnde hæc fiant, & adhuc non moléſta ſunt. iſdſij
**Poſtrémò, aut déſine, aut cedo quemuis árbitrum:* ſſiaſp
Te plura in hac re peccâre oſténdam. D. *hei mihi,* ſiſſſi
Pater eſſe diſce ab [alijs,] qui verè ſciunt. aibſſi
M.* *Natúra tu illi pater es, conſilijs ego.* ſſdſap
D. *Tún' [cónſulis] quicquam!* M. *ah, ſi pergis, abíero.* ſiſbi
Bembus [*Conſilijs*], ſaſſbi.
D. *Siccine agis!* M. *an ego tóties de ĕādĕ re aúdiam!* {d=aiſp dbbſ}
D. *Curæ eſt mihi.* M. *& mihi curæ eſt.* * *verùm Démea* ſiaſp
Curêmus æquam vterque partem, tu álterum, ſiijſp
Ego item álterum. nam ambos curâre, propémodum aiſſbp
Repóſcere illum eſt, quem dediſti. D.* *ah Mítio.* ijſiſi
M. *Mihi ſic videtur.* D. *quid' iſtuc! tibi ſi iſtuc placet,* {aiedſp aiſ}
**Profúndat, perdat, péreat, nihil ad me áttinet.* ſſddſp
Iam ſi verbum vnum poſthac.* M. *rurſum Démea* ſſiſi
Iráſcere! D. *an non credis! [répetóne] quem dedi!* ſiſdai
Aegrè eſt: aliênus non [ſum. ſi obſto.] hem déſino. ſaſſi
Vnum vis curem, curo: * *& eſt dijs grátia,* ſſiiſp
Cùm ita vt volo [eſt. iſte tuus ipſe] ſénſiet jjdiſp
R. *Al.* [*eſt iſte: tuus ipſe*], *ſed meliùs diſtinguemus poſt* [*eſt*].
Poſtériùs. nolo in illum gráuius dícere. dſidſp

M. *Nec*

* L. Alia defenſio per tranſlationem, Nihil ad Demeā, ſi peccet Æſchinus.
*D. Argumentatio per inductionem.
V. *Illi*, pro illic, vt ſit enallage.
R. *Varro libr. 6, de Orig. legit,* [*Scortatur*].
Mu. [*vbi erit*], ibſdſp.
* L. A meretrice ſcilicet, non à Mitione.
* Peroratio.
R. *Al.* [*illis,*] aiiſſi. *al.* [*ijs*], *ſed iſtud perperam.*
* D. Plus laudis cō ſilium quàm natura conſequitur.
L Pulchra diſtinctio, quæ mox refellitur ex coniugatis.
* L. Redit ad defenſionis ſentētiā.
*V. Exclamatio eſt perculſi & perturbati animi.
*Conceſsio ironica, & L indignātis.
* V. Per apoſiopeſin. Hîc enim, De filio addidero, deeſt.
Mu. [*repetón'*], ſiſdſi.
Al. [*ſum, ſi obſto:*]
* L. Error ſenis ad futurā epitaſin.
Iſte, per contemptum.

M. *Nec nihil, neq; omnia hæc ſunt, quæ dicit,* * *tamen*
Alij diſtinguunt poſt [tamen.]
xiiſſp ſ *Nónnihil moléſta hæc ſunt mihi. ſed oſténdere*
xiſbſp ſ * *Me ægrè pati illi nólui. nam ita eſt homo:*
ſiſiij * *Cùm placo, aduerſor ſéduló, & detérreo:*
ſſiſi *Tamen [vix humánè] pátitur: verùm ſi aúgeam,*
ſſdſſp a *Aut étiam adiûtor ſim eius iracúndiæ,*
dſſiſi *Insániam profectò cum illo. et ſi Aéſchinus*
ſiſſp *Nonnúllam in hac re nobis facit iniúriam.*
ſiſiſp * *Quam hic non amâuit meretrícem! aut cui non dedit*
ſidſſp
aſſiſp *Aliquid! poſtrémò nuper (credo iam ómnium*
ſſſſp *Tædêbat) dixit velle vxôrem dúcere.*
ſſdſp *Sperâbam iam [deferuiſſe] adoleſcéntiam:*
ſſiai *Gaudêbam: ecce autem* * *de integro.* * *niſi quicquid eſt,*
adſiai *Volo ſcire, atque hóminem conuenîre; ſi apud forum eſt.*

* Superioris correptio diſsimulationis.
* L. Conſiliũ Mitionis ad ſpectatores
* Argumentum à contrario.
Mu. [*humanè vix*] aidſſp.

* L. Moralis & pathetica hyperbole. & totum eſt leuis reprehenſio.

D. *Al.* [*deſæuiſſe*]: B *Al.* [*deſerbuiſſe*]. A *quod verſui repugnat.*
* D. Apoſiopeſis prima, quia non vult credere. L ſubaudi Amare cœpit.
* Go. *Niſi*, pro Sed.

ACT. II. SCEN. I.

ARG. V Πρότασις eſt turbarum in hac ſcena. Iurgium enim eſt lenonis cum Æſchino propter puellam ereptam. Quare etſi bona ex parte ſit iudicialis generis, tamen oratiunculæ iuxta eius partis rationem ſunt perturbatiores & intricatiores. P Nititur enim perſuadere Æſchinus ſe inuitum Sannioni lenoni intuliſſe iniuriam, verùm fuiſſe illius culpa impulſum. Intelligendum quoque eſt. Parmenonem ſeruum morem gerentem Æſchino, ita acriter egiſſe cum lenone, vt tandem ab eo puella eriperetur, cuius auferendæ Æſchinus percupidus fuerat. H qua erepta, iurgia vltrò citróque oriuntur. Eſt verò in hac ſcena luculenta lenonis deſcriptio. B Nec verò error eſt Poëtæ quòd hîc fiant quæ facta eſſe Demea dixit, qui fortaſſe rumore nuntio acceperat feciſſe Æſchinũ, quod facturũ ille ſe minatus fuerit. V *Theſes.* 1 In Æſchino quidem eſt exemplum diuitis iniurii & præpotentis in pauperem, quem variis modis exagitat. 2 In lenone autem eſt contumelioſi, atque in ſuam perniciem contumacis. 3 Honeſtorum autem eſt potiùs iniuriam propulſare, quàm inferre. M Proterui adoleſcentis fidentia & impetus, hac ſcena exprimitur, qui vt libidinem animi ſui expleat, alterius miſeriæ, inopiæ, ac innocentiæ nullam habet rationem: & leges ciuiles transgreditur: quod malæ inſtitutionis ſignum eſt, & damnatur in primis: quoniam violatis legibus, violatur libertas, quæ in legibus continetur, quas non ſolùm tenere debet iuuenis bene inſtitutus, ſed ne cogitare quidem, an rectè ſint poſitæ. Plato libr. 1 de Legibus ſic ait, Vnà certè lex erit præclariſsima, quæ iubeat ne quis iuuenum quærere audeat, rectè, aut contrà ſe leges habeant, ſed vno omnium ore, vnáque voce rectè tanquam à Diis poſitas concedi præcipiat, nec vllo modo aliter pati quicquam à iuuenibus cogitari. Et non ſolùm damnandus eſt, qui iniuriam irrogat, ſed etiã qui non propulſat, ſi poteſt, iniuriam. Ideò Plato in quinto de Repub. ſic ait, Honorandus certè eſt, qui nihil iniuriatur: qui verò nec alios id facere patitur,

UNED

patitur, duplici honore, imò etiam magis honorandus eſt. Xenophon libro primo Inſtitutionum Cyri ſic ait, Nihil eſt iuſtius, quàm propulſare iniuriam: aut pulchrius, quàm amicis ſuccurrere. Seneca loquens de iuſtitia ſic ait, Iuſtus vt ſis, non ſolùm non nocebis, ſed etiam nocentes prohibebis: nam nihil nocere non eſt iuſtitia, ſed abſtinentia alieni. Cic. in libr. de Off. qui autem non defendit, nec obſiſtit ſi poteſt iniuriæ, tam eſt in vitio, quàm ſi parentes, aut amicos, aut patriam deſerat. *Verſ. gen. Quindecim trochaici tetrametri: atque ex his vnus, (ſi vulgata lectio retineatur) acatalecticus, videlicet vndecimus, quatuordecim verò catalectici, nempe ſeptimus, decimus, decimuſquintus cum ſequenti, & decem vltimi. Reliqui iambici: è quibus vnus dimeter acat. vtpote quartus: reſidui omnes tetrametri, iique acatalectici, exceptis tribus primo & ſexto, qui ſunt catalectici, qui & ſcazontes appellantur.*

Omiſsis ſenibus deſcribitur Æſchini factum, iurgantis cũ lenone: éſtque hæc periculi protaſis.

* L. *Otioſe*, ſecure. alloquitur ſeruũ,

V *Otioſè*, Cõſolatio eſt: eiúſque propoſitio eſt, *Conſiſte.*

SANNIO *leno.* ÆSCHINVS *adoleſcens.*

OBSECRO *populáres, ferte miſero, atque innocénti auxílium:* dasbsid

Subuenîte inopi. AE. * *[otiôſe, iam ílico hîc consíſte nunc.] quid* xaiijſſu a

Al. [otioſè, nunc iam ilico hîc conſiſte.] ſed verſus non conſtat: neque etiam ſequens qui tum à [Quid] incipit: niſi cum Mureto rurſus transferas [tanget] in deinde ſequentem: tũ enim tertius fuerit iãbicus tetr. catal. ſſijſdi-. *quartus verò ſic à Mureto legitur.* [Tãget. S. ego iſtã inuiti' omnibus.] dſſp.

Reſpéctas? nihil perícli eſt: nũquam, dum ego ádero, hic te tanget. fxiſdiſs ſſ

* L. Eclipſis luctãtis: ſubaudi Retinebo.

S. * *Ego iſtam inuitis ómnibus.* iſſp

AE. *Quanquam eſt ſceléſtus, non committet hódie vnquam iterum vt vápulet.* ſiſſbdſp

E. *Trochaicus tet. ac.* tſſſxſſt, *vel* tſſitſſt. MU *[S. Audi. Aeſchine, ne ignarũ fuiſſe te dicas morũ meum,]* ſaſijſſi. *iambicus eſt tetr. acat.*

S. *Aéſchine audi, ne te ignârũ fuiſſe dicas meôrum morum,* xſſxjaſſ ſſiiſ

[Leno ego] ſum. AE. *ſcio.* S. *at ita, vt vſquam fuit fide quiſquam óptuma.* *Mu. [Ego leno], aiwſijſi.* ddatſſ-

* L. Præmonitione deterret ab iniuria.

* *Tu quod te poſtériùs purges, [nolle hanc iniúriam mihi]* ſſaſſij *Al. [hanc iniuriam mihi nolle], ſed verſus non conſtat. Glareanus transfert [Nolle] in ſequentem verſum, è quo tollit [eſſe], facítque [huius] monoſyllabũ: ſic fiũt duo trochaici tetr. cat.* ſſaſſtr-. tſdſxſtv.

D. *Huius*, vel ſtipulam, vel ſumma digiti oſtendens dicit.

Factam eſſe, huius non fáciam. crede hoc, ego meum ius pérſequar. ſſdſdiſp

Muretus [*re mihi*], aſſſbij.

Neque tu verbis ſolues vnquam, quod [mihi re] maleféceris. aſſſddr-

* L. Proſopopœia purgantis.

Noui ego veſtra hæc, * *Nollem factum, [iuſiurândum dábitur, te eſſe]* dſſſſat

G. [*dabitur iurandum eſſe te*], dſſaſt. MU [*dabitur iuſiurandum, eſſe te*], dſſiaſſi.

Indígn

UNED

ſlſdſſ, *Indignum iniúria hac, indignis cùm égomet ſim. accêptus modis.*

{iſiſiaxip iſiſiadſ AE. /*Abi præſtrénuè,*/ *ac fores áperi.* S. *cæterùm*" *hoc nihil facis.* D. *Aut* [*Abi præſtrenuè,*] *id eſt præi, vel abi prior.*

iſblſſi AE. *I*" *intrò nunciam*". S. *at enim non ſinam.* AE. *accêde illuc Pármeno,*

atſtſlt– *Nimiùm* /*iſtôc abiſti:*/ *hîc propter hunc aſsiſte.* /*hem,*/ *ſic volo.* R. *Al.* [*S. hem,*] *ſed deprauaté.*

{ſaxaſdt– aaſ *Caue nunciam óculos à mĕis óculis quôquam* /*demóueas*/ *tuos:*

dlbſſaſp *Ne mora ſit, ſi* /*innúero,*/ *quin pugnus continuò in mala hǽreat.* *Al.* [*innuerim,*] dſaſſaſp.

bſſiſibp /S. *Iſtuc volo ergo ipſum experiri.* AE. *hem; ſerua: omitte*/ *mulierem.* B. [P. *Iſtuc ergo volo ipſum experiri.* AE. *hem ſerua.* P. *omitte*], ſdſiſibp.

djſadidp S. * *Ô fácinus indignum!* AE. *geminâbit, niſi caues.* S. * *hei*/ *miſériam!*/ R. *Al.* [*miſero mihi:*] A *tũc* [*ô*] *pẽdet à verſu ſuperiori,* bſdſbſai: *vel s elidẽdum in* [*facinus*], dſdſbſai.

{ſaxſdſſp ſad AE. *Non innúeram: verùm* /*in iſtam*/ *partem pótius peccâto tamen.*

ſſdſſiſi * *I nunciam.* S. *quid* /*hoc*/ *rei*" *eſt! regnúmne Aéſchine hîc tu póſſides!* *In* [*hoc*] *h vim habet conſonantis,* G *niſi malimus* [*rei*] *monoſyllabũ et* [*iam*] *diſyllabũ dicere,* ſiiſſiſi.

ſiſiſiſp AE. *Si poſſidêrem, ornâtus eſſes ex* * *tuis virtútibus.*

{dxſſſſi dſſ S. *Quid tibi rĕi mecum eſt?* AE. *nihil.* S. *quid! noſtin' qui ſim?* AE. *non deſýdero.*

{abſiſſſp aſ S. *Tétigin' tŭi quicquam?* AE. *ſi attigiſſes, ferres infortúnium.*

diiaiſi S. * *Quî tibi magis licet meam habêre, pro qua ego argéntum dedi!*

{ſſſſaſp ſſſſi *Reſpónde.* AE. *ante ædeis nõ feciſſe erit mélius* /*hîc*/ *conuitium.*

ſſijdſſ *Nam ſi moléſtus pergis eſſe, iam intrò arripiêre, atque ibi*

ſbijſſſp *Vſque ad necem operiêre loris.* S. * *loris liber!* AE. *ſic erit.*

S. Ô

[*Indignum*] *poteſt prima ad verſum præcedentem pertinere.* ſtſſaſt–.

Abi, ad Parmenonem cõcitatus loquitur.

Erit trochaicus modò [*I*] *ante* [*intrò*] *productum remaneat.* ſſatſſt–.

Mu. [*abiſti iſtôc:*] bſſtſſt–.

D. *Propter,* i. iuxta.

Al. [*dimoueas*]. G *Poteſt & hic cenſeri iãbicus acat.* idſ 6iai: & [*meis*] *facto monoſyllabo* idſdſſai.

L. *In mala* id eſt, in ore lenonis.

L. *Serua,* obſerua.

* Exclamatio vapulantis.

* D. Leno pulſatur.

G. [*iſtam in*], ſaſſdſſp.

* L. Iubet abire Parmenonẽ & virginem abducere. D Vtrũ hoc lenoni vt abeat: an puellæ vt introeat dicitur?

* L. Ironia prouerbialis.

* D. Hîc non tam ratiocinatio eſt, quàm exclamatio per dolorem.

R. *Al.* [*hoc*].

Comminatio vehementior.

* L. Subaudi Operietur, hoc eſt, cædetur: quia nefas & contumelioſũ erat liberos cædere.

UNED

* Superbè cõtẽnit dicta lenonis.

G. [Iam] bis diſyllabum. verùm ſi legatur [debacchatus], prius [iam] monoſyllabũ eſt, xſſiſlſp: vel eliſo s in [ſatis]. dſliſſſp.

S. O^ hóminem impûrum: híccine libertâtem aiunt æquam eſſe ómnibus! dſſſſſp

AE. * Si ſatis iam [bacchâtus] es leno, audi ſi vis nunc iam. diſiſſp

S. [Egón' bacchâtus] ſum in te, an tu in me! AE. omitte iſta atque ad rem redi. iſſiſſi

R. Al. [Egón' debacchatus], ^Aeſſſiſsi. al [. Egóne autem debacchatus!. Bembus, [Egón' debacchatus autem? an tu in me? AE. mitte iſtæc, &c.] ſed verſus neutro modo conſtat.

S. Quam rem! quò rédeam! AE. iámne me vis dícere, quod ad te áttinet? ſdſſbſp

* D. Ironicôs. [z] Irriſio.

S. Cúpio: modò æqui áliquid. AE. * vah, leno iníqua me non volt loqui. biaſiſſi

S. Leno ſum fáteor, pernícies commûnis adoleſcéntium, ſdſaſbſp

G. [tibi tamen], ſſdaſſſp.

Periûrus, peſtis: [tamen tibi] à me nulla eſt orta iniúria. {ſſiſſp ſſa}

AE. Nam hercle étiam id reſtat. S. illuc quæſo redi, quò cœpíſti Aéſchine. dſiſaſſp

D. Quò, pro vnde: vel Quo, pro à quo.

AE. Minis vigínti tu illam emíſti, * quæ res tibi vertat malé: iſſſdſp

* Imprecatio.

*Stultè negat ſe vẽditurũ quod perdidit.

Argénti tãtum [tibi] dábitur. S. * quid', ſi ego [tibi] illam nolo véndere! {ſſdadſp ſſaſſſp}

G. [tibi] bis ſuperfluit & carmini & ſenſui, ſſdiſiſip.

Coges me! AE. minimé. S. nanque id métui. AE. neq; vendûndam cénſeo, ſdſddſi

D. Liberalis cauſſa, quæ cõtinet actionem libertatis.

Quæ líbera eſt: nam ego illam liberáli áſſero cauſſa manu. ſiſſidſſ

V. Meditari, quemadmodum me in iudicio cõuincas.

Nunc vide vtrum vis, argéntum accípere, an cauſſam meditári tuam. dſſdſdſp

* Tragica exclamatio hîc mira arte inſano conceditur.

Delíbera hoc, dum ego rédeo leno. S. * prò ſuprême Iúppiter, ſiaiiiſp

G. Poteſt hic cenſeri trochaicus acatal. aſſſaſt—.

Mínimè miror, qui[n] inſaníre occípiunt ex iniúria: aſiſdſſi

*L. Enumeratio cũ incremento.

* Domo me erípuit: verberâuit: me inuito abdûxit meam. idſiſſſp

* Hunc verſum in ſequenti & ſequentem huius locum ſubdit Muretus.

* Ob malefácta hæc tantídem emptã póſtulat ſibi trádier. D. Al. [totidem]. ^A tũ in eo nõ eliditur m, dibſtdtv. d dſſſſp

Hóm

aaſſat- *Hómini miſero plus quingéntos cólaphos infrégit mihi.*

{abbaſſbu / ſbdſſ} **Verùm enim quandò bene proméruit, [ſiat, sŭum ius] póstulat.*

{abaſſbu / abtſſd} * *Age iam cúpio, [ſi modò] argéntum reddat. ſed ego hoc* [aríolor,]* *Al.* [*hariolor*].

G. Poteſt & in [*ſimodo*], *prima correpta cenſeri, vt aliàs ſæpe in* [*ſiquidam*], abaſſbbu. [Mu] [*modò ſi*], abaſſbbu.

atbſſbt- *Vbi me díxero dare tanti, teſteis fáciet ílico*

tſſcſt- *Vendidiſſe me. de argénto sómniū: * mox cras redi.*

dſtdſſt- *Id quoque poſſum ferre, ſi modò reddat, quanquàm iniúrium eſt.*

{ſſſbſtu / ſtſſſ} *Verùm cógito id, quod res eſt, quandò ĕum quæſtum occœperis,*

dſtſtat- *Accipiûnda, & muſſitânda iniúria adolèſcéntium eſt.*

ſadtdſt- *Sed nemo dabit: fruſtra égomet mecum has ratiónes députo.*

* V. Amaruléta eſt ironia, & ἐπιτροπή. *G.* [*ſiat: ius*], tſbdſſtu.

* V. Hypotypoſis ſecū deliberātis, & ſingula perpédentis eſt.

*L. Prouerbialiter de eo quod incertum eſt.

* D. Tranſit ad μιμητικόν. [L] verba incraſtinantis debitoris per proſopopœiam.

ACT. II. SCEN. II.

ARG. [B] Sannio queritur de iniuria ſibi facta ab Æſchino, & Syri conſiliis eluditur. [L] eum enim callidè impellit, vt accipiat pretium pro erepta virgine. [V] *Theſes.* 1 Exemplum eſt duorum ſceleratorum hominum, qui ſeſe inuicem fallere conantur. 2 Lenones non tanti colaphos faciunt, quanti pecuniam. 3 Hîc perſpicitur vt clauus clauum trudit, ita & dolus dolum. In Syro quidem eſt oratio πιθανολογική. Cupit enim lenoni perſuadere, ne tantopere pecuniam exigat. Id ſanè conſilium proximum fuit poſt multam cum Æſchino concertationem. In Sannione autem, qui ſui ſimilis eſt, nempe auarus, & querulus propter iniurias acceptas, præcipuè eſt διαβλητική. [D] In hac ſcena actus, eſt exemplum continēs vitæ auarorum, qui ſæpe in damnum ipſius auaritiæ rationibus ruūt: ſimul etiam duorum inter ſe nequam hominum ſpectanda quædam viciſſim, & doloſa captio eſt. [M] Adhæc veteratoris hominis vaframentum, & dolos tantum poſſe docet hæc ſcena, vt illis interdum viri etiā malitioſi circunueniantur: vt cauere ſit difficillimum, maximè cùm inſidiæ lateant ſub ſimulatione illarum actionum, quæ vtiles eſſe videntur. Vnde Cicero in tertia actione in Verrem ſic ait, Nullæ ſunt occultiores inſidiæ, quàm hæ quæ latent in ſimulatione officii. Et Plinius in Epiſtolis dicit, magnas habere latebras vitam hominis, & altos receſſus.

Verſ. gen. Iambici omnes, iique acatalectici: verùm vndeuiginti primi octonarij ſiue tetrametri, reliqui ſenarij ſiue trimetri.

SYRVS *ſeruus.* SANNIO.

bſaſaaſb * T*ACE, égomet conuéniam [iam ipſum: cúpidè accipiat] faxo: atque étiam* *Al.* [*ipſum: cupidè iā accipiat*], bſadſa ſb. [R] [*ipſū: cupidè accipiat iā*], bſaddſſb. [G] *Vltimo loco tribrachys pro iambo. Aldus perperam omiſit* [*iam*].

* L. Egrediens Syrus alloquitur Cteſiphoné ſollicitū ob factum Æſchini.

Cōſilia ſerui, quibus eludit lenoné, atque cōmodè ſubiecit ſtatim cōcer-

Bene dicat ſecum eſſe actum. * quid' iſtuc Sánnio eſt quod te aúdio { aſſ.ſiſi aſſi

[Néſcio quid concertâſſe cum" hero?] SA. nunquam vidi iniquiùs dſſbſſip

Hic poteſt cenſeri Trochaicus tetr. cat. dſſaſtv. Mu [Cùm hero neſcio quid cõcertaſſe?] idſſiſip.

Certatiônem [comparâtam,] quàm [quæ] hódie inter nos fuit. ſiſiſaſp

R. [hæc]: G [hæc quæ], ſed hoc nihil ad carmẽ. al [quæ hæc] ſed corruptè, ſiſſſaſp.

Ego vapulândo, ille verberândo vſque, ambo deféſſi ſumus. { aiſiſip aia

D. Poteſt & [vſque] referri ad [defeſſi].

S. Tŭa culpa. SA. quid ágerem? S. adoleſcénti morem geſtum opórtuit. { ſdbſſip ſ

SA. * Quid pótui mélius, qui" hódie vſque os præbui! S. age, ſcis [quid] loquar? { dddſſaa dáaſiſip

D. Al. [qui].

PECVNIAM IN LOCO NEGLIGERE, máximum intérdum eſt lucrum. SA. hui. iijdiſi

S. * Metuiſti, ſi nunc de tŭo iure conceſſiſſes paúlulum, atque { aſſiſi aſſi

E. Eliſio in [que] excipitur à verſu ſequenti.

Adoleſcénti eſſes morigerâtus, hóminum homo ſtultiſſime, aſſabiſp

Ne [non] tibi iſtuc fœnerâret. SA. * EGO ſpem prétio non ſemo,] ſiſibdſi

S. Nunquam rem fácies: abĭ, neſcis * ineſcâre hómines Sánnio. { ſdſidſi ſdd

SA. Credo iſtuc mélius eſſe: verùm ego nunquam ádeò aſtûtus fui, ſdiaaſi

Quin quicquid poſſem, mallem auférre pótiùs in præſéntia. ſſbiſi

S. * Age, noui tuum ánimum, [quaſi iam vſquam] tibi ſint viginti minæ, adiadſſi

Muſ quaſi quicquam], adiadſſi.

Dum huic obſequâre. prætéreà autem te aiunt proficíſci Cyprum. SA. hem, ſijaſdſip

S. Cŏemíſſe, hinc quæ illuc véheres multa: nauẽ condûctam: hoc [ſcio,] { ſſdſiſi ſ

Mu. [ſcio.] ut referatur ad ſuperiora.

A'nimus tibi pendet: vbi illinc ſpero redíeris, [tamen] hoc ages. aauſbiſ

SA. Nuſq

---

ationi, quæ fuit cũ eo Æſchino.

* L. Diſſimulat ſe ſcire quod probè nouit, ne ſubornatus eſſe videatur.

D. Al. [conſtitutã,] al. [Concertationem cõparatam], ſaſiſaſp.

L. Vapulãdo, verberãdo, Facetũ antitheton, quo in ſe ipſũ ludit leno.

Si quis malit [Tua culpa] eſſe nominatiui caſus, ſic metietur, abbſſip.

* L. Facetè aliud reſpõdet quàm expectatur.

* L. Hæc tota admonitio ad authoritatẽ & beneuolentiam pertinet. & eſt præparatio ad id quod intẽdit.

Mu. [nunc].

* L. Prouerbium.

V. [emam], ſiſibdſp.

* D. Metaphora ab aucupibus, qui auibus capiendis effundunt cibum.

Mos auarorum.

* L. Leuiter prætentat aditum perſuaſionis: & mox ſollicitudinẽ iniicit callido commẽto, qui ſanè locus vim habet à tuto. Nam ſatius eſt certum accipere, quàm incertæ ſpei euentu pendere.

R. Alias [tum], aidſſbſi: quòd librarius loco [tamen] id eſt, tamen, ſcripſit tum [pro tum].

ſiaſſſp SA. *Nuſquam pedem. péri hercle, hac illi ſpe hoc incœpêrunt.* S. *timet:* Apoſiopeſis.

ſſbdſi ** Iniéci ſcrúpulum hómini.* SA. ** ô ſcélera, illuc vide*

adſidi *Vt in ipſo artículo opprêſſit: [emptæ] mulíeres* D. *Al.* [*empta*], adſibi.

ſddiſp *Complúres, & item hinc ália, quæ porto Cyprum.*

aſdſſi *[Niſi] eò ad mercâtum véniam, damnum máximum eſt.*

ſidſij *Nunc ſi hoc omittam, * [actum agam: vbi illinc redíero,]*

aijſſi *Nihil eſt, refrixerit res: * Nunc demum venis!*

ſeſdſp *Cur paſſus! vbi eras! vt ſit ſátius pérdere,*

ſ·ijſi *Quàm aut hîc [nunc manêre tam diu,] aut tum pérſequi.*

{ſaxdſi ſaſ} S. *Iámne enumeráſti, [quod] ad te reditûrũ putes?*

{aſſiap d} SA. ** [Hóccine] illô dignum eſt! hóccine incipere Aéſchinum!*

{iriap iſidi} *Per oppreſſiônem vt hanc mihi erípere póſtulet!*

{iidaxp iidad} S. ** Labâſcit. * vnum hoc hábeo: vide, ſi ſatis placet,*

{adiaſi adij} *Pótiùs, quàm vénias in [perículum] Sánnio,* G. *Vel lege [periclum]*, adijſi.

ſſſap *Seruéſne, an perdas totum, diuiduum face:*

ijſbſi *Minas decem corrâdet alicunde.* SA. *hei mihi,*

aſaap *E'tiam de ſorte nunc vénio in dúbium miſer.*

iaſdſi *Pudet nihil: * omnes dentes labefêcit mihi.*

ddſiſp *Prætéreà côlaphis tuber eſt totum caput:*

aiſſap *E'tiam inſuper [defraûdet!] nuſquam ábeo.* S. *vt lubet.*

ſlaſſp *Nunquid vis, quin ábeam?* SA. ** immo hercle hoc quæſo Syre,*

aſbſſp ** Vtut hæc ſunt facta, pótiùs quàm lites ſequar,*

{aiſſp dſ} *Mĕum mihi [reddâtur:] ſaltem quanti empta eſt, Syre.*

iſſiai ** Scio non te vſum ántĕhac amicitia mea:*

aiſſi *Mémorem me dices eſſe, & gratum.* S. *ſédulò*

* Metaphora à lapillis articulos vrgentibus.

*L, Hæc cum præcedentibus ſecum leno, digreſſo paulũ Syro, vt apparet. *Mu.* [*Ni*], iſdſſi.

* D. Prouerbiũ, id eſt, nihil agam, *G. In [rediero] producitur i, veluti in rediuero.* MU [*vbi illinc rediero, actum agam,*] ſijdip.

* L. Proſopopoeia tergiuerſantis debitoris.

G. [manere nunc tandiu,] ſijxſi: *vel [diu] facto monoſyllabo ac toto eliſo.* ſijſſi.

R. [id quod].

D. * Comploratio.

G. Vel lege [Hócne], ſſſiap: *vel [Hocine], prima breui*, aſſiap.

* D. Metaphora ab arbore reſecta. & hoc preſſè, vel vad ſpectatores dicitur.

* D. Hoc claré.

*D. Nũc conqueritur de iniuria, cùm damnum quoque ſentit.

D. [*defrûdet!*]

*D. Diuertit ſe tandem ad preces.

* L. Metu domini impulſus leno, eligit id quod tutius videtur.

R. [reddat:] iaſſſp.

* B. Suaſoria eſt oratio, và remunerationis pollicitatione.

UNED

* Paraſceue. V Nemo non videt vt figura quadam fiat fabularum mutua connexio.

Fáciam. ſed Cteſiphônem video. lætus eſt* aſidij
De amica. S A. *quid quod te oro?* S. *pauliſper mane.* iſſiſi

ACTVS II. SCENA III.

A R G. D In hac ſcena, gratiarum actio eſt ex perſona eius qui præſtitit, & eius cui præſtitũ eſt, & ex ipſius pretii quãtitate. Nã omne quod geritur, aut in rebus eſt, aut perſonis, aut in attributis eorum. P Hîc igitur Æſchini commendatio à fratre Cteſiphone facta continetur. Exinde gratiarum actio ingénsque gaudium, de quo beneficio eum Aeſchinus affecit, ſcilicet eripiendo illi amicam, eiúſque cauſa ſubeundo famæ ſuæ periculum. V Theſes. 1 Fratrum coniunctio & beneficentia eſt proxima, eorúmque concordia eſt res ſuauiſſima. ſic & Menander, ὡς ἡδὺ γ᾽ ἐν ἀδελφοῖς ἐςὶ ὁμονοίας ἔρως. Beneficiis enim vincuntur vel efferatiſſimæ quæque animãtes, & hominibus ſuapte natura infenſæ, quæ etiamſi vi quadam adductæ, & vinculis aut inſtrumentis quibuſdam conſtrictæ fuerint, tamen certis cultibus manſuefiunt, & cicurantur. At ita non ſolùm homo frater, ſed & alienus, ſi omni officiorum genere coleretur, licèt peſſimus fuerit, manſuetior euadit: ſicut copioſiſsimè Hierocles lib. περὶ φιλαδελφίας teſtatur. 2 Gaudent adoleſcentes amatorculi commodo, quod eſt ſæpe incommodum. 3 Beneficium ſæpe iudicatur, quod eſt maleficium. Cteſipho enim loco maximi beneficii ducit puellam à fratre ereptam ſibi donari. Egregia ſcilicet laus eſt amatoris iuxta affectum ſuum iudicantis. M Fratrem fratri adeſſe in primis debere, cùm vſus venerit, docet hæc ſcena. Eſt enim inter eos ea coniunctio, quæ alterum à parentibus requirit officium. Plus enim debemus fratri quàm nepoti, & ſic deſcendendo per gradus propinquitatis, quales etiam ſunt gradus officiorum, vt non omnibus eadem debeantur. Ariſtoteles octauo Ethicorum de amicitia ſic ait, Eſt enim grauius ſodali, quàm ciui pecuniam auferre: & fratri, quàm alienigenæ opem non ferre: & patrem, quàm quemuis alium pulſare. Creſcit autem & iuſtum cum amicitia ſimul, quippe cùm ſint in eiſdem, & æquè ſe extẽdant. Cyrus, vt eſt apud Xenophõtem libro vlt. Cambyſem filium natu maiorem, ſic monuit, Homines ciues alienigenis præferendi, & qui vnà ſunt aliti his qui contubernales non ſunt: & qui fratri prouidet, ſeipſum curat: & quem præterea turpius eſt non amare quàm fratrem?

Verſ. gen. Iambici octonarij ſiue quadrati aut tetrametri acatalectici.

CTESIPHO *adoleſcens.* SYRVS.

Spargitur in perſonas Aeſchini factum, ídque iam Cteſipho prædicat nempe ad quẽ fructus redit.

ABS *quiuis hómine, cùm [eſt opus], benefícium]* { ſdijvdij ſdibb
accipere gaúdeas: D. *Vel [eſt opus beneficium,]*
Verùm enimuero id demum iuuat, ſi, quem æquum { xſſiſdap d
eſt benefácere, is facit.

Summa fratris laudatio.

* V. Ἀναδίπλωσις emphaſin gratulationis ſignificat.

* *Ô frater, frater, quid ego nunc te laudem! ſatis* { ſſdiſiſi ſſdiſſ
certè ſcio,
Nunquam ita magnífice quicquam dicam, id vir- ddſſiſap
tus quin ſúperet tua.

D. *Vel [Itáque].*

(I'taque) vnam hanc rem me habêre præter álios aſijbſap
præcipuam árbitror,

Bembus [homini nemini] R. *[hominem neminem].* L. *Artium*, virtutũ.

Fratrem [hómini néminem] eſſe primârum ártium { dſijſſ dſijſſa
magis príncipem.

S. Ô

ſiıbſſſp S. O^ Ctéſipho. C. ô Syre, Aéſchinus vbi eſt? S. ſel- lum, ſte expêctat domi. C. hem. D. Al. [ellum?] vt ſit, ellum dicis?

ſiædſiſp ſid S. Quid' eſt? C. quid ſit? illius ópera* Syre nunc vi- uo: feſtîuum caput,

ſbiiijſi ſbiiijſ [Quin ſómnia ſibi pòſt putârit eſſe præ mĕo cóm- modo.

aidiſſſp * Maledîcta, famam, meum" [amôrem,] & peccâ- tum in ſe tránſtulit. E. Al. [laborem], aiϰiſſſp: vel ſic aiſiſſſp: vbi [meum] monoſyllabum eſt.

ϰaſϰaiſi diſd Nihil pote ſuprá. ſed [quiſnam? foris" crépuit. S. ma- ne,] ipſe exit foras. ter, ibſſiaijſi. Al. [quiſnam foris crepuit?] τῷ ἀρχαϊσμῷ, pro quænam foris.

I. O Cteſ. ô Syre, vtrunque gaudentis.
* L. A ſua perſona & mox à re ipſa. Veri fratris deſcriptio.
R. Al. [Qui], tūc in eo i non eliditur. M
[Omnia ſibi qui poſt- putarit], diſiijſi: vel diſiijſi.
* L. Congeries.
R. [quidnā fores crepuit? S. mane, mane], vt tetrametro accinatur monometer.

ACTVS II. SCENA IIII.

ARG. [L] Læto & benigno congreſſu fratrum Cteſipho gratias agit Aeſchino: [B] agitur de pecunia reddenda lenoni, [L] qui ficta opera Syri abſoluitur. [P] Adhibetur deinde paraſitica de cœna paranda, & obſonio concluſio. [V] *Theſes.* 1 Lenocinium eſt pecuniæ aucupium ex ſcortorum vænundatione. 2 In tuto rem eſſe arbitrantur, voti ſui compotes amatores. 3 Fraternus congreſſus & colloquium non ſit aſſentatorium, ſed gratum & candidum. 4 Occaſio in rerum deſyderio non eſt negligenda. Cæterùm bona ex parte in Aeſchino eſt παραμυθική: qua fit, vt congreſſus fratrum ſit iucundus, & lætus: atque apparet eſſe exemplum gratitudinis haud contemnendum. Poſteà inter Syrum & lenonem non eſt diuerſa, cuius concluſio prorſus eſt paraſitica. [M] Nihil ſatius eſt, quàm vt impuros homines quàm longiſſimè ablegemus, improborum commercia quamcitiſſimè effugiēdo, ídque quomodocunque poſſimus: quanuis ſæpe maximo etiam rerum noſtrarum cum diſpendio. Vnde Plato quarto de Republica loquens de improborum hominum conuerſatione, A bonis, inquit, nullus eſt, qui nō iuuari poſſit, quíque non ad bona exempla incitetur: malorum verò contubernia noxium finem ſemper determinant. Senecæ verbum eſt, Alter alterum in vitia trudimus. Et lib. Epiſtolar. ſeptimo ait, Malignus comes, quanuis candido & ſimplici rubiginem ſuam affricat.

Verſ. gen. Iambici tetr. acat.

ÆSCHINVS. SANNIO. CTESIPHO. SYRVS.

idiſſſi VBI ille eſt ſacrilegus? SA. [mén'] quærit? nunquídnam effert? óccidi: G. [méne], idiϰſſi: & eliſo s in [ſacrilegus], idaiſſi. al. [Vbi eſt ille ſacrilegus? SA. méne], idaϰſſi.

ϰaſſaſi di Nihil vídeo. AE. * [ehem] opportúnè, te ipſum quærito: quid ſit Ctéſipho? Al. [hem], iaſſaſi.

ſſijſap In tuto eſt omnis res: omitte verò triſtítiam tuam.

D. Aeſchinus ſeruat aduerſus lenonem ſuperbiam.
* V. Exordium eſt beneuolentiam captans cum attentione.

G. [quidem] abundat in metro: & [mi] non eliditur ſed corripitur

C. *Ego illam hercle verò omitto, qui [quidem] te há- beam fratrem. ô [mi] Aéſchine,* ciiſaſſp a

R. Pro [hercle] aliàs [facilè], ſed perperam. [A] *Muretus legit [facilè], & è fine tollit [ô mi Aeſchine], ſed tum vltima ſede fuerit ſpondeus pro iambo, ſiue trochæus pro pyrrichio,* idiiijas.

Aſſentatores coràm laudant.

* L. Præciſio, quaſi neceſſaria ruſtico & parum facundo adoleſcenti.

*O mi germâne. * ah véreor coràm in os te laudâre ámpliùs,* ſſdſſſp

G. Quidã ex duobus præcedentibus tres ſenarios fecerunt, ad hunc modum, [C. Ego verò illam facilè hercle omitto, qui quidem] aſaiip *[Te habeam fratrem. ô mi germane, ô mi Aeſchine.]* aſſſip *[Ah vereor coràm in os te laudare ampliùs,]* dſiſſp. *in ſecundo, [mi] non eliditur, ſed corripitur ante [Aeſchine].*

* L. Blanda correptio.

Ne id aſſentándi magis, quàm quòd hábeam gratum, fácere exiſtimes. iſſdſdi iſddſ

Al. [nunc non noueri mus &c.] abſdſſii: *G [nunc norimus nos inter nos ô Cteſipho.]* abſiſſi.

AE. ** Age inêpte, quaſi [nunc non nórimus nos inter nos Ctéſipho.]* bdiſaſſi

* Inſinuatio beneficii ex periculo, & difficultate ob têpus.

*Sed hoc mihi dolet, nos penè ſerò ſciſſe, * & penè in eum locum* αaſiſſp di

Redîſſe, vt ſi omnes cúperent, nihil tibi poſſent auxiliárier. iſſdαſſp iſdſ

* Extenuatio delicti.

C. *Pudêbat.* AE. *ah, ſtultitia eſt iſtæc, non pudor, * tam ob páruolam* ijdſiſp

* L. Eccliſis: ſubaudi Profugiſſe. & mirè indicatur amor Cteſiphonis.

*Rem * penè ex pátria: turpe dictu: dêos quæſo vt iſtæc prohibeant.* ſdſiαdi ſdſiſd

D. Mitis eſt, ex debacchante ſcilicet & auſtero.

C. *Peccáui.* AE. *quid ait tandem nobis Sánnio?* S. *iam mitis eſt.* ſdſſiſi

AE. *Ego ad forum ibo, vt hunc absóluam: tu intrò ad illam Ctéſipho.* iijſſai

* D. Incõſtanter à lenone dictũ. [L] Nõ vult hoc credi lenoni: quare diſſimulat, timens ne promiſſum argentum differat.

SA. *Syre inſta.* S. *eâmus, nanque hic próperat in Cyprum.* SA. ** ne tam quidem:* ijſdiſſp

Quãuis étiã máneo otiôſus hîc. S. *reddêtur, ne time.* ſaaiiſſj

SA. *At vt omne reddat.* S. *omne reddet, tace modò, ac ſéquere hác.* SA. *ſequor.* aiiiiαip aiiid

D. Heus heus, vox eſt de longinquo reuocantis.

C. *Heus heus Syre.* S. *hem, quid eſt?* C. *óbſecro hercle hóminem iſtum impuriſſimum* ſiiſdſſp

Quãprimũ abſoluitôte: ne, ſi magis irritâtus ſiet, ſſijdſſp

L. *Aliquà* aduerbiũ & *permánet* primæ coniugationis.

A'liquà ad patrem hoc permânet, atque ego tunc perpétuò perierim. aiſiaddp

S. *Non*

sdiblisp sfoll S. *Non fiet, bono ánimo eſto:* * *tu cum illa te intus oblécta interim,*

sfiſlisp sfia * *Et léctulos iubĕ ſterni nobis,& parári cætera:*

aſſliſi *Ego iam tranſácta re conuórtam me domum cum obſónio.*

aidſbiſp *[C.] Ita quæſo quandò hoc bene ſuccêſſit, hílarem hunc ſumâmus diem.*

* Honeſta in re tur pi periphraſis.

* D. Vide vt totum ſuperbè ac magnificè locatur Syrus. nam moribus arrogantes ſerui ſunt, cùm lætantur.

D. *Alias tollitur* [C.]

ACT. III. SCEN. I.

ARG. [P] Hîc Soſtrata matrona vnà cum nutrice introducitur compatiens filiæ ſuæ, quæ ex Aeſchino grauida facta iam parturiebat. [V] Eſt igitur συμπαθητικά. Sunt enim de periculo parturientis puellæ ſollicitæ. Canthara tamen Soſtratam conſolatur, atque ſic futuræ ἐπιτάσεως fundamentum iacitur. [D] Atque hæc ſcena, Tragœdiæ ordinem ſeruat. Nam Tragœdia in tria diuiditur, Expectationem, Geſta, & Exitum. Hîc ergo Expectatio eſt in Getæ nuntio: Geſta in planctu Soſtratæ: Exitus, * . [V] *Theſes* 1 στοργὴ φυσικὴ eſt, quoties matres liberorum ſuorum vitia celant. 2 Contumeliæ illatæ à faſtuoſis & nobilibus non tam graues iudicantur, quàm ab humilibus & gregariis. [L] Hinc demonſtratur qui ſit maternus affectus. quàm grata in dominos ſeruorum fides ſit: eundémque laborem & dolorem eſſe ex falſis & veris malis. [M] Maternum affectum ſedulitatémque, & induſtriam in celandis liberorum vitiis appoſitè hæc ſcena exprimit. Eſt enim hoc tanquam è iure naturali nobis inſitum, vt pro noſtris talem curam geramus, ne & ſibi nobiſque ſimul vitium afferant, noceántque.

Verſ. gen. Duo primi, & quatuor vltimi ſunt trochaici tetr. cat. Tertius & quatuor ſequentes, iambici tetrametri acatalectici.

SOSTRATA *matrona.* CANTHARA *nutrix.*

daſſſi- OBSECRO *mea tu nutrix, quid nunc fiet! [C. quid fiet rogas!]* *Mu. [C. rogas?]* daſſſi.

dſrſaatv *Rectè édepol, ſpero.* S. *modò dolóres, [mea tu,] occipiunt prímulúm.*

ſiadſſdp C. *Iam nunc times, quaſi nunquam adfúeris, nunquam tute pepéreris!*

aſrſiſſi S.* *Miſeram me, néminem hábeo: ſolæ ſumus. Geta autem hîc non adeſt:*

baiſſlip *[Nec hábeo quem] ad obſtetrîcem mittam, nec qui accérſat Aéſchinum.* D. *[Nec quem],* [A] *tum fuerit trochaicus tetr. cat.* ttſſſtv.

ſjdlſſp C. *Pol is quidem iam hîc áderit: nam nunquam vnum intermittit diem,*

ſſdſadidp ſaſſ *Quin ſemper véniat.* S. *ſolus mĕârum miſeriârum eſt remédium.*

Aliud periculũ Aeſchini: nam palàm fit oppreſſam ab eo ingenuam: & mulierculæ in metum coniiciuntur propter raptã pſaltriã.

G. *Al. [meatũ]. Vulgò [rectè] reijcitur in præcedentem verſum, ſed is tunc non cõſtat.*

* L. Conſternatio & ſollicitudo Soſtratæ, ad augendã futuram pertubationem, nuntiata alienatione Aeſchini.

Amatorius affectus.

L. *E re nata*, pro euentu rei.
Factum laudat ob conditionem nuptiarum.
Mu. [*Oblatũ quãdo vitiũ eſt,*] ſſbdſſip.

C. [*E' re nata*] *mélius fieri haud pótuit, quàm factũ eſt hera:* ſſaaaſſ

R. Al. [*E re natæ*] *pro eo, quod eſt, ex vſu filiæ: al.* [*Heræ natæ*], *Heræ genitiui caſus, Natæ datiui, ſed perperam. al.* [*Fræ a te*]. *i. iram cohibe: ſed & hoc corrupté.*

[*Quandò vítium oblâtum eſt,*] *quòd ad illum átti-net potiſſimùm,* tbſa ro

*B. Laus eſt Aeſchini à nataliũ honeſtate & modeſtia.
*V. Votum eſt poſt aſſenſum.

**Talem, tali génere, atque ánimo, natum ex tanta família.* ſſaaſſ b.

Brachyſyllabus pro trochæo ſede ſeptima.

S. *Ita pol eſt, vt dicis:* **ſaluus nobis, dĕos quæſo, vt ſiet.*

G. Poteſt hic cenſeri iambicus acat. bſſſſiſp.

ACT. III. SCEN. II.

ARG. P In ſequenti ſcena artificioſè exprimitur ſeruus fidelis, vehementer commotus, currénſque properè, ac mala Soſtratæ nuntians. Nam refert quomodo Aeſchinus alio amore captus, puellam lenoni eripuerit, deſerta ac ſpreta Attica virgine, quam ea lege, vt ipſam vxorem duceret, ſtuprauerat. L quo nuntiato Aeſchini facto, Geta per errorem mulierculas in magnam perturbationem coniicit. P Poſtremò Soſtrata Hegionis Simulo familiari rem omnem enodandam cenſet. V *Theſes.* 1 Serui fidelis vtpote de familia nimis ſolliciti exemplum eſt. 2 Intempeſtiua beneuolentia & induſtria ſæpe magis obeſt quàm prodeſt. Græcis eſt ἄκαιρος εὔνοια. 3 Mores irati nihil ſibi temperantis hîc exprimuntur. M Serui fidelis, & pro ſalute familiæ ſuæ ſolliciti ſtudium hæc ſcena exprimit. Quamuis enim hoc hominum genus propter inſitam animi malitiam, vt plurimum ad vitia promptum eſt, ſi qui tamen aliter mores ſuos inſtituũt, quàm vulgus ſeruorum ſolet, hos multis etiam liberis præferendos quis dubitat? Cicero ad Q. fratrem, hominem ſeruum, ab omnibus Reipub. muneribus arcet: ſi quis tamen, inquit, egregiè fidelis ſit, hunc in domeſticis & priuatis rebus cõſtitutum eſſe oportet. Idem pro Milone de ſeruis ait, Dixit enim hæc omnia idem, qui ſemper conſtanter & fortiter M. Cato: dixítque in turbulenta concione, quæ tamen huius authoritate placata eſt, non libertate ſolùm, ſed etiam omnibus præmiis digniſſimos fuiſſe, qui domini caput defendiſſent. Plato de Legib. ſexto, Scimus profectò quod fateremur omnes, ſeruos quam beneuolentiſſimos atque optimos habendos eſſe. Multi enim iam ſerui, quibuſdam meliores ad virtutem omnem quàm fratres & filii, domos, rem dominorum omnem, & dominos ipſos ſeruarunt. Seneca de Beneficiis tertio, Prætereà ſeruis qui negat dare beneficium aliquando, ignarus eſt iuris humani. Refert enim cuius animi ſit, qui præſtat, nõ cuius ſtatus. Nulli præcluſa eſt virtus, omnibus patet, omnes admittit, omnes inuitat, ingenuos, libertinos, ſeruos, reges, & exules. Et alibi, Poteſt ſeruus iuſtus eſſe, poteſt fortis, poteſt magnanimus: ergò & beneficium dare poteſt.

Verſ. gen. Tredecim trochaici tetr. catal. nempe quintus, ſextus, viceſimus, viceſimus primus, ac viceſimus quartus cum octo ſequentibus. Reliqui omnes ſunt iambici acatalectici. iíque tetrametri, excepto vndeuiceſimo dimetro.

GETA *ſeruus.* SOSTRATA. CANTHRA.

Tragica conqueſtio ſeruuli de iniuria Aeſchini. viã autem facit ad epitaſin.

NVNC *illud eſt, quòd ſi omnes ómnia ſua conſí-lia cónferant,* ſſſſaadiſ

Atque huic malo ſalûtem quærant, auxílij nihil áffer ſiſſaaſ

áfferant,
diiiſai * *Quod mihique, herǽque, filiǽque herili eſt: væ miſero mihi,*
ſiſſſi *Tot res répente circunuállāt, vnde emérgi nō poteſt:*
ſſbtſſv *Vis, egéſtas, iniuſtitia, ſolitûdo, infámia.*
dudbbdto uſ * *Hóccine [ſecúlum!] ô ſcélera! ô génera ſacrílega! ô hominem [ímpium!]* *Mu.[ſeclum?]*
dſſdbdſp S. *Me míſeram, quidnam eſt, quod ſic video tímidum, & properântem Getam!*
diaſdip diaſd G.* *Quem neque fides, neque iuſiurândum, neque [illum] miſericórdia* *Mu.[vlla] A tam in [neque] no i elidetur e, diaſddap.*
idilſiſp *Repréſſit, neque reflêxit: neq; quòd partus inſtâbat propé:*
dſſidſſie *Cui miſeræ indignè per vim vitium obtúlerat.* S. *non intéllego*
ſidiiſſi a *Satis, quæ loquâtur.* C. *própiùs óbſecro accedâmus Sóſtrata.* G.* *ah,*
dſſdiiſi *Me míſerum, vix ſum compos ánimi: ita árdeo iracúndia.*
aſſdaxi * *Nihil eſt, quod malim, quàm illam totam famíliam dari mihi óbuiam,* *Si amphibrachys & creticus reyciâtur, G diuidemus [obuiàm], vt [uiàm vt i] efficiant anapæſtum pro primo pede ſequentis verſus. A hic verò ſic metiendus, aiſſdiij. Maretus reiicit [dari] in principium ſequentis verſus, aſſſdiip: adſiſiſi.*
idſiſſi *Vt iram hanc in eos éuomam omnem,* * *dum ægritûdo hæc eſt recens.*
ibidſſii *Satis mihi id hábeam ſupplícij, dum illos vlciſcar modó.*
bſſiſſp * *Seni ánimam primùm extínguerem ipſi, qui illud prodûxit ſcelus:*
ſiſadſi *Tum autem Syrum impulſórem,* * *vah, quibus illum lacerârem modis!*
dſſadij idddiſdp *Sublîmem médium arríperem, & cápite primùm in terram ſtatúerem,*
dſſp *Vt cérebro diſpérgat viam:*

* D. πολυσύνδετον. L. *Circunuallāt*, premunt. tranſlatū à militari acie.

* Exclamatio in Aeſchinum. D. Seculū accuſat vt à tempore mores carpat.

R. Al. [*impurum.*] daabbdſi: *iambicus eſt tetr. cat. Impurū vocat improbum.*

* Geta querimoniā perſequitur ꝑ exaggerationem: L in qua attende vehementiam à repetitione & congerie.

* Cum pondere & ſtomacho pronuntianda: nam ira animum impedit.

* L. Optatio vltionis more iratorū.

* L. Quaſi tunc ſæuior futurus ſit.

* L. Enumeratio ſuppliciorum per diſtributionem.

* V. *Vah*, Interiectio eſt ſignificans vindictam impenſè cupientis. éſtque hîc ὑποτύπωσις iracundi hominis, quam & motus & geſtus declarant.

Adol

Adoleſcénti ipſi [eriperem óculos:] poſt hæc præcipi- aſdaſdt
tem darem: *Mu.* [*oculos eriperem:*] adſaſdtv.

* *Cæteros rúerem, ágerem, ráperem, túnderem, &* tdaatſt
proſtérnerem.

Sed ceſſo heram hoc malo [impertîre] própere! S. *re-* ſiſſbdſp
uocêmus. Geta. *Al.* [*impertiri*], ſiiſddſp.

G. * *Hem, quiſquis es, ſine me.* S. *ego ſum Sóſtrata.* ſiwſbſſ
G. *vbi ea eſt? te ipſā quærito,* *Muretus reijcit* [G. *Hem*] *in præcedetē verſū.* tdataſt-

Te expêcto: óppidò opportûnè te obtuliſti mihi ob- {ſtſſ. tt / ſiſſtſv}
uiàm.

Hera. S. *quid eſt?* * *quid trepidas?* G. *hei mihi.* [S.] bſadſſtv
quid feſtinas mi Geta? D. *Al.* [C.]

A'nimum récipe. G. * *prorſus,* S. *quid iſtuc prorſus* {abſſtſtv / abſſ}
ergo eſt? G. [*perimus,*] G. *Al.* [*perimus*], *quod verſui repugnat*

Actum eſt. S. [*eloquere*] *obſecro quid [ſit.]* G. *iam,* S. ſtaſſtv
quid iam Geta? *Mu.* [*ſiet.*] *ſed verſus non conſtat.*

G. *Aéſchinus,* S. *quid ergo is?* G. *aliênus eſt à noſtra* {txbtſſbi / ttia}
família. S. *hem,*

Péry: quare? G. *amâre occœpit áliam.* S. * *væ miſeræ* atſtadt-
mihi.

G. * *Neque id occúltè fert: à lenône ipſus erípuit pa-* aſſſtdv
lám.

S. *Satin' hoc [certó?* G. *certè,] hiſce óculis égomet vidi* aſſaaſt-
Sóſtrata. S. [*ah,*]

Me miſeram: quid credas iam! aut cui credas! * [*no-* dſſſſtv
ſtrúmne] *Aéſchinum,* R. *Al,* [*noſtrum*], *ſed perperam.*

Noſtram vitam ómnium, in quo noſtræ ſpes, omnéſ- ſſiſſiſ
que opes ſitæ *Mu.* [*opéſque omnes ſitæ erant,*] *tū hic verſus ac ſequēs erūt trochaici,* ſſeſtſd–: tſſſſtv: *primus claudicat.*

Erant!] qui ſine hac iurâbat ſe vnum nunquam vi- 6iſſſſp
ctûrum diem:

Qui ſe in [ſui] grémio poſitûrum púerum dicêbat: ſiaadſſp
**patrem*

Ita

---

* V. Mirabili exardet iracundia, quā & R litera canina huic affectui accō modatiſſima exprimit, & ἀσύνδετον ipſum conteſtatur. L & attēde celeritatem cōmotè loquentis.

* Præ iracūdia vix tandem cognoſcit heram.

* L. Nēpe ex curſu & perturbatione.

* Interruptus ſermo ob indignationem.

L. Prorſus, perimus, actū eſt, Per interualla à commoto & anhelante dicū tur.

G. *Al.* [*eloquere ergo*], ſdſſſſtv.

* D. Interponitur mulieris affectus nouo nuntio.

* Argumētum magni amoris.

Al. [*certó? G. certò,*] *Mu.* [*certè? G. certè,*] R. [*ah, ah,*] *quod per ſynalœphen in vnam ſyllabam coaleſcit.*

* D. Apoſiopeſis amarè flentis. deeſt Hoc feciſſe. L παθητικῶς & ſuauiter dictum ob recentem adhuc affectū. Cætera pertinent ad delicti exaggerationem.

[*Erant*] *prima poteſt à ſuperiore verſu pendere,* ſiſſſſſp.

Al. [*ſuo*].

* Oratoriè vehemētiùs cupitum poſtremò poſuit.

UNED

{ſiiſſiſp iiſia} *Ita obſecratûrum, ut licêret ſibi hanc uxôrem dúcere.*

Muretus tollit ab hoc verſu [ſibi], & reijcit [ita] in finem præcedentis verſus, tſttſſtv. in præcedēti [ſuo] monoſyllabū, ſddſaſſp.

vſddſſp G. *Hera, lácrumas mitte, ac pótius quod ad hanc rē opus eſt, porrò [cónſule,]* R. [proſpice,] Mu [opu' porro eſt proſpice,] biſaaaſp.

aſſidſp *Patiâmúrne, an narrêmus cuipiam? [C. hau] hau mi homo [ſanúsne es!] an* Mu. [ſanun' es?] reiecto [An] in ſequētem verſum: A tum uterque claudicabit, aſſſbitv: ſxdſbſp.

Al. [S. hau]: ſed alterum melius. L Hau, muliebris interiectio.

dſidſbſp *Hoc prōferêndum tibi vſquam eſſe vidêtur!* G. *mihi quidē non placet.* G. Si [proferendum] primā producit, lege, [vſquam eſſe videtur tibi?] ſiſadbſp.

Fruſtra in metum coniectæ muliercu læ, vt in fabula pluſculum eſſet turbatum.

ſddſſiſp **Iam primùm illum alieno ánimo à nobis eſſe res ipſa indicat:*

* L. Dilémate colligit rationem con ſilij, quam complexionē vocant Rhetores.

ſiaidſſi *Nunc ſi hoc palàm prōferêmus, ille inficias ibit: ſat ſcio.*

aſſddſſi *Tua fama, & gnatæ vita in dúbium véniet: *tum ſi máximè*

* L. Altera pars διλήμματος.

adbſſiſi *Fateâtur, cùm amet áliam, non eſt vtile hanc illi dari.*

Getæ conſilium.

ſſiddſp **Quápropter quoquo pacto [tácito] eſt opus.* S. *ah, minimè géntium:*

* V. Concluſio dilemmatis eſt.

G. Al. [celato], ſed verſus non conſtat.

ddſiabſi *Non fáciam.* G. *quid agis?* S. *próferam.* G. *hem, mea Sóſtrata vide quam rem agas.*

ſiſiſiſi S. *[In peiôre loco non poteſt res] eſſe, quàm in quo nūc ſita eſt.*

Al. [Peiore res loco non poteſt], quam lectionē verſus non patitur. Mu [Peiore res loco eſſe non poteſt, quàm in hoc quo etc.] ſiiiijſi.

{ſſidſiſp ſſidſiſ} *Primùm indotâta eſt: tum prætéreà quæ ſecúnda ĕi dos erat,*

aſbſſiſi *Péryt, pro vírgine dari nuptum non poteſt. hoc relliquum eſt,*

dſſſiſp *[Si] inficias ibit, teſtis mecum eſt ánnulus, quem amiſerat.*

R. Linacer [Sin], G ſed nec carminis ratio, nec Latinitas id patitur. A poteſt tamen elidi s in [annulus], ſaſſſdſp.

ſſabiſſp *Poſtrémò, quandò ego cónſcia [mihi ſum], à me culpā eſſe hanc procul:* Mu [mi ſum, à me culpam hanc procul eſſe, nec] ſſaaſſap [Pretium, neque rem vllam interceſſe, illa aut me indignam, experiar, Geta.] aaſſſap.

vdſſſſp *Neque prétium, neque rem vllam interceſſiſſe, [illa] aut me indígnam, Geta,*

R. Al. [illam], ſed melius [illa] caſu ablatino.

Expér

Al.[quantùm] reiectoſ[Experiar]in præcedentē verſum ante [Geta]ſed tum neuter conſtabit verſus, niſi cum Mureto ad finē huius addas[abi] iſſaſſdi: ac tū ſequēs qui incipiet ab [Atque] melius habebit, ſiſſſſo,

*Simulus Soſtratæ maritus, pater puellæ vitiatæ ab AEſchino.

Expériar.]G.*quid' iſtuc! accêdo vt mélius dicas.* S. {dſſaſſi dſ
tu[*quam*]*potes*
Abi, atque Hegiŏni cognáto huius, rem omnem nar {ixſſſſp iſ
râto órdine:
Nam is noſtro * *Símulo fŭit ſummus, & nos cóluit* {ſſſiddi ſliſ
máximé.
G.*Nam hercle álius nemo réſpicit nos.* S.*própera: tu* dſijdſſp
mea Cánthara
Curre: obſtetrîcem accérſe, vt cùm opus' ſit, ne in mo {ſiſiſſp ſiſd
ra nobis ſiet.

ACT. III. SCEN. III.

ARG. V Perturbatio eſt Demeæ, qui ex rumuſculo quopiam Cteſiphonem in raptione adfuiſſe compererat. & hîc cernitur elegans œconomia. Vnde colligimus quàm grauiter, quámque impotenter laturus ſit Demea omni re, vt geſta eſt, comperta, cùm tantùm oblata rei ſuſpicione tantopere diſcruciatur. Eſt autem δραματική. Syrus autem obſonatu rediens piſcésque à foro afferens, I mira verſutia & procacitate ludit ſenem, ſollicitum de Cteſiphone, & Aeſchino pariter ac Mitioni inféſum. V Bona verò huius ſcenæ pars generis eſt demóſtratiui. Laudat enim coram Demea Cteſiphonem: & è diuerſo Aeſchinum, P atque Mitionem qui illi ad ſcortandum ſumptum ſuppeditat, probro afficit ac vituperat: H quo lepido commento cauet Syrus, ne Demea, Cteſiphonis peccatum olfaciat. D quin potiùs narratione virtutum illius plurimùm gaudeat. P Deinde Syrus in piſcibus parandis, patiníſque curandis ſollicitum habet animum. Poſtremò Demea Hegionem contribulem ſuum magno deſyderio conuenire decreuit. V *Theſes.* 1 Suſpicio leuis eſt ſæpe magni cruciatus cauſa. 2 Timidi ſunt parentes de liberorum vita, ne per alios ſeducantur. 3 Serui hoſtes ſunt, maximè quando Gnathones eſſe incipiunt. 4 Serui prudentiores ferè heris ſuis finguntur. 5 Laudati vel à Gnathonibus mirè ſibi placent. 6 Seruorum præſertim famelicorum animus eſt in patinis. M Hominum omnium mores hoc loco indicantur, qui cum aliquid audiunt, quod gratum eſſe, aut placere poteſt, facillimè & citiſſimè fidem adhibent: & quamuis minimè verum, id tamen libenter credunt. Cæſar in Commentario III. Libenter homines, id, quod volunt, credunt. Xenophon III. Cyri inſtituti, Fama quanuis falſa, tamen cùm per vrbem gratiſſimis auribus exciperetur, apud regis amicos fidem inuenit. Prætereà bonos homines rectíque ſtudioſos, ab omnibus derideri & ſubſannari oſtendit. Quare ait Plato VI. de Repub. Qui virtutem conſectantur, & vitia fugiunt, vt quidem ab omnibus hominibus probantur, ſic pauci inueniuntur qui illorum facta & conatus non deridant, quòd illorum virtutes prauorum conſiliis maximè obſiſtunt. Et Iuuenalis, ——Probitas laudatur & alget.

Verſ gen. Iambici acatalectici omnes, iique ſenarij ſiue trimetri, excepto triceſimoſexto octonario ſiue tetrametro.

DEMEA. SYRVS.

Demea ſolus hæc ſecum.
Mu.[*affuiſſe*].

DISPERII: *Cteſiphônem audiui fílium* dſiſſp
Vnà [*fuiſſe*] *in raptiône cum Aéſchino.* ſiſiij
Id míſero reſtat mihi mali, ſi illum poteſt, dſdiſi

Qui

aaadſp adi Qui [alicui rĕi] eſt, étiam eum ad nequitiam [abdúcere.]

cſſiſp Vbi ergo illum quæram! credo abdûctum in gáneum

aſiſſi A'liquó: perſŭâſit ille impûrus, ſat ſcio.

ſibſbp ſ Sed' eccum [Syrum ire] video: hinc ſcibo iam vbi ſiet:

ſiſſp Atque hercle hic de grege illo eſt: ſi me ſénſerit

ſiiſſi ſ E'um quæritâre, nunquam dicet cárnufex:

ſſſdi Non oſténdam me id velle. [s. omnem rem] modò ſeni

ſiſip Quo pacto [ſhabêret,] enarrâmus órdine:

ſſſiſp ſ Nĭhil quicquam vidi lætius. D.*prò Iúppiter

adſſip Hóminis ſtultitiam! s.*collaudâuit fílium:

aiſaſi Mihi, qui dediſſem consilium, egit grátias.

ſiſaii D. Diſrúmpor. s. argéntum adnumerâuit ilico:

idſſai Dedit præteréà in ſumptum *dimídium minæ:

ſiſſp Id diſtribûtum ſanè eſt ex ſenténtia. D. hem,

ſſſſi *Huic mandes, ſi quid rectè curâtum velis.

ſiſidp ſ s. [E'hem] Démea, haud aſpéxeram te: quid ágitur?

aſdiſp D. Quid agâtur! voſtram néqueo mirári ſatis

aſiſi Ratiônem. s. eſt hercle inêpta, ne dicam dolo, atque

ſiſſi Abſúrda. Piſces cæteros purga Dromo:

ſſbdip Congrum iſtum máximum in aqua ſinito lúdere

ſbiiſp Pauliſper: vbi ego vénero, exoſſábitur:

ſdbsſi ſ Prĭus nolo. D. hæccine flagitia! s. mihi quidem [non] placent.

ſiſdi Et clamo [ſæpe.] Salſaménta hæc Stephánio

ſiſſp Fac macerêntur pulchré. D. Dij voſtram fidem,

iadiſp [Vtrum] ſtúdióne id ſibi habet, an laudi putat

adſſai Fore, ſi perdíderit gnatum! væ míſero mihi,

ibſiſi Vidêre videor iam diem illum, cùm hinc egens

dbiſp Profúgiet áliquò militâtum. s. ô Démea

Mu. [alicuius rei], aaadſp: A [eum] monoſyllabum.
R. Al. [adducere.] abducere ad nequitiā περιφραστικῶς pro corrumpere.

Mu. [ire Syrum], iddſbp.

Demeæ aſtutia.
[S. Omnē rem] Quidam hanc ſcenam in duas ſecantes, hic alteram incipiunt.
R. Al. [ſe haberet,] ſex perperam, ſsiſip.
*L. Exclamatio in Mitionem.
*Mirè faceto & callido commento eluditur Demea, ne Cteſiphonis peccatum reſciſcat.
*L. Quinque coronatos.
*L. Ironia.

Mu. [Hem].

In [atque] eliditur e à vocali ſequētis verſus.

D. Ludere, viuere, & non læſum viuere.
G. [haud], ſdbbii.

Mu. [ſæpe.]
L. Salſamenta, ſalſa & durata.
L. Macerentur, molliantur.
D. Aut [vtrum?] q. d. vtrum eſt? aut, vtrū verū eſt? aut, vtrúmne, ſtudione eſt?

*ISTVC eſt ſápere, non quod ante pedes modò eſt ſdiiai
Vidêre, ſed étiam illa, quæ futûra ſunt, ibiij
Proſpícere. D. *quid? iſtæc iam penes vos pſáltria eſt? daſiſi
S. [Eſt iam] intus. D. eho, an domi eſt habitûrus! S. ſaiaſi
credo vt eſt
Deméntia. D. hǽccine fieri flagítia! S. * inêpta lénitas ſibiábſ
Patris, & facilitas praua. D. fratris me quidem abſiſp
Pudet, pigétque. S. nimiùm inter vos Démea, [ac] iibſſi
Non quia ades præſens dico hoc, pernimiùm intereſt: dſſiai
Tu quantus quantus, nihil niſi ſapiéntia es: {ſſxbip / ſſi}
Ille fútilis ſómnium ſineres verò illum tuum {xſaſſp / aadſ}
Fácere hæc! D. * ſinerem illum! [an] non ſex totis ménſibus aaſſſp
Mu. [aut].
Priùs olfecíſſem, quàm ille quicquam [cœperit!] aſſiſp
R. [cœperet?] à Cœpio pene obſcleto.
S. *Vigilántiam tŭam tu [mihi narras! D. ſic ſiet] {aaſaſp / aiſ}
G. [mihi? D. ſic modò ſiet,] aiiddp: & verſus ſequens incipit ab [Vt], qui ita dimetietur, ſſiaſi.
Modò, vt nunc eſt, quæſo. S. vt quiſque ſuum volt eſſe, ita eſt. {ſſaſi / a}
D. Quid eum? vidiſtíne hódie? S. *tŭúmne filium? {aſdxip / aſdſ}
[* (Abigam hunc rus.) * iam dudum] áliquid ruri ágere árbitror. aſdſap
R. Al. [D. Abigam hunc rus. S. iandudū], ſed perperam.
D. [Satis ſcis ibi eum eſſe?] S. oh, qui égomet prodúxi. D. óptumè eſt. {ſadſſi / a}
R. [Satín' ſcis ibi eſſe?] ixdſſi.
Métui, ne hærêret hìc. S. atque irâtum ádmodum. aſiſp
D. Quid autem? S. * adórtus iúrgio fratrem apud forum {iiſixp / iiſid}
De pſáltria iſtác. D. áin' veró? S. vah, nihil réticuit: {ſſiſub / ſaſſdp}
G. [vah,] extra metrum eſt, ſixſab: & ſynæreſi facta in [ain'] & [nihil], ſiſſdp.
Nam vt numerabâtur fortè argéntum, intéruenit dſſiſp
Homo de improuíſo: cœpit clamâre, * Aéſchine aſſiſp
Hǽccine flagítia fácere te! hæc te admíttere dbbiſp
Indígna génere noſtro! D. [oh] *lácrumo gaúdio. ſbidil
S. Non

*L. Sētētia vera: ſed qua irridet ſenem.
*V. Amplificat maleſactum Mitionis interrogando, grauiúſque factū ſuggerendo.
D [Ellam].
* L. Simulata in Mitionem vituperatio, & mox cōparatio eōdē ſpectās.
[Piget], ob damna: Pudet, ob turpia.
Nōnulli reijciunt [ac] in ſequētem verſum, ſed ad hunc pertinet.
Senis vigilantia.
*L. Oeconomia ad augendam futurā epitaſin.
L. Olfec. metaphoricôs, pro ſenſiſſem, deprehendiſſem.
*V. Induſtriam Demeæ propter educationem admirās laudat.
*D. Hoc claré.
*D. Hoc lentiús.
*D. Hoc rurſus claré.
Laus filii diligentis. V Nunc incipit vafro commento ſuſpicionem ſeni de Cteſiphone eximere.
*L. Attende calliditatem ad celandū Cteſiphonem.
*L. Mirè fictum ad inuidiam Aeſchini, & cōmendationem Cteſiphonis.
R. [oh, oh,] ſwſdii.
G al. [oh, lacrumo præ gaudio.] ſwſbſi.
* In profuſo gaudio lachrymæ erumpunt.

ſſſſp S. *Non tu hoc argéntum perdis, ſed vitam tuam.*
ſſdſſi D. *Saluos ſit: ſpero, eſt ſímilis maiôrum ſuûm.* S. *hui!*
aſſiſi D. *Syre, præceptôrum plenus iſtôrum ille.* S. *[Phy!]*
biiiſi **Domi hábuit vnde diſceret.* D. *fit ſéduló:*
{ ſſidip / ſ } *Nihil prætermitto, conſuefácio: dénique*
didſſp *Inſpícere, tanquam in ſpéculum, [vitas ómnium]*
adſiſi *Iúbeo, atque ex álijs ſúmere exémplum ſibi:*
diſdii *Hoc fácito.* S. **rectè ſané.* D. *hoc fúgito.* S. *cállidé.*
ſſſap D. *Hoc laudi eſt.* S. *iſtæc res eſt.* D. *hoc vitio datur.*
iiſſi S. *Probiſſimé.* D. *porrò autem.* S. *non hercle ótium eſt*
{ xſſſi / ſ } *Nunc mihi auſcultándi: piſceis ex ſenténtia*
idſſi *Nactus ſum: hi mihi ne corrumpântur, cautiò eſt.*
ſſ bſp *Nam id nobis tam flagítium eſt, quàm illa Démea*
diſaſi *Non fácere vobis, quæ modò dixti: & quòd queo,*
ſdſſbp *Conſéruis ad eúndem [illis] præcípio modum:*
ſiſſp *Hoc ſalſum eſt, hoc adûſtum eſt, hoc lautum eſt parum,*
ſdſiii *Illud rectè: íterum ſic meménto: ſédulò*
bſſbii *Móneo, quæ poſſum pro mea * ſapientia.*
ſſddſi *Poſtrémò tanquam in ſpéculum, in pátinas Démea*
{ dbdbſp / dbda } *Inſpícere iúbeo: & móneo quid' facto [vſus] ſiet.*
iſidſi *Inépta hæc eſſe, nos quæ fácimus ſéntio:*
ſddſi *Verùm quid fácias! vt homo eſt, ita morem géras.*
ſſdſi *Nunquid vis?* D. * *mentem vobis meliôrem dari.*
ſ*ſiii S. *Tu ſrus hinc abis?]* D. *rectè.* S. **nam quid tu*[A] *hîc agas,*
G. *[hinc rus abis?]* ſiſſii: *ubi quoque [tu hic] eſt iambus* [A] *vel ſpondeus, vt h plenam conſonantis vim habeat.* Mu *[rus abis hinc?]* ſiſſſi.
addſſp *Vbi ſi quid bene præcípias, nemo obtémperat!*
adidſp D. *Ego verò hinc ábeo, quandò [is quámobrem] huc véneram,*
D. *[quam ob rem] pro, is propter quem,* adiſſp.
diſſſp *Rus ábijt: illum curo vnum: ille ad me áttinet:*
dſſiip *Quandò ita volt frater, de iſtoc ipſe viderit.*
{ *ixaii / dſi } **Sed quis [illic] eſt, quem procul vídeo! éſtne hic Hégio*

D. *Phy!* interiectio mirantis eſt.
R. *Al. [philoſophos]. ſed deprauatè ſiue in fine huius verſus, ſiue in principio ſequentis legatur.*
*L. Prouerbiale eſt. *Al. [in vitas omniũ]:* [R] *al. [vitas hominũ], ſed corruptè.*
*V. Et ſi non vituperanda ſit talis educatio, Gnathonem tamen verum agit ſeruus.
Porrò autẽ, Initium vlterioris orationis interruptæ per Syrum.

R. *Al. omittitur [Non], ſed perperam. Mu. [iſtunc].*
Præcepta Demeæ ad coquinaria vſq; deludit.
*L. Faceta vſurpatio ex etymologia verbi, quod ab anîmo adguſtum trãſfertur.
Poteſt & [In] à ſuperiore verſu pendere, babſſp. G *[opus].* dbdixp: *& eliſo s in [opus],* dbdidp.
*L. Offenſus aliud reſpõdet, quàm expectabat Syrus.
*Gnathonica ſententia.
*L. παρασκευὴ ad ſequentem ſcenam.
[D]Inuẽta cauſa eſt, cur non abeat Demea propter reliquã fabulæ partẽ.
G. *[ille], quod metro magis cõgruit,* xſiaſi: *vel* ſſiaſi. Mu *[illic eſt, procul quem],* xiiddi.

Tribûl

[vah] vel redundat, G vel eliditur ſequente vocali. MU [hercle is eſt], reiecto [vah,homo] in ſequentem verſum. iſſiſi:aſſdſi.

* L. Hæc pertinebunt ad augendã Demeæ indignationem, & vt habeatur fides Hegioni.

L. *Vah*, gaudentis.

Tribûlis noſter! ſi ſatis' cerno is' hercle eſt. [vah,]
homo
Amîcus nobis iam inde à púero. Dij boni,*
Næ illiŭſmodi iam nobis magna ciuium
Penúria eſt, [homo antiqua] virtûte, ac fide:

G. [*antiqua homo*] iiſaſi.

[Haud citò mali] quid ortum ex hoc ſit públicé.

R. *Al.* [*Haud mali*], *ſed perperam. legendum forſan* [*Haud ſcio mali*], *ſed melius* [*Haud citò mali*].

Quàm gaúdeo, vbi étiam huius géneris relíquias
Reſtâre video! vah, viuere étiam nunc libet.
Oppériar hóminem hîc, vt ſalûtem, & cólloquar.

ACT. III. SCEN. IIII.

ARG, [P] Hæc ſequens ſcena complectitu querimoniam Hegionis cognati Soſtratæ, dolentis eius filiam, adeò iniquè ab Aeſchino tractatam eſſe, ac tandem vitiatam. Nam putabant hanc deſertam ab eo eſſe, cùm ita non ſit. hoc multis coniiciebant argumentis, quanquam falſis: tamen Hegio Demeæ rem omnem de Aeſchino & raptu pſaltriæ aperit, [V] & cauſam Pamphilæ ſuſcipit: [P] quo ipſum admodum conturbatum reddit. [V] Vnde hîc ἐπίτασις periculum emergit. *Theſes.* 1 Errantes multis doloribus ſæpe afficiuntur. 2 Fidi & ſynceri patroni hîc eſt exemplum. 3 Amicorum æqualium mutua debet eſſe opera, etiam poſt alterutrius mortem. [D] Hæc ſcena fidem amici erga defunctum, maturitatem ſenilis orationis, & accuſationem eius quem lædere nolit ipſe accuſator, continet. [M] Docet etiam quantum Tragœdiarum excitare poſſint error, & res malè intellectæ. Nam cum rebus geſtis fidem aſtruere intendat, eò ferè illas perducit, vt non ſine graui aliquo diſpendio finiri poſſint. De quo ſic Valerius Max. lib. 1 x. cap. 1 x. Temeritati proximus eſt error, quemadmodum ad lædendum par, ita cui faciliùs quis ignouerit, quia non ſuapte ſponte, ſed vanis concitatus imaginibus culpæ ſe implicat: qui quàm latè in pectoribus hominum vagetur, ſi cõplecti coner, vitio de quo loquor, ſim obnoxius. M. Cicero in Philipp. bene dixit, errorem tam latè per hominum vitam vagari, vt nullus ſit, qui non erret: ſed inſipientis eſſe dixit, in errore perſeuerare. Ad hoc, amici boni officiũ ſub oculos ponitur: nos ſcilicet eam familiaritatem & amorem, quem amicis viuentibus oſtendimus, eundem etiam poſt mortem exhibere debere. Plato, Mors de amicis, quantum ſcilicet humanitatis officia ſe extendere debuerunt, optimè indicat.

Verſ. gen. Iambici ſenarij, ſiue trimetri acatalectici.

Epitaſis palàm facit Aeſchini peccatum.

*L. Colloquiũ Hegionis & Getæ eſt vice exordii ante accuſationem, ſpectãs ad beneuolẽtiã ab officio perſonæ.

HEGIO. GETA. DEMEA. PAMPHILA.

*PRO' *dij immortáles fácinus indignum: Geta*
Quid narras! G. *ſic eſt factum.* H. *ex illán'*
família
Tam illiberâle fácinus' eſſe ortum! ô Aéſchine.
Pol haud patérnum iſtuc dediſti. D. *vidélicet*
De pſáltria

UNED

*Depſáltria hac audîuit:*id illi nunc dolet*
Aliéno: pater[ſis]nihili pendit: hei mihi
V'tinam hîc propè adéſſet alicubi, atque audîret hæc.

*B. A minori.
Pater, Mitio ſcilicet.
Aliàs[id].

H.* *Ni fácient quæ illos æquum eſt, haud ſic aúferent.*

*V. Comminatio eſt in æquitatis cõtemptores admodũ honeſta & ciuilis.

G. *In te ſpes omnis Hégio nobis ſita eſt.*
*Te ſolùm habêmus:*tu es patrônus:*tu parens:*
Ille tibi móriens nos commendâuit ſenex.
*Si déſeris[tu,periimus.]*H.*cauĕ díxeris:*
Neque fáciam, neque me ſatis piè poſſe árbitror.*

*D. Ab honeſto.
*D. A iuſto.
G. Al. [nos tu, perimus.] ſiſaai.
*V. Cauſa abnegationis eſt ipſa pietas.

D. *Adîbo. ſaluêre Hegiônem plúrimùm*
*Iúbeo.*H.*te quærêbam ipſum: ſalue Démea.*
D. *Quid autem?*H.**maior fílius tuus Aéſchinus,*
Quem fratri adoptândum dedíſti, neque boni,
Neque liberâlis functus offíciũ[eſt viri.] Mu. [viri eſt.]
D. *Quid' iſtuc eſt?* H. *noſtrum amîcum noras Símulum,*
[Atque]æquâlem? D. *[quid ni!]*H. *fíliam eius vírginem* Al. [quid ni?]
*Vitiâuit.*D.*hem.*H.*manĕ, nondum audíſti Démea*
*Quod eſt grauíſſimum.*D.*an quicquam eſt étiam ámplius!*

*D. Artificioſa poſtulatio. L Propoſitio criminis primùm generaliter propoſita: deinde explicata per partes, & exaggerata.
E. [Atque] prior ſyllaba pertinet ad verſum præcedẽtẽ. A Muretus reÿcit [atque] in præcedentem: atque ex eo tollit [eſt]: ſed non conſtat.

H. *[Verò ámplius':]nam *hoc quidem ferûndum áliquo modo eſt:* V. [Verò amplius!] Ironica per admirationem videri poteſt repetitio, L affirmationis loco.

* Collatione rem amplificat.

**Perſŭâſit nox, amor, vinum, adoleſcéntia:*
Humânum eſt. vbi[ſcit] factum, ad matrem vírginis
Venit ipſus vltrò lácrumans, orans, óbſecrans,
Fidem dans, iurans ſe illam ductûrum domum.
**Ignôtum eſt, tácitum eſt, créditum eſt: virgo ex eo*
Compréſſu gráuida facta eſt: menſis' hic décimus eſt.
**Ille bonus vir nobis pſáltrĭam (ſi dÿs placet)*

*D. hæc inferuntur ἀσυνδέτως, vt multa videantur.
Narratio..
R. Al. [ſic]: ſed melius [ſcit], i. intelligit & ſentit, quid peccauerit.
* D. ἀσυνδέτως per συντομίαν.
*D. Concluſio accuſationis per ironiam indignantis in loco additã verbis ardentibus.

P

Parâuit, quicum viuat: illam déſerat. iſſiſp

*L. Cõtrouerſia cõ iecturalis, Fecit, Non fecit. Probatur teſtimoniis, & tormentorum pollicitatione, cõmendata Getæ perſona. R. *Al.* [*vince:*] *ſed per peram*, ſiſiii. B [*vinci: exquire rem.*]

D. * *Pro certón' tu iſtæc dicis!* H. *mater vírginis* ſiſiſp

In médio eſt, ipſa virgo, res ipſa: hic Geta dſiiſp

Prætéreà, vt captus' eſt ſeruulôrum, non malus, {dſiiſp / dſſ}

Neque iners, alit illas: ſolus omnem famíliam aaſidp

Suſtêntat: hunc abdûce: [vinci:] quære rem. ſiſiſp

G. *Immo hercle extórque, niſi ita factũ eſt Démea.* ſſbiſp

Poſtrémò non negâbit: coram ipſó cedó. ſſiſſi

*D. Auerſus hoc dicit, & perturbatus Demea.

D. * *Pudet: nec quid agam, neque quid huic reſpóndeam* iddiſp

* L. Exclamatio parturiẽtis, opportuna ad faciẽdam fidem præſenti Demeæ.

Argumentum à cõiecturis.

Scio. PAMPH. * *míſeram me, dífferor dolóribus.* iaſiip

Juno Lucîna fer opem, ſerua me óbſecro. H. *hem,* ſſbſſp

Númnam illa quæſo párturit! GE. *certè Hégio.* ſiiiſp

H. *hem,*

Illæc fidem nunc veſtram implôrat Démea. ſiſſſp

Quod vos ius cogit, id voluntâte ímpetret. ſſiiſp

Vobis decet, V Helleniſmus eſt, i. L Græca figura cũ datiuo ὑμῖν πρέπει. & deeſt Facere.

Hæc primùm vt fiant, déos quæſo, vt vobis decet. {ſſſſp / ſſſ}

Sin áliter ánimus veſter eſt, ego Démea dbſiap

[Summa vi hanc] defêndam, atque illum mórtuum. ſiſſſp

G. [*Hanc ſumma vi*], ſſſſſp: *vel* [*Sũma vi defendam hanc,*] ſſſſſp.

*D. Officium amici exequitur in reddenda cauſa cur aduerſarius futurus ſit, L à generis & vitæ neceſſitudine. & comminatur.

* *Cognâtus mihi erat: vnà à púeris [páruoli]* ſdidſi

G. *Al.* [*nos paruoli*], *tum* [*mihi*], *monoſyllabum*, ſdſaſi.

Sumus [edúcti] vnà ſemper milítiæ, & domi aſſſai

G. *Al.* [*educati:*] *ſed corrupi é*, aſſſai.

* V. Concluſio eſt per ἀσύνδετον & verborum incremẽtũ. *E. Al.* [*illam*].

Fúimus: paupertâtem vnà pertúlimus grauem. aſſiap

* *Quápropter nitar, fáciam, expériar: dénique* ſſddſp

A'nimam relinquam pótiùs, quàm [illas] déſeram. aidſſp

Quid mihi reſpóndes? D. *frátrem conuéniam Hégio:* dſſſai

R. *Al.* [*exequar.*] A *tum* [*Is*] *pertinet ad verſum præcedẽtem:* dſadip.

Is quod mihi de hac re déderit conſiliũ, id [ſequar.] ſadſip

*L. Admonet officii à perſona.

H. * *Sed Déměa hoc [tu fácito tecum] ánimo cógites,* {ſſbdſi / ſſ}

Al. [*facito vt tecũ*], ſiadſi. MU [*tu facito cum*], ſidbſi.

* *Quàm vos facíllimè ágitis, quam eſtis [máxumè]* ſibſſi

R. *Al.* [*maximi,*]

* Perſuaſio à laude probitatis.

Poténtes, dites, fortunáti, nóbiles: iſſſſi

Tam máxumè vos æquo ánimò æqua nóſcere ſiſaip

Opórtet:

Opórtet: ſi vos vultis perhibéri probos.
D. *Redîto: fient, quæ fieri æquum eſt, ómnia.*
H. *Decet te fácere. Geta duc me [intrò] ad Sóſtratam.*
D. *Non me indicênte hæc [fiunt.] v'tinam hoc ſit modò* *Al.* [*fient.*]
Defûnctum. **verùm nímia illæc licéntia*
Profectó euâdet in áliquod magnum malum.
Ibo, ac requîram fratrem, vt in eum hæc éuomam.

R. *Al. omittitur* [*intro*], *ſed perperā:* ᴬ *tamen conſtabit verſus, modò* [*me*] *nec elidatur nec corripiatur.*

*Epiphonema.

ACT. III. SCEN. V.

ARG. ᴰ Hi ſex verſus in quibuſdam non feruntur. In hac ſcena videtur iam locutæ Soſtratæ Hegio reſpondere. Poteſt tamen & ipſe incipere, tanquā qui & rem nouerit, & mœrore eius moueatur. ᴹ Amicos dolentes ſi iuuare non poſſumus, proximum erit, vt conſolatione dolorem quomodocunque mitigemus, operámque noſtram in id, quatenus noſtrarum virium eſt, benignè polliceamur. Quomodo autem conſolari debeamus, docet Cicero tertia Tuſculana, Erit igitur in conſolationibus prima medicina, docere aut nullum malum eſſe, aut admodum paruum. Altera eſt, & de communi conditione vitæ, & propriæ, ſi quid ſit de ipſius qui mœreat diſputandum. Tertia ſummam eſſe ſtultitiam fruſtra confici mœrore, cùm intelligas nihil poſſe profici.

Verſ. gen. Senarij vt præcedentes. Atque hanc ſcenā quidā à præcedenti non diſtinguunt.

HEGIO.

*BONO *ánimo fac ſis Sóſtrata, & iſtam, quòd potes,*
[Fac conſolêre:] ego Mitiônem, ſi apud' forum eſt,
Conuéniam: atque vt res geſta eſt, narrâbo órdine.
Si" eſt, [factûrus vt ſit offícium] ſuum,
Fáciat: ſin áliter de hac re [eſt ĕius ſenténtia,]
Reſpóndeat mĭhi, vt quid agam quamprîmum ſciam.

*L. Oeconomia ad futurum congreſſum ſenum.

R. *Al.* [*Conſolare:*] *ſed perperam.*

Mu. [*vt facturus officium ſiet*], ſſiaip.

Mu. [*eius ſententia eſt,*] adſſli.

ACT. IIII. SCEN. I.

ARG. ᴾ Hîc formidoloſus & verecundus adoleſcens inducitur, qui patrem ſuum Demeam ruri diutiùs remanſurum exoptat, quò lætiùs interim genio indulgere poſſit. Deinde ſimplex ipſe Cteſipho, quid patri reſpōdeat, à callido Syro inſtruitur: qui paternum quoque erga ipſum, credulum ac facilem animum, eidem Cteſiphoni non ſine ſalibus exploratum reddit. ᴸ éſtque adhuc periculi eius protaſis. ᵞ *Theſes.* ɪ Hîc eſt deſcriptio integri ado-

leſcẽtis,& boni ingenii. 2 Filiũ non decet neque mentiri,neque patrem fallere. 3 Ser fallaciſſimi ſunt heris ſuis infideles,& confidentes fallunt. 4 Patrum eſt,de filiorum ſal te ſollicitum & anxium eſſe. In adoleſcente quidem eſt votum,vt hunc diem perpetuum lætitia degat. Confirmatio à modo eſt,tum vt abſens & ruri pater maneret,tum vt in opere ciũdo nimiũ defatigaretur, ne rediret, tũ vt villa abeſſet lõgiús:atq; ſic eſſet ἐπαγγελτικὴ,cu ſuam exponat ſollicitudinem & votum. In ſeruo autẽ παραθαῤῥυντική. Animum enim ſimpli cis adoleſcentis erigit,vt aliquid audeat,& cauſam aliquam comminiſcatur,qua patrem fal leret.[M] Metuentis patrem,& propterea peccare non audentis timiditas filii hac ſcena expri mitur. Et quanuis hoc animo obſequioſi filii officium non eſt,tamen multò ſatius eſt ita ani matum eſſe,quàm omni verecundia poſtpoſita,patris præſentiam nihili facere. Plato inter rationes,quæ poſſint liberos ad obſequium impellere,duas præcipuè refert, metum ſcilice & vtilitatem:quas tamen tantùm abeſt vt probet,vt quaſi indignas ingenuo adoleſcente du cat,& amorẽ liberalem omnibus anteponat:quò ſcilicet ſumma,& naturali affectione patris iuſſa imperiáque,imò & nutus omnes libenter obeat,non vtilitatis ſpe,aut metus gratia. Ex primit præterea hæc ſcena parentum affectum ſingularem,qui quoties laudes & encomia li berorum ſuorum audiunt, præ maximo gaudio lætitiáque vix à lachrymis temperare ſi bi poſſunt. Nihil ſiquidem in hac vita iucundius,nihil gratius contingere poteſt parentibus, quàm ſi liberos propter probitatem,honeſtatémque celebrari intelligant.

Verſ.gen. Iambici acatalectici omnes,iique tetrametri,excepto octauo dimetro.

CTESIPHO. SYRVS.

Hîc compendio oſtenditur quid ſit iam locuturus Syrus.

AIN' [patrem hinc abiſſe] rus? S. iam dûdum. iiiiſſp
C. *dic ſodes.* S. *apud* G. [*tu patrem hinc abiiſſe*]. ſiaiſſſp:& [*aín'*] *facto monoſyllabo*, ſiaiſſſp.

Villam eſt. [nunc ĕum máxumè] óperis áliquid fá- {ſxdxdiap ſſ
cere credo. C. * *v'tinam quidem,* G. [*hunc maximè*], ſſobdiap: *al.* [*hunc maximè operis aliquid nunc facere* &c.] ſſπadiap. *aliàs* [*villam eſt*] *reijcitur in præcedentem verſum,ſed tum neuter conſtat.*

*L. Faceta optatio amantis, non improba tamen, ne patrem odiſſe videatur.

Mu. [*è lecto prorſus*], ſidſſdſp.

Quod cum ſalûte ĕius fiat,ita ſe defatigârit velim, {ſſbſiſp ſi
Vt triduo hoc perpétuò [prorſus' à lecto] néqueat ſúr gere. {ſidſſdiſp ſidſſ
S. *Ita fiat,& iſtoc ſi quid potis eſt réctiús.* C. *ita.nã hunc diem* aaſdſbip

D. *Miſerè nimis*, aſſeueratio Comica.

[Miſerè] nimis' cúpio,vt cœpi perpétuum in lætítia dégere. {aaſſdſp aaſ
Si [*Miſerè*], *vt Glareano placet, vltimam corripiat, ſic metire*, πdſſadſp. [R] *Al.* [*Mi Syre*], daſſadſp, [Mu] [*Miſerè nimis perpetuum, vt cœpi,cupio in lætitia degere.*] πſaſadſp.

G. [*Propè eſt,ſi*], iiſp *al.* [*Tam prope eſt: quòd ſi*] xxſp: *vel* [*ſi*] *non eliſo, neque correpto*, tſtſtv, *vt ſit trochaicus trim. catal.*

Et illud rus nulla ália cauſſa tã malè odi, niſi quia iſdſſidp
[Propè eſt: quòd ſi] abéſſet lóngiùs, {izſp ia
Priùs nox oppreſſiſſet illic, quam huc [reuérti poſſet] íterum. iſſiſſdp
G. [*poßit reuerti*], iſſiſſib: *vbi vltimo loco pro iambo ponitur brachiſyllabus.*

Nunc

UNED

Nunc vbi me" illic non vidêbit, iam huc recúrret, ſat ſcio.

Rogâbit me, vbi fúerim: quem ego hódie toto non vidi die.

Quid dicam? S. nihilne in mente eſt? C. nunquam quicquam. S. tantò néquior.

Cliens, amîcus, hoſpes nemo eſt vobis? C. ſunt: quid póſteá?

S. Hiſce ópera vt data ſit. C. quæ non data ſit? non poteſt fieri. S. poteſt.

C. Intérdiu. ſed ſi hîc pernôcto, cauſſæ quid dicam Syre?

[S.] *Vah, quàm vellem étiam noctu amícis óperam mos eſſet dari! D. Al. tollitur [S.] vt Cteſiphoni hic quoque verſus aſsignetur.

Quin tu otiôſus es: ego illîus ſenſum pulchrè cálleo.

Cùm feruit máxumè, tam plácidum, [quàm"] ouem reddo. C. *quo modò? R. Priſcianus. [quaſi].

S. Laudárier te audit libénter: fácio te apud illum deum:

Virtútes narro. C. meas? S. tuas: hómini ilico lácrumæ cadunt

Quaſi púero, gaúdio. hem tibi autem. C. quidnã eſt?

*S. LVPVS IN FA'BVLA.

C. [Pater eſt? S. ipſus eſt.] C. Syre quid ágimus? S. fuge modò intró": ego videro. G. [Patérne eſt? S. ipſe eſt.] iſdbdiai. Mu [Patérne eſt? S. ipſus,] iſdbdiai.

C. Siquid rogâbit, *nuſquam tu me: audiſtin'? S. potin' vt déſinas?

Sollicitudinem paternam notat.

Bonus adoleſcens mentiri neſcit, nec vult.

*V. Ironiam eſſe iudico.

Feruit, pro feruet. Hiperbole.

*D. Miratur, quia timet eum quem iſte contemnit.

Meas! S. tuas. D Cũ geſtu pronuntiare debemus, vt intelligatur irriſio.

*L. Prouerbiũ de eo, qui mentioni ſui inexpectatus interuenit: & eſt ſilẽtii indictio. M q.d. Is adeſt de quo ſermo eſt, & propter quem tacere neceſſe eſt.

*D. Familiaris ἔκλειψις, & apta properanti. quare hæc omnia preſſa voce cum celeritate pronuntianda ſunt.

ACT. IIII. SCEN. II.

ARG. P Primùm Demea de fratre non reperto conqueritur. Is deinde rurſum à Syro verſutè deluditur. Poſtremò idem ille Syrus, L vt tegat latentem apud amicam Cteſiphonem faceto commento ablegat Demeam: P ac longis ambagibus locum in quo eius germanus exiſtat abſtruſè ac bifariam deſcribit. D In hoc quoque actu exemplum eſt, neminem facilius, quàm optimum quemque P ac facilem, ſimplicémque D falli atque deludi, vt Virgilius ait. V *Theſes.* 1 Seruorum animus nihil integrum, nihil ſanum in ſe habet. Hic enim vt

ſenem illuderet, ſe à Cteſiphone percuſſum eſſe ſimulat, iámque eluſum Demeã perplexa vi- ad Mitionem remittit. 2 Optimi quique à peſſimis ſeruis falluntur. 3 Hìc verum- illud Ariſtotelicum de ſenibus, Δειλοὶ, inquit, ὥστε προωδοπεποίηκε τὸ γῆρας τῇ δειλίᾳ. καὶ γὰρ ὁ φόβος κατάψυξίς τις ἐστί. Ideò ſunt timidi ſenes, quòd timiditati aditum ſenectus frigida patefacia. Eſt enim timor refrigeratio quædam. & alibi in problemate eadem dicit, προωδοπεποίηκε γὰρ τὸ δὲ φοβῶ. καὶ γὰρ ὁ φόβος κατάψυξις. Hìc quoque exemplum eius timiditatis in Demea, qui & φιλαίτιος eſt, id eſt, querulus, quòd & filius & frater officia ſua deſeruit, ſic vtrumque inſimulat, atque ſe miſerum eſſe conqueritur. M Verſuti & præter modum callidi ſerui ingenium conſiliáque exponit hæc ſcena, quibus ſemper cordi eſt heros, & virtute præditos homines impudenter circunuenire. Sic enim natura vſu venit, vt quò ſint ingenia viliora abiectioráque, hòc magis in omnem improbitatem, & impudentiam procliuia. Præſertim ſeruorum, quibus nihil poteſt eſſe neque vilius, neque peruerſius. Horum ingenia Plautus faberrimè expreſſit in Pſeudolo, Plagigera hominum genera, quorum haud quicquam in mentem venit, quod rectè faciant. At cùm eſt occaſio data, tene, clepe, rape, hoc eſt eorum opus, vt mauelis lupos apud oues relinquere, quàm hos domi cuſtodes. Plato VI. de Legibus, Nihil dicitur in animo ſeruiente integrum ineſſe, nec quicquam ſeruorum generi eſſe credendum. Quod & ſapientiſſimus Poëtarum teſtatur nobis, cum de Ioue ſic loquitur, Dimidium mentis Iuppiter illis aufert, Qui ſeruitutis ſorti ſubiecti ſunt. Apud Xenophontem Cyrus iubetur ne vnquam fidem ſeruis habeat: quòd innata ſit illis mentiendi libido.

Verſ. gen. Trochaici tetr. catalectici.

DEMEA. CTESIPHO. SYRVS.

* Ridicula querela ſenis L ob tædiũ rerum aduerſarum. V & eſt propoſitio. *Nuſquam gent.* magis ſonorá reddit orationem.

Poteſt hic cenſeri iãbicus acat. billdſap.

*V. Repetit figuratè propoſitionem.

*D. ἐπαναφορά: B quę relatio dicitur eiuſdem verbi per principia complurium verſuum.

*D. Obnuntiantur mala, Annuntiantur bona.

*V. Scóma eſt, quo hero illudit per antiſtrephõ quoddã.

*V. Occaſio eſt futuri colloquii.

* Diffidentia Cteſiphonis ex pauore.

* NAE EGO *homo [infélix.] primùm fratrem nuſquã inuénio géntiũ:* G. Al *ſum infelix.*] vt *ſit iambicus,* bſſſſdip. aſſſſbtv

Prætéreà autem dum illum quæro, à villa mercenárium dſſſſlv

Vidi: is filium negat eſſe ruri: nec quid agam ſcio. ſtd:ſdt-

C. *Syre?* S. *quid' ais?* C. *mén' quærit?* S. *verum.* C. *péry.* S. *quin tu ánimo bono es.* {tſſſadtv bi

D.* *Quid' hoc (malùm) infelicitâtis! néqueo ſatis' decérnere:* Et hic quoque iambicus acat. iiſi.ſaſp. {aſtſtſtv tſtſbatv

Niſi me credo huic eſſe natum rĕi, ferúndis miſérys. {aſtſaſb- aſtſt

* *Primus ſéntio mala noſtra: primus reſcîſco ómnia:* ſtbtſſtv

Primus porrò * *obnúntio: ægrè ſolus, ſi quid fit, fero.* ſtſſſt-

S.* *Rídeo hunc: primùm ăit ſe ſcire, is ſolus neſcit ómnia.* {tſſſtv tſſ

D.* *Nunc rédeo, ſi fòrtè frater redíerit [viſo.]* C. * *Syre* Al. [*viſam.*] taſbſtv

O'bſecro, vide ne ille huc prorſus ſe irruat. S. *étiam taces!* taſſbt-

Ego ca

bcsb.st- *Ego cauêbo.* C. *nunquam hercle hódie ego iſtuc committam tibi:*

ſlaſſſt- *Nam* [*me iam in*] *cellam áliquam cum illa conclûdam. id tutiſſimum eſt.*

R. *Al.* [*me in*], A *tũ* [*me*] *non eliditur, ſed tantùm corripitur,* tſaſſſt–.

batdſatu S. *Age, tamen ego* [*hunc*] *amouêbo.* D. *ſed eccum ſcelerâtum Syrum.*

R. *Aliàs.* [*nunc*], *ſed perperam.*

ſlſſſc- S.* *Non hercle hîc quidem durâre quiſquam, ſi ſic fit, poteſt.*

dſtaaſbu *Scire équidem volo, quot mihi ſint dómini: quæ hæc eſt miſéria!*

*L. Statim Syrus habet commentũ, quo eludat ſenem. fingit enim ſe pulſatum eſſe à Cteſiphone.

aſſabſt- t D. *Quid ille * gannit! quid volt! quid ais bone vir! [eſt] frater domi?* *Mu.* [*hem eſt*] *reiecto* [*D. quid*] *in præcedentem verſum,* ddddſtbu:tſlabſt–.

*L. Odioſè in Syrũ: nam eſt proprium vulpium. hîc pro ploratu poſuit.

tddſaat- S. *Quid* (malùm) bone vir mihi narras! équidem péry.* D. *quid tibi eſt?*

*D. Et hic *Malùm* pro interiectione abundat.

aſſbſtu S. *Rógitas!** *Ctéſipho me pugnis miſerum, & iſtam pſáltriam*

* Verſuta Syri fictio qua ſenem eludit.

ſlſſcttu ſlſſa *Vſque occîdit? * D. *hem, quid narras?* S. *hem, *vide ut* [*díſcidit*] *labrum.* D. *Aſper* [*diſcîdit*] *à Cædendo,* ſtſſxſtu: *ego* [*diſcidit*] *à Scindendo.*

* V. Ratio à ſigno. [L] Hoc autem velut oſtẽſo ore & cum geſtu pronũtiãdũ.

aſſbſctu aſſſſ D. *Quámobrem?* S. *me impulsôre hanc emptam eſſe àit.* D. ** non tu ĕum rus hinc modò*

*V. Obiectio.

ſſſſſt- [*Prodûxe*] *aiebas!* S. *factum:* * vèrùm* [*venit pòſt*] *inſániens:* G. *Poteſt* [*aiebas*] *diſyllabum eſſe, vt* [*ais*] & [*ait*] *ſæpe aliàs monoſyllaba ſunt,* ſſſſſt–. A *abſque eliſione hic fuerit iambicus acat.* ſſſſſſi. Mu [*poſt venit*], ſſſſatu, A *vt* [*venit*] *ſit præſentis temporis.* K Pro [Produxe] *aliàs* [*Prodidiſſe :*] *ſed falsò & mẽdosé: cæterum* [*produxe*] *per ſyncopẽ pro Produxiſſe : vt Promiſſe, Expleſſe, Surrexe, pro Promiſiſſe, Expleuiſſe, Surrexiſſe.*

*Callida inuentio.

aſdttdtu t *Nihil pepércit:* * *non puduiſſe verberâre hóminem ſenem,*

* L. Amplificatio ab ætate & meritis.

bbſſaſt- *Quem ego modò púerum tantíllum in mánibus geſtáui meis!*

*D. Hic totus verſus mirè doloſum oſtendit ſenem.

taatſt- D. * *Laudo Ctéſipho: patriſſas: abi, virum te iúdico.*

* D. Comminatio eſt ſubtilis, & parcior, velut ſerui.

tſſſdt- S. [*Laudas!** *næ*] *ille continêbit poſthac, ſi ſápiet manus.* R. *Al.* [*Laudáſne*], *ſed perperam. Næ, i. profectò aut hercle.*

tdabſtu D. *Fórtiter.* S. *perquám: quia míſeram mulierem, &*

D. *Perquam*, i. nimis. Ironia.

UNED

me ſéruolum,

D. *Hui*, cum geſtu ſeruili pronuntiãdum.

Qui referîre non audêbam, vicit: hui, perfórtiter. dtſſtſtv

D. *Non pótuit méliùs: idem ſenſit quod ego,* * *te eſſe huic rĕi caput.* ddaſbſaa ddaſbſtv

* L. Prouerbiale, pro authore.

G. *Vel lege* [*eum*], atſſaſt–.

Sed éſtne frater intus? S. *non eſt.* D. *vbi* [*illùm*] *quæram, cógito.* atſſſt– ttla

* D. Hoc dicit, vt auidiùs inueſtiget.

S. *Scio vbi ſit:* * *verùm hódie nunquam monſtrâbo.* bſaſſtbv D. *hem, quid ais!* S. *ita.*

D. *Diminuêtur tibi quidem iam cérebrum.* S. *at no men neſcio* dſbſaſt–

Glareanus diuidit Diminuetur, di- Minuetur, reycítque [*di-*] *in præcedentem verſum* bſaſſdb–: attſaſt–: *ſed cùm vterque verſus abſque ea diuiſione probè conſtet, non eſt quod illam admittamus.* B *Priſcianus* [*Dimminuetur*] *pro Diſminuetur, s in m tranſeunte.*

Illîus hóminis, ſed locum noui vbi ſit. D. *dic ergo locum.* datſaſtv

Perplexa deſcriptio.

S. *Noſtin' pórticum apud macéllum hanc dĕórſum?* ſdtſſtv D. *quid ni nóuerim!*

S. *Præterîto hac recta* [*plátea ſurſum:*] *vbi eò véneris,* ttſdſat– G. *Al.* [*ſurſum platéa:*] A *ſed & tum h in* [*hac*] *vim habet conſonantis*, ttſſdat–.

* L. Odioſè. & attende quomodo data opera in errorem inducere ſtudeat.

Cliuos dĕórſum vorſum eſt: hàc te * *præcipitâto: póſteà* ſſſdtt–

Eſt ad hanc manum ſacéllum: ibi angipórtum propèr eſt. tttttſt–

L. *Caprificus*, ſylueſtris ficus, cuius fructus nunquam matureſcit.

D. *Quônam?* [S. *vbi*] *étĭam caprifîcus magna eſt.* dabſſſt– ddſ *noſtin'?* D. *noui.* S. *hàc pérgito.* G. *Ali.* [*S. illic vbi*], *ſed verſui non congruit.* G O [*D. Vbinam? S. vbi etiam*], batſſſſt–, *vt ſit trochaicus octonarius hypercatalect.* A *malim tum iambicum tetr. acatal. dicere* baaſſſſi.

* L. *Vah*, Agnoſcentis errorem. D Callidè mendacium ſimulãdo errorem palliat.

D. *Id quidem angipórtum non eſt péruium.* S. *verùm hercle:* * *vah,* ttſſſt–

Cenſén' hóminem me eſſe! errâui: * *in pórticum rurſum redi.* taſſſt–

* L. Diſcendo ſcilicet viam, non eundo.

Sanè hàc multò própiùs ibis, & minor eſt errátio. ſſb:dſt–

* Alia loci deſcriptio.

* *Scin' Cratíni hŭius ditis ædes?* D. *ſcio.* S. *vbi eas præ terîeris,* tſſ:bſb– tſſſ

Ad

tſſbeſt- *Ad ſiniſtram hac recta plátea: vbi * ad Diánæ véneris,*

{ tſſaatv / tſſ } *Ito ad dextram, priùs quàm ad portam vénias: apud ipſum lacum*

tſſbdtv *Eſt priſtilla, & ex aduórſum eſt fábrica: ibi eſt.* D. *quid ibi facit?*

{ tſſaatv / tſſ } S. *Léctulos in ſole ilígnéis pédibus faciúndos dedit,*

aſſdſatv *Vbi potêtis vos.* D. * *[ſanè bene.] ſed ceſſo ad eum pérgere!*

D. *Vel [D. Vbi potetis vos: ſanè bene.]*
Al. [rectè ſané.] aſſſldſp.

ſaſatdtv S. *[I ſanè, ego] te exercêbo hódie, vt dignus es ſilicérnium.*

D. *[I ſanè ego].*

tbſſtſtv *Aéſchinus [odióſè] ceſſat: prándium corrúmpitur:*

tdſtadt- *Ctéſipho autem in amôre eſt totus: ego iam proſpiciam mihi.*

tſſdſtv *Nam iam adibo, atque [vnumquicquid,] quod quidem erit belliſſimum,*

taſſſtv *Carpam: & cyathos ſorbillans paulâtim hunc prodûcam diem.*

*Subaudi Téplum, abſoluté.

M. *Piſtrilla*, eſt diminutiuũ à piſtrina.

M. *Fabrica*, officinã fabrorũ ſignificat.

L. *In ſole*, ad Potetis referendum, non ad Faciũdos: vt ſit ordo, vbi vos potetis in ſole. nam aut in vmbra aut in ſole conuiuium apparatur.

*D. Hîc ironia eſt, non approbatio.

Al. [otioſè], dtſſtſtv.

Al. [vnũquodque,] tſſtdſt.

[ACT. IIII. SCEN. III.]

Mu. [ACT. V. SCEN. I.]

ARG. [V] Videtur Hegio erroris ſui conſcius prudentiam Mitionis collaudaſſe: [P] quem ad virginis matrem hortatur accedere, atque hæc eadem quæ ſibi dixit referre, vt illius dolores aliquantulum releuentur. Demum egregia ab eodem ſententia præmiſſa perſuadet omnino Mitioni, ſeſe debere illis coràm purgare de ſuſpicione [B] alienati à Pamphila Æſchini, quæ fuerat orta propter ereptam Cteſiphoni pſaltriam. [V] Eſt itaque in Mitione oratiuncula ſuam laudem extenuans, ſed in Hegione προτρεπτική. Neque verò hîc obſcurè cataſtrophe, id eſt, ſubita rerum mutatio & lenis negotiorum Aeſchini exitus incipietur. [D] Eſt autem hæc ſcena plena ſententiarum ſenilium ad officia demonſtranda. [V] *Theſes* 1 Boni viri eſt ſuum facere officium, & ſi quod eſt peccatum corrigere. 2 Iniurioſi ſæpe expoſtulant, & vltrò accuſant, ne ipſi accuſentur. 3 Authoribus doloris & cruciatus, conſolatio præſentiſſimum eſt remedium. [M] Debere eum qui doloris author & cauſa fuit, modò id ipſe poſſit, remedium & conſolationem afferre, non alium ad eam rem allegare, docet hic locus. Eſt enim gratiſſimum dolentibus, ſi videant & eos quoque dolere, & angi, qui in cauſa fuerunt, cur ægritudinem paſſi ſint. Prætereà, quàm magnum malum ſit ſuſpicio, quæ ſemper apud pauperiores hoc maior eſt, quòd res ſuas acciſiores, & ſe minùs ob id in loco eſſe cognoſcunt. Plato quarto de Repub. Magnum malum eſt ſuſpicio, quæ profundos ſtimulos cõſcientiæ manifeſtat. Seneca de natur. quæſt. libr. 11. Plurimum mali credulitas facit. Sæpe non audiendum quidem eſt: quoniam in quibuſdam rebus ſatius decipi, quàm diffidere. Tollenda ex animo ſuſpicio & coniectura, fallaciſſima irritamenta. Et mox, Simplicitate opus erit, & benigna rerum deſtinatione. Nihil niſi quod in oculos incurret, manifeſtúmque erit, credamus.

UNED

credamus. Et quoties ſuſpicio noſtra vana apparuerit, obiurgemus credulitatem. Pulchr quoque Plautus in Aulularia pauperum ſuſpicionem quanta eſſet oſtendere volens, ita loqui Euclionem facit, Non temerarium eſt, vbi diues blandè appellat pauperem. Et mox Altera manu fert lapidem, panem oſtentat altera. Nemini credo qui largè blandus eſt di ues pauperi.

Verſ. gen. Iambici octonarij ſiue tetrametri acatalectici.

MITIO. HEGIO.

Viam ſternit ad Cataſtrophen.

EGO *in hac re nihil repério, quámobrem lauder tantópere Hégio:* {axbbſſd af

Officiũ boni viri.

Méum officium fácio: quod peccâtum à nobis ortũ eſt, córrigo: {xaaſſſi ddi

*L. Ironicôs. Iniurioſorũ mos.

* *[Niſi ſi me in illo] credidíſti eſſe hóminum número, qui ita putant,* aiſiddd
R. *[Niſi ſi in illo me]*, bſſidddi: *al.* *[Niſi me in illo]*. iitidddi.

Bembus [ipſi, expoſtules:] D *[ſi, quã fecêre, ipſi expoſtulant,] vel [ſi quam &c.] vt [ſiquam] ſit vna pars orationis.*

Sibi fíeri iniúriam, vltrò ſi quam fecêre [ipſi: expóſtulant,] ſiſſſſi

* L. Interrogatio moleſtiam indicantis. D hæc quaſi ſub triſti vultu eſt proferenda.

Et vltrò accúſant: **id quia non eſt à me factum, agis' [grátias!]* {iſſaſſi iſſaſſa
Al. *[gratias.] ſine interrogatione.*

H. *Ah, minimé: nunquam te áliter, atquè es, in ánimum indúxi meum.* dſdibiſp

Sed quæſo, vt vnà mecum ad matrem vírginis eas Mitio: ſiſſbſi

Atque iſtæc éadem, quæ mihi dixti, tute dicas mulieri: ſdſaſſdi

*D. Nimis breuiter ac ſuccinctè, & vt oportuit inter ſcientes.

* *Suſpiciônem hanc propter fratrem eius eſſe, &* **illam pſáltriam.* dſſiſiſp

*L. Emphaſis.

*D. A iuſto & vtili eſt tota ſententia. Et ſanè hi verſus deſunt, quos multa exemplaria non habent.

M.* *Si ita æquum cenſes, aut ſi ita opus eſt facto, eâmus.* H. *bene facis:* iſſbſidp

Nam & illi" *ánimum iam releuâbis, quæ dolôre ac miſéria* ibſaſidi

L. *Tabeſcit*, conficitur.

Tabêſcit, & tŭo officio fúeris functus. ſed ſi áliter putas, {ſaddſſai ſi

E'gomet narrâbo, quæ mihi dixti. M. *immo ego ibo.* H. *bene facis:* aſiiſibp

Omnes infortunati maximè ſuſpicioſi. L Vera ſententia ad approbandum obſequium Mitionis.

OMNES QVIBVS' RES SVNT *minùs' ſecúndæ, magis' ſunt néſcio quo modo* {ſbiſſai ſadid

[Suſpic

ſſiiap *[Suſpicióſi:]ad contuméliam ómnia accípiunt magis* Al.[ſuſpectioſi:]

ſiiiſſi *Propter ſuam impoténtiam: ſe ſemper credunt[néglegi.]* D. Al. [claudicare.] quod verſui non cõuenit.

ſſiiſdi *Quápropter te ipſum purgâre ipſis coràm, placabilius eſt.*

ſſdiſſi M. *Et rectè, & verum dicis.* H. *ſéquere me ergo hàc intró.* M. *máxumé.*

ACT. IIII. SCEN. IIII.

ARG. [P] Æſchinus hìc ſuas effundit querimonias, mirum in modum dolens [B] in ſuſpicionem veniſſe ſe apud Soſtratam,& Pamphilam, quòd amare pſaltriam cœperit, quam non ſibi, ſed fratri vt gratum faceret, ab lenone eripuerat. [V] Metuit enim, ne amorem iſtac iniuria Pamphilæ ſolueret,& ab ea excluderetur. Eſt igitur ſcena querimoniæ propter triſtitiam plena, penè θρηνητικὴ, [L] continens querelam & ſollicitudinem Æſchini, quomodo ſe purget mulierculis,& tamen fratris amorem non prodat. Et eſt hæc ſumma rerum eius epitaſis. [V] *Theſes.* 1 Frater multa patitur, triſtior propter fratris commodum. 2 Mulieribus nihil arcani credendum eſt, cùm ſint futiles,& garrulæ. 3 Amantium eſt maxima ſollicitudo, ne ab amica, quam depereunt, excludantur. 4 Amatores ſunt meticuloſi, malè ſibi conſcii, attamen propter vim amoris audaces. [D] Hoc loco χαρακτῆρα amantis modicè iuuenis,& ſenis facit indulgentis, ac lepidiſſimi patris. [M] Turbati hominis querelas, ſed tamen inter affectus & animi oblæſiones cordati hæc ſcena proponit. Nam cùm poſſet adoleſcés facillimè à ſe culpã remouere, ſi fratris ſui facinus detexiſſet, maluit hoc vitio ſuo adſcribi ſufferre, quàm germani dedecus propalare. *Verſ. gen. Vndecim iambici tetr. acat. nempe duo primi, quintus, ſextus, & octauus cum ſex ſequentibus. Reliqui trochaici catal. iique tetrametri excepto ſeptimo trimetro.*

ÆSCHINVS.

dſdſſiii DISCRVCIOR *ánimi: hóccine de impro-uiſo mali mihi óbyci* Hæc verba repentino nuntio Æſchini animum perculſum indicant.

ſſaabiſp *Tantum, vt neque[quid de me fáciam, neque quid agam, certum ſiet!]* D.[*quid me faciam, nec quid agam certũ?*] [G] *ſed verſus nõ cõſtat.*

dſb diſtv **Membra metu debília ſunt: ánimus timôre obſtípuit.* *Mu.*[*animu' timore obſtupuit: pectore*], dſbdadſp. *L. Aſyndeto auget vim enumerationis.

dſbſiſt- *Péctore conſíſtere nihil conſíly [quit.]* vah quomodo* *L. Perplexi, hoc loco,& trepidantis. *G. Aliàs* [*quiuit.*] dſbſaſſi: *vel* [*nihil monoſyllabo facto.*] dſadſſt-. [MU] [*Cõſiſtere nihil conſilij quicquã poteſt. vah quomodo*]. ſbſaſiſi.

ſſſſdſp *Me ex hac [expédiam turba tanta! nunc ſuſpício de me íncidit,]* *Mu.*[*turba expediam? tanta nunc ſuſpectio de me incidit,*] ſſaxſiſp: [G] [*expediam turba tanta? nũc ſuſpicio incidit*], *vt ſit trochaicus catal.* ſdſſſdtv. *ſic ſequens*[*De me, neque ea,&c.*]ſaadſat-.

Neque

UNED

Cauſſa ſtuporis Æſchini.

Mu. [*me emiſſe hãc pſaltriam,*] aadſiſſp: [*Anus indicium id fecit mihi.*] aaſi.

Neque" ea" immeritò. Sóſtrata credit, mihi [*me pſaltriam hanc*] biadſiſi

Emiſſe] *: id anus* [*fecit indícium mihi.*] *Al.* [*mihi indicium fecit*] *ſed verſus non conſtat.* [G] [*Hanc emiſſe: fecit Canthara anus id indicium mihi.*] ſtſtbdc—. ſatdc—

*L. Narratio cauſæ ſollicitudinis, quo modo rem ex anu cognouit.

* *Nam vt hinc fortè ea ad obſtetrîcem"* [*erat miſſa,*] *vbi eam vidi, ílico* idſdſaſi G. [*miſſa erat,*] idſſdaſi. *Riuius omittit* [*eam*], *ſed perperam.* [D] *Sunt qui addant ſuperuacuè* [*hanc*]: *& legunt,* [*hanc vbi vidi,*] idſdſdſi. ſdſaſt

* D. Amatoria interrogatio, qua mõſtrat Æſchinus curæ ſibi eſſe res omnes.

Accêdo: rógito, * *Pámphila quid agat:* [*iam*] *partus ádſiet:* ſbibiſp *Al.* [*iamne*], ſbiſbip.

E"óne obſtetrîcem accérſat. illa exclâmat, Abi, abi, iam Aéſchine {cibiſbſp / ſ}

Mu. [*Sati' diu verba dediſti: ſatis ad hoc tuanos*], adſbdſſi.

[*Satis' dìu verba dediſti nobis: ſatis' adhuc tua*] *fruſtrâta eſt fides.* {aſaſdaba / adſſaaſ}

D. *Valeas: hab. illam.* quaſi recedat & lõgè abſit: vt in Andr. Valeant qui inter nos diſſidium volunt.

Hem, quid' iſtuc óbſecro, inquam, eſt? váleas: hábeas illam, quæ placet. {xſiddſp / ſ}

Senſi ílico id illas ſuſpicári: ſed me [*reprehéndi*] *tamen,* ſaſiſdſp *Al.* [*repreſſi*], ſaſiſſſp.

Nequid de fratre gárrulæ illi dícerem, ac fieret palám. ſſiiſap

*D. Figura διαπόρησις. [L] Inſtauratio perturbationis.

*L. Occupatio per anthypophorã, & mox ſigna coniecturæ, quibus id quod grauius eſt confirmatur. totũ pertinet ad amplificationem periculi.

* *Nunc quid fáciam?* [*dicam*] *fratris eſſe hanc? quod minimè eſt opus* ſaſtſdtu *Mu.* [*dicámne*], ſaſiiſap.

Vſquam efférri. * *age,* [*mitto:*] *fieri potis eſt, vt nequà éxeat:* ſdaaſtu *Mu.* [*omitto,*]

[*Ipſum id*] *métuo* [*vt*] *credant: tot concúrrunt veriſimília:* ſaſiſtbu *Al.* [*Idipſum*], idſſſbp. *Mu.* [*vti*], ſbſſſbp.

E'gomet rápui: ipſe égomet ſolui argéntum: ad me abdûcta eſt domum. aaaſſſtu

Hæc ádeò mēa culpa fáteor fieri: nõ me hãc rēpatri {dxſaaſb / dſ}

[*Vt vt*] *erat geſta indicâſſe! exorâſſem vt eam* [*dúcerem.*] bſiſſacu *Al.* [*Vt*] & [*ducerem domum.*] aſiſdſip. *Muretus addit* [*domum*], & *reijcit* [*vt vt*] *in præcedentem verſum.* d ſaaſſp: iſiſdſip.

*Exhortatur ſeipſũ. [L] Apoſtrophe ad ſeipſum.

Ceſſatum vſque adhuc eſt: * [*nunc*] *porrò Aéſchine expergiſcere.* ſſiſtſtu D. [*iam*]. [R] *Al.* [*nunc iam*], ſxſiſtu. *Mu* [*Ceſſatum eſt vſque adhuc nunc iam*], ſſiſiſp.

Nunc

ſlſſſt- ſſa *Nunc hoc primum eſt, ad illas ibo, vt purgem me: ac cêdam ad fores.*

atraſd:- *Péry, horrêſco ſemper, vbi [pultâre haſce occípio fores.]*

ſlbabſtu *Heus, heus, Aéſchinus ego ſum, [aperîte áliquis] actûtum óſtium.* D. *Al.* [*aperite, aliquis*] *quod non placet.*

ſdſaſtu **Prodit néſcio quis: concêdam [huc.]* R. *Al.* [*hóc*] *pro Huc.*

E. Verſus perficitur proxima ſcena.

Poteſt hic cenſeri iãbicus acat. ſlſſlſſi. R. [*haſce pultare occipio miſer.*] atdtſdtu. MU [*pultare haſce occipio fores miſer.*] aldiſdap: *iãbicus eſt quadratus.*

*V. Figurata & vſitata Comicis potiſſimum ad ſequentem ſcenam huius fit connexio.

ACT. IIII. SCEN. V.

ARG. L Mitio egrediens à mulierculis, deprehenſum ad fores Æſchinum ludit aliquãtiſper faceto commento, F variis modis oſtendens Pamphilam ab alio in vxorem ductum iri. Qua de re non paruo dolore concutitur Aeſchinus, qui eã ſummopere deperibat: quod anxiè patrem celauerat. Tandem illum eundem pater miro explet gaudio: recipiens, id eſt, promittens eidem eam puellam quamprimum vxorem datum iri, H vbi hoc vafro commento ex eo quòd illam ſtuprarit, elicuiſſet. L quæ eſt cataſtrophe huius partis ſabulæ. V Prior ſcenæ pars eſt in ſtatu coniecturali. *Theſes* 1 Conſcii ſibi malè, tacent: & hinc nata eſt regula de huiuſmodi coniectura, Qui tacet, conſentire videtur. Ratio eius ferè eſt ex mala cõſcientia parum ſibi conſtante. 2 Ex caſtigatis & erubeſcentibus ſpes aliqua concipitur, ſicut & anteà dixit, Erubuit, ſalua res eſt. 3 Priores meliorẽ iuris partem retinent, & hinc de prioritate, ſicut hodie in ſcholis Iuriſconſultorum loquuntur, multæ oriuntur diſputationes. 4 Amantibus ſi abducta fuerit amica, facinus iudicatur illiberale. 5 In nuptiis requiruntur ſponſalia per mutuum datoris & authoris conſenſum. 6 Virgo nubilis non diu ſponſum expectet. 7 Liberalia ingenia ſæpe non ſunt diligentia. 8 Deus laborãtes fortunat, eorúmque conſilia conatúſque ſecundat. 9 In nuptiis futuris Deus comprecandus eſt. M Parentum officium in caſtigandis & ad rectam viam reducendis errantibus liberis hæc ſcena denotat. Nam eos quos vident indomita quadam audacia & ingenio confidenti ad vitia & errores ferri, hos ſi duriore diſciplina arcere à flagitiis non poſſunt, quod ſupereſt, operam dabunt, vt mitioribus verbis, & placabili quodam animo id tandem efficiãt quod non alia ratione commodiùs licet. Quòd ſi ſanè flexa ſunt ingenia & ſummiſſa, faciliter parentum monitis obtemperabunt, nec verbis ſunt exaſperandi.

Verſ. gen. Prim eſt fragmentum præcedentis: tres ſequentes & quadrageſimuſquintus cum ſeptem & viginti ſequentibus ſunt trochaici tetrametri, iique catal. excepto fortaſſe quinquageſimo tertio brachycatalectico. Quintus cum vndequadraginta ſequentibus ſunt iambici ſenarij ſiue trimetri acat. Vltimi ſex iambici tetrametri, iique catalectici, excepto fortè vltimo acat.

MITIO. ÆSCHINVS.

ITA [n] *[vt] dixi Sóſtrata* G. [*vti*].

bſſatſtu *Fácite: ego Aéſchinum conuéniam, vt quómodo acta hæc ſint, ſciat.*

ſlſadtu **Sed quis óſtium hoc pultâuit?* AE. *pater hercle eſt: péry.* M. *Aéſchine.*

AE. *Quid*

Cataſtrophe cœpta eſt, ſed eam priùs quàm abſoluat, mirè faceto cõmento nouũ metũ Aeſchino incutit pater: quod tamẽquia nõ habet ſeriã querelã, breuiter tractat, & ſine Tragicis ſchematibus.

*V. Occaſio futuri colloquii.

UNED

*D. Hoc apud ſe loquitur mitio. L & Cur nõ ludo, dicit, vt intelligat ſpectator quid acturus ſit.

AE. *Quid [huic] hîc negóti eſt! M. túne has pepuliſti* ſtſſattu
fores? * *tacet.* *In [huic] h vim habet conſonantis. ſic in [hunc] ſequentis verſus, niſi malis legere [hunc nunc].* Mu *Cur hunc aliquantiſper non ludo?*]ſaſſbp.
Cur non ludo" [hunc] aliquantíſper! mélius eſt: ſidſdi
Quandóquidem hoc nunquam mĭhi ipſe vóluit crédere. {d ſbſp dſſ

E. [Itáne] prima pertinet ad verſum præcedentem. Mu *[Ita?]* aſxiſi.

Nĭhil mihi reſpóndes! AE. *non équidem iſtas, quod ſciam.* {abſaſp dſ

L. Et hoc ſecum ſenex. vel ſic, iſiſiiip, *vt ſit tetrameter.*

M. *[Itáne?] nam mirâbar quid' hîc negóti eſſet tibi.* {bſſæſd aſſiſi
* *Erúbuit: ſalua res eſt.* AE. *dic ſodes pater,* dſiſſp
Tibi verò quid' iſtic eſt rĕi? M. *nĭhil mihi quidem:* {axſadp aſſſip
Amîcus quidam me à foro abdûxit modò iſſiſp

Eclipſis. Incipit figmentum vero admiſtum. Cum abiectione pronuntiãdum, vt nuptiarum ſpem adimat.

Huc aduocâtum ſibi. AE. *quid?* M. *ego dicam tibi.* ſidbſi
Hábitant hîc quædam mulieres paupérculæ, aſdiſi
[Vt opînor, has] non noſſe te, & certò ſcio: *Mu [Opinor eas]*, iaſiſi. aiſiſi
Neque enim dĭu huc commigrârunt. AE. *quid tum póſteá?* {abiſſi aſ

Al. [cum matre eſt.] ſſſiſp.

M. *Virgo [eſt cum matre.]* AE. *perge.* M. *hæc virgo orba eſt patre.* ſſiſſp
Hic meus amîcus illi génere eſt próxumus: diidſp
Huic leges cogunt núbere hanc. AE. *péry.* M. *quid eſt?* ſſiiai

Al. [venit is, vt ſecũ auehat:] ſ6ſiaſp.

AE. *Nĭhil, rectè: perge.* M. *[is venit, vt ſecum áduehat:]* {6ſſiſp ſ
Nam hábitat Miléti. AE. *hem, virginem vt ſecum [áduehat!]* R. *Al. [auehat?], quod eſt, ni fallor rectius.* aſiſp

L. Hoc ſecum Aeſchinus. *Al. [malo].* E. *Al. [Quid ipſæ aiunt?]* iſiſdp. Eclipſis. *D. Iam de proximo tangit Aeſchinum. L. *Neſcio quo*, vim reiectionis habet.

M. *Sic eſt.* AE. *Milêtũ vſque óbſecro!* M. *ita.* AE. * *ánimo [malè] eſt.* ſſbii
[Quid ipſæ? quid' aiunt?] M. *quid' iſtas cenſes! nihil enim:* {ixxſdp iſſ
Comměnta mater eſt, eſſe *ex álio viro* ſiiſai
Néſcio quo púerum natum, neque eum nóminat: ddſdſp
Priôrem eſſe illum, non oportêre huic dari. iſſiſi
AE. *Eho, nónne hæc iuſta tibi vidêntur póſteá!* iſdaſi

M. *Non.*

UNED

faiſſp M. *Non.* AE. *obſecro non! an illam hinc abdûcet pater!*
ſiiſſp M. *Quidni illam abdûcat!* AE. *factum à vobis dúriter,*
diidſp *Immiſericórditérque: atque étiam, ſi eſt, pater,*
ſdiſsp *Dicêndum magis apértè,* illiberáliter.*
{aiſſp / aiſ} M. *Quámobrem?* AE. *rogas me!* quid illi tandem créditis*
bdſſsp *Fore ánimi míſero, qui [illi] conſuêuit priùs,*
R. *Al.* [*cum illa*], *ſed perperam.* D *al.* [*illam*].
iſdſdp *(Qui infélix, haud ſcio an illam [nunc míſerè] amat)*
diſſii *Cùm hanc ſibi vidêbit præſens præſénti éripi,*
ſodiſp *Abdúci ab óculis!* fácinus indignum pater.*
diſſip M. **Qua ratiône iſtuc? quis deſpóndit? quis dedit?*
ſiiiſi *[Cui,] quando nupſit? author his rebus [quis] eſt?*
R. *Al* [*qui*], *tum in eo i non elidendum, ſed corripiendum.*
ſhſiip *Cur duxit aliênam?* AE. **an ſedêre opórtuit*
{ſiſſii / a} *Domi vírginem tam grandem, dum cognâtus [huc]*
ſiiſp *Illinc veníret, expectântem! hæc, mi pater,*
ſdiſp *Te dícere æquum fuit, & id deféndere.*
dſſſp M. *[Ridícule,] aduôrſúmne illum cauſſam dícerem,*
{ſiiſp / ſiiſſ} *Cui véneram aduocâtus?* ſed quid iſta Aéſchine*
ſſiiſi *Noſtra, aut quid nobis cum illis? abeâmus. quid eſt!*
ddſiſtv *Quid lácrumas!* AE. *pater óbſecro, auſcúlta.* M. **Aéſchine audiui ómnia,*
{tſbtſt- / tlbtd} *Et ſcio: nam [te amo:] quò magis quæ agis curæ ſunt mihi.*
bſtſſtv AE. *Ita velim me promerêntem ames, dum viuas mi pater,*
ſſſdatv *Vt me hoc delíctum admiſiſſe in me, id mihi vehemênter dolet,*
{ſaſtdſtv / ſt} *Et me tibi pudet.* M. *credo hercle: nam ingénium noui tuum*
ndſdt- *Liberâle:* ſed véreor ne indíligens nimiùm ſies.*

*In

Immiſericorditer, ad uerbium multarũ ſyllabarum, indignationi aptum.
*L. Auxeſis per incrementum.
*L. Ratio ab euẽtu qui imaginatione proponitur.
G. [*miſerè nũc*], ſſadſp.
*Clàm hîc pater obiurgatur, quòd fuerit conſcius.
*L. Obiectiões ab iniuſto, quibus latenter filium obiurgat.
Al. [*cui?*]
*L. Solutio ab ætate virginis.
R. [*hinc*] Mu [*hic*].
Amatoriè & pueriliter.
R. *Al.* [*Ridiculum,*]
*D. Hæc vltima deſperatio cogit Aeſchinum fateri verum.
*L. Victus pietate ſenex non patitur eloqui filium, ne cõfeſſione torqueatur.
In [*te*] *e non eliditur, ſed corripitur quomodocũque dimetiatur.*
Mu [*amo te:*] ttltſtx ſt-: *vel* ttſtaſt-, *eliſo s in* [*agus*].
*Amica & lenis obiurgatio ex arte à perſona, à loco, à facto, à tempore.

UNED

*D. Terentius ſumma arte inducit Mitionem leniter accuſantem, Demeam aſperè blandientem.

**In qua ciuitâte tandem te arbitrâre viuere!* ſtſſtv
Virginem vitiáſti, quam te ius non [ſúerat] tángere: tdſſatv
Al. [erat] ſed perperam.

*L. Vnum excuſat, vt quod ſequitur maius videatur. *Muretus tollit* [id].

*Iam id peccâtum primùm [magnum,] *at humânũ tamen:* ſſſtſtv
Huic verſui deeſt pes vnus: conſtabit, ſi legas [certè magnum,] ſſſſtſtv. MU [*magnum, magnum*].
Fecêre álij ſæpe, item boni. at poſtquàm id' euênit, cædo, { ſatſſt- ſatſſ
Nunquid circunſpéxti? aut nunquid tute proſpéxti tibi ſſſſſt-
Quid fíeret? quà fíeret? ſi te ipſum mihi púduit dícere, dſaſdatv

*L. Amplificatio à tempore & conſequentibus.

Quà reciſcerem? *hæc dum dúbitas, menſes abiêrunt decem.* ſtſaſatv
[Prodidiſti & te, & ill'am miſerã, & gnatũ, quòd' quidem in te fuit.] { tſſaſatv tſaaſa
G. [*Prodidiſti te, atque illam miſerã, & gnatum, quod in te fuit:*] tſſdſxtv: *& eliſo d in* [*quod*], tſſdſſtv.

D. *Vel* [*Quid credebas!*]

[Quid! credébas] dormiénti hæc tibi confectúros deos! ſſtſaſt-

Mitis & faceta obiurgatio.

Et ill'am ſine tua ópera in cubículum iri dedûctum domum! { ćbabſſtv a

*L. Addit conſolationem flenti, vt apparet. Nam ita decuit mitem patrem, & verecundũ adoleſcentem, D & ex vi tantæ orationis, & ex metu amittendæ puellæ. G. [*eſſe cupio*], ɷdſɷtdtv: & [*eo*] *facto monoſyllabo*, ɷdſbſdtv.

Nolim cæterârum rerum te ſocórdem ĕôdem modo. { ſſſtxt- ſtſſtſ
**Bono ánimo es, duces vxôrem hanc.* AE. *hem.* M. *bono ánimo es, inquam.* AE. *pater,* bſſidatv
O'bſecro [non] ludis tu nunc me! M. *ego te! quámobrem?* AE. *néſcio,* tſſſtat-
Al. [*num*].
Niſi quia tam miſerè hoc [cúpio eſſe] verum, eò véreor magis. ɷddtdtv
M. *Abĭ domum, ac dĕos comprecâre, vt vxôrem accérſas: abi.* { αxtſſſt- bſ

*L. Admirantis ſimùl & gaudentis. *Mu.* [*iamne vxorẽ?*] ſſſſſſp.

AE. *Quid!* *[iam vxôrem!]* M. *iam.* AE. *iam!* M. *iam quantùm potes.* AE. *dij me pater* ſſſſſtv

Blanditur patri.

Omnes óderint, ni magis' te, quàm óculos nunc amo meos. { ſtſſatt- ſtſa

*L Faceta obiectio. *Adhuc aliquantũ formidat.

M. * *Quid! quàm illam!* AE. *æqué.* M. *perbenígné.* AE. **quid', ille vbi eſt Miléſius?* { ſſtſuſtv ſſtſt

M* *A'bijt:*

UNED

aaſſſſu aaſſſſb M.* A'bijt:périjt:nauem aſcéndit.ſed cur ceſſas! AE. abi pater:

dattdſt- dſ ſaſatſtu Tu pótiùs dĕos comprecâre:nam tibi eos certè ſcio,
Quò vir mélior multò es,[quàm" ego.]obtemperatú ros magis.

ſantſaſtu ad M. Ego eo intrò,vt quæ opus' ſunt parêntur: [tu fac, vt dixi,] ſi ſapis. G.[tu,vt dixi,fac,] axtſſſtu: adtſſſtu. Mu [fac tu vt dixi,]adtſſſtu,eliſo s in [opus].

aiiſſiu AE. Quid [hoc eſt negóti!] hoc eſt patrem eſſe aut hoc eſt filium eſſe! Mu.[hoc negoti?]iiſiſſiu.

ſiiiſdu ſiiſa ſiaſiiu Si frater,aut ſodâlis eſſet,qui magis' morē géreret!
* Hic non amândus!hiccine non geſtândus in ſinu eſt!hem.

wſſſaiu ſeſſſ I'taque ádeò magnam mĭhi iniêcit sŭa commoditâte curam,

ſſaſſiiu Ne forte imprúdens fáciam,quod nolit: ſciens cauêbo.

ſſſſiap Sed ceſſo ire intrò,ne mora meis núptijs égomet [ſiē!]

* L. Hæc ita dicit, vt appareat ioco mentitum fuiſſe.

Nam peccatores Deus non exaudit.

Mu. [quàm ego ſū,]

D. Hic verſus in quibuſdā non inuenitur.

Epiphonema. Paternæ liberalitatis exaggeratio.

* L. Tangitur ſcopus fabulæ.

Bonæ indolis adoleſcens.

C. Si legas [ſim] erit catalecticus, vt præcedentes,ſſibſiau.

ACT. IIII. SCEN. VI.

ARG. ᵛA circuitione Demea reuertitur Mitionem conuentum cupiens,irarum plenus, propterea quòd Syrus falsò demonſtrauerat,vbi locorum Mitio reperiundus fuiſſet. Theſes. 1 Magna eſt ſollicitudo parentum pro liberorum ſalute. Illos enim non piget vel ſenes totam vrbem perreptare,vt liberis bene conſuleretur,& proſpiceretur. ᴰ Hîc exemplum inducitur ſæui patris,ex affectu vero,& ob hoc inuiſi omnibus,non autem tantùm amare vultu, quàm ipſa re inducitur.nam neque ſibi,neque cuiquam alii,ſed filio tantùm conſultū cupit.
Verſ.gen.Iambici ſenarij,ſiue trimetri acat.

DEMEA.

ſſdſi DEFE^SSVS ſum ambulândo: vt Syre te cum tua
ſiſſp Monſtratiône magnus perdat Iúppiter.
ſſiſp *Perreptáui vſque omne óppidum,ad portum , ad lacum:
ſtaiai ſſa Quò non?neque [illic] fábrica vlla erat,neque fratrem homo G. Alii omittunt[illic],ſbiiaj.
ſſſſi ſſ Vidiſſe ſe [aiêbat]quiſquam.nunc verò domi
ſiidp Certum obſidêre eſt vſque,donec redíerit.

D. Anhelans ſolus hæc omnia ſecum loquitur.

ᵛL. Aptè & propriè ad tarditatē ſenis. ᴰ Tardus inceſſus nōn perambulatio ſed perreptatio dicitur.

G.[aiebat]diſyllabū: vel [ſe]omittendum, ſi bacchium quis non recipit.

ARG.[B] Demea de vitio virgini oblato, & nuptiis reciſcit. is fingitur iam tumultuari, ſed posteà placatur. [V] Eſt ὀνειδιστική, nimirum aſpera & moroſa Demeæ cum Mitione obiurgatio. Sed Mitio cunctas obtrectationes ſalibus vrbanis & feſtiuis diluit, vt in hoc ſit ἀπολογητική. [P] cæterùm in calce ſtomachoſa Demeæ in Mitionis mores exclamatio continetur. [V] *Theſes.* 1 Moroſitas etiãſi ſæpe expoſtulet, tamen inepta, & inutilis eſt. 2 Lepidis dictis & facetis, quæ turbata ſunt mitigantur. 3 In neceſſitate, ſcenæ inſeruiendum eſt. Nam non omnia ad viuum reſecari poſſunt. 4 Factis, dum infecta permaneant concedendum eſt, imò meliùs conſulendum, vt minùs noceant. [D] In hac ſcena eſt exemplum intempeſtiuæ obiurgationis, ac per hoc ridiculæ. [P] Nãque cùm noua & inaudita Mitioni referre ſtudeat, omnia priùs, meliùs ipſo Demea hic nouiſſe deprehenditur. [M] Pacifici quoque hominis ingenium, quódque ad iram minimè temerè commouetur, hoc loco deſcribitur. Illi enim, qui eiuſmodi animo præditi ſunt, etiamſi maximè irritentur, tamen quia communes hominum mores, apud quos nihil promouere poſſunt, non ignorant, lepidis & facetis dictis turbata ſi quæ ſunt, mitigant. Plato præcepit, quòd vltra placabilitatem & clementiam debemus etiam exercere facilitatem, & animi magnitudinem, quæ non perturbatur: quoniam magnus animus non curat iniurias, & libenter ignoſcit.

Verſ. gen. Et hi ſenarij ſunt omnes.

MITIO. DEMEA.

*D. Moris eſt ſecũ loqui vel ſenes, vel maximè aliquid ex animo agentes.

*L. Propoſitio accuſationis.
*D. Ironia.
*D. Ironia.
L. *Ah*, dolentis.

* IBO, *illis dicam nullam eſſe in nobis moram.* ſſſſp
D. *Sed eccum ipſum: te iam dûdum quæro Mítio.* {ſſſii ſ
M. *Quídnam?* D. * *fero âlia flagítia ad te ingéntia* ſbbiſp
* *Boni illîus adoleſcêntis.* M. *ecce autem.* D. *noua,* {iwiſp id
Capitália. M. *ohe, iam.* D. *neſcis* * *qui vir ſit.* M. *ſcio.* aaſſi
D. *Ah, ſtulte, tu de Pſáltria me ſómnias ágere:* ſiſ6×b

Si verbum [agere] in ſequentem verſum transferas, ac ſi legas, [Agere: hoc peccatum in virginem eſt ciuem. M. ſcio.] conſtabit vterque verſus: & prior ſic dimetietur, ſiſiſi: alter verò ſic, aiſiſi.

Hoc peccâtum eſt in vírginem ciuem. M. *ſcio.* ſſiſi
D. *Eho ſcis, & pátere!* M. *quidni pátiar!* D. *dic mihi,* adidſi

D. Alij volunt Mitionem dicere, [Malim quidem.] alij Demeam. [G] Puto Mitionis eſſe, & à Demea importunitate impedita, quo minus ea perficeret Mitio.
*L. Iſta ad amplificationem pertinét.

Non clamas! non inſánis! M. *non.* D. *malim quidem.* ſiiſp
* *Pŭer natus eſt.* M. *dij bene vortant.* D. *virgo nihil habet.* {6aſbp ſſ
M. *Audiui.* D. *& ducênda indotâta eſt!* M. *ſcílicet.* ſiiſp
D. *Quid nunc futûrum eſt!* M. *id enim, quod res ipſa fert:* ſidſſi
Illinc huc transferêtur virgo. D. *ô Iúppiter!* ſſiſp
Iſtóccine pacto opórtet! M. *quid fáciam ámplius?* ſaiſap
D. *Quid fácias, rógitas! ſi non re ipſa tibi iſtuc dolet,* ddſſxd

G. In hoc verſu ſuperflat vel [tibi], ddſſſp: vel [iſtuc], ddſſdp: vel [rogitas], dſſdſp, non eliſo i in [tibi]: vel [ipſa] ddſſ6p: ſi bacchiū reſpuis, elide ſ aut t in [iſtuc], ddſſap. aliàs legitur [ſi non re vera tibi dolet iſtuc,] vt fiat iambicus tetr. cat. ddſſsbi-.

* *Simu*

*Simulâre certè eſt hóminis. M. quin iam virginem
Deſpóndi: res compóſita eſt: fiunt núptiæ:
Dempſi metum omnem. hæc magis ſunt hóminis.
D. cæterùm,
Placet tibi factum Mitio? M. non, ſi queam
Mutâre: NVNC, CVM non queo, æquo ánimo fero.
ITA VITA eſt hóminum, quaſi, cùm ludas
téſſeris:
Si illud, quod eſt máxumè [opus, iactu] non cadit,
Illud, quod cécidit fortè, id arte vt córrigas.
D. Corrêctor. nempe tua arte viginti minæ
Pro pſáltria periêre: quæ, quantùm poteſt,
A'liquò [abyciênda] eſt, ſi non prétio, [at] gratis.

Al. [obijciunda]. Al. [vel], aaſdſp.

M.* Neque eſt, neque illam ſanè ſtúdeo véndere.
D. Quid ígitur fácies? M. domi erit. D. prò diuûm
fidem,
Méretrix, [materfamiliâs erit vnà] in domo!
M. Cur non? D. ſanúmne te credis eſſe! M. équidem ár
bitror.
D. Ita me dij ament, vt vídeo ego tuam inéptiam,
Factûrum crédo, vt hábeas quicum cántites.
M. Cur non! D. & noua nupta éadem hæc diſcet! M.
ſcilicet.
D. Tu inter eas reſtim ductans ſaltâbis. M. probé.
[Et tu nobîſcum vnà ſi opus ſit.] D. hei mihi,

Al. [D. Probé! M. & tu n. v. ſi opus ſiet.] iſſ«ai: vel eliſo s in [opus], iſſdai.

Non te hæc pudent! M. iam verò omitte Démea
Tuam iſtanc iracúndiam, atque ita vti decet,
[Hilarum,] ac lubêntem fac te in [nati] núptijs.
Ego hos conuéniam: pòſt huc rédeo. D.* ô Iúppiter,
*Hánccine vitam! hóſcine mores! hanc deméntiam!
Vxor ſine dote véniet. intus pſáltria eſt:
Domus ſumptŭôſa: adoléſcens luxu pérditus:

*L. Conuertitur ad Mitionem omiſſo Aeſchino.

D. Vel [opus iactu.]

Corrector, indignationem indicat. [1] Amaruléta & ironica repetitio, vt ſolent irati.

* Non vult Cteſiphonem prodere.

G. Al. [& materfamiliâs erit vnà,] aſdaſi: vel liâs] monoſyllabo facto, aſddſi [Mu] [& mater familiâs vnà], aſdiſi-.
Quicum, id eſt, cum qua.

Reſtim, attende locum reconditum. [1] apparet genus ſaltationis fuiſſe.

Al. [Hilarem,]
Mu. [gnati].
*Exclamatio in vitam & mores.
*L. Congeries, quæ aſyndeto attollitur.
Vel ſic, ϐiaſſp: & eliſo s in [domus], aiaſſp.

*L. Epiphonema.
*M. Romani Salutẽ deã venerabantur, cui & ædẽ ſtruxerunt.

Senex delirans:*ipſa ſi cúpiat* Salus, iſſſal
Seruâre prorſus non poteſt hanc famíliam. ſiſidp

ACT. V. SCEN. I.

ARG. [L] Redit in proſcenium Syrus temulentus, vt præbeat occaſionem ad epitaſin periculi Cteſiphonis. [P] Exultans quoque, ſe lautè opiparéque cœnatum eſſe, [V] ac de cuticula bene curata ſeſe efferens, [H] vt ſic riſus ſit maior, cum Demea ſene aſpero committitur: [P] qui hunc ob temulentiam mordaciter impetit & obiurgat: [V] ſerióque diſputans, ac graui orationis genere perſonam ſuam importunitate prodit. *Theſes.* 1 Ebrietas nimis eſt ridicula, tum verbis tum geſtibus. 2 Senex intempeſtiuè temulentum obiurgat. 3 Quantáne feneſtra per indulgentiam herilem ſeruis aperitur? [M] Quantum ſumat ſibi improbitas ſeruorum abſentibus dominis, hæc ſcena oſtendit. Nam cùm ſit ſeruus peruerſiſſima poſſeſſio, quæ ſemper ad incommodum, poſſidentis aſpirat, niſi præſentia domini à maleficiis abſterreatur, peſſima quæque in familia deſignare ſolet. Multum enim poteſt prodeſſe domeſticis negotiis patrisfamiliàs præſentia. Vnde Ariſtoteles lib. Oeconom. 1. ſignificare volẽs, quantopere proſit adeſſe rebus ſuis, ſic ait, Perſe interrogatus, quid equum maximè pinguem faceret? oculus domini reſpondit. Hoc ſcilicet deſignare volens, quòd vbi ipſe adeſt dominus, nihil ſerui aliud audent, quàm quod vident illi gratum, & ſic ſatis placere. Certè quod ad hunc locum attinet, credendum hanc magnam licentiam ſerui hinc ortam, quòd ſub mitiſſimo hero vitam ducat. Quamobrem bene præcepit Plato libro ſexto de legibus in hæc verba, Alloquutio omnis ad ſeruos, quodammodo imperium ſit, neque iocus vllus cum ipſis, ſeu fœminis, ſeu maſculis habeatur. Quod multi ſtultè facientes, dum delicatiùs eos nutriunt, difficiliorem vitam, & ſibi ad imperandum, & illis ad obediendum reddunt.

Verſ. gen. Senarÿ ſunt vt priores.

SYRVS. DEMEA.

*Syrus ebrius Syriſcum ſe nominat [L] per diminutionẽ blandè ſeipſum alloquens.
Prodeambulare, tarditatẽ, mollitiẽ, & delicias indicat.
G. In [Exemplum] prima poteſt à ſuperiori verſu pendere, ſſiſij.
*V. Apta eſt ebrio interrogatio.

[E'DEPOL]* Syríſce te curáſti mólliter, aiiſſp
Al. [Ædepol] xiiſſp: al. [Æpol] ſiiſſp.
Lautéque munus adminiſtráſti tuum. ſiiiſp
Abĭ. ſed poſtquàm intus ſum ómnium rerum ſatur, {Gſſiſp a}
Prodĕambulâre huc líbitum eſt. D. illud ſis vide {xi dſſi ſ}
[Exémplum] diſciplínæ. S. eccum autem hîc adeſt ſenex ſiiſxi
Noſter. quid fit?* quid tu" es triſtis? D. ohè ſcelus. ſſſap
[tu] nec eliditur nec corripitur: vel [G] legendum [triſtis es?] ſſidip.

R. [*fundes*], aſiſap.
Dis i. diues.
*Apoſiopeſis minãtis. [V] Ringẽtis & frẽdentis eſt ſermo.
* D. Importunus Demea pomposis verbis cum ebrio litigat.

S. Eho iam tu verba [fundis] hîc, ſapiéntia! aſiiap
D.* Tún', ſi meus eſſes? S. dis quidem eſſes Démea, ſabſp
Ac tŭam rem conſtabilíſſes. D. exémplum ómnibus {xſaſſp ſ}
Curârem vt eſſes. S. quámobrem? quid feci? D. rogas! ſi dſſi
*In ipſa turba atque in peccáto máxumo, ſſſſi

Quod

ſdaſſp *Quod vix ſedâtum ſatis eſt,[potáſti]ſcelus,* R.[potaſtis].

ſaſſp *Quaſi re bene geſta.s.ſanè nollem[huc]éxitum.* R. Al. [hunc], ſed perperam.

ACT. V. SCEN. II.

ARG. B Exitu paraſiti cuiuſpiam Cteſipho Demeæ proditur. V Syrus autem ſenem ab ingreſſu auertere conatur, ſed fruſtra. H itaque hîc Demea Cteſiphonem pſaltriæ amore teneri reſciſcit. V *Theſes.* 1 Fallax ſeruus ſemper ſui vel ebrius ſimilis eſt. 2 Malè ſibi conſcii liberi à parentibus ſibi timent. 3 Ebrietatis remedium haud vulgare eſt, in angulo villum edormiſcere. Alluditur autem ad Græcorum τὸ κραιπαλᾶν. Galeno enim eſt κραιπάλη, noſtris crapula, ἀπὸ τοῦ κάρηνος πάλλεσθαι, caput concutere. Sunt quoque κραιπάλαι contra ebrietatem remedia. Eſſet quoque in ſtatu coniecturali. Adsítne ne Cteſipho, herus ait, ſeruus negat. M Ebrii hominis incuria atque negligentia, hoc loco cernitur. Nam verè dictum eſt, quod in corde ſobrii, hoc in lingua ebrii. Non enim celare poſſunt, quæ ſi inuulgentur, & in ſuum & in multorum aliorum incommodum vergunt. Cyrus apud Xenophontem ob hanc præcipuè cauſam ebrietatem fugiendam cenſet, quòd arcana prodat. Vnde ait noſter Poëta, Arcanum demens detegit ebrietas. Et Horat. in arte, Reges dicuntur multis vrgere culullis, Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborant, An ſit amicitia dignus.

Verſ. gen. Et hi ſenarij:

DROMO. SYRVS. DEMEA.

diſſai [HEVS] *Syre, rogat te Ctéſipho vt rédeas.* S.*abi.* G. *Al.* [*Heus, heus*], ſbſſai: & eliſo t in [*vt*], ſbſdai. — Reſciſcit Cteſiphonis peccatum. Ea extrema pars eſt epitaſeos.

ſſdai D.*Quid Cteſiphônem hîc narrat?* S.*nihil.* D.*eho carnufex,*

ſſſip *Eſt Ctéſipho intus!* S.*non eſt.* D.*cur hic nominat!*

didſſp S.*Eſt álius quidam* paraſitâſter páruolus:* — *L. Diminutiuum, quod imitationem ſignificat. Conatur Syrus diſſimulare intus eſſe Cteſiphonem.

ſbdſi *Noſtin'?* D.*iam ſcibo.* S.*quid agis! quo*[D] *abis!* D.*mitte me.* — *Hoc dicens, D vt apparet, baculo minatur.

ſiiſp S.*Noli, inquam.* D.*non manum ábſtines maſtígia!*

dſiſſb / dſiſſi **An tibi [mauis] cérebrum diſpérgi hîc!* S.*ábiit.* — G. [*iam mauis*], dſdſſb: vel dſdſſi.

aſſſp *[E'depol] comeſſatôrem haud ſanè cómmodum,* — *Al.* [*Ædepol*], ſſſſp: al. [*Æpol.*], ſſiſſp.

ſiidip *Præſértim Cteſiphóni: quid ego nunc agam?*

aiſdip *Niſi dum hæ ſilêſcunt turbæ, intéreà in ángulum*

aſſſſp *A'liquò ábeam, atque edormîſcam hoc villi? ſic agam.* G. Poteſt A. de [*Aliquò*] à ſuperiore verſu pendere, bſiiſp. — Edormiſcam, id eſt, dormiendo exhalem.

ACT. V. SCEN. III.

ARG. V Demea Cteſiphonem amantem deprehendens, tumultuabundus excurrit cum Tragica exclamatione, concitatus ædes Mitionis pulſat, id quod Mitio cum Soſtrata in foribus loquens facilè exaudit. B cum Demea iurgio adoritur, vt liberorum corruptelam:

² quæ eſt ſumma epitaſis periculi Cteſiphonis.ſed mox ᴾhunc Mitio vtcunque poteſt pla-bilem reddere nititur, pollicens ſe ſumptum vtrique Cteſiphoni & Aeſchino ſuppeditatu-rum.Deinde modeſtè auaritiam ſenilem carpit.Poſtremò Demea ᵛſui ſimilis ᴾaſperè pſaltri-rus abſtracturum comminatur ad æſtum ac laborem duriter perpetiendum. ᴸAtque ita quo-dammodo placatur, quæ eſt cataſtrophe eiuſdem partis fabulæ. ᵛ *Moralia.* 1 Moroſi ſenes ita ſæpe extra ſe rapiuntur,vt iracundiam reprimere nequeant. 2 Vrbanitatis eſt temperare ſibi inter tumultuoſos homines. 3 Ius amicitiæ communitatem rerum exi-git,πάντα τῶν φίλων κοινά. 4 Senes vt plurimum ſunt auari, lucri appetentes. 5 Sæpe in actionibus vnius negotii diuerſæ ſunt cenſuræ hominum. 6 Magna parentum eſt ſpes in liberis. 7 Indulgendum eſt nonnihil iuuentuti pro loco, & tempore,ſicut pædagogia exigit. 8 Demea ad ingenium reuerſus nimiùm ſollicitus expoſcit,parúmque ſibi aut fra-tri confidens.Talia ſunt ingenia ruſticana. ᴰ In hac ſcena collatio eſt perſonarum mitis parentis ac ſæui. ᴹ Moleſti quoque hominis & propemodum implacabilis animum hîc de-ſcribit Terentius.Quid enim odioſius,quàm ſine cauſa in tantam iracundiam effundi vt ne-ſcias vel cum quo vel qua de re,vel in quem finem verba facias?Hos homines vocat moro-ſos,implacabiles,& moleſtos.Moroſos quidem, quòd nimis exactè,& ad vnguem quippiam fieri poſtulant:vt Demea,qui neſcio qua cura exactiore filium ſibi frugalem educere cona-batur.Et implicabiles,quòd eorum animi ad aſperiora inclinantur.Moleſtos verò,quòd ni-mia diligentia obtundant. *Verſ.gen.Et hi rurſus iambici ſenarij,ſiue trimetri acat.*

MITIO. DEMEA.

Placatur Demea tum Aeſchino,tum Cteſiphoni.

*V. De nuptiis apparãdis eſt ſermo.

*P ARÂTA *à nobis [ſunt, ita vt'] dixi Só-ſtrata,* G.[*ſunt,vt*],iſſiſp. {iſſiſp iſſa

Vbi vis.quiſnam à me pépulit tam gráuiter fores? aſdſai

D.*Hei mihi,quid ſáciã![quid agam!]quid clamem, aut querar!* R.*Quidam omittunt [quid agam!] ſed verſus non conſtat.* ddd ſp

*L. Tragica exclamatio.

Miro labore Poëta decorum perſonarum obſeruauit.

**O^ cælum,ô terra,ô mária Neptúni!* M.*hem tibi,* ſſdiſi

Reſcîuit omnẽ rẽ:id nũc clamat[ſcilicet.] *Mu.[ilicet,]* ſiſſip. ſiſſip

*L. Accuſatio Mitionis.

Parátæ lites:ſuccurrêndum eſt. D.**eccum adeſt* iſſſi

Commûnis corruptêla noſtrûm liberûm. ſſiſi

M.*Tandem réprime iracúndiam,atque ad te redi.* ſaſiſi

Demeæ perſpicax ratiocinatio.

Crimen.

D.*Repréſſi,rédij:mitto maledîcta ómnia:* idſbſp

Rem ipſam putêmus:dictum inter nos hoc fuit, ſiſſp

Ex te ádeò eſt ortum,ne tu curáres meum, dſſſp

*L.Fatetur factum defenſurus qualitatem.

Néve ego tuum:reſpónde. M.**factum eſt,non nego.* diſſi

D.*Cur nunc apud te potat!cur récipis meum!* ſiſſap

*L Cõfirmatio criminis à pari.

Cur emis amîcam Mítio![nunquid] minùs* diſiſp

R.[*num qui*] *vel* [*num qui*].*Quî,i.Quare vel Cur.*

Coniuratio.

Alias[quod].

Mihi idem ius æquum eſt eſſe,[quàm]mecum eſt tibi! aſſiſi

Quandò ego tuum non curo,ne cura meum. diſiſp

M.* *Non*

M.* *Non æquum [dicis,non. nam] vetus' verbum hoc quidem eſt,* R. *Al.*[*dicis.D.non. M.nam*].

COMMVNIA *eſſe amicôrum inter ſe ómnia.*

D.*[Facété.nunc]demum iſtæc nata orátio eſt.*

M.* *Auſcúlta paucis,niſi moléſtum eſt Démea.*

Principiò,ſi id te mordet,ſumptum filij

Quem fáciunt,quæſo fácito hæc tecum cógites:

Tu illos[dŭos]olim pro re tolléb as tua,

Quòd ſatis' putábas tua bona ambôbus fore,

**Et me tum vxôrem credidíſti ſcílicet*

*Ductûrum:*ĕándem illam ratiônem antîquam óbtine:*

**Conſérua,quære,parce,fac quamplúrimum*

Illis relínquas,glóriam[iſt'anc tibi] óbtine. *Al.*[*tu iſtã*], ſiſiſi.

**Mea,quæ præter ſpem euenêre,vtântur ſine:*

De ſumma nĭhil decêdet:quod' hinc accéſſerit,

**Id de lucro putâto eſſe.* [ómnĭa]hæc ſi voles*

Si mauis ò in [omnia]corripere,ſic metieris, ſiidſi. G [*ſi*]*commodiùs ad ſequentem transferetur verſum, vt initio elidatur,* ſiiſii. MU[*omnia ſi hæc voles*], ſiiſai.

In ánimo verè cogitâre Démea,

**Et mĭhi,& tibi,& illis démpſeris moléſtiam.*

D.* *Mitto rem:conſŭetúdinem ipſôrum.* M.* *mane.*

Scio:iſtuc ibam.multa in hómine Démea

Signa inſunt,ex quibus' coniectûra fácilè fit,

**Duo cùm idem fáciunt ſæpe,vt poſſis dícere,*

Hoc licet impúnè fácere huic,illi non licet:

Non quòd diſſímilis res ſit,ſed quòd' is qui facit.

Quæ ego eſſe in illis vídeo, vt confîdam fore,ita*

Vt vólumus:vídeo ĕos ſápere,intellígere,in loco

Veréri,inter ſe amâre:ſcire eſt líberum

Ingénium,atque ánimum:quouis illos tu die

Redúcas. at enim métuas,ne ab re ſint tamen*

Omiſſióres pauló.ô noſter Démea,

Ad ómnia ália ætâte ſápimus réctiús.

*L.Defenſio,& primùm à prouerbio, quod vim iudicati obtinet.

D.*Al.*[*Facetè nũc*]. Auaritiam Demeæ notat.

*D.In duas partes diuiditur tota perſuaſio:nihil paſſutum Demeã dãni, nihil corruptelæ. *Pierius*[*duo*],ſiſiſi.

*D.ἐπαγωγή.

* V. Nota ſenilem auaritiam.

*V.ἐπιτροπὴ, id eſt, permiſſio:ſed Ironica,& amarulenta per aſyndeta.

* Mitionis liberalitas.

*V.À tuto,cùm nihil ſit periculi.

*L. Concluſio huius loci.

*V.ἐπιλογίζει ab vtili & honeſto.

*L.Obiectio q̃ ſoluitur à perſona.

*D. Moralis & faceta correptio.

Eclipſis.

*L.Declarat exemplo.

* Magna de filiis ſpes.

Brachyſyllabus pro iambo.

*Laus filiorum à virtutibus.

* Oratoriè obiicit. L Hæc obiectio ſoluitur ab ætate.

Auaritia ſenilis.

SOLVM *vnum hoc vitium affert ſenectus hominibus,* ldſidp

Attentiores ſumus ad rem omnes, quàm ſat eſt: ſidſſi

Acuet, id eſt, docebit: metaphoricôs à cote.

Quod illos ſat ætas ácuet. D. *[næ] nimium modò* {ſidſai ſſ

R. Al. [ne], ſub. Vide, vel Caue, vel Timeo.

*L. Ironicôs, & iã placatior factus eſt Demea.

* *Bonæ tuæ iſtæ nos rationes Mitio,* iiſiſi

Et tuus iſte ánimus [æquus ſubuórtit.] M. *tace.* dbiſſi

Al. [æquus ſubuortens.] R. Al. [æquos ſubuortit.] Mu [æquus ſubuortat.]

Non fiet: mitte iam iſtæc: da te hódie mihi: ſſiſai

Exporge frõtem, mirus ornatus contractæ ad ſeueritatem frontis, cũ geſtu explicanda.

Expórge frontem. D. *ſcilicet, ita tempus fert,* ſiſbii

Faciûndum eſt. * *céterùm [rus cras cum] filio* aſiſſi

R. Al. [rus cum], ſed perperam.

*L. Comminatio in filium.

Cùm [prima luce] ibo hinc. M. *immo de nocte cénſeo.* ſſſxi

R. [primo lucu]. Si creticos reſpuis, G in [cenſeo] duæ vltimæ vocales contrahuntur in vnam & a verſu ſequenti eliduntur, ſſſſi: A vel verſus erit ſeptenarius, ſſſſſii: vel [imò] abundat in verſu, ſſſſii: vel vt vult Muretus, duo vocabula [ibo hinc] tollenda. ſſſſi: aut particula [Cum], & prima de [imò] corripienda, ſldii.

R. [te ſæe.] abſaſp.

Hódie modò hílarum [fac te.] D. *& iſtam pſáltriam* abſiſp

D. *Pugnaueris*, magnam rem feceris, L metaphoricôs. & eſt faceta approbatio.

Vnà mecum hinc ábſtraham. M. *pugnáueris.* ſſiſi

Eo pacto prorſum illic alligâris filium. ſſſxſp *Si bacchius & creticus non admittuntur, hic verſus vel erit ſeptenarius, iſſiſp: vel [prorſum] ſuperfluit in metro, iſſiſp: vel, eo monoſyllabo facto, [illi] pro [illic] ponendum, aut legendum [Eo prorſum illic pacto]. ſſiiſp. Mu [Eo prorſus pacto illic], A ſed verſus non ſanatur.*

*Agreſtis & aſpera compoſitio ex arte.

G. *Poteſt tolli [vt].* πſſiſi.

Modò fácito, [vt] ill'am ſerues. D. * *ego iſtuc vídero:* {πſi ſi πa

G. *Al. [illi]: al. [illic] tũ prima de [Atque,] pendet à verſu ſuperiore, ſiſiſp.*

Atque [ibi,] fauíllæ plena, fumi ac póllinis diſiſp

Coquêndo ſit ſaxo, & molêndo: præter hæc, iiſbii

Merídie ipſo fáciam, vt ſtípulam cólligat: iiddſp

Tam excôctam reddam, atque atram, quàm carbo eſt. M. *placet.* ſſſſp

*L. Attende vrbanitatem Mitionis.

Nunc mihi vidêre ſápere. * *atque équidem filium* dibdſp

G. *Al. [cogas vt cũ], quod verſus reſpuit.*

Tum étiam ſi nólit, [cogas, cum] illa vnà cubet. aſſiſp

Al. [iſtoc qui], ſſſbai & eliſo s in [fortunatus], ſſſai.

D. *Derídes! fortunâtus, [qui iſtoc] ánimo ſies:* {ſſſdx ſſaa

Ego ſéntio. M. *ah, pergíſne!* D. *iam iam déſino.* aiſiſi

Al. [ſumemus].

M. *I ergo intró: & cui opus [eſt rêi] hílarem hunc [ſumâmus] diem.* {ſdděſi ſddſ

Al. [rei eſt,] ſed verſus non conſtat. Quidam omittunt [ergo]. ſabſſp: Aldus legit [eſt rei, ei rei]: vbi imperatiuus I non eliditur. & verſus eſt tetrameter, iſaabſſp.

ACT.

UNED

ACT. V. SCEN. IIII.

ARG. [B] Demea cùm videat non probari vulgò ſeueritatem in liberos, diuerſam inſti-tutionis viam meditatur. [L] ac motus exemplis, [V] mores, [L] & vitæ ſuæ inſtitutum mutare incipit, & ex duro atque agreſti ſtudet fieri benignus. Pertinet hæc ſcena ad erudiendum ſpectatorem, vt intelligat, qui ſit ſcopus huius fabulæ: [V] nempe facilitate & clementia nihil eſſe melius. id quod vt magis appareat, contentionem à loco difficultatis & ſeueritatis admiſcet. *Theſes.* 1 Pater moroſus & ſeuerus in filios vel a D. Paulo vertitur vitio. 2 Facilis pater fauorabilior eſt. 3 Inepti virtutis ſtudioſi ſunt, qui virtutem non propter ſe expetunt, ſed tantùm propter comoditatem. 4 Vita vrbana longè præſtantior eſt quàm ruſticana. [D] In hac ſcena exéplum inducitur hominum qui virtutem tædio deſerunt ob cõtéptum eius: quòd apud omnes ſæuũ eſſe, vitioſum ſit. Et adeò fauet Terẽtius clementioribus ac mitiſſimis patribus, vt hunc quoque adducat ad ſententiam Mitionis, non tantùm hoc ſentientem quòd ita fieri oportet: ſed quòd ita res cogat. vult enim naturalem inesse veris patribus acrimoniam: ſed eam ſemper inuidioſam eſſe adoleſcẽtibus. [M] Præterea imperiti hominis peruerſitatem & ingenii craſſitudinem, qui virtutes, non quod honeſtæ ſunt, & ſua cauſa dignæ cur expetantur, ſed quia commoditatem & vtilitatem præſtant, ſectari cupiat, exprimit hæc ſcena. Hos quomodo Philoſophus lib. 1. Ethic. inſectetur, ſi libet audia, Qui virtutes hoc modo exiſtimant, quòd diuitias, ſeruitia, aliáſque vulgares fortunas, & externa bona producant, quis virtutum finis ſit, videntur mihi planè ignoraſſe. Et Poëta Latinus conqueritur, quòd virtutes, quæ carent præmio, parui penduntur, Nec facile inuenies multis è millibus vnum, Virtutem pretium qui putet eſſe ſui.

Verſ. gen. Trochaici tetrametri catal. Quintus tamen, octauus, nonus, vndecimus. & duodecimus poſſunt etiam cenſeri iambici tetr. acat.

DEMEA.

dſaſaſtu NVNQVAM *ita quiſquam bene ſubdúcta ratiône ad vitam fuit,*
ſ bſt- QVIN RES, AETAS, VSVS *ſemper áliquid adpórtet noui,*
tatſſt- *A'liquid móneat: vt illa, quæ te ſcire credas, néſcias:*
ſbſdtb- *Et quæ tibi putâris prima, in experiûndo repúdies:*
{dſaſſt- dſaſſli} *Quod mihi ſnunc éuenit.] nam ego vitam, duram, quam vixi vſque adhuc,*
aſaſaſt- *Propè iam excúrſo ſpátio, mitto: id quámobrem, re ipſa répperi,*
btataat- FACILITATE NIHIL *hómini eſſe mélius, neque cleméntia.*
{aſſtſatu iiſtidſp} *Id eſſe verum, ex me, atque ex fratre, cuiuis fácilè eſt nóſcere:*
dſiſiſi **Ille ſuam ſemper ſegit vitam] in ótio, in conuíuijs:*
ſaſtſſtu *Clemẽs, plácidus, nulli lǽdere os, arridêre omnibus,*
{adſtſat- iſaſidſi} *Sibi vixit: ſibi ſumptum fecit: omnes benedicunt, amant.*

Vt appareat placari Demeam, res in perſonas ſpargitur adeóque ipſe producitur ſolus in ſcenam. Exordium à gnome traductũ eſt ſequitur dein narratio.

Mu. [*euênit nunc*] Aæſdſſit-. & [*mihi*] *facto monoſyllabo.* ſſdſſit-.

L. *Excurſo ſp.* finita ætate. trãſlatum à campeſtri certamine.

Poteſt [*id*] *à ſuperiore verſu pẽdere,* tſſtſatu.

*Mitionis deſcriptio.

Si legas [*vitam egit*] *erit trochaicus,* dſſde ſtu. MU [*vitá ille ſuæ ſemper egit*] ſatdtſt.

Ego

Demeę deſcriptio.
Ego ill'e agréſtis, ſæuus, triſtis, parcus, truculéntus, tenax, {ααſſſaα b} *Hic quoque iambicus cenſeri poteſt,* iiſſſdſi.

Al. [non vidi!] ſſbaſſii.
L. Vidi. expertus ſum.
Duxi vxôrem: quam ibi miſériam [vidi!] natifíly, ſſbaſſα

Alia cura: porrò [autem dum ſtúdeo illis,] vt quamplúrimum bαſdſſtv *Si creticus hic non admittitur, [autē] redundat in metro,* btſdſſtv: *vel in [illis] eliditur vltima,* btſſaſtv. Mu [*autem illis dum ſtudeo,*] btſſdſtv. aſſtſſυ

L. Facerem, parare.
Fácerem, contriui in quærêndo vitam, atque ætâtem meam.

L. Fructi, vetuſtè pro fructus.
Nunc exácta ætâte, hoc fructi pro labôre ab his fero, ſſſtα-
O'dium. ille alter ſine labôre pátria pótitur cómmoda: aſtbaυ

L. Ille, Illum, Illi, Pulchra traductio cū repetitione ad amplificationem & ornatum.
* Collatio duorū ſenum.
Locus à cōtrariis.
**Illum amant: me fúgitant. illi credunt conſília ómnia:* tſaſſdtυ
Illum díligunt: apud illum ſunt ambo: ego deſêrtus' ſum. {ſtdſſaſt ſtdſſat}

*V. Illum, vt viuat, op. pro illi. vt ſit caſuum enallage.
**Illum, vt viuat, optant: mĕam autem mortem expêctant. ſcílicet* {ſtſſſtυ ſtſſ}

Contentio. color rhetoricus hîc eſt.
Ita eos mĕo labôre edúctos máximo, hic fecit ſuos {aαſſtſt- at}
Paulo ſumptu: miſériam omnem ego cápio, hic pótitur gaúdia. ſſbdaaυ
Age, age, [nunc] experiâmur contra" hæc [quid ego] póſſiem bſaſſbtυ *In [hac] h vim habet conſonantis.* G [*nunc hercle*] *vel* [*nūc ergo*], *vel* [*nūc certè*], bſdſſbtv. Mu [*ecquid ego*], bſaſſbtv.

His rebus conciliatur beneuolentia.
R. Al. [huc], nec male, ſttſbſtv.
Blandè dícere, aut benignè fácere, quandò [eò] prónocat. {ſttſbαυ ſttſbſ}

*L. Aetiologia.
**Ego quoque à meis me amári, & magni pendi póſtulo.* btſſſt-

D. Poſterioreis, ſub. Partes.
Si id fit dando, atque obſequêndo, non poſterióreis feram. ſſtſaυ

*Redit ad ingeniū Demea.
**Déerit: id mĕa mínimè refert, qui ſum natu máximus.* {bαaſſtυ bſ}

ACTVS V. SCEN. V.

ARG. H Demeæ noua & ſimulata comitas multis patefit. nam in hac ſcena Syro præter naturam adulatur. P Apparet etiam iam crapulam omnem Syrum edormiuiſſe ac deſpumaſſe

V *Theſes.* 1 Demea ſubinde ad ingenium recurrit, qui etſi conetur blandus eſſe, animus tamen abhorret. 2 Nihil rectè fit, quod contra naturam fit. Hîc autem primùm eſt affabilitatis & vrbanitatis, nimirum εὐτραπελίας experimentum, & quaſi quadam hypotheſi exercitatio. Blanditur, cùm ait, O noſter, vt ſit beneuolentiæ conciliatio non ignaua, præſertim cum fingat ſe de negotiis ſerui eſſe ſollicitum. Deinde eundem anteà damnatum commendat. Poſtremò & memorem animum gratúmque illi pollicetur. Eſt autem ſcenula in genere demonſtratiuo. D Hîc oſtendit Poëta, quàm abſurdè blandus conetur eſſe, qui non ſoleat: & quàm immodica ſit repentina largitas, vbi animus à parcitate nimia in contrarium vitium profuſionis excurrerit. M Nihil quoque magis riſu dignum eſſe, quàm id quod quis contra naturam facere contendit, docet hæc ſcena. Semper enim indicia adſunt quæ faciunt, vt quæ cum gratia locum habere poſſent, inutiliter & ineptè audiantur.

Verſ. gen. Iambici ſenarij, ſiue trimetri acatal.

SYRVS. DEMEA.

ſbſdſp HEVS *Démea, rogat frater ne ábeas lóngiùs.*
aaſſdp D. *Quis homo? ô Syre noſter, ſalue: *quid fit? quid ágitur?*
ſiſdſi S. *Recté.* D. *óptimè eſt: *iam nunc hæc tria primùm áddidi*
ſſſſdp *Præter natûram, O noſter, quid fit? quid ágitur?*
ſſſſi *Seruum haud illiberâlem præbes te, & tibi*
iaſbſp *Lubens bene faxim.* S. *grátiam hábeo.* D. *atqui Syre*
Iſſabp *[Hoc] verum eſt, & ipſa re experiêre propédiem.*

Si creticus non admittitur, G [Hoc] *ad præcedentem verſum pertinebit,* ſiſabp. A *Quidam omittunt* [&], ſſſabp.

Demeæ noua & ſimulata comitas ſpargitur in perſonas.

* D. Blandimentũ eſt non interrogatio.

*D. Hoc preſſiùs dictum eſt. L Hoc rectè: quia difficile eſt naturam mutare. Et attẽde quàm ridiculè cõtra ingenium conetur ſenex.

ACT. V. SCEN. VI.

ARG. V Atque hîc alterum affabilitatis experimentum eſt. adulando potiùs comis videri cupit, non aliter àc in priori ſcena, quæ eiuſdem eſt cum illa generis. P nam Demea obuium Getam præter conſuetudinem blandè nititur compellare, & eius inſulſè laudibus inſiſtit, pollicendo ei ſe benefacturum. L Simul egrediuntur perſonæ in proſcenium ad congreſſum ſequentis ſcenæ. V *Theſes.* 1 Tu nihil inuita dicas faciéſque Minerua. 2 Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt. Nam dum hic comis & affabilis eſſe affectat, garrulus fit, & adulator. 3 Virtus ea cenſenda eſt, quæ abſoluta σχέσει ἕξει atque κτῆσις. M Veriſſimum eſſe quod dicit Horat. Dum vitant ſtolidi vitia, in contraria currunt: teſtatur hæc ſcena. Nam dum Demea omnibus ſe facilem & ſuauem præbere ſtudet, & vitium moroſitatis & inclementiæ effugere laborat, in longè grauius incidit, vt penè contemptim nugacitatem ſuam & vilitatem omnibus obiiciat. *Verſ. gen. Iambici ſenarij.*

GETA. DEMEA.

aiſſſp *HERA, *ego hinc ad hos prouîſam quàm mox vírginem*

*V. Soſtrata ſe egrediens alloquitur. V. *Prouiſam*, i. ad videndũ procedam.

Accérſ

*D.Hoc apud ſe. L.*Oh*,ſenilis interiectio.[D] Hac interiectione vtimur, vbi ex interuallo notos videmus. R.[*te hodie*],abſiai. *al.* [.*D. Geta maximi pretij*]ſibaii[*Eſſe te hominē hodie iudicaui* &c.]dbſiai. *tum in præcedenti*[*pretij*] *diſyllabum fuerit.* *L.Hoc ſecum placens ſibi Demea. *D.Metaphora ab ambitioſis candidatis.

Accérſant. ſed eccum Démeam. ſaluos ſies.* {ſ*ſiſi ſſ
Poteſt in[*accerſant*]*prima à ſuperiori verſu pendere*,ſiſiſi.
D.*Oh, quî vocâre?* G.*Geta.* D.*Geta, hóminem máxumi* ſibbſi
Prétij eſſe [*hódie te*]*iudicáui ánimo meo.* aaſiai
Nam is mihi eſt profécto ſeruus ſpectâtus ſatis, {xiſſſp ſ
Cui dóminus curæ eſt, ita" vt tibi ſenſi Geta. dſddſp
Et tibi ob eam rem, ſiquid vſus vénerit, dibſp
Lubens bene faxim. méditor eſſe affábilis,* iadiſp
Et bene procêdit. G.*bonus es, cùm hæc exiſtimas.* dſdſſi
D.* *Paulâtim plebem prímulùm fácio meam.* ſſſibp

ACT. V. SCEN. VII.

ARG. [V] Tertium eſt comitatis ſimulatæ & nouæ experimentum. Sic enim in diuerſas perſonas eadem diſpergitur. Indignatur autem Aeſchinus nimio apparatu differri nuptias, & mox lepidum patrem atque ideò aſſentatorem agnoſcit, [P] dum ei paulò vrbaniùs blanditur: ex quo Demea lepidum ſe vocari geſtit: ſimúlque parietem intermedium, quo commodiùs puerpera inducatur, dirui iubet. [L] Pertinent hæc cuncta ad augendam cataſtrophen, per omnes perſonas deducendam. [V] *Theſes.* 1 Parentes lepidi vocantur, dum nimiùm indulgent, & abblandiuntur. 2 Amantes moræ ſunt impatientiſſimi. 3 Adoleſcentibus non ingrata eſt aſſentatio. Nam iuſtam cenſuram non facilè ferunt. 4 Senex ex ſeuero adulator fit. 5 Amor parentum in liberos ſæpe immodicus eſt. 6 Multi ſunt liberales ex alieno marſupio. [D] Adoleſcens & Demea inter ſe affabiles, imaginem præbent & quàm dulcis ſit iunioribus aſſentatio, & quàm ingrata cenſura. [M] quódque omnes homines ex alieno liberales ſunt, verùm ſi quando de ſuo quicquam erogabunt, tum tenaciſſimi ſunt, & ad rem mirum quàm attenti: quod hîc exemplo Demeæ docetur. Et Ariſtoteles libro Oeconomicorum de Dionyſio ex Dione refert, quòd nullus parem curam habet alienorum & ſuorum. *Verſ. gen. Senarij.*

ÆSCHINVS. DEMEA. SYRVS. GETA.

Amantis affectus exprimitur.

OCCI^DVNT [*me quidem", dum*] *nimis' ſanctas núptias* {ſſſbſi ſſáa *Al.*[*me, qui dum*].ſſſbſi: *& eliſo s in*[*nimis*].ſſ aſi.
Student fácere: [*apparândo*]*conſûmunt diem.* iaiiſp

Mu.[*in apparando*], [A] *tum verſus claudicabit*, ibxiſp. * D. Hoc Comicū & blandum eſt.

D.* *Quid ágitur Aéſchine!* AE.*hem pater mi, tu hîc eras!* biiiſi
D.*Tuus hercle verò & ánimo, & natúra pater,* aibſſp
Qui [*te" amat plus quàm hoſce óculos.*] *ſed cur non domum* dſdſſp

Mu. [*te plus quàm oculos hoſce.*]ſdliſp.

Vxôrem

Vxôrem accérſis? AE. *cúpio: verùm hoc mihi mora eſt,* — Omnia de ritu nuptiarum.
Tibícina & hymenæ̂um qui cantent. D. *eho,*
Vin' tu huic ſeni auſcultâre? AE. *quid?* D. *miſſa hæc face,*
Hymenæ̂um, [turbam,] lámpadas, tibícinas: — *Al.* [*turbas,*] Prodigus ex auaro.
Atque hanc in horto macériam iubĕ dírui
Quantùm poteſt: hàc transfer, vnam fac domum.
[Traduc] & matrem & famíliam omnem ad nos. AE. *placet* — R. [*Transdûce*], vel [*Tradûce*].
Pater lepidiſſime. D. *euge, iam lépidus vocor.* — * Vide ſenis ingenium, non enim poteſt ſe diſsimulare iuxta prouerbium, Naturam expellas furca, tamē vſque recurret. vnde L hæc cum inſultatione quadam dicit ſenex.
**[Fratri] ædes fient péruiæ: turbam domum*
R. Al. [*fratris*], *ſed perperam.*
Addûcet, [ſumptum] admíttet: multa: quid mea!
R. Al. [*& ſumptum*], A ſſſſii: *vel eliſo d in* [*quid*], ſiſſdi.
Ego lépidus ineo grátiā: iubĕ nunc iam [*iā*] *diſſyllabum.*
Dinúmeret [Bábylo illi] vigínti minas.
R. [*illi Babylo*], didiſi: *al.* [*Babylo illi*], *tum in* [*Babylo*] *non eliditur o*, ddiſſi.
Syre ceſſas ire, ac fácere! S. *quid [ago?]* D. *[dírue:* — R. [*ergo*] *ſub.* Faciā, aſdaip.
Tu illas] abi & tradûce. G. *dy tibi Démea* — *Al.* [*dirue Tu illas:*] *Mu.* [*faxint*], aſdidi.
Bene [fáciant,] cùm te vídeo noſtræ famíliæ
Tam ex ánimo [factum] velle. D. *dignos árbitror:* — *Al.* [*fautum*].
[Quid tu] ais? AE. *ſic opînor.* D. *multò réctius eſt,* — *Mu.* [*Tu quid*].
Quàm illam puérperam nunc duci huc per viam
Ægrôtam. AE. *nihil enim vidi mélius mi pater.*
Si bacchius non recipitur, in [*Ægrotam*] *prima à ſuperiore verſu pendebit*, ſbſdſp.
D. *Sic ſóleo. ſed eccum Mítio egréditur foras.* — *Sic ſoleo*, captioſè & fictè.

ACT. V. SCEN. VIII.

ARG. V Obiter Mitio aduenerat Syro diruenti maceriam, P quæſierátque cúrnam id faceret, cui reſpondiſſe Syrus intelligitur fratrem ſuum Demeam ita iuſſiſſe, proindéque ſic incipit Mitio, *Iubet frater*, &c. V mox Demea & Aeſchinus illi vxorem ducendam eſſe ſuadét: & Hegioni agelli pars donatur. & hîc eſt quartum in Demea experimentum comitatis: H vbi ſe ridendum propinat, dum præter naturam facilis, clemens, & comis eſſe vult. V *Theſes.* 1 Ineptus eſt, qui præter naturam affabilis eſſe affectat. 2 Qualis vxor ſit ducenda ſeni marito. 3 Incommoda ſunt matrimonia inter decrepitos. 4 Non eſt liberalitas ex alieno marſupio. 5 Matrimonia non ſint violenta, ſed vltronea. 6 Affinibus & cognatis periclitantibus

bus præcipuè ſuccurrendum eſt. M Prudentis ſenis temperantiam,& continentiam,qui à rebus Venereis animum quàm longiſſimè abducere cupit,hæc ſcena exprimit. Nihil enim inſanius,ac intempeſtiuius,quàm ſenex amator,aut qui ætatem ad amores applicat ſenilem: cùm nec procreare liberos,aut ſi quammaximè procreauerit,illis non prouidere, nec ſuauitate aliqua perfrui poteſt.Plato prudentia ſingulari vſque ad ſexageſimum annum ducendi vxorem tempus prorogauit.Et Ariſtoteles refert apud Laconas hanc fuiſſe propoſitã mulctam qua plecterentur,quicunque ſerò ad matrimonium aſpirarent. Cic.lib.1. Off. Luxuria verò cùm omni ætati turpis,tum ſenectuti fœdiſſima eſt.Si autem ad libidinem intemperantia acceſſerit,duplex malum eſt:quod & ipſa ſenectus concipit dedecus,& facit adoleſcentiũ impudentiorum intemperantiam.Plato de Legibus quinto,Nã vbi ſenes minùs pudici ſunt, neceſſe eſt ibi iuuenes impudentiſſimos eſſe. *Verſ.gen. Vn leuiceſimus videtur trochaicus tetr.acat.& vltimus fragmentum catalectici.Reliqui ſunt iambici : è quibus vndecim trimetri acatal. nẽpe decẽ primi,& antepenultimus cæteri tetrametri,iique acatalectici,excepto triceſimoſecundo catalect.*

MITIO. DEMEA. ÆSCHINVS.

D.*Iubet frater*, ſcilicet Dirui parieté. Syrum alloquitur.

R.[*& hac*], adibſp. Inſinuatio oratoria latentis perſuaſionis.

IVBET *frater! vbi is' eſt? [túne iubes] hoc* {idcaſp idſ
Démea! *Mu.*[*tu iubes*], A *ſed verſus nõ ſanatur*,idi*ſp.

D.*Ego verò iúbeo,[& in hac] re,& álys ómnibus* adabſp
Quammáximè vnam fácere nos hanc fimíliam, ſididp
*Cólere,adiuuâre,adiúngere.*AE.*ita quæſo pater:* aisbſp

Al.[*M.Haud*].

R.*Al.*[M.*eſt:quid*], *ſed perperam*, ſci*ſi.

*[Haud]áliter cénſeo.*D.*immo hercle ita nobis decet.* dſidſp
Primùm huius' vxôris eſt mater.[M.*quid*]*póſteá!* {ſciſſi ſſ
D.*Proba,& modéſta.*M.*ita aiunt.*D.*natu grándior.* iiiſſp

Noua turba, in qua mirè declarat facilitatem ſuam Mitio.

M.*Scio.*D.*párere iám diu [per annos hæc] non poteſt:* baiſſi G.[*hæc per annos*],baiiſi.
Nec quiẽam reſpíciat, quiſquam eſt:ſola eſt. M. *quam hîc rem agit!* {*dſſſp ſ

*L.Propoſitio hortationis. nã quod præceſſit ad præparandum ſimul & perſuadendum valuit.

*D.*Et te op.* Aeſchine.

R.*Al.*[*faciet*].

D.**Hanc te æquum eſt dúcere: & te óperam, vt fiat,dare.* ſſiaſp
M.*Me dúcere autem!*D.*te.*M.*me!*D.*te, inquam.* M.*inéptis.*D.*ſi tu ſis homo,* ſiſſiſſi
*Hic[fáciat.]*AE.*mi pater.* M.*quid![tu autem huic áſine] auſcultas!*D.*nihil agis:* dſiſdſdp R. *Al.*[*tu huic aſine*], *ſed perperam:* A *tu*[*tu*] *neque elideretur,neque corriperetur.* MU [*tu aſine huic*], A *tum* [*huic*] *diſyllabum*,dſidiſdp.
*Fieri áliter non poteſt.*M.*delíras.*AE.*ſine te exôrem mi pater.* wſiſdſſp

R.*Al.*[*aufer te.*]*ſed perperam.*

L. *Aufer*, verbum ſubmouentis.

M.*Inſánis![aufer.]* D.*age, da véniam filio.*M.*[ſatin']ſanus es!* {ſſbdſiid ſſbdſiſp *Al.*[*ſat us*],*in quo ſi elidas s, pulchrè conſtabit verſus*,ſſbdſiap.*Alÿ ad finem huius verſus apponunt*[*ego*]:*ſed metrum non conſtat, niſi vltima ſede proceleuſmaticum recipiamus:at ſequens bene haberet*,iiiſſſſi.

Ego

UNED

Ego* nouus, maritus anno demum quinto & ſexageſimo

*L. Recuſatio à turpi & indecoro, quod ab ætate ſumitur.

Fiam: atque anum decrépitam ducam! idne eſtis authóres mihi!

* L. Ad prouerbiũ pertinet, De alieno liberalis. *Largitor*, imperatiuum. Prius *Age* blandiẽtis, poſterius corripientis eſt.

AE. Fac: promíſi ego illis. M. promíſti autem!* de te largîtor puer.

D. Age, quid ſi quid te maius oret? M. quaſi [hoc nõ] ſit máximum.

G. [*nõ ho*], *& metrũ melius habet.*

D. Age, da véniam. AE. ne grauâre. D. fac, promitte. M. non omíttis!

AE. Non, [niſi] exôrẽ. M. [vis eſt hæc quidẽ. D. age,] prolíxè Mítio. *G. Trochaicus acat. Quidã omittũt* [*Age*]. *tum fuerit iã-icus cat.* dſiiſiiv. *Mu* [*vis hæc quidẽ eſt. D. age, age*], *traſlauto* [*Æ. nõ,*] *in præcedentẽ verſum,* A iſſibſſi: *ſed præcedens non conſtat: quocirca tum in principio huius malim legere,* [*Æ. Non ni exorem.*] ſſſibſſi. *Sunt qui putent* [*prolixe*] *non eſſe aduerbium, ſed vocatiui caſus: tum penultimus pes erit iambus.* D *aut* [*age prolixè,*] *i. age benigné.*

G. [*niſi te*]. *quod & verſus poſcit.*

M.* Et ſi hoc mihi prauum, inêptum, abſúrdum, atque aliênum à vita mea

*V. Victus tandem conſentit & ſuffragatur.

Videâtur: ſi vos tantópere iſtuc vultis, fiat. AE. beneſ facis.

Mu. [*facis: Meritò te amo. D. verum quid quia*], aiſdiſſi.

D. Méritò te amo. verùm, quid ego dicam? * [hoc conſit] quod volo: *In* [*hoc*] *h vim habet conſonantis* R *Al.* [*hoc quom fit*]: *vel* G *legendum* [*cùm hoc conſit.*

*L. Iterum plaudit ſibi Demea propter expugnatum Mitionis animum. *Al.* [*quid*].

Quid nunc [quod] reſtat! Hégio [his eſt cognâtus] próxumus, *In* [*his*] *h vim habet conſonãtis: vel* G *legẽdũ* [*hic eſt his cognatus*]. *Mu* [*cognatus his eſt*], ſſiiſiſp.

Affînis nobis, pauper: bene nos áliquid fácere illi decet.

Hegionis commẽdatio à perſona.

*D. Totũ cũ cõtẽptione pronũtiãdũ.

M. Quid fácere! D.* agélli [hîc ſub vrbe eſt paululum] quod lócitas [foras:] *G.* [*eſt hîc ſub vrbe paul*], diſiiſai: *Mu* [*hîc eſt ſub vrbe paulum*]. *D. Al.* [*foris:*]

D. *Foras* verſum: aut *Foris* poſito, i. alieno.

Huic demus, qui fruâtur. M.* [paúlulum] id autem! D. ſi multum, tamen *Mu.* [*paulum*], ſſiſiſſp.

*L. Interrogatio negantis.

*Facti neceſſitatẽ indicat.

Faciûndum eſt: pro patre huic eſt, bonus eſt, noſter eſt, rectè datur.

*L. Iuſtum à meritis & perſona: deinde à teſtimonio Mitionis.

Poſtrémò non meũ illud verbũ fácio, quod tu Mítio Bene,

Mitio ſuo ipſius dicto impetitur.

Bene, & ſapiénter dixti dudum: vitium commû ne ómnium eſt, iaſdſſ

QVOD NIMIVM *ad rem in ſenécta atténti ſumus: hanc máculam nos decet* dſſddſp

Effúgere: dictum eſt verè, & re ipſa fieri ſopórtet.] diſidiv

M. *Quid? iſtuc? dábitur quidẽ, quãdò hic volt.]* AE. *mi pater.* {baiſſp ſ

Mu.[iſtuc eſt? dabitur quidem, quandò hic volt. Æſchine.]iſaiſſap.

D.* *Nunc tu mihi es germânus páriter córpore, & ánimo.* M. *gaúdeo.* ſiſdſuſi

Al.[mihi tu es], dſſadat—: G [tu es mihi], ſiſdſπſi: vel ſaſadat—.

D. *SVO SIBI HVNC *gládio iúgulo.* {addſſſv t

Mu.[oportet Mitio.]diſſdiſi: G Quidã perperam transſerunt [Oportet] in ſequentem verſum.

* V. Ab æquitate, quæ ſuadet ne refragetur.

*L. Prouerbium in Mitionem, qui ſuis ipſius dictis capitur.

Trochaicus hic abſoluitur ſcena ſequenti.

ACT. V. SCEN. IX.

ARG. [V] Quintum comitatis & affabilitatis eſt in Demea experimentum: [P] & hic omnia iucundo clauduntur fine. [L] Hortatu Demeæ Syrus cum vxore libertate donatur: [P] & filiis ambobus vxores optatæ conceduntur. Cauſam etiam Mitioni refert Demea cur tam repentè mores mutauerit, vbi & ſeculum corruptum, & conſuetudinem aſpernandam carpit. Demum filiis ſedulam poſthac operam ſuam pollicetur. [V] *Theſes.* 1 Dignus eſt ſeruus mercede ſua, id eſt, libertate, quam probè meritus eſt. 2 Seruorum opera eſt varia, itaque non ſemper laudabilis. 3 Rectè faciunt mariti liberi, vt ſuæ vxores tales quoque ſint. 4 Nutricia debentur obſtetricibus & alumnis. 5 Subita morum mutatio eſt ſuſpecta. 6 Studia adoleſcentũ non ſemper ſunt optima, vt qui ſibi parùm conſulere poſſunt. [M] Prodigalitatis, & intẽpeſtiuæ largitionis dãnoſam temeritatẽ taxat hæc vltima ſcena. Hæc, vt Cicero veriſſimè dixit, fundum habet: hæc ad corrumpendos animos accipientiũ tota comparata eſt. Nam qui largitur, ad ſuam voluntatem alios traducere nititur. Ariſto. in magnis Ethicis ſic ait, Prodigus eſt, qui vbi non decet impendit, & plura quàm deceat, & cùm minimè decet. Idem in Ethicis ad Nicomachum, Prodigi ad capiendum proni fiunt, quia cupiunt dare: hoc autem facere interdum nequeunt, cùm citò facultates deficiant, ac ita ex alienis dare coguntur: & ſimul quia nulla eſt in eis honeſtatis cura, ſine vllo diſcrimine, & vndique rapiunt: dare nanque cupiunt. quo pacto autem, aut vnde, nihil curant, aut quapropter: nec dationes ipſorum ſunt liberales. Non enim ſunt honeſtæ, aut honeſtatis cauſa nec vt oportet efficiuntur: ſed interdum quos deceret eſſe pauperes, eos ditant, & his quidem, qui moderati ſunt, nihil dant. *Verſ gen. Trochaici tetrametri catalect. excepto vltimo, [Calliopius recenſui], qui eſt iambicus dimeter acatalecticus.*

SYRVS. DEMEA. MITIO. ÆSCHINVS.

FACTVM *eſt, quod iuſti Démea.* *Fragmentum trochaici ſuperioris.*

D. *Frugi homo es: [édepol] hódie mea quidem ſenténtia* tbbttſt—

Al.[ædepol], dtbttſt—.

* *Iúdico Syrum fieri eſſe æquum líberum.* M. *iſtunc líberum!* ta:ſtſtv

D. *Factum eſt*, &c. id eſt, diruta eſt maceria.

D. *Frugi*, vtilis vt fruges.

*L. Ordo, Iudico æquum eſſe, Syrum fieri liberum.

Quódnam

ſſſtatv *Quódnam ob factum?* D.*multa*.S.*ô noſter Démea, édepol vir bonus' es.*

ſſſaſſt- a *Ego iſtos vobis vſque à púeris curáui ambos ſéduló:* G.*Poteſt hic cenſeri iambicus acat*.iſſdſſſi.

aaaſſdtv *Dócui, mónui, bene præcépi ſemper quæ pótui ómnia.*

ſſſſtt- D.**Res appâret: & quidem porrò [hæc,] obſonâre, cum fide* *Si creticus non admittitur,* G *in verſu redundabit[hæc]*,ſttſſtt-.

ſtttſſv *Scortum addúcere, apparâre de die conuíuium:*

tbbſddtv *Non medíocris hóminis hæc ſunt offícia*. S.*ô lépidum caput.*

ſatttſtv D**Poſtrémo, hódie in pſáltria iſta emúnda, hic adiûtor fuit,*

ſſſaat- *Hic curâuit: prodéſſe æquum eſt:* * *ály melióres erunt.*

tſſabtv *Déniq; hic vult fíeri.* M. *vin' tu hoc fíeri?* AE.*cúpio*. M.*ſi quidem*

ſſſttbv *Tu vis, Syre eho accêde huc ad me: liber eſto.* S.*bene facis:*

aataaatv dtaſ *O'mnibus grátiam hábeo, & ſeôrſum tibi prætéreà Démea.*

tbdſaſtv D.*Gaúdeo.* AE.*& ego.* S.*credo: v'tinam hoc perpétuum fiat gaúdium,*

bſtſſatv *[Phrýgiam vt vxôrem] meam vnà mecum vídeam líberam.*

aaaxſt- ddbdtſt- D.*[O'ptumam quidem' mulíerem.* S. *& quidem']* *tŭo nepóti hŭius filio* G.*[Optima quidem mulier.S.equidem]*,ta aaxſt-:*ſi[tuo]&[huius] monoſyllaba cenſeantur, ſic dimetiendum*, tabatſt-. Mu*[Mulierem quidem. S.& quidem nepoti tuo huius filio]*, bttrſtt-: *& [tuo] facto monoſyllabo*,btttſſt-.

ſſaſſl- *Hódie primam mammam dedit hæc.* D. * *hercle verò ſériò,*

aaaſſtv *Sĭquidem [prima] dedit, haud dúbium quin emitti æquum ſiet.*

aaſſſt- M.*Ob eam rem!* D.*ob eam: poſtrémo à me argén-*

r

G.*In[bonus] eliditur vltima: vel non legendum[es].*

Commendatio à diligentia ſua.

*L.Ironia in Syrũ pariter & Mitionẽ. D Mirè irridet Demea: ſic tamen vt ſeriò agere videatur.

*D. Et hoc totum ſeriò dicitur, vt magis ridiculum videatur.

*L. Quaſi prouocati exemplo.

Denique hic, ſcilicet Aeſchinus.

Manumiſſio Syri.

Mu.*[Phrygiam vxorem] reiecto[vt] in præcedẽtem verſum. & [D.Optimam] ſequentis in hunc*, aſiſdſip: *& meã facto monoſyllabo*, aſſſattv.

Huius, Aeſchini ſcilicet.

*L. Et hoc ironicôs.

Al.*[primã]*,aſaaſſtv

O. quanti eſt, quanto pretio valet.
*L, Gratiarũ actio.
Mu. [Demea omnes ſ. om. op. afferant.] dtſtrſt-.
D. Omnes omnia, antiqua elegantia, & figurata.
Ali. [paululum aliquid], xaaſtat- : vel ſaaſtat-. Al. [aliquid paulum], xaaſaſt-.
D. Vtatur, i. viuat.
*L. Recuſantis eſt & oſtendẽtis ſummum digitum.
Blandimenta.
G. Al. [mi pater], ſed id verſus non patitur.
R. [Prolubium?]
*Redit Demea ad ingenium.
Mores & vitam aſſentatoriã notat.
Apoſtrophe ad filios.
Poteſt hic cenſeri iãbicus acat. ddſſaſſp.
G [Æſchine eſt,] ddſſaſt-.
Oblatio patris.
R. [emite,] tatbbſtv.
Al. [quæ vos potius], ſſſatatv.
Al. [obſecundare], dtlbaſt-.

tum quanti eſt, ſúmito.

S. *Dÿ tibi [Déměa oro omnes ſemper ómnia optâta óffeant.] dxſtſt dſ

Si quis malit o in [omnia] corripere, ſic ſcandat, dtſſbſt-; vt ſit in quinta ſede brachyſyllabus pro amphibrachy.

M. Syre proceſſiſti hódie pulchré. D. [ſiquidem] porrò Mítio aſaſaſt-

R. Al. [ſi quid], aſaſſſt-.

Tu tŭum offícium fácies, atque huic [áliquid paúlŭlum] præ manu xaaſaſt- ſaaſaſt-

Déderis, vnde vtâtur: reddet tibi citó. M. *iſtoc vílius. bſſbſſv

AE. Frugi homo eſt. S. reddam hercle, da modó. AE. age pater. M. pòſt cónſulam. tſltbſſv

D. Fáciet. S. ô vir óptime. AE. ô [pater mi] feſtiuíſſime. btttſſv

M. Quid iſtuc! quæ res tam répente mores mutâuit tuos! ßſtſſt- ſ

Quod [prolúuium!] quæ iſtæc ſúbita eſt lárgitas! ſaſatſt-

D. *dicam tibi:

Vt id oſténderem, quod te iſti fácilem, & feſtîuum putant, atſſaſt-

Id non fieri ex vera vita, neque ádeò ex æquo & bono: ſaſsbſt-

Sed ex aſſentândo, indulgêndo, & largiêndo Mítio. ßſſttt- ſ

Nunc ádeò ſi ob ĕam rem vobis mea vita inuîſa [eſt Aéſchine,] daſdſſtv

Quia non iuſta iniúſta, prórſus ómnia omníno óbſequor: aſtuſtv

Miſſa fácio, effúndite, [emíttite,] fácite quod vobis lubet. taxdbſt taſſva

Sed ſi id vultis [pótius, quæ vos] propter adoleſcéntiam ſſaſtav

Minus vidêtis, magis impénsè cúpitis, conſúlitis parum, αſaſadtv b

Hæc reprehéndere & corrígere me, & [ſecundâre] in- d sbtſt-

in loco:
Ecce me, qui id fáciam vobis. AE. tibi pater permittimus:
Plus ſcis quid facto opus eſt. ſed de fratre quid fiet? D. ſino
Hábeat, [in iſtac finem] fáciat. [AE.] iſtuc recté. Plaúdite.

Obſequentia filii.

Mu. [finem in iſtac] atſbſſtv. D. [M.]

CALLIO'PIVS RECE'NSVI.

TERENTII HECYRA

[ACTA LVDIS MEGALENS. SEX. IVLIO, CN. CORNELIO DOLABELLA ÆDIL. CVRVL. MODOS FECIT FLACCVS CLAVDI, TIBIIS PARIB. TOTA GRAECA APOLLODORV FACTA EST. ACTA PRIMO' SINE PROLOGO. DATA SECVNDO', CN. OCTAVIO, T. MANLIO COSS. RELATA EST LVCIO ÆMILIO PAVLO LVDIS FVNERALIB. NON EST PLACITA. TERTIO' RELATA, Q. FVLVIO, L. MARCIO ÆDILIB. CVRVLIB. EGIT L. AMBIVIVS, L. SERGIVS TVRPIO. PLACVIT.]

Go. [Tota Græca eſt Apollodorou. edita Cn. Octauio, T. Manlio Torquato Coſſ. Acta primò ludis Romanis Sex. Iul. Cæſare, Cn. Corn. Dolabella Ædilibus Curulibus, ſine Prologo. non eſt placita. Relata eſt iterum ludis Funebribus L. Æmilij Pauli, non eſt placita tota. Relata eſt tertiò, Q. Ful. L. Martio Ædilibus Curulibus. Egit L. Ambiuius Turpio. Modos fecit Claudius Flaccus, Claud. Filius tibijs paribus. Placuit.]

FABVLÆ INTERLOCVTORES.

PHILOTIS	meretrix.	SOSTRATA	mulier.
SYRA	anus.	PHIDIPPVS	ſenex.
PARMENO	ſeruus.	MYRRHINA	mulier.
LACHES	ſenex.	SOSIA	ſeruus.
PAMPHILVS	adoleſcens.	BACCHIS	meretrix.

UNED

C. SVLPITII APOLLINARIS PERIOCHA IN HECYRAM.

Verſuum genera. Iambici ſenarij, ſiue trimetri acatalectici.

VXÔREM duxit Pámphilus Philúmenam, ſſſip
Cui quondam ignórans vírgini vitiũ óbtulit: ſſiap
Eiúsque per vim quem detrâxit ánnulum, ſiſſjp
Déderat amícæ Bácchidi meretrículæ. biſiai
Deïn profêctus in Imbrũ eſt: nuptam haud áttigit. iiaſſp
Hanc mater vtero [gráuidam, ne id ſciat ſocrus,] ſbdſip
Vt ægram ad ſe tranſſert. [reuêrtit] Pámphilus: iſſiſp
Deprĕhéndit: partum celat: vxôrem tamen ſſiſp
Recípere non volt. pater incûſat Bácchidis bidſſp
Amôrem. dum ſe purgat Bacchis, ánnulum iſſip
Mater vitiátæ fortè agnóſcit Mýrrhina: ſaſſp
Vxôrem récipit Pámphilus cum fílio. ſdſiſi

Al. [grauidam comperit:] ſbdſp. deeſt pes vnus.
Al. [reuênit].

DONATI PROLEGOMENA IN HECYRAM TERENTII.

HÆC Fabula Apollodori eſſe dicitur Græca. nam & ipſa & Phormio ab eodem dicuntur eſſe tranſlatæ: cùm reliquæ quatuor ſint Menandri Comici. Hecyra autem dicitur ideò, quia per ſocrus & ſoceros in ea aguntur multa. Nam & ἑκυρὸς ϗ ἑκυρὰ, ſoceri nomen, ſocrúsque ſignificant. Eſt autem miſta motoriis actibus ac ſtatariis, multúmque ſententiarum & figurarum continet in toto ſtylo. Vnde cùm delectet plurimùm, non minus vtilitatis affert ſpectatoribus. Atque in hac, primæ partes ſunt Lachetis, ſecundæ Pamphili, tertiæ Philippi, quartæ Parmenonis: ac deinceps aliarum perſonarum, quæ his adiunctæ ſunt. Diuiſa eſt autem, vt cæteræ, quinque actibus legitimis, quos in ſubditis diſtinguemus. In hac prologus eſt & multiplex & Rhetoricus nimis, propterea quòd ſæpe excluſa hæc Comœdia, diligentiſſima defenſione indigebat. Atque in hac Protaſis turbulenta eſt, Epitaſis mollior, lenis Cataſtrophe. Acta ſanè eſt ludis Megalenſibus, Sexto Iulio, C. Rabirio Ædilibus Curulibus. Egítque L. Ambiuius. Modulatus eſt eã Flaccus Claudius tibiis paribus. Tota Græca eſt factáque & edita quinto loco, Cn. Octauio, T. Manlio Coſſ. Cantica & deuerbia ſummo in hac fauore ſuſcepta ſunt. προτατικὰ πρόσωπα, id eſt, perſonæ extra argumentum duæ ſunt, Philotidis & Syræ. In tota Comœdia hoc agitur, vt res nouæ fiant, nec tamẽ abhorreant à conſuetudine. Inducuntur enim beneuolæ ſocrus, verecunda nurus,leniſſimus in vxorem maritus, & item deditus matri ſuæ, meretrix bona.

ARGVMENTVM EIVSDEM.

VITIATAM in tenebris ante nuptias, cui annulum extorſerat, meretricẽ amans dum ignorat Pamphilus, duxit vxorem grauidam ex cõpreſſu ſuo. Quam peregrè profectus, cum

UNED

cùm reliquiſſet domi, rediens parientem offendit furtim, & apud matrem ſuam. Qua re commotus, dum repudium inuitis parentibus, & cauſam repudii neſcientibus parat, per meretricem, apud quam annulus inuẽtus eſt, cognoſcit tãdem ita à ſe vitiatam vxorem, & ex ſe natum filium. Primus actus colloquium continet meretricis Philotidis ac lenæ Syræ cum Parmenone: vt per harum perſonas quæ προτατικαὶ dicuntur, argumentum ſpectator diſcat. Secundi actus tenor in hoc eſt, Immeritam vxorem veluti malam ſocrum, accuſat Laches: & conuenit Phidippum de eadem cauſa. Statim poſt quorum colloquium conqueſtio inducitur Soſtratæ, quòd falſum crimen inuidioſúmque ſuſtineat. Tertio actui hæc aſcribuntur, Conqueſtio Pamphili peregrè redeuntis, de amore ſuo circa vxorem. Paritudo Philumenæ. Soſtratæ verba ſuper ægritudinem nurus, quam morbo credit afflictam. Fletus Pamphili errantis, cùm putat non ex ſe filium natum eſſe. Colloquium Parmenonis cum pueris à naui venientibus, vt mox loquatur cum ipſo Pamphilo, à quo in arcem mittitur. Item Lachetis, Phidippíque, & Pamphili verba de reconcilianda illi coniuge: & eorum ab inuicem litigioſa diſſenſio. Quartum, actum hæc complent, Perturbatio Myrrhinæ ex interuentu mariti: & eiuſdem cum eo nimis callida ac muliebris aſtutiæ diſceptatio. Soſtratæ, Pamphili, Lachetiſque colloquium. Inclamatio patris & ſoceri aduerſum Pamphilum vxorem recuſantem. Conuentio meretricis promittentis ſe iuſiurandum matronis exhibituram de non admiſſo ad ſe Pamphilo. In quinto actu Bacchidis narratio de intus geſtis, & colloquium cum Parmenone inducitur: quem nuntium mittit ad Pamphilum: Pamphilíque ad vltimũ actio gratiarum apud ipſam Bacchidem. Docet autem Varro, neque in hac fabula, neque in aliis eſſe mirandum, quòd actus impares ſcenarum paginarúmque ſint numero: cùm hæc diſtributio in rerum deſcriptione, non in numero verſuum conſtituta ſit: non apud Latinos modò, verùm etiam apud Græcos ipſos.

M. ANTONII MVRETI. ARG.

PAMPHILVS, Phidippi è Soſtrata vxore filius, Bacchidem meretricem deperibat. is cùm aliquando noctu ad eam temulẽtus iret, in Philumenam, Lachetis, & Myrrhinæ filiam, incidit, eámque in via per vim compreſſit. atque ita effugit, vt neque ipſe eam, neque puella ipſum cognoſcere potuerit. in illa autem lucta etiam annulum ei detraxit, eúmque Bacchidi dono dedit. paulò pòſt pater eum, tum vt à meretricio amore auerteret, tũ vt præſidium ſuæ ſenectuti pararet, ad vxorem ducendam perpulit. contigit, vt ea ipſa vxor ei daretur, quam ipſe conſtuprauerat: gaudente admodum puellæ matre, quæ, quia ſola conſcia erat filiam è ſtupro grauidam eſſe, quamprimum eam collocare properabat: vt, ſi fortè poſt aliquot menſes pareret, nuptiis, quemadmodum ſæpe fit, obtegeretur ſtuprum. cecidit res lõgè aliter, ac putabatur. etenim Pamphilus, qui inuitiſſimus adieciſſet animum ad rem vxoriam, quíque auellere ſe derepente à Bacchidis amore non poſſet, ita dormiit cum vxore, vt eam ne attigerit quidem. Bacchis, quòd, ea viua nunquam ſe vxorem ducturum, ſæpe ei promiſerat Pamphilus, nonnullam ſibi ab eo factam injuriam putans, multò ei minùs, quàm ſolebat placida & obſequens eſſe cœpit. eo factum eſt, vt Pamphilus ei ſe paulatim ſubduxerit, quámque priùs ſpernebat vxorem, eius mirificum quendam amorem animo conceperit. Intereà quiddam accidit, vt iter Pamphilo in Imbrum eſſet. profectò eo, Philumena, quæ intumeſcere ſibi vterum ſentiret, cùm aliorum, tum ſocrus in primis ſuæ conſpectum refugiebat. tãdem cùm in eo eſſet, vt celare vix poſſe amplius videretur, ſumpta occaſione, per ſacrificandi ſpeciem, ad matrem ſe, vnam omnium rerum conſciam, confert. poſt dies compluſculos mittit Soſtrata, qui eam accerſerent. reſpondetur, ægrotam eſſe. it, vt eam ſaltem viſeret, non admittitur. Phidippus accuſare vxorem, & dicere, hæc omnia illius culpa contingere. illa contrà excuſare ſe, & culpam deprecari: nullius ſe rei conſciam eſſe, cur ſua conſuetudo nurui odioſa eſſe debeat. intereà redit Pamphilus: atque ita ſors tulit, vt quo die ipſe Athenas appulit, eo ipſo, Philumena partu leuaretur. cùm igitur, videndi cupidus, (ægrotare enim acceperat, & ita amabat, vt qui vehementiſſimè) ſubitò ad eam ingreſſus eſſet, peperiſſe deprehendit. ibi eum Myrrhina exeuntem proſecuta, lacrumans, obteſtari cœpit, quando ea

res nihil ipſi nocitura eſſet:ne reciperet quidem vxorem,ſi ita videretur:ſed tamen ne ſcel. illius proderet. ita ſe facturum recipit. cùm igitur neque vellet vxorem recipere,neque ſum verã afferret cauſam:ſuſpicati ſunt ſenes,eum,Bacchidis adhuc amore impeditum,ea cauſa ab vxore abhorrere.accerſitam itaque Bacchidem obiurgat Phidippus.ea,cùm ſe purgaſſet,iubetur ad mulieres ingredi,& eis quoque illam ſuſpicionem adimere.ingrediens annulum habens in digito,quem,olim Philumenæ ereptum, ſibi dederat Pamphilus, is annulus effecit,vt,vitiatam eſſe ab ipſo Pamphilo Philumenam,cognoſceretur.Lætus Pamphilus & vxorem & filium recipit.

ARG. PH. MELANCHTHONIS.

VXOREM duxit Pamphilus,cùm Bacchidis meretriculæ amore tantopere teneretur, vt duobus menſibus vxorem ne attingeret quidem. Poſteà per conſuetudinem animus victus eſt,cœpit placere vxor.Porrò cùm ipſe peregrè abeſſet, illa domum redit ad matrem: atque ibi parit menſe ſeptimo poſtquàm nupſiſſet Pamphilo. Eam rem celat & affines & patrem anus.Vbi Pamphilus redit,comperit peperiſſe.Hic grauiter adeò commouetur, cùm aliunde concepiſſe exiſtimaret.Et cùm per ſeſe dolent res Pamphilo(amabat enim muliérculam)tum moleſtum eſt ab ea diuelli:neque enim moleſtum erat reducere. Periclitatur itaq; Pamphilus quomodò honeſtè dimittat vxorem,néue illius peccatum proderet. Hæc fabulæ protaſis eſt. EPITASIS inſtant pater & ſocer inſcii quid accidiſſet,vt domum reducat: præſertim cùm nec ſocrus nec mater,id quod ſenes falsò ſuſpicati fuerant, obſtarent. Quanquam autem permoueri non poſſet Pamphilus vt reduceret, tamen cauſſam conſtantiſſimè diſſimulat.Itur eò,vt putent Bacchidis amore deuinctũ,alieno ab vxore animo eſſe. CATASTROPHE Bacchis accerſita,fidem facit nihil ſibi cũ Pamphilo rei eſſe. Hic autem prodendum peccatum vxoris fuit,aut reducenda: verùm caſu periculum diſcutitur.Fortè enim Philumenæ annulum ſocrus in digito Bacchidis conſpexit, quem olim Pamphilus ſtupratæ in tenebris Philumenæ detraxerat.Is annulus teſtatur ex Pamphilo puerum ſuſceptum eſſe.Ita redit in gratiam cum vxore Pamphilus.Iucunda eſt cum vxoribus ſenum concertatio: quæ monet ſæpe errore & falſis ſuſpicionibus fieri, vt diſſentiant coniuges. In primis autem inſignis eſt humanitas & fides Pamphili in hac fabula.

PROLOGVS.

ARG. M Maximo artificio & prudentia compoſitus eſt hic prologus: P éſtque varius, & Rhetoricorum obſeruantiſſimus præceptorum. M Nam cùm aliquoties ob inſperata & incidentia ſubitò infortunia ſpectatores ſuas aures non præberent,ſed ad alia ſpectanda conuerterent animos,oportebat vt principio ſingulari quadam vi reconciliaret, quos ab alienatos frequenti exhibitione vereretur.Quare is qui agit partes Poëtæ, totus eſt, vt Poëtæ fauorem attentionémque à populo emereatur. P quod locis Oratoriis multifariam efficere nititur:ſimúlque & beneuolos in primis,& maximopere attentos auditores reddere conatur. L.Ambiuius,& L.Turpio hiſtriones hanc fabulam egerunt. M Status eſt aſſumptiuus tranſlatitius:excuſatur enim,quòd exhibita aliquoties non eſt placita: L Reddit item rationem cur exploſa denuo cognoſcenda ſit:& excuſando infortunium,attentionem poſtulat. M Firma autem excuſatio fit,quòd exemplum habet Cæcilii,qui in ætate matura, quæ per ſe illi authoritatem comparare potuiſſet,fuerit exploſus. Deinde transfert culpam in tempora & mores. V Cæterum prologus eſt συστατικὸς.commendatur enim fabula ſpectatoribus, etiamſi ſemel atque iterum exploſa fuerit.& calamitas hîc idem eſt quod Græcis πταῖσμα, videlicet cùm exigebatur in ludis ſcenicis.Præcipuè autem ea,quæ attentionis ſunt, hîc obſeruabuntur.

UNED

tur, quæ paratur in exordio per appellationem ἐπιγραφῆς: per nouitatem, quæ per ἀντεισαγωγὴν confirmatur. Quia conatur à ſpectatoribus hoc impetrare, vt beneuolè fabulam audiant & recipiant, mira quadam inuentione. Nam cùm cauſa eſſet aſpera, non aliter animos ſpectatorum ſibi conciliat, atquè ſi per cuniculos atque inſidias eos adoriebatur.

Verſ. gen. Iambici ſenarij, ſiue trimetri acatalectici.

ſiſi *HE'CYRA eſt huic nomen fábulæ": hæc cùm data eſt* *In [hac] h vim habet conſonãtis. Muretus reijcit [Eſt] in ſequentem verſum,* diſddi.
biſddi *Noua, nouum" interuênit vítium, & calámitas,*
ddſdp *Vt neque ſpectári, neque cognóſci potúerit:*
eddiſi / biaa *Ita pópulus ſtúdio ſtúpidus in funámbulo*
aiſſi *A'nimum occupârat. nunc hæc planè eſt pro noua.*
iiaſp *Et is qui ſcripſit hanc, ob eam rem nóluit*
aibſſp *I'terum reférre, vt íterum poſſit véndere.*
aiſſp *A'lias cognôſtis eius, quæſo hanc nóſcite.*
ſdſſi *Orâtor ad vos vénio ornátu prólogi:*
aiſſp / aſſ *Sínite* exorâtor [ſim,]* eôdem vt iure vti ſenem.*
Al. [ſiem,] al. [vt ſiem,] ſed neutrum verſui congruit.
aiſbſp *Líceat, quo iure ſum vſus adoleſcéntior.*
aſſiaj *Nouas qui exáctas feci vt inueteráſcerent,*
iiſſp *Ne cum Poéta ſcriptûra euanéſceret:*
iiſiaj **In his quas primùm [Cæcili] dídici nouas,*
ſiſſi *Partim ſum eârum exâctus, partim vix ſteti.*
bſaſſp / adſſi *Quia [ſciêbam] dúbiam fortûnam eſſe ſcénicam,*
G. [*ſcibam*], adſſip.
ſſdſi *Spe incérta certum mihi labôrem ſúſtuli:*
aabdſp / di **E'âſdem ágere cœpi, vt ab eôdem álias díſcerem*
iaidſp *Nouas ſtudióſè, ne illum ab ſtúdio abdúcerem.*
ſibſi *Perféci vt ſpectarêntur: vbi ſunt cógnitæ,*
adiſip *Plácitæ ſunt: ita Poêtam reſtitui in locum.*
aiſiſi *Propè iam [remôtum] iniúria aduerſariûm*
diſſij *Ab ſtúdio, atque ab labôre, atque [arte] Múſica.*
G. Al. [ab arte], ſed malé. dsſiii.

L. Occuppatio ante propoſitionem, cur exploſa fuerit, & cur iterum referatur. habet vim exordii. Ætiologia ad expolitionem.

G. [prologi] prima lōga.
*V. Hæc agnominatio cauſæ apta eſt.
*V. Ab æquo.

*L. Confirmat exēplis, exploſam cognoſcendam eſſe. *Al. [Cæcilij].* iſiaai. *D. Partim earũ, pro in aliis.* [L] aduerbialis eſt locutio, id eſt, cũ parte earũ.

*V. Narratiuncula eſt, quomodo exactas Cæcilii Comœdias egerat.

D. [remmotũ], aſſiſi geminauit m, ſecundum antiquos, qui omnes in verbis liquidas duplicabant.

*L. Accommodatio exempli.
G. Poteſt [Et] ad præcedentẽ verſum pertinere, ſſbdſp.

*Quòd ſi ſcriptûram ſpreuiſſem in præſéntia, ſiſſſi
Et in deterrêndo voluiſſem óperam ſúmere, ſsbdſp
Vt in ótio eſſet pótiùs, quàm in negótio: aidſij
Deterruiſſem fácilè, ne álias ſcríberet. ſidbſp

*V. Repetit propoſitionem ad attentionem renouãdã: quam vt faciliùs obtineat, mox fortunam aduerſam, quam anteà expertus erat, excuſat.
R. [voſtra intelligentia].

*Nunc quid pétam, mĕa cauſſa, æquo ánimo atténdite. {ſiſdſp ſiſ}
Hécyram ad vos réfero, quam mihi per ſiléntium adiaip
Nunquam ágere lícitum eſt, ita eam oppreſſit calámitas. dbdſdi
E'am calamitâtem [veſtra intelligéntia] {aaſſip di}
Sedâbit, ſi erit adiútrix noſtræ indúſtriæ. ſdſſi

*D. Cur exploſa ſit narrat.
D. [ſtudium.]
D. Vetere in noua, ἀντίθετον primum.

Cùm primùm eam ágere cœpi, *púgilum glória, ſbidſp
Funámbuli eôdem acceſſit expectátio, ſaſiſi
Cómitum conuêntus, [ſtrépitus,] clamor mulíerum aſdſdp
Fecêre, vt ante tempus exîrem foras. ſii;ſi
Vétere in noua cœpi vti conſuĕtúdine, aiſſſp
In experiûndo vt eſſem: réfero dénuó. iaidij
Primo actu pláceo: cùm intéreà rumor venit ſdiaſp

Altera exploſio.

Datum iri gladiatóres, pópulus cónuolat: idſdſp
Tumultuântur, clamant, pugnant de loco. iiſſi

G. [Ego] prima ad ſuperiorem verſum pertinet, & [meum] monoſyllabum, dſdſſp: MU [Intereà ego meum], A dadſſp: vbi quoque [meum] monoſyllabum eſt.
*L. Cõfirmatio petitionis ab arte, à meritis ſuis.
Attentos & beneuolos reddit.
*D. A meritis defenſoriis argumentum ad laudem fabulæ.

[E'go] intéreà meum non pótui tutári locum. dadſſp
Nunc turba nulla eſt: ótium, & ſiléntium eſt. ſiſiij
Agéndi tempus mihi datum eſt: vobis datur iſdiſp
Potéſtas condecorándi ludos ſcénicos. iſaſſi
*Nolîte ſínere per vos artem Múſicam sbiſſp
Recídere ad paucos: fácite vt veſtra authóritas bſdſſi
Mĕæ authoritáti fautrix, adiutríxque ſit: {ſiſſſp ſ}
*Si nunquam auárè ſtátui prétium arti meæ: ſiddſi
Et eum eſſe quæſtum, in ánimum [indûxi, máxumum,] aibſſp

R. Al. [induxi meum,] A tum in [animum] non fiet eliſio, aibiſp.

Quammáximè ſeruîre veſtris cómmodis: ſiſiſi
Sinite impetrâre me, qui in tutêlam meam aiſſp
Stúdium ſuum, & ſe in veſtram commîſit fidem: aiſſſp

Ne

ſſiſi ſ Ne ĕum circunuêntum* inique iniqui irrídeant. *D. παρόμοιον, R aſſimile.

R. Al. perperam tollitur [iniquè]: A tŭ m & i nō clideretur, iſdſſi.

ſſaſp ſ ſ Mĕa cauſſa cauſſam hanc accipite, & ſiléntium Peroratio.

iad ſp iaddſ Date, vt libeat ſcríbere ălĭis, mihíque vt diſcere

Alij ponunt [date] in antepenultimo verſu ante [ſilentium]: quod verſus non patitur, niſi G tollatur [hanc], vel [capite] pro [accipite] legatur, ſſddip. A at penultimus ſi incipiat ab [Vt] melius habebit, dſbdſp.

idſdſi Nouas [expédiat poſthac,] prétio emptas meo. Mu. [expediat. poſthac].

ACT. I. SCEN. I.

ARG. V Philotis Corintho peregrè rediens, diuertit ad Bacchidem ὁμοιότεχνον, vtpote eiuſdem & artis & quæſtus meretricem: vbi querela oritur, quòd Pamphilus Bacchidi fidem datam fefellerat: A cui quàm ſanctè iurarat nunquam illa viua ducturum vxorem domum: quod tamen feciſſe Philotis audit ex Syra anu: B ídque fert indigné. D Cæterùm nouo genere hîc vtraque προτατικὰ πρόσωπα inducuntur. nam & Philotis & Syra non pertinent ad argumentum fabulæ. Hoc autem maluit Terentius, quàm aut per prologum narraret argumentum, aut θεὸν ἀπὸ μηχανῆς induceret loqui. Hæ igitur perſonæ, Terentij more, extrinſecus aſſumuntur, vt ſic argumenti obſcuritatem ſpectator effugiat. Atque animaduertendum eſt in hac fabula, Terentium bonam meretricem inducturum, ne id contra morem videatur facere, etiam aliam meretricem non malam inducere: vt id exmplis fiat tritius, & vſu veriſimile. V Theſes. 1 Plerunque in amore turpi fides ſoluitur. 2 Iuramenta iſtiuſmodi amatorum fallaciora ſunt. 3 Lenæ ſemper ſui ſimiles ſunt, quippe amatoribus expoliandis & in naſſam pelliciendis. Cæterùm in Philotide quidé eſt κατηγορική. Inuehitur enim & conqueritur de amatorum infidelitate. In Syra autem παροξυντική. Irritat enim vehementer ad expoliandos amatores. M Anus peruerſiſsimæ & improbiſſimæ lenæ malam & peruerſam mentem pulchrè depingit hæc ſcena, quæ cùm omnes meretriciæ artis modos, & rationes calleat, hoc vnum agit. vt miſeros adoleſcentes quomodocũque ad egeſtatis terminos perducat. Quare non immeritò hoc genus hominum Plato à Republ. ſua quàm longiſſimè ablegat: & Iuriſprudentes infamia notant, & priuilegia immunitatéſque adimunt, quicunque eiuſcemodi ſtudia profitentur. *Verſ. gen. Senarij, vt præcedentes.*

PHILOTIS *meretrix.* SYRA *anus.*

*D. τμῆσις, pro, Per quàm paucos.

Philotis protatica perſona, vt ſit occaſio commemorandi argumenti & occaſionis reliquæ fabulæ.

ſdiap *PER POL [quam paúcos] repérias meretrícibus

Al. [quàm paucos] D al. [quàm paucis], ſic enim Apollo..orus.

ſiſp Fidéleis euenîre amatóres, Syra:

ſſdſi id Vel hic Pámphilus iurâbat quóties Bácchidi,

ſdiſp Quàm ſanctè, vt quiuis fácilè poſſet crédere,

ſſiſp Nunquam illa viua ductûrum vxôrem [domum:] Mu. [domum!]

ſjaſi [Hem] duxit! s. ergo proptéreà te ſédulò R. [En].

diſdp Et móneo, & hórtor, ne cuiúſquam [miſéreat,] Audax ad mala perſuaſio.

R. Al. [te miſereat], ſed perperam: A tum [cuiuſquam] eſſet diſyllabum, diſſdp.

Quin

Al. [quenquem]. | *Quin ſpólies, mútiles, láceres, [quenquam] nacta ſis.* dddſſi

Al. [vtin'], quod verſui repugnat. nã tin' corripitur, veluti & reliqua omnia, quæ in fine n' pro ne habent: quanuis alioqui vocalem vltimam natura longuam habe-rent.

P. *[Vtine] eximium néminem hábeam!* S. *néminem.* idsbſp
Nam nemo illórum quiſquam, ſcito, ad te venit, ſſſſp
Quin ita paret ſeſe, abs te vt blandítijs ſuis, diſſai
Quàm mínimo prétio ſŭam voluptâtem éxpleat. { ddaiſp / dds
Híſcine tu, amâbò, non contrà inſidiábere! diiſap
P. *Tamen eándem pol eſſe ómnibus, iniúrium eſt.* bſidſi
S. *Iniúrium eſt autem vlciſci aduerſários!* ſiſſi
Aut qua via captent te illi, eâdem ipſós capi! { ſiſaſi / ſiſſ
Eheu me míſeram, cur non aut iſtæc mihi idſſſi
Aetas & forma eſt, aut tibi hæc ſenténtia! ſſiſp

ACT. I. SCEN. II.

ARG. [P] Parmeno ſeruus occaſionem nactus eſt Philotim peregrè redeuntem alloquédi, cùm tamen Pamphilo ad portum obuiàm ire ſtatuiſſet. Itaque ex verbis Bacchidis, inſtigata Philotis, ex Parmenone de Pamphili nuptiis percontatur. Cui certè Parmeno remomnem, atque totius Comœdiæ arguĕmtum ordine narrat: [L] quomodo videlicet Pamphilum coactum vxorem ducere poſt Bacchidis conſuetudinem, tædium ceperit nuptiarum. [V] Eſt igitur ſcena hîc ἐπαγγελματικὴ, aut ſi quis mauult, ὑποθετικὴ præcipué. [D] Duæ hîc ſunt coniecturæ. An veræ ſint nuptiæ: & an veriſimile ſit abſtinere potuiſſe adoleſcentem à virgine ſibi nuptum tradita. [H] Animaduerte quoque ſingularem in hac ſcena Poëtæ artem, quàm egregiè & oratorios locos, & decorum perſonarum obſeruarit. [V] *Theſes.* 1 Serui ordinarii imperioſiores ſunt, quàm decet & conuenit. 2 Dira eſt ſcortorum apud milné ſeruitus. 3 Licentioſæ ſunt meretrices 4 Meretrices de amore ſuo magis quàm de connubio honeſto ſollicitæ ſunt. 5 Percontantur arcana ſtudioſiùs meretrices. 6 Seruilis garrulitatis hîc eſt exemplum. Non igitur eſt tutum ſeruis, quod diuulgatum nolimus, credere. [M] Quàm grauiter adoleſcentes ferant vxores ſibi dari, præſertim in ea ætate, qua amoribus liberaliter indulgere poſſunt, docet hæc ſcena. Interim tamen pereleganter etiam exprimútur bonæ vxoris, & prudentis mulieris mores: qui ſanè circa maritum tantum poſſunt, vt vel facilè ex malo bonum, & ex bono malum, ſi importunæ fuerint, reddant Ariſtoteles libro ſecúdo de re familiari, Quapropter decet non ſolùm in proſperis rebus, ſecundáque fortuna, vnanimem ſeſe viro præſtare, & inſeruire velle: verumetiam in aduerſis: Si ſit in rebus defectus, vel corporis ægrotatio, vel alienatio mentis, æquo ferat animo, & obſequatur: niſi fortè turpe aliquid ſit, vel indignum. Nec ſi quid maritus perturbatione animi deliquerit, memoriter ſeruet, ſed ægritudini ignorantiæque aſcribat. Nam quantò in his diligentiùs obſequetur, tantò ſibi maiorem gratiam habebit, cùm ab ægritudine fuerit liberatus. Et, Parua quidem pecca a mariti. & ſi voluptaria fuerint, ignoſcendo vxor neſciat.

Verſ. gen. Rurſus & hi ſenarij.

PARMENO *ſeruus.* PHILOTIS. SYRA.

D. Hoc ſeruus dixit, in ſcenam de proſcenio reſpiciens. | SENEX *ſi quæret [me modò,] iſſe dícito* iſſiij

Mu. [me, modò].

Ad

ſſſſi *Ad portum [percontâtum] aduêntum Pámphili.*
ſſiſi *Audín' quid dicam [Scirte?] ſi quæret me, vti*

R. *Al.* [*Syre?*] *ſed perperam:* A *tum* [*me*] *non elideretur, neque etiam corriperetur*, ſſdſſi. V *Al.* [*Scirrhe?*]

ſſſſi *Tum dicas: ſi non quæret, nullus dixeris:*
aiſſſi *A'liàs vt vti poſſim cauſſa hac integra.*
dtiaſp *Sed* [*videóne ego Philótion!*] *vnde hæc áduenit!*
iſſſi *Philôtis ſalue multúm.* PH. *ô ſalue Pármeno.*
ſſiap SY. *Salue* [*mecáſtor*] *Pármeno.* PA. *& tu* [*édepol*] *Syra.*
{daaſſi di} *Dic* [*mihi Philôtis*] *vbi te oblectáſti tam diu?*
eſſſp PH. *Minimè* [*équidem me*] *oblectáui, quæ cum mílite*
iſiiſi *Corinthum hinc ſum profêcta inhumaniſſimo:*
ibddſi *Biénnium ibi perpétuum miſera illum* [*tuli.*]
aſdiſp PA. [*E'depol*] *te deſydérium Athenârum árbitror*

Al. [*Aedepol*], xſdiſp: *al.* [*Aepol*], ſſdiſp.

ijſiſp [*Philótion*] *cepiſſe ſæpe, & te tuum*
dſſiſi *Conſílium contempſiſſe.* PH. *non dici poteſt*
diaaſp *Quàm cúpida eram *huc redeúndi, ** [*abeúndi*] *à mílite,*
iſſſp **Vósque hîc vidéndi, antiqua vt consŭetúdine*
aſſiſp *Agitârem inter vos líberè conuiuium.*
ſdſſi *Nam* [*illî*] *haud licêbat, niſi* [*præfinito, loqui*]

Mu. [*præfinito loqui,*] D *deeſt tempore, aut quid tale.*

ſiſiſi *Quæ illi placêrent.* PA. **haud opînor cómmodè*
ſaſiſp *Finem ſtatuiſſe oratióni militem.*
{xidſſi ſ} PH. *Sed quid'* [*hoc negóti eſt! modò quæ hæc narrâuit*] *mihi*
ſdiſi *Hîc intus Bacchis! quod ego nunquam crédidi*
{axſbſp aa} *Fore, vt* [*hac ille*] *viua poſſet ánimum indúcere*

Mu. [*ille hac*], aſſbſp.

ſidſp *Vxôrem habêre.* PA. **habêre autem!* PH. *eho tu, non habet!*
iſdiſi PA. *Habet, *ſed firma hæ véreor vt ſint núptiæ.*

PH. *Ita*

D. *Al.* [*percũctatũ*].

D. *Nullus*, pro Nõ, L aut Nihil. éſtque hoc totum præparatio & via quædã ad futuram narrationem.

Mu. [*videón ego Philotium?*] dbiiſp.

Al. [*me Caſtor*].

Al. [*adepol*], ſſſixp: *al.* [*æpol*] ſſſiſp. V *Al.* [*& te adepol*].

G. *vel* [*mi vbi Philotis*], diſſſi.

Mu. [*me equidem*], aaſſſp.

R. *Al.* [*pertuli:*] A *tũ facienda ſynæreſis in Bien-*, diaaſi.

Al. [*Philotis*]: R *al.* [*Philotim*]: A *vtrunque verſus reſpuit.* MU [*Philotium*].

R. *Al.* [*& abeundi*], *ſed perperam.*

*D. Iterum à loco.

*D. A' perſona.

*D. A' re.

R. *Al.* [*illic*], ſxdſſi, *vtrunque rectè.*

* L. Vrbanè dictũ in mulierem.

Al. [*negoti eſt, modò quod narrauit*]. *a'.* [*negoti hoc? modò quæ narrauit*], ſidſſi. *Alij* [*negotij*] *non* [*negoti*] *legunt: tum duo ij in vnam ſyllabam coëunt.*

*L. Ironica correctio.

*Senſim ad narrationem accedit.

PH. *Ita dÿ deǽque ſaxint, ſi in rem eſt Bácchidis.* aiiſſp
Sed quî iſtuc credam ita eſſe! dic mihi Pármeno. ſſiiai

D. Vel [prolato hoc:]
*Variis verbis morales facetias internectit.

PA.* *Non eſt opus [prolato: hoc] percontárier* ſiſſp
Deſiſte. PH. *nempe ĕa cauſſa, vt ne id fiat palám:* {ſiſſp ſiſ}
Ita me [dÿ amâbunt,] haud proptéreà te rogo aildſi

Al. [dÿ bene amabunt]. G *quod verſui repugnat.* R *al. [dÿ bene ament,]* adſdſi.

G. Poteſt [Vt] à ſuperiore verſu pendere, ſiuaſp: aut ſidiſp. facta eliſione in [ſed].

[Vt] hoc próferam, ſed vt tácita mecum gaúdeam. {ixuaſp iadi}
PA. *Nunquam dices tam cómmodè, vt tergum meum* ſſiiſp

R. [ha,]

Tuam in fidem committam. PH. *[ah] noli Pármeno:* iiſſſi

*L. Facetè notat ſutilitatem Parmenonis, reponés vicé exprobatæ garrulitati.

* *Quaſi non tu multò malis narrâre hoc mihi,* aſſſſi
Quàm ego quæ percónter, ſcire. PA. *vera hæc prǽdicat.* aſſiſp

*D. Seruile vitium eſt, tacere nō poſſe.

* *Et [ill'ud mihi máximum vitium,] eſt: ſi mihi fidem* {ſaiadp a}

Mu. [mî illud vitium maxumum], ſdſidp.

Das te tacitûram, dicam. PH. *ad ingénium redis:* ſaſiai

*Narratio, quæ occaſionem fabulæ continet.

Fidem do, lóquere. PA. *auſcúlta.* PH. *iſtic ſum.* PA. **hanc Bácchidem* idſſp

D. [cum maximè,] vt ſit vna pars orationis.

Amâbat, vt [cùm máximè,] tum Pámphilus, iiſiſp
Cùm pater, vxôrem vt ducat, orâre óccipit: d''iſp
Et hæc, commúnia ómnium quæ ſunt patrum, iſiiſp

*Communes patrū perſuaſiones.
ʟ Obliqua allocutio exprimens verba ſenis.

* *Seſe ſenem eſſe, dícere: illum autem eſſe v'nicum* {ſiiſp ſiia}

R. *Quidam tollunt ſecundum [eſſe]:* G *ac verſus melius habet,* ſiiiſp. R *Alÿ initio non geminant [Se]:* G *ſed metrum non conſtat. Alÿ diſtingunt poſt [vnicum],* A *vt referatur nō ad [præſidiū], ſed ad ſubſtantiuū intellectum [filium].* MU *[Senem ſe dicere eſſe, illum autem eſſe vnicum,]* iſiſſp.

Præſidium velle ſe ſenectúti ſuæ. dſiiſi

*D. Latens excuſationis ratio explicata eſt.
Mu. [pudor in',] iſidſp.

Ille primò ſe negâre: ſed poſtquam ácriùs {xſiiſp a}
Pater inſtat, fecit ánimi vt incértus foret, aſbiſp
* *[Pudorine,] ánne amóri, obſequerêtur magis.* iſidſp
Tundêndo, atque odio dénique effêcit ſenex: ſdiiſi
Deſpóndit [ei gnatam huius] vicini próxumi. ſaſſſi

G. *[huius] neceſſario monoſyllabum,* A *niſi quis creticum ſexto loco malit,* ſaſſix. MU *[gnatam ei huius],* A *tum [ei] monoſyllabum,* iiſſſi.

Vſque

ſſiſp Vſque [illud] viſum eſt Pámphilo neútiquam graue,
ſiſiſp Donec iam in ipſis núptijs, poſtquàm videt
iiſſi Parátas, nec moram vllam, quin ducat, dari:
aidiſp Ibi demum ita ægrè tulit,* vt ipſam Bácchidem,
iſiſap Si adéſſet, [credo ibi eius] commiſeréſceret.
abdſip Vbicúnque datum erat ſpátium ſolitúdinis,
ſiſſi. Vt cólloqui mecum vnà poſſet,* Pármeno
aaſſip Péry, quid ego egi! in quod me coniéci malum!
dſiiap Non pótero hoc ferre Pármeno, péry miſer.
ſxæſai ſſi PH.* At te dÿ, dĕæque [pérdŭint] cum [iſto] ódio [Laches. G. Al. [Lache. PA. vt], tum verſus ſequens bene habebit, ſbiſſp.
cbſſip a PA. Vt [ad] pauca rédeam, vxôrem dedûcit domum. Mu. [PA. Ad pauca, vt redeam &c.] ſdſſp.
ſſiſp Nocte illa prima vírginem non áttigit:
ſiſiap Quæ conſecûta eſt nox, eam nihilò magis.
aſiadp PH.* Quid ais!* cum vírgine* vnà* adoléſcens *cubúerit
ſſidp *Plus [potus, ſeſe illa abſtinêre vt] potúerit!
G. [potus illa vt abſtinere], ſiiibp. K al. [potis ſe illa abſtinere vt], ſed corruptè. Bemb. [potus: tum ſeſe illa abſtinere vt], iſſxdp. Mu [potus, illa ſe abſtinere vt], ſiſidp.
ſbiſſp Non veriſímile dicis: nec verum árbitror.
didiſp PA.* Credo ita vidéri tibi: nam nemo ad te venit,
ıaſiſp ſ Niſi cúpiens tŭi: ille inuĭtus illam dúxerat.
ſiſſi PH. Quid dĕinde fit? PA. diêbus ſanè paúculis
ſiſſi Pòſt, Pámphilus* me ſolum ſedûcit foras:
ſſbſp Narrátque, vt virgo à ſe íntegra étiam tum ſiet:
cbſſp *Séque antè, [quàm eam] vxôrem duxiſſet domum,
ſaiij Sperâſſe eas tolerâre poſſe núptias:
ſſſap *Sed quam decrêrim me non poſſe diútius
iidiſi Habêre, eam ludíbrio habéri Pármeno,
cbſiſi Quin íntegram itidem reddam, vt accépi à ſuis,
adiiſi Neque honéſtum mihi, neque v'tile ipſi vírgini eſt.
PH. Pium,

Al. [illuc]. G creticus hic neceſſarius: A vel legendum [neutiquã graue Pamphilo,] ſſiai.
*L. Faceta comparatio.
R. Al. [credo eius], A tum in [credo] non eliditur o, iſiſap.
*L. Proſopopœia pœnitentis Pamphili.
*Apoſtrophe & imprecatio ad abſentem.
Al. [perduint]. al. [perdant].
Al. [iſtoc], G quod metro repugnat.
*L. Admirantis.
*Affectus meretricis, D à perſona.
*D. A' loco.
*D. A' perſona.
*D. Ab habitu & occaſione.
*D. Ab impulſione & ex accidentibus
*Confutatio meretricis, L à perſonis.
*D. Iactantia ſerui de familiaritate domini.
*V. Occupatio.
Mu. [eam quàm] ſiſſp.
*L. Labitur in proſopopœiam.
D ἀποστροφὴ καὶ ἠθοποιΐα ἀπομνημονεύοντος.

PH. *Pium, ac pudîcum ingénium narras Pámphili.* iidſſi

D. Hoc ego &c. Proſequitur Parmeno ipſa Pāphili verba.
PA. *Hoc ego proférre, incómmodum eſſe mihi árbitror:* dſſiap

Mu. [viti,]
Reddi patri autem, cui tu nihil dicas [vitij,] { ſiſxſa ſiſſi

Supérbum eſt: ſed' illam ſpero, vbi hoc cognóuerit { ixſiſp iſ

Non poſſe ſe mecum eſſe, abitûram dénique. ſiſaſp

*D. Exultantis eſt & geſtientis audire.
PH. * *Quid intéreá? ibátne ad Bácchidem?* PA. *quotídie.* { aſſiii dſ

Sed, vt fit, poſtquàm hunc aliênum ab ſeſe videt, iſdſſp

*D. Defendit herū ſeruus.
Maligna multò, & magis procax facta ílicò eſt. { iixiſi iid

Al. [ædepol], ſedſſi: al. [æpol], ſſdſſi.
D. Al. [atque].
PH. *Non [édepol] mirum.* PA. * *[atqui] ea res multò máximè* dſdſſi

G. In [ſeſe] e eliditur à verſu ſequente.
Diſiúnxit illum ab illa: poſtquàm & ipſe [ſeſe',] ſiſii

Mu [ſe,]
Et illam, & hanc, quæ domi erat, cognôuit ſatis: ijdſſp

Vis amoris his verbis exprimitur.
Ad' exémplum ambârum mores ĕārum [ſexiſtimans.] { ſſſxſi ſſſ

Mu. [axiſtimans:] iſlsci: vel iſſſi.

*L. Comparatione indicat mores Philumenæ, & obiter modeſtæ vxoris officium exprimit.
* *Hæc, ita vti liberáli ingénio decet,* dſiſap

Pudens, modéſta, incómmoda atque iniúrias iiſiſi

Viri omneis ferre, & tégere contumélias. jſdiij

D. Hîc, pro tum.
Hîc, ánimus partim vxôris miſericórdia dſſdii

G. Al. [Deuinctus] ſed perperam.
[Deuîctus,] partim victus [hŭiúſce iniúrijs,] { ſſſeſi ſſſi

Mu. [huiu' iniuria,] iſſſiſi.

Mu. [elapſu' ſt] pro elapſus eſt.
Paulâtim [elâpſus] Bácchidi, atque huic tránſtulit ſſiiſp

Amôrem: poſtquàm par ingénium nactus eſt. iſſdſi

D. Senex, nam iuuenis alicuius mors non conuenit Comœdiæ.
Intéreà in Imbro móritur cognâtus ſenex didſſi

[Horum]. [ea ad hos redîbat lege hæréditas. diiſſi

Bemb. [Horunc:] pro Horum antiqué: ſaiſſi. R al. omittitur [ea], ſed perperam.

Eò amántem inuîtum Pámphilum extrûdit pater: aſſiſp

*Præparatio ad futurum errorem.
* *[Relîquit] cum matre hîc vxôrem: nam ſenex* iſſſſi

Rus ábdidit ſe: huc raròin vrbem cómmeat. ſiſiſp

*L. Interpellatio continuans partes narrationis.
PH. * *Quid adhuc habent infirmitâtis núptiæ?* aiſiſi

PA. *Nunc aúdies. primùm, dies complúſculos* ſiſiſi

* Parmeno odio aſcripſit, quod pudoris erat,
Bene conueniêbat ſanè inter eas: interim aaſdſp

* *Miris modis odiſſe cœpit Sóſtratam:* ſiſiſp

Neque

UNED

aſdſij *Neque lites vllæ inter eas, poſtulátio*
ſbſdſp *Nunquam.* PH. *quid ígitur?* PA. *ſi quando ad eam accéſſerat*
ſdſſi *Confabulâtum fúgere è conſpéctu ílico:*
iijbſi **Vidêre nolle. dénique vbi non quit pati,*

* V. Auerſantis eſt εἴπων.

aſſſb *Simulat ſe à matre accérſi ad rem diuînam: ábijt.*
aſſſi *[Vbi illic dies eſt] compluréis, accérſi iubet:*
aſſſp *Dixêre cauſſam tunc néſcio quam. iterum iubet:*
ai
ſſdap *Nemo remîſit. poſtquàm [accérſunt] ſæpius,*
ſſſip R. *Al.* [*accerſiunt*], *alij* [*accerſiuit*], *ſed corrupté.*

Vide nũ malu [*dies*] *monoſyllabum facere quàm in eo elidere s. ſi bacchios refugis,* aſſſp. Mu [*Vbi ibi eſt dies*], aiſſſp.

ſbdiſi *[Aegram eſſe ſimulant] mulierem: noſtra ílico*
ſbſſdi *It víſere ad eam: admîſit nemo. hoc vbi ſenex*
ſbſſſp *Reſcîuit, heri ea cauſſa rure [huc áduenit:]*
idſij *Patrem contínuo cónuenit Philúmenæ.*

Mu. [*Aegram ſimulant*], Atũ *in* [*noſtra*] *non fit eliſio,* ſaaſij. *Al.* [*aduênit huc:*] ſbſſſi.

iiſſai **Quid égerint inter ſe, nondum étiam ſcio:*
aſſſp *Niſi ſanè curæ eſt, quorſum euentûrum hoc ſiet.*
iſſſp *Habes omnem rem: pergam quò cœpi hoc iter.*

* Reliquum arguméti actoribus reſeruat, per quod ſuſpenſum & attentũ reddit ſpectatoré.

didſſp PH. *Et quidem ego: nam conſtítui cum quodam hóſpite,*
ſſſſp *Me eſſe illum conuentûram.* PA. *dij vortant bene*
ſidjip *Quod agas.* PH. *vale.* PA. *& tu bene vale [Philótion.]*

Ald. [*Philotis.*] G*quod verſui repugnat.* Mu [*Philotiũ.*]

ACT. II. SCEN. I.

ARG. V Altercatio eſt viri cum vxore ex errore nata. Nam odio & iniuriis Philumenam excluſam Laches ſuſpicatur. & hîc de ſtatu totius Comœdiæ agitur. In viro quidem eſt κατηγορικὴ: in vxore autem ἀπολογητική. P Primùm Laches omnes ſocrus odii in nurus inſimulat, mulieres aduerſantes viris commemorat. Deinde diuerſis coniecturis Soſtratã vxorem, Philumenæ ſocrum coarguit, quòd nurum ſuam vtpote eandem Philumenam Pamphili vxorem duriſſimis ſuis moribus & intolerabilibus è domo expulerit, coëgerítque ad matrẽ remigrare. Socrus verò è contrario contendit, nihil ſe in perniciem nurus attentaſſe. V *Theſis.* 1 Vniuerſis mulieribus idem eſt ingenium, eadémque malitia. Et eò reſpexit Menander, ὅπε γυναῖκές εἰσι, πάντ' ἐκεῖ κακά. Idem cecinit & Sophocles. κάκιον ἄλλ' ἂν ἐστὶν, οὐδ' ἔσται ποτὲ γυναικὸς οὐδὲν πῆμα γίνεται βροτοῖς. Hæ & aliæ id genus ſententiæ ſuo loco, vt Rhetores docent, ſunt aptiſſimæ. 2 Magna eſt patriſfamiliâs & ruri, & domi ratio, & cura. 3 Socrus ferè nurus ſuas odiſſe ſolent. 4 Vxoris eſt, familiam bene curare ὡς οἰκουρεῖν, ſicut marit victum ruri comparare. Huius loci eſt nota hieroglyphica, vt maritus intra ædes ſpectat, & vxor foras ad maritum. Eſt autem in ſtatu coniecturali: an Philumena propter ſocrum Soſtratam abierat. Laches verò conſtanter affirmat, & ſatis turbulentus confirmat.

M Socrus

M Socrus aduerſus nurus non inſolentem, ſed perpetuam & quaſi debitam ſuperbiam, iram, inuidiam, odiúmque exponit hæc ſcena. Nam ſocrus filiorum ſuorum vxores ob hoc ferè odio proſequuntur, quòd plerunque digniores, & meliores aut ditiores ſuos liberos exiſtimant, quàm qui debeant vxoribus etiam digniſſimis & optimis iungi. Hoc enim totum odium ex ſola philautia deſcendit, vitio vt omnium peſtilentiſſimo, ſic etiam frequētiſſimo. Deſcribitur præterea boni patrisfamiliàs officium, qui ita vitam ſuam inſtituere debet, vt quamuis familia illum quàm longiſſimè ſubinde abeſſe putet, interim tamen ille omnium illorum facta dictáque explorata teneat. Eſt autem ſocrus mariti mater. Nurus verò vxor filii. *Verſ.gen Vndeuiginti primi ſunt iambici acatalectici, iique tetrametri, exceptis tribus, videlicet octauo, nono, & vndeuiceſimo. Qui ſequuntur ad finem vſque ſcenæ ſunt trochaici tetr. catal. ex his tamen ſunt vndecim, qui & iambici tetr. acat. cenſeri poſſunt, nempe viceſimus cum tribus ſequentibus, vndetriceſimus, triceſimusſecundus, triceſimusquintus, triceſimusſeptimus, quadrageſimusprimus cum ſequenti, atque vltimus.*

*D. ἐμπαθῶς ab exclamatione cœpta ſcena eſt. ſenex enim eſt difficilis & iratus.
Exclamatio ſenilis in mulierum moroſitatem: éſtque id exordiũ orationis.

*Mu. [reperias.]
G. Hi duo verſus pulchrè habebunt ſi ad finem prioris apponatur, [viris], ᴗſdſſſii: alter incipiat ab [Eſſe], & in calce legatur [eſt pertinacia.] ſſſabſip. ^tum Muretus in priore legit [vno animo omnes]. biaſſſii.*

*Exclamatio admi ſericordiam commouendam.
*D. πίστις per iuſiurandum. L Deieratio ad purgationẽ.
*I. Abominatio.

LACHES *ſenex.* SOSTRATA *mulier.*

**PRO deûm atque hóminum fidem, quod hoc genus [eſt, quæ hæc cõiurátio,]* *Mu. [eſt? quæ hæc coniuratio?]* {*aliaſſſ ſ

Vt omnes mulíeres éadem æquè ſtúdeāt, nolíntque [ómnia:] *Mu. [omnia?]* idiadſſp

Neque declinâtam quicquam ab aliârum ingénio vllam [reperías!] aſſbſadi

I'taque ádeò vno" omnes ánimo ſocrus odêrunt nurus: biidſſſi

Viris eſſe aduórſas æquè ſtúdium eſt, ſimilis pertinácia eſt. ſſſddſi

In eôdem omnes mihi vidêntur ludo doctæ ad malítiam: aſiſſdp

Et ei ludo, ſi vllus' eſt, magiſtram hanc eſſe ſatis certò ſcio. {aſxiſaſi aſſ *Muretus transfert [&] in præcedentem verſum: ſed hic non ſanatur. nam aut [ei] monoſyllabum,* ſſiiſaſi: *vel s elidendum in [vllus]*, iſſiſaſi.

S.**Me míſeram, quæ nunc quámobrem accûſer, néſcio.* L. *hem,* dſdſſp

Tu neſcis! S.**non, ita me dij bene ament, mi Laches:* ſſadſi

Itáque vnà inter nos ágere ætâtem liceat. L.* *dij mala prohibeant.* aſdſdſᴗl

S. *Méque abs te [immérito eſſe accuſâtam póſtmodũ reſcíſces.]* L. *ſcio:* ſdſſſ66 *Bacchius ſexto loco neceſſarius: vel legendum [immeritò accuſatam reſciſces poſtmodum],* ſdſſſii. *Mu [poſtmodo]*, ſdſſſaſi.

Te immér

dſſſſiſi *Te immeritò! an quicquam pro iſtis factis dignum te dici poteſt!*

ſdidſiſi **Quæ me, & te, & familiam dedécoras: filio luctũ [paras.]* Mu. [paras?]

*D. Exageratio & amplificatio, L à perſonis priùs quã crimen proferat.

ſdſſſſp *Tum autem, ex amicis inimici vt ſint nobis affines, facis:*

ſſſxſiſi ſſſſ *Qui illum decrêrunt dignum, sŭos cui líberos committerent.*

ſiiſſiij *Tu ſola exórere, quæ pertúrbas hæc tua impudéntia.*

*V. Inficiatur interrogando.

bſaſſaai S.**Egóne!* L. *tu,* inquam, múlier, quæ me omnino lápidem, haud hóminem putas.*

*L. Reſumptio ad vehementiam. *Mulier*, emphaſin habet.

ddidiſij **An quia ruri eſſe crebrò ſóleo, neſcire arbitrámini*

*L. Occupatio, qua tollit ſuſpicionis opinionem, vt ré certam confirmet.

ſiſſſp *Quo quiſque pacto hîc vitam veſtrôrum éxigat!*

ſbſſſaai ſaſſddt- *Multò méliŭs hîc quæ fiunt, quàm [illic] vbi ſum aſſiduè, ſcio:*

Mu. [*illi*], ^A^*pro illic*, ſbſſddt-.

aidbſbſp eſbatatu *[Ideò quia vt] vos mihi domi éritis, próinde ego ero famâ foris.*

G. [*Ideóque vt*] aſibſbſp: *vel ſic*, aſb atatu. Mu [*Ideò quia vti*], aadbſbſi. ^A^*Goueanus tollit* [*fama*]: *tum in domi nihil elidendum, &* [*próinde*] *triſyllabũ*, aidbiibp.

ſaſſaiſp ſaſſattu **Iam prîdem équidem audiui cœpiſſe ódium tŭi Philúmenam:*

* Propoſitio querelæ.

aaſſiſp aaſſſatu *Miniméque ádeò mirum: & ni id fecíſſet, magiŝ mirum foret.*

ſibaſſiu *Sed non crédidi ádeò, vt étiam totam hanc odíſſet domum:*

ſſiſaſi- *Quod ſi ſciſſem, illa hîc manêret pótiùs, tu hinc iſſes foras.*

Comminatio eiectionis.

xdtſaбtu ddtiaſ **At vidĕ quàm immérito ægritûdo hæc óritur [mĭhi] abs te Sóſtrata:*

*L. Amplificatio à ſuis meritis. *Mu.* [*mî*].

ddſſſxt- ddſiſſt- *Rus habitâtum ábij, concédens vobis, & rĕi ſéruiens,*

ſſſſiſi- **Sũptus veſtros, ótiúmque vt noſtra res poſſet pati,*

*Exaggerat rei indignitaté à ſuis in familiam meritis.

aſſtſſtu t *Mĕo labóri haud parcens præter æquum, atque ætâtem meam:*

G. Hic iambicus cenſeri poßit, iiſiiſſp.

ſſtſiſi- *Non te pro his curâſſe rebus, ne quid ægrè eſſet mihi!*

ſ

*V. Defendit ſe infiſciatione. L Et fit cõtrouerſia coniecturalis.
D. *Opera* ſcientes, *culpa* neſcientes lædimus.

S. *Non mea ópera, neque pol culpa ſeuênit.* L. *im-mo máximé.* taaſſſt-
R. *Al.* [*vênit*], *per enallagen figuræ pro Euênit.*

Sola hîc fŭiſti: in te omnis * *hæret culpa ſola Só-ſtrata.* { ſſtſttu / ſſ
G. *Poteſt & hic eſſe iambicus*, ſiſiſip.

*L. Probatio ex vi remotionis.

Quæ hîc erant, curáres: cùm ego vos ſólui curis cæ-teris: tſaſſt-

*L. Inuidia facti à perſonis.

**Cum puélla anum ſuſcepíſſe inimicitias nõ pudet!* tſſaatv

*L Occupatio, quę & ipſa vim habet ex remotiõe, D qua defenſioné præuenit.

**Illîus dices culpa factum.* S. *haud équidem-dico mi Laches.* { xſſiatt. / d
Et hic quoque iambicus, ſiſſdſii.

[*dii*] *diſyllabum.*

L. *Gaúdeo (ita me dii ament) gnati cauſſa: nam de te quidem* taaſſi.

D. *Peccando detrimẽti*, &c. hoc eſt, non potes fieri peior.

Satis ſcio, peccândo, detriménti nĭhil fieri poteſt. { aſtſſdt. / b
G. *Et hic rurſus iambicus*, iaſſiai.

*L. Obiectio ad defenſioné, ſed permodeſta.

S.* *Quî ſcis an ea cauſſa, mi vir, me odíſſe aſſimu-lauerit,* ſaſſdtv

*L. Refutatio à ſigno.

Vt cum matre unà plus eſſet? L. *quid ais!* * *non ſigni ſat eſt,* ſſſaſt-

Quòd heri nemo vóluit viſĕntem te ad eam intro-mittere! ataſſſtv

*L. Abſolutio, locus coniecturalis, & proprius defenſoris.

S.* *(Enim) laſſam óppidò tum aiêbant: eò ad eam nõ admiſſa ſum.* 6dſtaſtv
Al. [*Eam*]: *quod ſi monoſyllabũ cenſeatur, aut ſi prima huius verſus à ſuperiori pendere dicatur, erit trochaicus abſque Bacchio*, ſdltaltv: *alioquin iambicus cenſeatur*, iſaſbſſp.

* Socrus moroſa accuſatur. L Redit ad inſtitutũ, dimiſſa altercatione: & confirmat à perſona.

L.* *Tŭos eſſe illi mores morbũ magis, quàm vllam áliã rẽ árbitror:* { cſſſcatv / ſſita
G. *Poteſt & hic eſſe iambicus*, iſſixdſp. *& eliſo s in* [*magis*], iſſiddſp.

Et méritò ádeó. nam veſtrârum nulla eſt, quin gna-tum velit daſſſtv

Dúcere vxôrem: & quæ vobis plácita condítio eſt, datur. tſſbdtv

G. *Rurſus & hic iãbicus*, iſſſſii: & [*eaſdem*] *diſyllabo facto*, iſſſſſi.

Vbi duxêre impúlſu veſtro, veſtro impúlſu ĕâſdem éxigunt. { aſſſt. / aſſſſ

ACT. II. SCEN. II.

ARG. P Laches Pamphili pater, Phidippum Philumenæ parentem conuenit ſuper reditu ſuæ nurus, quam certè Phidippus negat apud ſocerum abſente Pamphilo perdurare poſſe. L quæ res pertinet ad augendum periculum Soſtratæ ex ſuſpicione Lachetis. D Initio moralis

ralis alloeutio Phidippi eſt ad filiam, mitiſſimi patris colorem oſtendens. V *Theſes.* 1 Nimia lenitas & facilitas patrum in ſuos non parum obeſt. 2 Patris eſt poteſtas, vt ſuos pro arbitratu cogat. 3 Non celando ſed proferendo peccato diſſidium tollitur. 4 Maritus vxorem tanquam partem ſui magnifacit. 5 Lenitas patris liberos apud ſe retinet. Exemplum paternæ indulgétiæ in Phidippo proponitur. Tota ſcena eſt expoſtulatoria, ſed modeſtior. Nam Laches accuſat Phidippum, quòd filiam domi retinuerit, & apud generum non reliquerit. M Licere parentibus ſubinde falſa comminiſci, & denuntiare mendacia, quo liberorum ſuorum famæ integritatem, pudicitiam & honeſtatem tueantur, docet hæc ſcena: idque exemplo Phidippi. Nam cùm eſſet grauida ignorante Pamphilo Philumena, & ob eã cauſam, ſi ad ſocrum rediiſſet, in vitio inueniretur, finxit pater animum filiæ alienatum à Pamphili familia propter eius abſentiam. Plato libro ſexto de Legibus, Multa conceſſa ſunt à legiſlatore parentibus, vt illorum probitatem augeant, quæ tamen ſi modum exceſſerint, caſtiganda ſunt, ne inde poſteà malis exemplis peſſundetur legum integritas.

Verſ. gen. Iambici tetr. catalectici ſiue ſcazontes.

PHIDIPPVS *ſenex.* LACHES. SOSTRATA.

ſſjbſſſu *ETSI *ſcio Philúmena meum ius eſſe, vt te cogam*

ijbawſdu *Quæ ego ímperem fácere: ego tamen pátrio ánimo victus fáciam*

dſdiijſu *Vt tibi concêdam: neque tuæ libídini aduerſâbor.*

*D. Apparet & hîc multa priùs patri ſuo Philumenam locutam fuiſſe. ergo hæc reſponſio eſt, non principiũ.

ſſiaſxp / ſſiaſd L. *Atque eccum Phidíppum óptumè vídeo: ſex hoc iam ſcibo quid' ſiet.]*

D. Al. [*hinc iam ſcibo quid ſiet.*] A *tum fiet acatalecticus*, ſſſiaſip.

G [*Atque eccum ipſum optumè video: ex hoc quid ſiet, iam ſcibo.*] ſſiaſiſu,

ſdbaεſiu / ſdiaſ *Phidíppe, et ſi ego mëis ſómnibus' ſcio me ſeſſe apprímè obſequêntem:

G. [*me omnibus ſcio*], ſdbaſſiu: *&* [*meis*] *monoſyllabo facto, eliſoque s in* [*omnibus*], ſdſbſſiu. Mu [*Phidippe, eſſe ego meis omnibu' ſcio me appr.*] ſdidaſiu. B *Pro* [*apprimè*] *Pierius* [*adprima*]. *Eſt verò Græca figura non inelegans.*

Eadem ſententia quæ ſuperioris ſcenæ, ſed eſt ſparſa in perſonas.

*L. Admonitio, quam auget comparatione: & eſt vice exordii expoſtulationis.

ſabxſſb- / ſabſ *Sed non ádeò, vt facílitas mëa illôrum corrúmpat ánimos.*

ſiaaſſiu *Quòd ſi tu idem fáceres, magis in rem & noſtram & voſtram id eſſet.*

diſiſij- *Nunc vídeo in illârum poteſtâte eſſe te.* P. **eia veró.*

*L. Blanda correptio ad defenſionẽ

D. *Amiſti*, ſyncope pro amiſiſti.

aiiidſſ- L. *A'dij te heri de filia: vt veni, ítidem incértum amíſti.*

*L. Dilemmate colligit propoſitionẽ: & iniuriã fieri oſtendit.

diſaſſi- **Haud ita decet, ſi perpétuam vis eſſe affinitâtem hanc,*

*Amicorum officium.

ſiiſſſu *Celâre te iras:* **ſi quid eſt peccâtum à nobis, profer:*

UNED

*D. *Refellit*, qui negat: *purgat*, qui fatetur, & ſic defendit. Ergo Refellimus per coniecturã: Purgamus per cæteros ſtatus.

Aut ea refellêndo, aut purgândo, vobis corrigêmus,* diſſiſu
Te iúdice ipſo. ſin ea eſt cauſſa retinéndi apud vos, ſiſidij
Quia ægra eſt: te mihi iniúriam fácere árbitror Phidíppe, { iſ iaiſu / iſſ
Si métuis, ſatis vt meæ domi curêtur diligênter. { dd iſſiu / ddſ

[*dii*] *diſyllabum.*
*L. Propoſitio confirmationis.
*L. Probatio à ſtudio erga filium, & metu incommodi.

**At (ita me dii ament) haud tibi hoc concêdo, et ſi illi pater es,* bdſiſſd
*Vt tu illam ſaluam magis velis, quàm ego: *id ádeò gnati cauſſa,* { ſſiaſſ / ſſd
Quem ego intelléxi illam haud minùs, quàm ſe ipſum [magnifácere.] iſſiſſdu

R. [*magnificâre*] *pro Plurimi facere & charũ habere*, iſſiſſau
Subtiliter oneratur culpa nurus recedentis.

Neque ádeò me clam eſt, quàm eſſe eum gráuiter latûrum credam, bſſiaſſu
Hoc ſi reſcíerit: eò domum ſtúdeo hæc priùs, quàm ille huc rédeat. { ſdaiaſdu / ſdaiaa

*L. Purgatio. D principium ſimiliter à perſonis eſt factũ.

P. **Laches & diligéntiam veſtram, & benignitâtem* iſiſiſju
Noui: & quæ dicis ómnia, eſſe vt dicis, ánimum indûco. ſſijſbſu
Et te hoc mihi cúpio crédere: illam ad vos redîre ſtúdeo, { ſwiiſibu / ſd
Si fácere poſſim vllo modo. L. *quæ res te fácere id próhibet?* diſiſddu

*D. Geſticulatio, quædam ſecretiora quærentis.
*L. Excuſatur Pamphilus.

**Eho nunquidnam accûſat virum?* P. **minimé: nam poſtquàm atténdi* aſſiaſſ
Magis, & vi cœpi cógere vt redîret, ſanctè adiûrat aſiijſſu
Nõ poſſe apud vos Pámphilo ſe abſênte perdurâre. ſiſiſiſu

*L. Purgatio à natura.
Mu. [*leni ego ſum animo*]. *A ſed verſus non conſtat.*
* Paterna lenitas.
D Qualitas venialis
*D. Concluſio.
*Ecliſis: ſubaudi, D Quòd Philumena non redeat.

**Aliud fortáſſe álijs vítij eſt: *[ego ſum ánimo leniſnatus:* aſaaaſſu
**Non poſſum aduorſári meis.* L. *hem Sóſtrata.* S. *heu me miſeram.* ſſiſidu
L. **Certúmne eſt iſtuc?* P. *nunc quidem vt vidêtur: ſed [num quid] vis?* ſſijſſ
Al. [*nunquid*].

Nam

ſſſibſ– *Nam eſt quod me tranſîre ad forum iam opórtet. Leo tecum vnà.* R. Al. omittitur [ad] ſed perperã: A tum in [Nam] non fieret eliſio, iſſaibs-.

ACT. II. SCEN. III.

ARG. D In hac ſcena eſt allocutio, qua inducitur ſecum loquens anus, P conquerendo de ſuſpicione, quam contraxerunt in omnes mulieres viri. D per quam orationem, mores eius, & animus mitis intelligi poſſit. V *Theſes.* 1 Moderatioris ingenii anus eſt non demens in virum, *v vse ein alter teufel.* 2 Nonnullæ mulieres pernicioſæ ac prauæ ſunt in cauſa cur omnes ad vnam ſic iudicentur. 3 Peruerſitas mulierum non eſt facilis expurgatu. In Soſtrata eſt exemplum anus compoſitis & commodis moribus, quæ apud ſe conqueritur ſe præter meritum accuſari à marito, ac ſuam innocentiam exponens, ſe defendit & purgat. M Quòd ſubinde malorum quorundam improbitas omnibus imputetur, docetur hac ſcena. Quod ipſum de mulieribus verificatur maximé: nam illarum ſexus, quod pleráſque malas habet, totus infamatur. Ariſtoteles libro ſeptimo Politicorum: Sed mulieres, vt vulgò dicitur, omnes malæ ſunt. Quod ſi eſſet, nõ poſſemus ſanè feliciter ætatem degere: ſed quia pleræque ex illis, grauiſſimis quibuſdam animi morbis laborant, vt inuidia, ira, garrulitate, omnes tamen ad hanc ſtateram ponderantur. *Verſ. gen. Trochaici tetr. catal.*

SOSTRATA.

ſbdeſſt- {ſbdſ *EDEPOL næ nos mulieres ſumus inique æquè omnes inuiſæ viris* E. [Edepol] abundat in verſu: G vel eſt monometer, nempe trochæus cum ſyllaba, vel creticus: vt in Eunucho actus II. ſcena III. [Occidi.] K [nos ſumus mulieres iniquè æquè omnes]. A Quidam legunt, [nos ſumus iniquè æquè omnino omnes]. ſbſſſt-. Alij ſic, [nos ſumus iniquæ æquæ omnes]: tum [edepol], cuius prima eſt anceps, in metro locum habet, aſbſſt-. al. [nos ſumus mulieres æquè omnes], aiteſſt-, eliditur s in [ſumus]. Mu [nos æquè ſumus omnes], tſſdſſt-. *L. Defenſio totius generis cõtra accuſationem Lachetis.

ſſaſat– *Propter paucas: quæ, omnes fáciunt dignæ vt videâmur malo.*

bſſſſtv *Nam (ita me ament dij) [quod] me accûſat nunc vir, ſum extra nóxiam.* Al. [quòd] D. Quod, i. in eo quod: vel, propter quod. Al. (ita me dij amẽt) al. (ita dij me amẽt), aiſſſſtv.

ſaſtaſt– *Sed non fácilè eſt expurgátu: ita ánimum induxêrunt ſocrus*

{ſtſſſtv {ſtſd *Omneis eſſe iníquas. *haud pol me quidem: nam nunquam ſecus* *Sententia defenſoria contra accuſationem generis totius.

{aſſtſax {aſſtſdt- *Hábui illam, ac ſi ex me eſſet nata: nec quî hoc mihi euéniat ſcio:* D. Quî, vnde. Go. Niſi, pro Sed.

{atſuſdtv {atlt *Niſi pol filium (multis modis) iam expêcto vt rédeat domum.* Forte legendũ [multimodis], atſaſdtv.

UNED

ARG. [V] Pamphilus reuerſus ex Imbro, vbi reſciuit vxorem ſocru relicta ad matrem abiiſſe, deplorat ſuam in amore infelicitaté. [D] & bene non ſe amatoribus, modò, ſed infelicibus amatoribus comparauit. & principium eſt à ſumma totius mali. [V] Eſtque ſcena σχετλιαστική. Sed ſeruus ipſum conſolatur, [P] oſtendens vel leuiſſima interdum cauſa inter mulieres, quas pueris comparat, inimicitias exoriri, [V] vbi eſt παραμυθητική. Atque hîc eſt in protaſi periculum. *Theſes.* 1 Nulla calamitas ſola. 2 Mala ignota rectiùs tolerantur. 3 Cōtrà, cognita citiùs expediuntur. 4 Etiam iniquiores parentes ferendi ſunt. 5 Maritus magis obnoxius ſit vxori moderatæ. 6 Euentus irarum non eſt ex æquo magnus. 7 Iracundi vel inimiciſſimi non ſemper irati ſunt. 8 Mulieres propter animum infirmum citiùs iraſcuntur. 9 In medio impetu amatores conſolationem non admittunt. [M] Iracundas & pronas eſſe in perturbationes omnes animi mulieres, & leuiſſimis ſubinde de cauſis magnas moleſtias & turbulentias concitare, docet hæc ſcena. Et certè ſic eſt: nam quò fuerint animi remiſſiores & ad puſillanimitatem propenſiores, hòc magis in iram & inuidiam declinant. Quare Plato dicebat mulieres eſſe iracundiores viris: ægros & laborātes integris & corpore ſanis: pueros ætate vigentibus: ſenes adoleſcentibus. Nam quò maior fuerit imbecillitas animi, hòc grandiorem prouocat iracundiam. Et muliebris ſexus, quia ſibi non ſatis conſtat, multis de cauſis in vitio eſt. in eo enim miræ animi ægritudines, quæ naſcuntur ex zelotypia, ſuperſtitionibus, & inani gloria. Cicero ad Quintū fratré, Iracundia vitiū in hac priuata quotidianáque vita, leuis eſſe animi atque infirmi videtur. Et bene iracūdas dicit Comicus mulieres, quod certè veriſſimum oſtenditur in cognatis & affinibus. Socrates enim dicebat, in rapidiſſimum & vorticoſum incidere flumē, minus eſſe periculoſum, quàm alicuius cognati, aut affinis cōmoti, & ira furoréque perciti, incurrere vindictā, & inuidiā.

Verſ. gen. Trochaici tetr. cat. ſex, nempe ſecundus, tertius, & quintus cum tribus ſequentibus. Reliqui omnes iambici: atque ex his nouem trimetri acat. qui in ſcena ſunt vltimi tres & triginta tetr. acatal. nempe duodecimus cum duobus & triginta ſequentibus: ſeptem rurſus tetrametri catal. videlicet primus, quartus, nonus cum duobus ſequentibus, & quadrageſimusſextus cum ſequenti.

PAMPHILVS *adoleſcens.* PARMENO. MYRRHINA *mulier.*

Viam ſternit ad epitaſin. Pamphili enim iam tandem innoteſcit incommodum, ad quem maximè pertinebat.

NE'MINI *ego plura acérba* [*eſſe credo ex amôre hómini vnquam oblâta.*] dij‹‹aiv

G. ſi cretici non admittūtur, [*eſſe*] *&* [*ex*] *ſunt extra metrum,* diiiiaiv. [Mu] [*eſſe ex amore homini vnquam oblata credo,*] diiſiaſſv.

* D. Lachrymans hoc dicit. + Exclamando autem variè amplificat dolorem à reditu.

Quàm mihi: * *heu me infelîcem, hánccine ego vitam parſi pérdere!* {xſſbſſtv ſ

Háccine cauſſa ego eram tantòpere cúpidus redeúndi domum! ddſbaatv

Magna loci deteſtatio.

* D. A malorū ſuorum cōparatione.

Cui quantò fúerat præſtabílius, * *v'biuis génium* [*ágere ætâtem.*] {ſdſt-ſbſv ſdſiadſv

Hic verſus ſine eliſione τοῦ s, & ſynæreſi in [*gentium*] *fuerit hypercatalecticus.* [G] [*fuerat*] *ſuperfluit in verſu,* ſſdbſbſv. [Mu] [*ætatem agere,*] [A] *ſed verſus non ſanatur.*

Quàm huc redîre! atque hæc ita eſſe míſerum me reſcíſcere! tſſtaſtv

* L. Aetiologia. [D] Ratio ſuperioris ſenſus. & deeſt Apud, aut Penes, aut quid tale.

* *Nam nos omnes, quibus eſt alícunde áliquis obiêctus labos,* ſſaaaſt-

Omne

dſſſſt-dſſſ Omne quod eſt intéreà tempus prius quàm id reſcî tum eſt, lucro eſt.

ſſſſſb- PAR.* At ſic, citius quî te expédias his ærúmnis, [repérias.] Mu.[reperies.]

ſſſſſ- Si non rediſſes, hæ iræ factæ eſſent multò ampliores:

ſſſbi-ſſſ Sed nunc aduêntum tuum ambas Pámphile ſcio reueritúras.

ſſſſd- *Rem cognóſces: iram expédies: [rurſum] in grátiam reſtítues.

bſſdiſp *Léuia ſunt hæc, quæ] tu pergráuia eſſe in ánimum induxti tuum.

ſſſſſp PAM.* Quid conſolâre me! an quiſquam vſquam géntium eſt æquè miſer!

ſſſbaſp ſ *Prius quàm hanc vxôrem duxi, habêbam álibi ánimum amóri déditum.

idſdiſap Iam in hac re vt táceam, cuius fácilè ſcitu quàm fúerim miſer.

iſſixxſp iſiſſ Tamen nunquam auſus ſum recuſâre eam, quam mihi obtrûdit pater.

ſſaiap *Vix me illinc abſtráxi, atque impedîtum in ea expedíui ánimum meum,

ſddſſſp Vixque huc contúleram, hē noua res orta eſt, *porrò ab hac quæ me ábſtrahat:

ſſſſp ſſ *Tum matrem ex eâre, me aut vxôrem in culpa inuentûrum árbitror:

ſſſdſſp did [Quod] cùm ita eſſe inuénero, quid [reſtat, niſi porro] vt fiam miſer! Al.[reſtat porrò, niſi], ſſaſſiſp. R [reſtat, porro niſi] pro niſi porro, vt ſit hyperbaton, legitimo dictionum ordine mutato.

ſſſbip *Nam matris ferre iniúrias me Pármeno pietas iubet:

ſſiixdſp ſſiii *Tum vxóri obnóxius ſum: ita olim ſuo me ingénio pértulit:

ſſſiſi ſ Tot meas iniúrias, quæ nunquam [vllo] patefêcit loco.

*L. Conſolatio Parmenonis.
G. Incertum, trochaicúsne ſit vt precedētes, an iambicus vt ſequentes.

*L. Incrementum.
E. [rurſum] abūdat. Mu [reſtitues rurſum in gratiam.] ſſſadſſp ſit acatalecticus.
R. [ſunt, quæ], G tū ſit trochaic. bſſabſtv.
*D. Conſolatio à quantitate.
*D. Amatores cōſolatio angit non lenit.
*L. Narratio, quæ à tempore præterito amplificat.

*L. A præſenti.
G. Creticus hic certè neceſſarius.
*D. Porrò, deinde. & vim habet Deinde modò implicationem continuarum miſeriarū referentis.
*L. à futuro & perſonis.
Al.[Qua].

*A iuſto & decenti. L cauſa à pietate in matrem & meritis vxoris.
*Ab honeſto & cōgruo.
Mu.[in vllo] A xſiſi dſi: vel ſſiſidſi. In [patefacio] ſecunda eſt anceps.

*Suſpicio ingentis mali. D & à re & à tempore.

*Sed magnum néſcio quid necéſſe eſt eueniſſe Pármeno, ſſaiſſi

Vnde ira inter eas intercêſſit, quæ tam permânſit diu. ſdſſiſſi

* D. Serui reſponſio ad vltimam tãtum partem.

PAR.* Haud quidem" herclè [parum] eſt : ſi vis verò verã ratiônem éxequi, ddſſſdſi G. Al. [paruum] xiſſſdſi: A Poteſt & [haud] à ſuperiore verſu pendere, iiſſſdſi. GO [Hoc hercle quidem parum eſt,] A tum in [rationem] non fiet eliſio, ſaiſſſaii. Mu [Haud quiddam hercle parum eſt.] ſdſſſdſi.

Go. [maximæ,] & [iniuriæ]. Mu [Nam maxumas.]

Non [máxumas,] quæ máxumæ ſunt intérdum iræ, [iniúrias] ſiſiſſi

Fáciunt: nam ſæpe eſt, quibus in rebus álius ne irâtus quidem eſt, aſdſbſſi

Cùm de ĕâdem cauſſa eſt iracúndus factus inimicíſſimus. xiſſſbſp ſ

*D. Argumentum à ſimili. L Declarat exemplo.

*Púeri" inter ſeſe quàm pro léuibus noxis iras gerunt! aſſdſſt bſſ aſſi

*D. αἰτιολογικὴ ἀπένεισις.

Quápropter?* quia enim qui ĕos gubérnat ánimus, infírmum gerunt. ſdxibiſi ſdſ

G. Creticus hîc neceſſarius, A niſi è verſu excludatur [illæ], abſſaiſi.

I'tidem illæ mulíeres ſunt ferme, vt púeri, leui ſenténtia: adiſdaſi

*V. Dubio cauſam eleuat, quaſi vix vl la eſſet memoratu digna. Et eſt concluſio iſtius argumentationis. Al. [I], ſiſſiici.

*Fortáſſe vnum áliquod verbum inter eas [iram" hanc] conciuerit. ſdſdſiſp G. [iras has], ſdſdſſip: Mu [hanc inter eas iram], ſdſſaſſp. D Pro [conciuerit] i. commouerit, aliàs [conſciuerit], i. decreuerit, fecerit. legitur & [conciuiſſe.] nam veteres infinitiuo modo adiungebant Fortaſſe. & Rem conciuiſſe, eſt rem nouam feciſſe. A verum hæc lectio verſui non conuenit.

* L. Sternitur via ad epitaſin. eſt enim occaſio, qua innoteſcet partus Philumenæ.

PAM.* [Abi] Pármeno intrò, ac me veniſſe núntia. PAR. hem, [quid hoc eſt!] PAM. tace: ciſſiici aiſſiiii Mu. [quid hoc?] ciſſiii.: vel aiſſiii.

R. [rurſum].

Trepidári ſéntio, curſári [ſurſum] prorſum: ágedum ad fores aſiſſai

Accêde própiùs. PAR. hem, ſenſiſtin'? PAM. noli fabulárier: ſbiſſip

*D. Mirè expreſſus eſt mos auſcultantium.

Prò Iúppiter [clamôrem" aúdio.] PAR.* tute lóqueris: me vetas? ſiſiadſi G. [audio clamorem], ſaiſſdſi.

M.* Ta

UNED

M. *Tace óbſecro mea gnata. PAM. matris vox viſa eſt Philúmenæ:

Nullus ſum. PAR. [quid] dum? PAM. quia péry.

PAR. quámobrem? PAM. * néſcio quod magnum malum

Muretus tollit, quia], ſſddſaſp.

Profécto Pármeno me [celas.] PAR. vxôrem Philúmenam

Al. [celant.]

[Pauitâre néſcio quid] dixêrunt: id ſi fortè eſt, néſcio.

PAM. Intéry: cur mihi id non dixti? PAR. quia nō póteram vnà ómnia.

PAM. Quid morbi eſt? PAR. néſcio. PAM. quid! nemóne médicum addûxit! PAR. néſcio.

PAM. Ceſſo hinc ire intrò, vt hoc quam primùm quicquid eſt, certum ſciam!

*[Quo nam modo] Philumena mea nunc te offéndam affêctam!

Nam ſi periculum vllum in te [eſt,] periiſſe me vnà haud dúbium eſt.

PAR. *Non vſus facto eſt mihi nunc hunc intrò ſequi.

Nam inuiſos omnes nos eſſe illis ſéntio.

*Heri nemo vóluit Sóſtratam intrò admittere.

G. [Heri] prima poteſt à ſuperiore verſu pendere. ſbſiſp: vel lege [Here.] pro Heri, abſiſp.

Si fortè morbus ámplior factus ſiet,

Quod ſanè nolim, máximè heri cauſſa mei:

Seruom ilico introiſſe dicent Sóſtratæ:

Aliquid tuliſſe comminiſcêntur mali,

Capiti, atque [ætáti] illôrū, morbus qui auctus [ſit.]

Hera in [crimen] véniet, ego verò in magnum malum.

Al. [litem].

*D. Hîc nō ſolùm Lucina non inuocatur, verùm ſilentium quoque ob furtiuum conceptum inducitur.

Al. [qui].

*L. Suſpicatur Parmenonē ſcire, & de induſtria celare.

Pauitare, i. ægrotare Al [Pauitare, neſcio quid]. Mu [Pauitare neſcio quid,]

D. Neſcio, inepta & ſeruilis eiuſdem verbi repetitio.

* D. Amatoria ἀποστροφή.

Al. [Quónam modo] Mu [Quonam modo].

Al. [ineſt,] ſcſiaid- vel ſiſiaid-, vt legatur [periculum], pro periculum].

*V. Expurgat ſe, loquens ſecū, digreſſo hero cur nō ingrediatur in ædes. & eſt propoſitio.

*D. Argumentum odii.

Capiti, id eſt, vitæ. Al. [ſaluti,] aaſſip. D. Qui, vnde.

Al. [ſiet.] quod verſui repugnat, niſi dactylus vl. ima ſede recipiatur.

ACT. III. SCEN. II.

ARG. [L] Ad continuandam cauſam epitaſeos arcetur ab ingreſſu ad Philumenam Soſtrata. [V] eam enim volentem viſere nurum ſeruus abſterret, & diſſuadet ne eat: [D] vbi quædam deliberatio eſt, continens ſuaſionis diſſuaſioníſque partes, quas in ſubditis conſyderabimus.

UNED

bimus: [P] nam admodum vicini ſunt. [V] Cæterùm in genere deliberatiuo eſt ἀποτρεπτικὴ. filius quoque redux excipitur à matre, quam prudenter celat vxoris partum, [F] quem repentino ſuo & improuiſo aduentu furtiuum deprehenderat: [V] éſtque κρυπτικὴ. *Theſes.* 1 Vocandi ſunt dii præſides rebus periclitantibus. 2 Fugiat eum cui quis odio eſt. 3 Læto nuntio curæ ex corde excedunt. 4 Tutius eſt coniuges ſolos ſibi adeſſe, quorum conſilia ſunt cōmunia. 5 Prudentis eſt pericula poſſe diſſimulare. [M] Cordati adoleſcentis, & ſupra modum probi liberaliſſimos, & caſtigatiſſimos mores hæc ſcena exprimit. Quo enim nomine ſatis commendari poſſet, quicum vxorem, cum qua nondum conſueuerat, grauidam, & ideò corruptam inueniſſet, ne dedecus hoc maximum propalaretur, & in fabulam veniret, id, quod viderat circa vxorem, tam prudenter & callidè diſſimulauit, vt non ea cauſa inceſtus eſſe exiſtimatus ſit, ſed potiùs quia morbo implicitam diceret.

Verſ. gen. iambici tetr. omnes, iique catalectici ſiue ſcazontes, excepto vndecimo acatalectico.

SOSTRATA. PARMENO. PAMPHILVS.

NE'SCIO *quid iam dûdum hîc aúdio tumul- tuári miſera:* dſſdijdv

* *Malè métuo, ne Philúmenæ magis morbus aggra uêſcat.* baiiſiiv baija

* *Quod te Aeſcúlapi", & te Salus, ne quid ſit hu- ius, oro* ſbſiſijv

Nunc ad eam viſam. PAR. *heus Sóſtrata".* S. *hem.* PAR. *iterum iſtinc excludêre.* dſſbiſſv

S. *Ehem Pármeno ſtúne ſhîc eras! périj, quid fáciam miſera!* idſiaddv

Non viſam vxôrem Pámphili, cùm in próximo hîc ſit ægra! ſſiſijv

PAR. * *Non viſas, nec mittas quidem viſéndi cauſ- ſa quenquam:* ſſiſſiv

* NAM QVI" AMAT, *cui ódio ipſus eſt, bis fá cere ſtultè [duco:]* ddijdiſv

* *Labôrem inânem ipſus capit, & illi moléſtiam affert.* ijsbſij-

* *[Tum" autem filius] intróijt vidêre, vt vênit, quid agat.* iſaaiſdv G. *[tum filius tuus]*, ſiaaiidv.

S. * *Quid ais!* * *an venit Pámphilus?* PAR. *venit.* S. *dijs hábeo [grátias.]* bſſiſdij G. *Vel lege [grates.] vt ſit catalecticus vt cæteri*, biiidi-. *al. [gratias habeo.]* biiiſſib. [MU] *[gratiam habeo.]* bſſiſſbv.

Hem iſtoc verbo ánimus mihi rédijt, & cura ex corde excêſſit. ſddbſſſv

PAR. *Iam*

* D. Inſtat Terétius bonam ſocrum facere, vt bonā meretricem faciat.

* L. Precatio pro ægrota. [D] Deeſt Propter: vt ſit, propter quod.

D. *Hem.* interiectio eſt nouas res audiētis.

R. *[tun']*, idiiaddv: *al. [tute]. ſed perperā.*

L. *Ehem*, de improuiſo reſpicientis. [D] Interiectio eſt eius quæ commota ſit noua re.

* B. Diſſuadet.

* D. Cauſa à ſententia morali.

R. *Al. [di.o:] ſed corruptè.*

* D. Hoc validiſſimum ad diſſuadendum fuit.

* D. Alia cauſa ab euentu, [V] ob reditū & ingreſſum filii.

* L. Interrogatio lætantis.

* D. Bene imitatur affectum.

UNED

PAR. *Iam ea te cauſſa máximè huc nunc introîre nolo:*
Nam ſi remittent quidpiam [Philúmenæ] dolóres, — R. Al. [Philumenã]. ſeu perperam.
Omnem rem narrabit, ſcio, continuò ſola ſoli,
Quæ inter vos interuênit: vnde ortum eſt initium [iræ.] — Ali. [ira huius.] ſſiſibſu.
Atque eccum video ipſum égredi. * *quàm [triſtis eſt!]* S. *ô mi gnate,* — Mu. [triſti eſt] * D. χαρακτηρισμὸς locuturi Pamphili.
PAM. *Mea mater ſalue.* S. *gaúdeo veniſſe ſaluum. [ſaluán']* — Al. [ſaluáne], ſic fuerit acatalecticus. aſiiſiſp.
Philúmena eſt? PAM. * *[meliúſcula] eſt.* S. *v'tinam iſtuc ita dij faxint:* — Mu. [meliuſculè]. — *Cautè reſpondet, partum celans, & mendaciũ fingẽs.
Quid tu ígitur lácrumas? aut quid es tam triſtis? PAM. *rectè mater.*
S. *Quid fûit* * *tumulti? dic mihi: an dolor répente inuáſit?* — * B. Archaiſmus, pro Tumultus.
PAM. *Ita factum eſt.* S. *quid morbi eſt?* PAM. *febris.* S. *quotidiána?* PAM. *ita aiunt.* — D. *ita aiunt*, Religiosè mendacium ad rumorem retulit. Aiunt, inquit, ne ipſe falſum dicere videretur.
I ſodes intró: cónſequar iam te mea mater. S. *fiat.*
PAM. * *Tu púeris curre Pármeno óbuiam, atque [his] ónera adiúta.* — Al. [eis], quod verſui no congruit, niſi ſit monoſyllabum. — *L. Data opera ablegat Parmenonẽ futile & curioſum ſeruum.
PAR. *Quid! non ſciunt ipſi viam, domum qua rédeant!* PAM. *ceſſas!* — *Qua*, ſcilicet via. L. [qua] quomodo: vel ſignificat locũ.

ACT. III. SCEN. III.

ARG. D In hac ſcena conqueſtio eſt ad deliberationem deſcendens, an habeat Pamphilus, an excludat vxorem: in qua tota oratio Pamphili ad argumentum ſpectans, amatoria magis, quàm maritalis eſt. nam aliter non perueniretur ad vltimam cognitionem omnium rerum: nili adoleſcens furtiuum conceptum vxoris & partum, aliquanto leniùs, quàm coniugalis dolor expetit, tolerauiſſet. V Scena eſt λυπητικὴ, cum querela exponit in quanto ſit mœrore ob vxoris partum deprehenſum. Eſt & ἐξηγητικὴ, cùm narrat quomodo eum deprehenderit, & quid ſecum ſocrus ſua egerit. Eſt & συμβουλευτικὴ. deliberat enim ſecum quid agat. Conſtituit celare partũ, quẽ etiã fert leniùs quàm conditio mariti requirebat. An verò iterũ ad ſe recipiat, in dubium vocat, iudicans ab alio ſtupratam honeſtè recipi non poſſe. *Theſes.* 1 Perturbati eſt animi, caput orationis non poſſe inuenire. 2 Vultus eſt animi index atque adeò ſpeculum. 3 Iuxta fortunam animus mutatur. 4 Prudentis & boni eſt obſcœna poſſe celare. 5 Non omnia ſeruis, qui vt plurimùm futiles ſunt, credenda ſunt. M Quantùm in rebus humanis fortuna ſibi tyrannidis ſumat, per verba Pamphili hoc loco nobis oſtenditur. Nam cùm ea ſit, quæ rerum humanarum arbitrium habeat, pro ſua voluntate,

UNED

tate, nunc ex tranquillitate tempeſtates, nunc iterum ex turbulentia ſerenitatem inducere ſolet. Quare ſic Plato in Eutiphrone, Sola eſt fortuna, quæ in rebus humanis dominatur tanquam tyrannus quiſpiam. Et Cicero in Acad. Fortuna multa efficit improuiſa, nec opinata nobis. *Verſ. gen. Trochaici tetr. cat. exceptis ſex vltimis iābicis ſenarijs ſiue trimetris acatalecticis. Vndecimus etiam erit iambicus tetr. acat. niſi illius primam ad verſum præcedentem dicamus pertinere.*

PAMPHILVS.

Epitaſis. L. Adubitatiue incipit. D. Hoc principiū magna διαπτεῖσθαι oneratur, vt oſtendātur ærumnæ & multæ & graues.

NEQVEO *meárum rerum inítium vllum inuenîre idóneum,* ſſſtattſv b

Vnde exórdiar narrâre, quæ nec opinánti áccidunt: ſſſtdſſ-

Partim quæ perſpéxi his óculis, partim quæ accépi auríbus: ſſſaſſiv

Qua me propter exanimâtum cítiùs edúxi foras. ſtdsbſſ-

*L. Narratio vt cognoſcat ſpectator quid actum ſit.

* *Nam modo me intrò vt corrípui tímidus, álio ſúſpicans* tſſabat-

Morbo me viſûrum affêctam, àc ſenſi eſſe vxôrem: **hei mihi* ſſſſſt-

*D. Mirè interpoſuit ἐχετλιχομόν.

Poſtquam me aſpexêre ancíllæ aduenîſſe, ílico ŏmnes ſimul ſſſſſtv ſſſſſd

*D. Cauſa cur lætæ exclamauerint. Id ergo, ob id,

Lætæ exclâmant, Venit: **id quod me* [*répente*] *aſpéxerant.* *Ald.* [*de repente*]: *ſiaſſſt-: vt* [*venit*] *præſentis ſit temporis: aut creticus tertio loco ponendus.* ſſtſſt-

Sed continuò voltū eàrum ſenſi immutári ómnium, ſatſſſv

* V. Ratio commutati vultus ancillarum.

* *Quia tam incómmodè illis fors obtúlerat aduéntum meum.* atſſbſſv

*V. ὑποτυπώσις illuſtrat rem omnem, ſicut geſta eſt indicans.

* [*V'na illárum fortè intéreà própere præcúrrit*] *núntians* *G.* [*Vna illarū intereà properè præcurrit*], *ſſaatſt-.* *Mū* [*Fortè vna illarum interea prop. præc.*] *ſſddiſt-.* ſſaaſſi ſſddſſt-

Me veniſſe: ego eius vidéndi cúpidus, rectà cónſequor: ſxtſaſtv ſſd

L. *Morbum*, pro partu irônicôs.

Poſtquam introíj, éxtemplo eius morbum cognóui miſer. tdſſſſtv

Nam neque vt celári poſſet, tempus ſpátium vllum dabat: tſſſſav

D. *Res*, partus.

Neque voce ália, àc res monêbat, ipſa póterat cónqueri. aattti-

*D. Hæc exclamatio ad vitii authorem refertur, non ad Philumenam.

Poſtquam aſpéxi, **O facinus indignum, inquam: & corrípui ílico* ſsbſſdt-

Me

ſaſacſtv *Me inde lácrumans, incredíbili re, atq; atrócipér-
citus.*

ſſſdtv ** Mater conſéquitur: iam vt limen exirem, ad gé-
nua[accidit]*

R. Al. [acceſsit], ſed mendoſé.

ſbbſſt- *Lácrumans miſera: miſéritum eſt. profécto hoc ſic
eſt, vt puto,*

*D. Oſtendit affectũ miſericordiæ ſuæ, Matrẽ potiùs dicẽdo, quàm Myrrhinam: & addendo Miſeram.

ſſſadtv O'MNIBVS' NOBIS *vt res dant ſeſe, ita ma-
gni, atque húmiles ſumus.*

ſſſdtv *Hanc habêre oratiônem mecũ à princípio[inſtitit.]*

R. Al. [inſtituit.] tſtſſddv. & vtrúque probé.

ſſabſt- *O' mi Pámphile, abs te quámobrem hæc abierit,
cauſſam vides:*

D. O mi Pamph. à nomine & blandimento miré: quia ſecreta confitetur.

ſſſdt- *Nam vitium eſt oblâtum vírgini olim ab néſcio
quo ímprobo:*

ſſaſſtv *Nunc huc confûgit, te atque álios partum vt celâ-
ret ſuum.*

*L. Verba Pamphili. & eſt pathos à verbis orantis & proprio affectu.

ſſſbdtv *(* Sed cùm orâta eius reminiſcor, néqueo quin lá-
crumem miſer:)*

[D] Bona [illegible].

ſſſdtv ** Quæque fors fortûna[eſt] inquit, nobis quæ te hó-
die óbtulit,*

*D. Precatio.

R. Al. omittitur [eſt] [A] tum in [te] non eliditur e, tſſſſ btv.

aſſſt- *Per eam te [obſecrâmus] ambæ, ſi ius, ſi fas eſt, vti*

D. [obteſtamur]. aſtſſſt–.

ſſſbat- *Aduôrſa eius per te tecta, tácitáque apud omnes
ſient:*

*D. Ab anteacta vita. [L] Obteſtatio à meritis.

{ſdtſſſtv ſdtſſ} ** Si vnquam erga te[ánimo eſſe amico] ſensíſti ĕam,
* mi Pámphile,*

Mu. [amico eſſe animo], ſtſaſſtv: *vel* ſtſaſtv.

* L. Proſopopœia orantis Myrrhinæ: & rectè à blandimento incipit.

bſſaſtv *Sine labôre hanc grátiam te, [vt] ſibi des pro illa
nunc, rogat.*

Al. [*vti*], bſtxaſtv.

ſſſdtſtv ** Céterùm de[reducénda id fácias,] quod in rem ſit
tuam:*

Mu. [*reddu cenda id fac.*] tſſtiſtv.

* D. Tentat etiam hoc, tamen verecundé.

ſdaſſtv *Parturîre eam, neque gráuidam eſſe ex te, ſolus
cónſcius.*

{ſſſſdxtv ſſſſdſ} ** Nam aiunt tecum pòſt duôbus concubuiſſe ĕam
ménſibus:*

*D. Probatio à tẽpore non eſſe grauidã ex Pamphilo.

ſſſbſtv *Tum poſt quàm ad te venit, menſis [hic ágitur iam]
ſéptimus:*

Mu. [*iã hic agi* ...] [A] *ſed verſus non conſtat.*

Quod

* L. Conſilium ad œconomiam futuræ litis inter Myrthinam & Phidippum.

Quod te ſcire ipſa indicat res. nunc ſi potis eſt* ſtſſatu
Pámphile,
Máximè volo, dóque óperam, vt clàm partus eué tddſſdtu
niat patrem,
Atque ádeò omneis. ſed ſi fieri id non poteſt quin dſſatſl-
ſéntiant,

D.. *Abortum eſſe.* Rationabiliter dixit. fit enim abortus menſe ſeptimo ſine pernicie fœminæ.

Dicam abôrtum eſſe: ſcio némini áliter ſuſpêctum tſbtaſtu
fore.
Quin, quod veriſímile eſt, ex te rectè eum natum ſtaſtſt-
putent.

*L. Argumentum petitionis à tuto & vtili, [V] atque à facili.

*V. Iterum eſt pathos.

* Concluſio per enarrationé. [L] Conſiliú Pamphili ex quo in periculum coniicietur.

*D. Hoc cum gemitu.

Alias [*eius tenet.*] ſ*dſſſtu. [Mu] [*etſi me amor gr.* &c.] [A] *ſed verſus non ſanatur.*

*Exclamatioin fortunam lubricam, [I] & mox correctio D. Al. [*data!*] [Mu] [*bona.*]

**Continuò exponêtur: hîc tibi nihil eſt quicquam* dſtdaſt-
incómmodi:
**Et illi miſeræ indignè factam iniúriam contéxeris.* { ſaſtſt- a
Poteſt etiam [*Et*] *ad precedentem verſum pertinere,* ſaſſtſt-.
**Pollícitus ſum: & ſeruâre in eo certum eſt, quod di* dſſaſſtu
xi, fidem.
Nam de reducénda, id verò neútiquam honéſtum ſſſsbſtu
eſſe árbitror:
Nec fáciam: etſi amor me gráuiter, conſuëtû-* dcſatsbu
dóque [tenet.] G. [*conſuetudo*] *pentaſyllabum eſt.*
Lácrumo, quæ poſthac futûra eſt vita, cùm in men bſiſtſtu
tem venit,
Solitûdóque. ô fortûna, vt nunquam perpétuò es* tſſſdtu
[bona!]
Sed iam prior amor me ad hanc rem exercitâtum sbtſtſtu
réddidit:

* V. Correctio eſt prioris ſententiæ ab antecedenti. G. [*huic operam*], aaſtſdt-.

*L. παρασκευή.

*Quia & ſcire omnia vult & nihil tacere.

**Quem ego conſílio miſſum feci, [idem] nunc [ópe-* aaſtsbt-
ram huic] dabo. D. *Al.* [*eidem*], aaſtſdt. *Si* [*idē,*] *ego: ſi, eidem*], *hoc eſt, amori.*
**Adeſt Pármeno cum púeris:* huc mínimè eſt opus* jddſap
In hac re adéſſe: nam olim ſoli crédidi iijſſi
Ea me abſtinuiſſe in princípio, cùm data eſt: idſſſi
Véreor [ſi clamôrem eius] hic crebrò exaúdiat, { aſſſſp aſſs
Al. [*clamorem eius ſi*], aſſſſp.
Ne parturîre eam intélligat: áliquò mihi eſt* ſijdai
Hinc ablegândus, dum parit Philúmena. ſſſijp

*D. In tota Comœdia non ceſſabit, cùm ſit piger: nec reſciſcet aliquid, cùm ſit curioſus Parmeno.

UNED

ACT. III. SCEN. IIII.

ARG. [D] Alia ratio eſt currentis ad argumenta:alia actuum Comicorum. ſed perfecti Poëtæ eſt ita ſeruire argumento,vttamen ſpectator nouis delectationibus teneatur. Nam in hac ſcena,donec perueniat ad Pamphilum Parmeno,hoc πάρεργα inducitur, cùm hoc oſten-ditur quid mali ſit nauigatio. [P] nam hìc pergens in inccœpto ſermone Parmeno introduci-tur,percontans à Soſia de pelagi periculis: [V] Soſia item ei inter redeundum narrans incom-moda nauigationis ſuæ:éſtque διηγητικὴ. Parmeno ablegatur ad arcem, ne præſens ſentiat Philumenam parere:eſt mandatoria. *Theſes.* 1 Periculoſum eſt ingredi mare. Atque pri-mum nautam plerique deteſtantur. 2 Arcana ſeruis non ſunt credenda. Quia ſi quid ſe-creti velis,iſtos ablegato, [M] Nauigandi maríſque pericula & incommoda,magníque timo-res & conſternationes,quæ in ſubitis tempeſtatibus nos circunſiſtunt, hîc à ſeruulo dicun-tur:vt moneamur & nos ita vitam inſtituere,vt quàm poteſt fieri rariſſimè eiuſcemodi ele-mento nos committamus. Quod eleganter Propertius libro tertio quoque ſuadet, dum de-hortatur à nauigando, Terra parum fuerat,terris adiecimus vndas, Fortunæ miſeras au-ximus arte vias. Anchora te teneat, quem non tenuere penates? Quid meritum dicas, cui ſua terra parum eſt? Ventorum eſt, quodcunque paras.haud vlla carina Conſenuit, fallit portus & ipſe fidem. *Verſ.gen.Iambici ſenarij,ſiue trimetri acatal.*

PARMENO.SOSIA, *ſerui.* PAMPHILVS.

* A[V]IN' *tu tibi hoc, incómmodum eueniſſe iter!*
S.*Non hercle Pármeno verbis dici poteſt*
Tantum,quàm re ipſa nauigâre incómmodum eſt.
PAR.*Itáne eſt!* S.*ô fortunâte,neſcis quid mali*
Præterieris,qui nunquam es ingrêſſus mare.
**Nam álias vt [omíttam] miſérias, vnam hanc vide,* E.*Al.*[*mittam*],aſdiſi.
Dies triginta,aut plus eo in naui fui,
Cùm interèà ſemper mortem expectâbam miſer:
**Ita vſquè aduórſa tempeſtâte vſi ſumus.*
PAR.*Odiôſum.* S.*haud clam me eſt. dénique hercle* aufúgerim*
Pótiùs,quàm rédeam,ſi eò mihi redeûndum [ſiet.]
PAR.**Olim quidem te cauſſæ impellêbant leues,*
Quod nunc minitâre fácere,vt fáceres Sóſia.
Sed Pámphilum ipſum video ſtare ante óſtium:
**Ite intró:ego hunc adîbo,ſi quid me velit.*
Here étiam ſiuſhîc ſtas! PAM.*équidem te expêcto.*
PAR.*quid eſt?* *Al.*[*nunc tu*]:*tū anapæſtus eſſet ſexto loco ponendus*,bſſiaia: *vel*[*etiam*] *cenſendū diſyllabū*,aſdiſi.*al.* [*tu nūc hic ſtas?* PAM.*& quidem*]:*tum non eliſo*[*te*],*eſſet octonarius*, bſſiiiſi.
PAM.**In arcem tranſcúrſo opus eſt.* PAR.*cui hómini?*

Hîc Poëta oſtendit incommoda nauigationis,

*L. Colloquiū ſeruorū de mari,priùs quàm veniatur ad Pamphilum. [D] In ſcena naſcitur oratio,aut in ſcenam defertur.

*V. Præteritione multas fuiſſe innuit. [D] παράλειψις oratoria.

*V. Epiphonema.

*L. Facetè indicatur vitium ſerui fugitiui.

.*Mu.* *ſciam.*]

*V. Seruum infidū & profugū notat.

*V. Ad ſeruorum gregem onera portantium.

* Pamphilus callido conſilio ſeruulum ablegat:vſque a leò cauet ne quà emanet negotium.

mini? PAM.*tibi.*

PAR.*In arcem! quid eó?* PAM. *Callidémidem hóſpitem* idſip

Mu.[*aduectu'ſt,*]

Myckonium, qui mecum vnà [aduêctus' eſt,]cónueni. {bſſſi bſſſ}

Mu.[*rumper et.*]

PAR.*Péry: vouiſſe hunc dicam, ſi ſaluos domum* aſſſp

Rediſſet vnquam, vt me ambulándo [rúmperet?] ijſijp

*D ... κῶς dixit. nam non hoc interrogantis ſimpliciter.

PAM. *Quid ceſſas?* PAR.*quid vis [dicam?]* **an conuéniam modó!* ſſſlap

R.[*nuntiem?*] & diſſyllabum cenſendum. vel bacchius loco quarto.

Go.[*Imò*] *vtraque breui*,addiſp.

PAM.[*Immo,*]*quòd' conſtitui me hódie conuentûrum eum,* {*dddſp d}

R. Al.[*ne me*],ſcſſſi al.[*ne me fruſtra illi*],ſiſſſi.

Non poſſe: [ne] fruſtra illic expêctet: vola. ſiſſſi

Vola, celeritaté imponit, ne quid audiat.

PAR.*At non noui hóminis fáciem.* PAM. *at fáciã vt nóueris:* ſdddſi

**Magnus, rubicúndus, criſpus, craſſus, cæſius.* ſaſſſp

Al.[*Cadauerosa facies.P AR.*]

*L.Vrbana deſcriptio ad ludificandum ſeruulum.

[PAR *Cadauerôſa fácies:*] *dij illum pérduint.* ijbſũ

Quid ſi non véniet? maneámne vſque ad véſperũ? ſddſſp

PAM.*Manêto: curre.* PAR.*non queo, ita deſéſſus' ſum.* iijbſi

D. *Ita deſeſſus*,hoc magis in geſtu exprimitur.

PAM.*Ille ábijt. quid agam infélix! prorſus néſcio* ddſſſi

**D.ἐπεξήγησις, id eſt, enarratio.

Quo pacto hoc celem, quod me orâuit Mýrrhina, ſſſſp

**Sũæ gnatæ partum.* *[nam me miſeret]mulíeris* {cſſddp ſ}

*L.Attende humanitatem & pietaté Pamphili.

Mu.[*nam miſeret*],iſſddp.

Quod pótero fáciam: tamen vt pietâtem colam: dbddſp

Nam me paréntipótius, quàm amóri óbſequi ſiddſi

Al.[*Phidippon,*]

Opórtet. *at at eccum[Phidíppum] & patrem* ibſſip

**V.Conturbati eſt animi. Et παρασκευὴ ad ſequentia eſt.v

Vídeo: horſum pergunt: quid dicam hiſce, incértus' ſum. aſſſp

ACT. III. SCEN. V.

ARG. v Senes Pamphilo reditum gratulãtur: eſt συγχαιρετική. Exponit ipſe negotium de hæreditate: eſt διηγητική. ι Certatim inſtant ſenes, vt Pamphilus reducat vxorem: qui eſt iam alter gradus epitaſeos. v Præcipuè autem Pampilus accuſat vxorem de abitione: & cauſas recitat, cur nolit eam reducere domum: éſtque αἰτιολογική. quæ res etiam inter ſenes rixas parit. In genere deliberatiuo eſt, in ſuadendo & recuſando conſiſtés: P Pamphilus eligit potius matrem defendere, Philumenam verò incuſare apud ſenes, quàm amori obtemperare: adeò, vt à conſpectu Phidippi ſoceri tandem diſcedat, ea lege & animo, vt non ſit Philumenam eius filiam tanquam vxoré reducturus. Quod Phidippus cauſam ignorans ægre & indignè tulit.

v *Theſis.*

UNED

Theſes. 1 Voluptuariorũ eſt, Vixit, dum vixit, bene. 2 Mariti eſt, fideli & amico & clementi animo in vxorem eſſe. 3 Pietas in matrem anteponenda eſt pietati in vxorem. 4 Repudii cauſa ſæpe eſt quædam neceſſitas. 5 Sæpe ira eſt licita. 6 Ditioribus ſublati animi adſunt. [M] Quantùm debeant parentibus liberi, quantúmque pietatis illis exhibere, & quod omnibus etiam externis amicis præferre debeant, docet hæc ſcena. Hoc autem vt faciant, niſi ſingulari prudentia præditi ſunt, induci non poſſunt. Nam cùm ea ſit veluti dux quædã actionum noſtrarum, remota hac, fruſtra nititur filius, aliud nihil agens, quàm vt imprudens parentibus, miniméque compoſitus appareat: quare obedire debent parentibus. Cùm enim nos genuerint, genitos educarint diligẽter, & artibus ad vitam inſtituerint, conferántque, quantùm in ipſis eſt, omnia ad victum cultúmque & alios vitæ vſus neceſſaria, innumerabiléſque labores ſpontè ſuſcipiant ad res comparãdas, quam pro tot, tãtíſque beneficiis referre eis gratiam poſſemus, non haberemus, niſi nobis obedientia illam ſufficeret, & in hac re ſola in nimio peccare liberi non poſſunt. Nemo enim in obediendo excedit: vt eſt apud Plautum, Nunquam nimis curare poſſunt parentem filii. Cicero pro Plancio, Viuat cum parente, quem veretur vt deum: nam iudicio meo pietas fundamentum eſt omnium virtutum. Idem in oratione poſt reditum, Parentes chariſſimos habere debemus, quòd ab iis nobis vita, patrimonium, libertas, ciuitas tradita eſt.

Verſ. gen. Quatuor & triginta primi ſunt trochaici tetr. catal. Reliqui deinde iambici ſenarij, ſiue trimetri acatalectici.

LACHES. PHIDIPPVS. PAMPHILVS.

[DIXTI'N'] *dudum, dixiſſe illam ſe expectâre filium?* Al. [Dixtíne], ſed perperam.

PH. *Factũ.* L. *veniſſe aiunt: rédeat.* PAM. * *quam cauſſam dicam patri,*

Quámobrem non redûcam, néſcio. L. * *quem ego hîc audíui loqui?*

PAM. *Certum obfirmâre eſt viam me, quam decréui pérſequi.*

L. *Ipſus eſt, de quo hoc agêbam tecum.* PAM. *ſalue mi pater.*

L. *Gnate mi ſalue.* PH. *bene factũ te aduéniſſe Pámphile,*

*Atque ádeò, quod [máximum] eſt, ſaluum * atque válidum.* PAM. *créditur.*

L. *A'duenis modó?* PAM. *ádmodum.* L. * *cedò, quid relíquit Phánia*

Conſobrînus noſter? PAM. *ſanè hercle homo voluptáti óbſequens*

Fuit, dum vixit: & qui ſic ſunt, haud multùm hærêdem [ádiuuant,]

Viam ad epitaſin facit. ſenes enim impellunt ad redùcendam.

*L. Hoc ſecum ſollicitus Pãphilus.

*D. Vt ſolet, primò perſonas inducit ſecum loquentes, deinde ipſas conuenire inuicem: vt alibi, Quis hîc loquitur? Myſis ſalue.

*D. Auxeſis ad ſalutem. validus nãque, robuſtus & habitior corpore.

D. *Al.* [*maximè*].

*D. Autauarus, aut iactabundus hæc dicit. [L] Conuenit vt de cauſa profectionis antè mentio fiat, quàm ad Philumenam perueniatur.

R. [*iuuant*].

R.[relinquunt:]

*L. Aristippi ſentẽtia, qua hominem voluptuarium fuiſſe indicat.

*Sibi verò hanc laudem [reliquit:] *Vixit, dum vixit, bene.* aſtſſſo

L. *Tum tu ígitur nihil attulíſti huc plus vna ſenténtia!* ddtſſſt-

PAM. *Quicquid eſt id, quod relíquit, prófuit.* L. *immo" óbfuit:* tſtſdtv

*D. Si optata euenirent, nunquam, inquit, optares, vt ille reuiuiſceret.

Nam illum viuum, & ſaluum vellem. [PH.] * *impúnè optâre iſtuc licet.* Al. [PAM.] ſſſſſſo

*Facetè Lachetis auaritiam notat.

Ille reuiuiſcet iam nunquam: * *& tamen vtrum malis, ſcio.* dſſsbſt-

*D. Hoc erat, quò omnis tendebat oratio.

*L. Hoc ſummiſſè dicitur.

L. * *[Heri] Philúmenam ad ſe accérſi hic iuſſit:* * *dic iuſſiſſe te.* G. *Si legas [Here], primus pes erit brachyſyllabus.* ctſſſt-

*L. Noli f. ſub. Latus. nã manu ſubmoués inſtigabat.

PH. * *Noli fódere: iuſſi.* L. *ſed iam eam remittet.* PH. *ſcilicet.* ſbſtſſv

*Imprecatio in rumigerulos.

PAM. *Omnem rem ſcio, vt ſit geſta: aduéniens audíui ómnia.* ſſſaſto

G. *Poteſt [At] à ſuperiore verſu pendere,* ſtſſtſt-.

L. * *At iſtos inuidos dij perdant, qui hæc libênter núntiant.* {ctſſſt- / a}

Muretus [me ſcio], abttattv.

*D. Principium à tempore, à dictis, factíſque tam ſuis quàm aduerſariorũ & ab anteacta vita & præſenti.

PAM. * *Ego [ſcio me] cauiſſe, ne vlla méritò contumélia* wſtattu

Fieri à vobis poſſet: idque ſi nunc memorâre hîc velim, aſtſſatv

Quàm fidéli ánimo, & benígno in illam, & clementi fui, tdtſſſt-

*D. παράληψις.

Verè poſſim: * *ni te ex ipſa id magis velim reſciſcere:* {ſſſaſto / ſſſſb}

*Argumẽtum fortiſſimum.

Nanque ĕo pacto máxumè apud te meo erit ingénio fides, {*ſdſbdt- / ſ}

*V. Obteſtatione confirmat ſuam innocentiam.

* *Cùm illa, quæ nunc in me iníqua eſt, æqua de me díxerit:* tſtſſtv

G. *[euenisse hoc]*, aſſdtſt-. Mu *[hoc mea euenisse diſsidium,]* atſtdit-.

* *Neque culpa [hoc eueniſſe] diſſídium mea, id teſtor deos.* {aſſſſt- / aſſaiſi}

*L. Cauſatur matris diſſidium, vt partum celet.

* *Sed quandò ſeſe" [indígnam] députat matri mea,* ſſſſtſt-

Al. [indignam eſſe], ſſſttſt-. Mu *[eſſe indignam]*, ſſſſtſt-.

Cui cõcêdat, [cŭiúsque mores] tóleret sŭa modéſtia: {ſſſaat- / ſſtiat}

Mu. [cuius mores], ſſſlaat-: vel ſſſſatt-.

Neque

Neque álio pacto [compóni poteſt] inter eas grátia: Mu. [poteſt compo-ni].
[Segregânda aut mater eſt] à me Phidíppe, aut Philúmena. Si legatur [Segreganda eſt mater], bene habebit verſus. Ex deliberatione conditionem colligit.
Nunc me pietas, matris pótiùs cómmodum ſŭâdet ſequi.
L.* *Pámphile, ad aures haud inuito ſermo mihi accêſſit tuus,* *L. Laudatio.
Cùm te poſtputâſſe omnes res pra parênte intéllego: *L. Admonitio loco accuſationis.
**Verùm vide, ne impûlſus ira prauè inſiſtas Pámphile.* *L. Defenſio ex cõiectura.
PAM.* *Quibus iris [impûlſus nunc in illam iníquus ſim!]* Quomodocunque dimetiatur, in [iniquus] elidendum s. Mu [nunc in illam impulſus iniquus ſim?
Quæ nunquam quicquam erga me comméritα eſt, pater,
**Quod nollem: & ſæpe, quod vellem, méritam ſcio.* *L. Probatio à meritis.
**[Amóque], & laudo: & vehementer deſŷdero.* Fortè legendum [Amóque eam,]
Nam fŭiſſe erga me miro ingénio, expêrtus ſum:
Illique exópto, vt [réliquam] vitam éxigat *D. Totum hoc facit ad cataſtrophê, vt auidiùs reducatur.
G. [relliquam] per geminum ll.
Cum eo viro, me qui ſit fortunátior:
**Quandóquidem illam à me díſtrahit necéſſitas.* * Excuſatio repudii à neceſſitate.
PH. *[Tibi id in] manu eſt, ne fiat.* L. *[ſi ſanus ſies.]* R. [Tibi in].
R. Vel [ſi ſanus es ſatis], vel ea ſa vltima in ſanus].
[Tibi in manu eſt ne fiat id. L. ſi ſanus es.] R. Tibi in manu eſt, pro, in tua poteſtate ſitum eſt.
Iube illam redire. PAM. *non eſt conſilium pater:*
Matris ſeruibo cómmodis. L.* *quò abis? mane,* *Factum Pamphili ex patris verbis oſtenditur, quòd diſceſſit. & bene: nam vlteriùs præſente patre reſiſtere durum fuit.
Mane inquam: quò [abis? PH. *quæ hæc eſt pertinácia!]* Mu. [vadut? PH. quæ hæc pertinacia eſt?]
L. *[Dixin'] Phidíppe hanc rem ægrè latûrum eſſe eum!*
Al. [Dixine,]
**Quámobrem te orâbam, vt filiam remitteres.* *D. Inuidioſè in Phidippum.
PH.* *Non crédidi ſé depol [adeò inhumânum fore:* * L. Iraſcitur Phidippus. Expurgatio ab inopinato de Pãphili inſperata inhumunitate.
Al. adepol, al, æpol.
Ita nunc is ſibi me ſupplicatûrum putat!
Si eſt, vt velit redúcere vxôrem, licet:
Sin álio eſt ánimo, renúmeret dotem huc: *eat.* *L. Subiecta in fine permiſſio, iratorum more.

L. *Ecce autem tu quoque protéruè iracúndus es.* ſſaſſp

V. Ad abſentem Pamphilû apoſtrophe indignationis pleniſſima.

PH. * *Percóntumax rediſti huc nobis Pámphile.* ſiiſſp

L. *Decêdet iam ira hæc, et ſi méritò irâtus est.* ſſdſi

G. [*paulum*], aſſii. R. *Al.* [*adſunt.*]

PH. *Quia* [*paúlulum*] *vobis accêſſit pecúniæ,* aſſii

Subláti ánimi ſſunt.] L. *étiam mecum lítigas!* iadſſi

PH. *Deliberet, renúntiétque hódie mihi,* ſiiiai

L. *Siet*, pro, detur.

Velítne, an non: vt álij, ſi huic non ſit, ſiet. isbſſp

Præ ira noluit neque audire, neque reſpondere.

L. *Phidíppe, ades, audi paucis: ábijt: quid mea!* ſaſdſi

Poſtrémò inter ſe tránſigant ipſi, vt lubet: ſſiiſp

Quandò nec gnatus', neque hic mihi quicquam obtémperant: ſſ∗aſi / ſsb

Al. [*paruipendunt.*] *vna dictione. al.* [*paruipendent. porrò*].

Quæ dico [*parui pendunt.*] *porto hoc iúrgium* ſiſſp

Ad' vxôrem: cŭius fiunt hæc conſ ilio ómnia: 6ſſdd / ſſſap

Poteſt [*Ad*] *pendere à verſu ſuperiore*, [Mu] *atque* [*hæc*] *poni poſt* [*omnia*], ſſſai. [S] *vel ante* [*cuius*], ſſſap.

Atque in eam hoc omne, quod mihi ægrè est, * *éuomam.* dſiiſp

* Nam ægros releuat vomitus.

ACT. IIII. SCEN. I.

ARG. [V] Phidippus partum filiæ reſciuit. [A] vxor Myrrhina, vbi id ſenſit, ſe duxit foras: ac ſe ſpectatoribus de eo celato [P] excuſare conatur, tegendo virginis in tenebris oppreſſionem. verùm mirandum in modum anxia eſt, & maximè veretur, ne Phidippus hoc ita factû alicunde reſciſcat. [D] Hæc autem proloqui oportet Myrrhinam: vt ex eius perſona reminiſcatur ſpectator geſtæ rei; ſimúlque ex huius perſonæ verbis, quid agat altera perſona, monſtretur. Nam perſcrutari Phidippum vniuerſa conclauia, & ire per totam domum cognito partu filiæ ſuæ, apparet ex præſentibus dictis. [A] Phidippus deinde & ipſe foras egreſſus, [L] expoſtulat cum Myrrhina, quòd partum celauerit, & quòd author ſit diſſidii inter Pamphilum & Philumenam. [V] Eſt igitur in Phidippo κατηγορική: in Myrrhina ἀπολογητική: ſed bona ex parte σχετλιαστική. *Theſes,* 1 Subitanea animum perturbatum magis perturbant, & commouent. 2 Vxorii mariti neque viri, neque homines à mulieribus, hoc eſt, ἄνανδροι, vtpote parum viriles, molles, & effœminati, & ἀνθρωπάρεια iudicantur. 3 Rectus & legitimus partus non eſt celandus. 4 Liberi cùm vocentur pignora, amorem inter affines & coniuges pariunt ardentiorem, maximè cùm in iiſdem flos quidam bonitatis, quaſi ſeminis proprii, quæ Græcis eſt καλοκαγαθία, videtur. 5 Non bene collocatur filia ſcortatori, & foris pernoctanti. Siquidem haud facilè à vaga conſueti potiſſimùm libidine arcentur. Eſt autem ſententia πιθανὴ tantúm. 6 Maritorum peruicacia vitia, ſi moderata & rara fuerint, diſſimulanda ſunt, ſicut & vxorum præſertim apud Chriſtianos, quorum eſt ne putridum membrum reſecent & abiiciant. 7 Stultus eſt, qui Xantippen ſibi obſecundare ſperat. [D] Mirè in hac ſcena iterum rixa eſt ſenis atque anus: & tamen variè & alio modo, vt mores inter ſe diuerſos, & tamen notos poſſimus agnoſcere. [M] Præterea, viros omnes in quibuſuis vitæ actionibus infinitè magis & ſeueriores, & rectiores eſſe muliebribus, quarum nihil non eſt ſimulare, docet hæc ſcena. Nam cùm ſit illis innata quædam conſtantia, & animi fortitudo, qua ad vitia cognoſcenda & ſuperanda, virtutes verò arripiendas feruntur, quoties aliquid accipiunt, quod de recto tramite ad improbitatem, aut ficta inſtituta deuiet, hîc animus iſte, qui degeneres actiones reſpuit, omnem vim exercet, quo ſeipſum ex contumelia vindicet.

UNED

vindicet. Mulierculæ autem è contra, quia ſuas technas, dolos, & cautiones commentari nō deſiſtunt, nec id alia gratia, àc ob animi imbecillitatem, & conſcientiæ timiditatem, quæ in periculis perfacilè ſuccumbit. Rectè igitur virum à virtute dixerunt originem ſumpſiſſe. Mulierem verò, teſte Varrone, ab animi mollitie, quæ eſt contraria virilitati.

Verſ. gen. Iambici tetrametri quinque & viginti: atque ex his duodecim catalectici ſiue ſcazontes, nempe duo primi, quartus, octauus, nonus, vndecimus cum ſequenti, decimusquartus, & decimusſextus cum tribus ſequentibus: tredecim verò acatalectici, videlicet decimustertius, decimusquintus, & quinquageſimusprimus cum decem ſequentibus ad finem vſque ſcenæ, in quorum numerum venire poſſunt deciſimus & quadrageſimustertius, quamuis ij inter trochaicos tetr. acat. numerentur: è quorum genere (exceptis quinto dimetro) ſunt reliqui omnes inter iambicos haud enumerati: videlicet tertius, ſextus cum ſequenti, ac decimo, & viceſimus cum triginta ſequentibus.

MYRRHINA. PHIDIPPVS.

aaſſiſſu *PÉRII, * quid agam! quò me vortam! [quid meo viro] reſpondêbo* G. [viro quid], aaſſiſſu: Mu [quid meo reſpondebo viro], aaſſaſd-: ^ & [meo] facto monoſyllabo, aaſſſſd-.

Reſciſcit de puero Phidippus, & id etiam ad augēdum tumultum facit, & vt Pamphilus cogatur reducere.

bſſdſſju bſidſſ *Miſera! nam audîſſe vocem púeri viſus' eſt vagîentis:*

uttaſtu *Ita corrípuit de répente tácitus ſeſe ad filiam:*

ſddxſſau ſddſ *Quòd ſi [reſcierit] peperiſſe ěam, id qua cauſſa clàm me habuîſſe* Al. [reſciuerit]: ^G quod verſus non patitur, ^A niſi ſit iābicus hypercatalecticus, ſſiaiſſau. Mu [reſciuerit peperiſſe, id qua cauſa clàm habuiſſe me]. ^A tū fuerit iambicus acatal. ſſiaſſai.

*D. Figura *διαπόρησις*, apta turbatis.
D. *De repente*, ὁμῶς, nam ſi ſeparauerîs non eſt Latinum, de repente.

ſt- *Dicam, non [édepol] ſcio.*

Al. [adepol] tum erit ^E iambicus dimeter acatal. ſſii.

aſſſtu *Sed' óſtium concrépuit: credo ipſum ad me exîre: * nulla ſum.*

Eſt & hic iambicus tett. acat. iidſſſip.
*L. Vox metuentis & conſternatæ.

uſſt- P. ** Vxor vbi me ad filiam ire ſenſit, ſe duxit foras.*

ſſhſeaſu ſſaddſo *Atque eccam [video]. quid' agis Mýrrhina"? * heus tibi dico.* M. *mihín', mi vir?* G. Si [video] omittatur, verſus bene habebit, ſdſiidſu. ^A ſunt qui [atque eccam] reijciant in præcedentem verſum: tunc neuter conſtat. Muretus claudit hunc in [M. Mihíne,] ſdbſiidp: ſequentem ita legit, [Mi vir? P. vir ego tuus? tu virum me, aut hominem adeò eſſe deputas?] ſπſidaii.

*D. Mirantis eſt geſtus & dictum.
*L. Reuocat fugiētem. ^D Oſtēdit Myrrhinā auertentē ſe, quaſi nihil inueniat quod dicat de filia.

ſdſiau P. *Vir ego [tuus ſum! tu] virum me, aut hóminem deputas ádeò eſſe!*

G. [tuus? tu] πſidſiau

ſſbſatu ſſbſiſp *Nam ſi vtrúmuis horum, múlier, vnquam tibi viſus forem,*

D. *Vtrumuis h.* Vir aut Homo.

ſſadd- *Non ſic ludíbrio tŭis factis hábitus' eſſem.* M. *quibus?* P. *at [rógitas!]*

Al. [rogas?] ſdxſbſai vel ſdſſbſai: aut ſdſſadt-.

UNED

*D. Propoſitio criminis.
* D. Mira calliditas. Rea mulier hoc ſolo defenditur, quòd accuſat, nam ex ſua interrogatione accuſauit accuſatorem.

Péperit filia. hem, taces! ex quo? M. iſtuc patrem [rogâre eſt æquum!] { a×ßsiſs aſi

G.[rogitare æquum eſt?] a×iſſdſ-. ſi [filia] diſſyllabum cenſeatur, ſic, aſiſſdſ-. Mu[M. iſtuc rogare æquom eſt patrem?] A ſed verſus non ſtatur.

Péry: ex quo cenſes, niſi ex illo, cui data eſt nuptũ, óbſecro! aſiſſiſi

*L. Victus reſponſo delabitur ad aliud crimen.

P. Credo, neque ádeò arbitrári patris eſt áliter.* ſed demîror daiddſſv

Quid ſit, quámobrem tantópere hunc omnes nos celâre volúeris ſadiſſsbp

Partum: præſértim cùm & rectè, & témpore ſuo [pepérerit] { ſſſdibv ſſſſcabv

R. Al. [peperit.] A tũ in [rectè] e nec eliditur neo corripitur, ſſſſibdv. Mu [& ſuo pepererit tempore.] ſſſſibſi.

*D. Inuectio. L Amplificatio ab odio & improbitate.
*D. Ab ætate infanti inuidia.

* A'deón' peruicáci eſſe ánimo,* vt púerum præoptáres perîre, a×dd×ſv

E. Trochaicus acat. atſaaſtt. G[Adeo], vt [Adeo per] pro anapæſto, vel pæane vltimo ſumatur, & præ elidatur in [præoptares], aiddſſiv.

Ex quo [firmiôrem inter nos fore amicitiam poſthac ſcires:] { ſ×ddſſ- ſſ

Mu. [inter nos ſcires poſthac amicitiam fore firmiorem.] A eſt hypercatalecticus. ſſſiaaiv.

Pótius, quàm aduêrſus ánimi tŭi libídinem eſſet cum illo nupta! adſiſſv

S. [Potius quam ad] anapaſtus, quaſi [potũ qu a(d)]. G a ſa×iſſv, vt [potius] ſit anapæſtus E aſbeaſſt: vel aſatſſt-. Mu [Potius, quàm eſſet cum illo nupta aduorſus animi libidinem], reiecto [Tui?] in ſequentem verſum. aſſdiip: biſſiſi.

Ego étiam illôrum eſſe hac culpa crédidi, quæ te eſt penes. biſſtſv

* D. Argumentum ex antecedentibus dictis & factis.

M. Miſera ſum. P. v'tinam ſciam ita eſſe iſtuc.* ſed nunc mihi in mentem venit, { baaſſctv baaſſs

G. Al. [De]. ſtſſatv

[Ex] hac re quod' locûta es olim, cùm illum génerum cépimus. { ſſaſſatv ſdt

Mu. [Nam nuptam filiã negabas poſſe te pati tuam]. ſſiiſiip.

[Nam negábas nuptam filiam tŭam poſſe te pati] { tſſt×tt- tſſti

Ald. [& qui]. G quod verſus reſpuit.

Cum eo, qui [meretrîcem] amâret, [qui] pernoctâret foris. ad.ſſ.v

Mu. [meretrices]. idſiſſp.

* D. Hoc propter ſpectatorem dicitur, vt geſtorũ meminerit.

M.* Quamuis cauſſam hunc ſuſpicári, quàm ipſam veram, [máuolo.] ſſiſſt-

Al. malo. ſed verſus non conſtat. R al. [volo]. ſed deprauatè.

P.* Multò

P.* *Multò priùs ſciui, quàm tu, illum amîcam habê re Myrrhina:*

Verùm id vitium (nunquam decréui eſſe ego) adoleſcéntiæ: Mu. [ego nunquā decreui eſſe]: ^tū vel in [vitium] non ſit elſio, ſbaſſat-ıvel o productum in [ego], ſbſſiat-:

Nam id ómnibus innâtum eſt: at pol iam áderit, (ſe quoque cùm) óderit.

**Sed vt olim te oſtendíſti eándem eſſe, nihil (ceſſáſti) vſque adhuc,*

Vt filiam ab eo abdúceres: neu, quod ego egiſſem, eſſet ratum:

**(Id) nunc res indícium hæc facit, quo pacto factū volúeris.*

M.* *(A'deón') me eſſe peruicâcem cenſes, cui mater ſiem,* Al. [Adeóne], aatſſſtv.

Vt eo eſſem ánimo, ſi ex vſu eſſet noſtro hoc matrimónium!

P.* *Tún' proſpicere, aut iudicâre, noſtram in rem quod ſit, potes!*

Audiſti ex áliquo fortáſſe, qui vidiſſe eum díceret*

Exeûntem, aut introeûntem ad amîcam: quid tum póſteà,

Si modéſtè ac raròhoc fecit! nónne ea diſſimulâre nos

Magis humânum eſt, quàm dare óperam id ſcire, quî nos óderit!

**Nam ſi is poſſet ab ea ſeſe de répente auéllere:*

Qui cum tot consuêſſet annos: non eum hóminem dúcerem,

Nec virum ſatis firmum gnatæ. M.* *mitte adoleſcêntem óbſecro,*

Et quæ me peccáſſe ais: abi, ſolum ſolus cónueni.

Roga velítne, an non, vxôrem: ſi eſt, vt dicat velle ſe,

Redde: ſin eſt autem vt nolit, rectè conſúlui meæ.

*L. Obiter defēdit Pamphilum ab ætate, vt augeat culpam Myrrhinæ.

Mu. [cùm ſe quoque], iaſſaſip.

*Accuſatio à perſeuerantia. ^L Redit ad inſtitutum.

Al. [ceſſauiſti]: tum verſus erit iambicus. aſſcaſſi: & [eādem] diſyllabo facto, aſſaſſa

G. Poteſt [Id] ad ſuperiorem verſum pertinere, ſdtſſibv.

*L. Approbatio à re ipſa.

*Defenſionis argumentum à veriſimili, & à perſona idonea: ^L quo data opera confirmat errorem mariti, vt veram cauſam celet.

*L. Rurſus defenſio Pamphili à modo peccati, & ex vtilitatis comparatione.

*D. Bene aliquo, nō à certa perſona. ademit iudicibus authoritatem.

*D. Oratoriè non contentus defendiſſe Pamphilum, hoc ipſo illū, quo accuſatus eſt, laudat.

*D. His verbis cōmentitia argumenta contemnit.

G.[ſenſiſti], atſſiatv.
*D.Hic eo accuſat eam, quo ſeipſam tutari credit.
*D. *Hæc*, nẽpe abducere filiam cela. re partum, exponere puerum.

P. * *Siquidem ille ipſe non volt, & tu [ſenſiſti] eſſe in eo Myrrhina* aſſſat

Peccâtum: áderam, cuius conſilio ea par fúerat próſpici. ſaſdaaſ

*[Quamob rẽ incéndor ira, eſſe auſam fácere * hæc] iniúſſu meo.* ſtſſaſt *Mu.[Quamobrem incendor ira te eſſe auſam hac facere], atſſdſt.*

*D. Id agitur ne ſub incerto intercipiatur puer: & Tragœdia fiat ex Comœdia.
G. [*qui parere hăc*]: ^A^ *ſed hoc nihil ad metrum.*
*D. Sibi ipſe hoc dicit τῷ ἰδιωτισμῷ.
*L. Periculũ & perturbatio Myrrhinæ ad ſpectatores.

**Interdîco, ne extuliſſe extra ædeis púerũ vſquam velis.* ſtſſat

Sed ego ſtúltior, mẽis dictis [parêre hanc qui] póſtulem: btſſſb / btſ

**Ibo intrò, atque edîcam ſeruis, ne quôquam efférri ſinant.* ſſſſſ

M* *Nullam pol credo mulíerem me miſeriôrem viuere:* ſſbidiſp

Nam vt hic latûrus hoc ſit, ſi ipſam rem vt ſiet, reſciuerit, iſiſſiſp

*B. A minori.
Al. [*ædepol*], ſſſdaſ ſp. *Mu.*[*æpol*] & [*leuiu'ſt*], ſſſddſſp.

Non[ēdepol] clam me eſt: cùm hoc, quod [léuius eſt,] tam ánimo iracúndo tulit.* dſſdaſp / dſſdd

Nec qua via ſenténtia eius mutári poſſit, ſcio. ſiſiſſi

G.[*relliquum*]*per epentheſin gemino ll ſcribendum.*
Mu. [*cuius qui*], dſſſſp.
*L. Per occaſioné refert partem argumenti.
D. *Quita*, antiquè dictum.
*D. Solet enĩ fieri.
Mu. [*noſtier*]. ^A^ *ſed verſus non conſtat.*
*D. Hic ad exitum ſpectat παρασκευήν: qua per annulum fiet cognitio.
Mu.[*Pamphilus*,]

Hoc mĭhi vnum ex plúrimis miſérys rélliquum fúerat malum: xſibſiap / ſ

Si púerum vt tollam, cogit, [cŭius nos qui] ſit neſcîmus pater: dſſſſd / dſſſſp

**Nam cùm comprêſſa eſt gnata, forma in ténebris noſci non quita eſt,* ſſudſſ

**Neque detrâctum ĕi tum quicquam eſt, quì pòst poſſit [noſci] qui ſiet.* axſſſſp / aſ

**Ipſe eripuit vi, in dígito quem hábuit, virgini ábiens ánnulum:* ſaddsbiſp

Simul' véreor [Pámphilũ,] ne orâta noſtra nénqueat dĭútius iaſibap / aſiſibſp

Celâre, cùm ſciet aliênum púerum tolli pro ſuo. ſibidſſi

ACT. IIII. SCEN. II.

ARG. ^V^ Mater expurgat ſeſe coram filio, vt nurus abitionem noluerat. ^A^ Itaque eiſlocum conceſſura eſt, ne porrò malè audiat. ^L^ quare augetur perturbatio Pamphili. ^D^ Porrò

velut qualitas negotialis in diſputationem venit, Iuſtúmque ſit repudiari coniugem cauſa matris:& omnino quod fieri debeat. V Et hæc quoque diſputatio oboritur, Socrúsne nurui concedat. Mater quidem ſuadet, cùm, ne moroſa & rixoſa videatur, P néue quò minùs Philumena ad Pamphilum redeat impediméto ſit, V in rus abire mauult. filius autem diſſuadet. Terentius autem commodam ſocrum deſcripturus eſt. *Theſes.* 1 Filiorum eſt, errata parentum diſſimulare. 2 Parentes gratis liberis gratiam referre ſatagunt. 3 Satius eſt mali cauſam abeſſe. 4 Vrbana vita multò feſtiuior eſt quàm ruſticana. 5 Ætas omnia aufert. M Adoleſcentis bene morati, & ad virtutes inſtructi debitum officium, qui, quantum parentibus debeat, agnoſcit, nec propter ſuam ipſius commoditatem, aut vſum, parentibus ſuis quicquam incommodare præſumit, hac ſcena exprimitur. Debemus enim mores noſtros ſic comparatos habere, vt non noſtræ libidini inſeruiant, & ob id parentibus, vt in mœrore ſint, cauſam dare, ſed omnibus modis ita obedire, vt de noſtra peruicacia & inſolentia nihil, quod queri poſſint, habeant. Ariſtotel. Politic. tertio, Parentum eſt liberis, ea quæ vſui ſunt, aut eſſe poſſunt, prouidere. liberi rurſus parentum vtilitatem, & negotia ſuis ipſorum commoditatibus longè præferre. *Verſ. gen. Iambici quadrati, ſiue tetrametri acatal.*

SOSTRATA. PAMPHILVS.

ſddiſſp NON *clam me eſt mi gnate, tibi me eſſe ſuſpêctam, vxôrem tuam*
ſſiddſi ſſ *Propter mĕos mores hinc abîſſe, et ſi ea diſſimulas ſéduló:*
ddſſſi **Verùm ita me* [*dïi*] *ament, itáque obtíngant ex te, quæ exópto, mihi,* [dïi] *diſyllabũ. aut ſi monoſyllabũ feceri mus,* G *illud corripiendũ nõ elidendum.*
ſidddiai ſ *[Vt] nunquam ſciens commérui, méritò vt cáperet [illa ódium] mei:* *Al.* [*odium illa*]: *ſed verſus non conſtat, niſi ſit catalect.* ſxdddbd: Mu [*odium illam*] *reiecto* [*vt*] *in precedentem verſum,* ſidddbſi.
ſiiiaſſp ſiiiaſ *Téque antè quàm me amâre rebar, ei rĕi firmáſti fidem.*
xxiſdſdp ſſ *Nam mĭhi intus tŭus pater narrâuit modò, quo pacto me habúeris*
dixdſſp diſ *Præpóſitam amóri tŭo.* * *nunc tibi me certum eſt contrà** *grátiam*
iaſbdſi *Reférre: [vt] apud me præmium eſſe póſitum [pietâtis] ſcias.*
ſiſſiſp ſiſſ *Mi Pámphile, [hoc & vobis,* * *& mĕæ cómmodum famæ árbitror:]* *R.* [*hoc vobis & mea commodum famæ eſſe arbitror:*] A *quod verſui non congruit.*
aaſſiſſp aaſſ *Ego rus abitûram hinc cum tŭo me eſſe** *certò decréui patre,*
dſſiſp **Ne mea præſéntia obſtet, neu cauſſa vlla reſtet rélliqua,*

Soſtrata excuſatur. Myrrhina paulò pòſt accuſabitur, donec palàm fiet vtranque vacare culpa.
*L. Purgatio. D Cõiectura. quæ ſoluitur iureiurando.
Poteſt [*Vt*] *à ſuperiore verſu pendere.* ſidddiai.
R. Aliàs omittitur [*rei*], *ſed perperam.*
*D. Verbis præmollit rem duram quã dictura eſt.
*B. A iuſto.
R. Al. [*&*]. *Mu.* [*pietati*].
*D. Ab honeſto.
*D. *Certò* dixit, ne ſit diſſuadendi locus.
*B. Ab vtili.

Quin

D. Illius, Diſſuaſio à perſona: *Stultitia*, à cauſa: *Victa*, non enim volens: *Vrbe*, à loco: *Tu*, à perſona: *Rus*, ab iniucundo: *Habitatum* à facto. Vide quàm oratoriè omnia cõiecerit, à perſonis à cauſis, à locis, à factis.

*D. Ab honeſto.

*G. Nota *Amicam* in bonum, quod rarum eſt.

Omnia Pamphili argumẽta refellit.

R. *Al.* [*adferunt.*] ſſaſſaii: *vel eliſo s ã, voluptatis*], ſſaſiſi.

Ald. [*ætatis tẽpus tulit, perfuncta ſatis sũ: ſatias iam*], ſſſadſp: *vel eliſo s in tempus*, ſſaſadſp

R. [*expẽctet*].

*D. Hoc nimis ſeriò pronunciandũ.

Inuiſam, quia & ſocrus & quia anus.

Mores notat detractorum.

Mu. [*obſecro effugere.*] *tum in* [*me*] *non fit eliſio*, bſdiſidp.

*L. Magis accenditur Pamphilus matris bonitate. & *Abſque*, pro Niſi ponitur aduerbialiter.

*Dura patienter ferenda ſunt.

G. [*incõmodã rem.*] ſſiſdiſi.

Quin tua Philúmena ad te rédeat. P. *quæſo quid iſtuc* [*cónſili*] *eſt!* diidſaſi
Al. [*conſilij*], *tum vtrunque ij elidendum, vt conſtet verſus.*

**Illíus ſtulítia victa, ex vrbe tu rus habitâtum migres!* ſſdſſidſ d

[*Non*] *fácies: neque ſinam*, **vt qui nobis mater maledictum velit*, ddiſſiſp
Mu. [*Haud*].

Mĕa pertinácĭa dicat eſſe factum, haud tŭa modéſtia. ſiſiſiii ſiſiſi

Tuas tŭas amicas te, & cognátas deſérere, & feſtos dies* ſſiſſaſi ſ

Mĕa [*cauſſa*] *nolo.* S. [*nihil iam*] *mĭhi iſtæc res voluptâtis* [*ferunt.*] ſſaxſiſi ſſaſ
Al. [*cauſa?*] R *Al.* [*nihil pol iam*]. *tum*
in [*voluptatis*] *more Græcorum ante* πτ, *eſt anceps*, ſſaſſdſi.

Dum [*ætas*, *tempus' tulit, perfúncta ſatis ſum: ſátias me iam*] *tenet* ſſdaſp ſdſ

Studiôrum iſtôrum: **hæc mihi nunc cura eſt máxima, vt ne cui* [*mea*] aſdſſiſp
R. [*mea*], aidiſiſi.

Longínquitas ætâtis obſtet: mortémve [*exóptet*] *meam.* ſiſiſſiſp

Hic vídeo me eſſe inuíſam immérito: tempus eſt concédere: diſdſiſp

Sic óptimè, vt ego opínor, omneis cauſſas præcîdam ómnibus: ſbiiſſiſp

Et me hac ſuſpiciône exóluam: & illis morem géſſero. ſſiſiſi

Sine me [*óbſecro hoc effúgere,*] *volgus quod malè audit mulíerum.* aidſiſdp

PAM. **Quàm fortunâtus céteris ſum rebus:* [*abſquè vna hæc*] *foret*, ſſiſiſp
D. *Al.* [*abſque vna hac*] *ſcilicet vxore.*

Hanc matrem habens talem, illam autem vxôrem. ſiſſiſp
S. *óbſecro mi Pámphile*,

**Non tute* [*rem incómmodam*], *vt quæque eſt, in ánimum indúcas pati.* ſſdſdiſi

Sicáter

ſdiſb*ſi ſdiſbd *Si cætera [ſunt ita vt] tu vis, itáq; vt eſſe ego [illam] exiſtimo,*

ſiabſſai *Mi gnate, da véniam hanc mihi: reduc illam.* PAM. ** væ miſero mihi.*

diſdiſſi diſd S. *Et mihi quidem: nam hæc res non minùs me malè habet, quàm te, gnate mi.*

G. *Alias* [*ſunt vt*] ſa: diiſi.
E. *Al.* [*illa*]: *ſed hoc nihil ad metrum.*
*L. Interiectio dolentis. [D] Nihil potuit pro qualitate rerũ reſpõdere, niſi vt ingemiſceret.

ACT. IIII. SCEN. III.

ARG. [D] In hoc colloquio reconciliatio ſenum, [P] viri ſcilicet atque vxoris poſt frequens iurgium continetur. [L] Soſtrata enim accingitur itineri, vt rus abeat: [V] hanc migrationem ſuadet maritus & laudat. Pamphilus autem diſſuadet, [L] ac fruſtra deprecatur: quo magis etiam ille perturbatur: [D] atque ideo miſcetur eius diſputatio de non reducenda vxore. [V] *Theſes.* 1 Pro fortuna animus flectitur. 2 Maturior rei conficiendæ expeditio vtilior & laudabilior eſt. 3 Ex duobus vtilibus vtilius eligendum eſt. 4 Cauſa diſſidii ſedulò eſt tollenda. 5 Senes odioſi ſunt adoleſcentulis. [M] Senes omnes apud adoleſcentes vel in ea ætate contemptos eſſe, & nihili pendi: ſed tanquam viles, & abiectos, & ab omni vitæ communione reiectos, oſtendere Poëta volens, hoc Lachetem dicere fecit, Fabulæ ſumus Quicquid contemnitur, & tanquam nihil æſtimatur, fabulam authores vocare ſolent. *Verſ. gen. Trochaici tetr. cat. quatuor, nempe quartus, quintus, octauus, duodecimus: inter quos cenſeri etiam poteſt decimusquartus. Reliqui omnes ſunt iambici, iique acatalectici, exceptis tribus catalecticis tetrametris, videlicet primo, ſeptimo, & vltimo. ex acatalecticis verò vnus eſt dimeter, ſcilicet penultimus, vnus trimeter ſiue ſenarius, nempe ſextus & ſeptem tetrametri, nempe ſecundus, tertius, nonus cum duobus ſequentibus. & decimustertius cum decimoquarto, ſed hic, vt diximus, eſt etiam trochaicus catalecticus.*

LACHES. SOSTRATA. PAMPHILVS.

ſdiaſſv QVEM *cum iſtoc ſermõnem habúeris, procul hinc ſtans accépi vxor:*

ſdb*bſſp ſabd ** Iſtuc eſt ſápere, * qui vbicûnque opus ſit, ánimum poſſis fléctere,*

dſſidſſi *Quod faciûndum fortáſſe ſit [pòſt, idem" hoc] nunc ſi féceris.*

iſſbſt– S. *Fors [fuat pol.]* L. *abirus ergo hinc: ibi ego te, & tu me feres.*

Al [*fiat pol.*] ſdſſbſt–. [Mu] [*pol fuat.*] ibſſbſt–.

ſſſſſv S. *Spero [ecáſtor.]* L. *I ergo intrò, & compône quæ [tecum ſimul]*

Mu. [*mecaſtor.*] [A] *quod verſui nõ cõgruit.*

Al. [*ſimul tecum*]: [G] *quod verſus reſpuit.*

iſſlap *Ferântur. dixi.* S. *ita vt iubes, fáciam.* P. *pater.*

L. [*Quid*

Laches audieret verba Soſtratæ ad filium habita.
*L. Probat cõſiliũ vxoris Laches.
*D. *Qui*, pro Quæ interdum abutuntur.
G. [*idem pòſt, hoc*], dſſbſſſi. [Mu] [*poſtidea, hoc*], dſſidſſi.
D. *Fors*, bona fortuna eſt. [L] *Fors fuat*, *pro fiat*, i. fortunatũ ſit.
Si quis malit [*I*] *corripere quam elidere, ſecundus pes erit dactylus.*
D. *Dixi*, perorationis verbum.

UNED

L. [*Quid vis Pámphile?*] P. *hinc abîre matrem! minimé.* L. *quid ita iſtuc vis!* ſ·iiddſ-

G. *Si creticus non admittitur, legendum* [*Quid Pamphile?*]ſiiiddſ-. Mu [*Quid vis Pamphile? P. abire hinc m. m. L. q. i. iſtuc? P. quia*], ſdſſaatv. [*De vxore inc. ſ. e. quid facturus ſiem. L. quid eſt?*]ſſdſſtt-.

P. *Quia de vxôre incértus ſum étiam quid ſim factûrus.* L. *quid eſt!* aſſaſſt-

Quid [*vis fácere, niſi*] *redúcere!* P. *équidem cúpio, & vix contínĕo:* {ſbbdiaſb / ſbbdiaſ

Sed non mínuam mĕum conſilium: ex vſu quod eſt, id pérſequar. {ſaſaſiſp / ſaſ

[*Credo ea grátĭa concórdes magis, ſi non reddûcă fore.*] {dſſſſp / dſſſa

G. [*Ea credo gratia concordes, ſi non reducam magis fore.*]ſiſſſixp: *vel* ſiſſſidp: Mu [*Credò ſi non redducam eagratia concordes magis fore.*]ſſſſiſdp: *vel* ſiiiſdp.

L. *Néſcias: verùm id tŭa refert nihil, * vtrum illæ fécerint,* {t·xſbſt- / tſſ

*Quando hæc abíerit. * odiôſa hæc* [*eſt ætas*] *adoleſcéntulis:* ſbbſſdſi

Mu. [*ætas eſt*], ſbbſſat-.

E médio [*æquum eſt excédere:*] *poſtrémò iam nos fábulæ* {dſſaſſt- / diſdſſi

Mu. [*æquom excedere eſt:*]dſtſſſt-.

Sumus Pámphile, ſenex atque anus. {ſbſp / a

Sed vídeo Phidíppum per tempus égredi: accedâmus. diſſiiſv

L. *Minimè*, ſubaudi Decet.

D. Et *Quid ita iſtuc vis!* &, *Quid eſt!* eo vultu pronuntiantur, vt conſilium eius & verba videatur contemnere pater.

Mu. [*vis, niſi*] *reiecto* [*ſed*] *in finē huius verſus*, ſbdiaſbv: *vel* ſiibdſdi. *tum in ſequenti verſu legendum* [*cōſilium meū*], dſaiſiſp.

In [*credo*] *non fit eliſio*

* D. Vtrum conſentientes ſint an diſſentientes. *Vtrum*, vnum de duobus ſignificat.

* D. Hoc cum gemitu pronūtiādū eſt.

Hi tres vltimi verſus aliter à quibuſdam ſecantur ſi tamen tum verſus dicendi ſunt.

D. *Per tempus*, id eſt opportunè.

ACT. IIII. SCEN. IIII.

ARG. extrema eſt ἐπιτάσεως conflictatio, ac vltimus error, vicinus καταστροφῆ, & varius. nam omnes tres hîc aliqua in re errant. itaque & formæ orationum ſunt magis implicatæ, propter decorum in ipſo affectu. Nam Soſtrata è medio digreſſa, in Myrrhinam omnis culpa tranſfertur. atque ipſe Laches reſciſcens natum puerum, Myrrhinam taciturnitatis incuſat. Phidippus itidem confirmat. Inde ambo vehementer Pamphilum ad vxoris reductionem inſtigant, quod conſtanter hic & pertinaciter renuit. Qui à ſenibus ferme cōuictus ob puerum natum, ne prorſus ſuccumbat, abſcedit. Hi verò ob meretricium amorem eum id facere ſuſpicantes, Bacchidem ſtomachabundi conuenire decernunt. *Theſes.* 1 Non decet nurum à ſocru moroſa ſecedere. 2 Affinitas non eſt temerè dirumpenda, ſed ſit perpetua. 3 Liberi patrem ſequuntur, vel Iuriſconſultorum ſententia. 4 Puer alendus & educandus eſt à patre. 5 Parentes propter nepotes, & eorum poſteritatem, plurimùm gaudent. Vulgò enim dicitur progeniem in circulum abire, itaque gratiorem. 6 Communia ſint cuncta inter vxorem & maritum, ne qua diſcordia oboriatur. 7 Mulieres rariùs culpa vacant. Sic & ille apud Euripidem ſe non ſatis odiſſe mulieres, & cauſam non reticet, ἀεὶ γὰρ ὄντως εἰσὶ κἀκτίνων κακαί. 8 Multis rationibus renituntur mariti vxorem repudiaturi. 9 Prudentiſſimus hic fingitur adoleſcens vxorem ſuam traducere nolens. 10 Vxor

UNED

L Vxores & earum matres pellicatum non tolerant. M Liberos parentum voluntatibus & iuſſibus apertè obſiſtere non debere, nec in os obloqui illis decere, ſed potiùs, ne illos in grauiorem iram commoueant, néve ad animi aſperitatem exacuant, cedere, & à conſpectu illorum declinare ſatius eſſe, hæc ſcena declarat. Seneca, Si filius es parentes lædere quid negligis? cur non potiùs, ne te videant, diſcedis? quanuis hæc cauſa dura eſt, ſic tamen citiùs eos ad miſericordiam flexeris. Plato de Legibus, Omnino decet liberos parentibus non repugnare, ſed illorum verbis animum adhibere obſecundantem.

Verſ. gen. Iambici ſenarij ſiue trimetri acatalectici.

PHIDIPPVS. LACHES. PAMPHILVS.

iaſſip *TIBI *quoque [édepol] ſum irâtus Philúmena*
Al. [*adepol*] *iaſſip:* & *eliſo s in* [*iratus*], *iiiſap.*
aiſſip *Gráuiter quidem: nam hercle abs te factum eſt túrpiter,*
ſaſſip *Etſi tibi cauſſa eſt de hac [re: mater te] ímpulit:*
R. Al. [*re mater, quæ te*], *ſed deprauatè.*
ſſſſi *Huic verò nulla eſt.* L. *opportúnè te mihi*
ſiſſi *Phidippe in ipſo témpore oſténdis.* PH. *quid eſt?*
ſiſdp PAM. *Quid reſpondêbo his!* aut quo pacto hoc [aperiam!]*
ſiſſp L. *Dic fíliæ, rus conceſſûram hinc Sóſtratam:*
{dixſai did} *Ne reuereâtur,* minùs iam quò rédeat [domum.]* PH. *ah,*
Al. [*demum.*] *quod verſus reſpuit.*
ſiſſap **Nullam de his rebus culpam comméruit tua:*
{ſiſſp ſiſ} *A Mýrrhina hæc ſunt mĕa vxôre exôrta ómnia:*
ſbſſi *Mutátio fit: ea nos pertúrbat [Laches.]*
ſiſſi PAM. **Dum ne redûcam, turbent porrò [quàm] velint.*
D. Aut [*quam*], *i. eam, quam velint mulierem: ſed melius* [*quàm*] *pro, quantum velint.*
aiſſai PH. *Ego Pámphile eſſe inter nos, ſi fieri poteſt,*
ſiſſai *Affinitâtem hanc ſanè perpétuam volo:*
ibdiſp *Sin eſt, vt áliter tua ſiet ſenténtia,*
ddſdſi *Accipias púerum.* P. *ſenſit peperiſſe. óccidi.*
adſiſi L. **[Púerum! quem púerum?* PH. *natus eſt nobis nepos.*
ſſſdſp *Nam abducta à vobis [prægnans] fúerat fília:*
Pierius [*prægnas*] *per as abſque n.*
{bxſſſp ai} *Neque [fŭiſſe prægnântem vnquam ante hunc] ſciui diem.*

L. *Bene*

*L. Egrediens Phidippus ita obiurgat Philumenam, vt tamen culpam in Myrrhinam cóferat.
Oſtéditur & matri & ſocrui eſſe iratus, quòd filia à marito diſceſſerit.

* L. Dubitatio negans honeſtè aperiri poſſe.
R. [*operiam?*] *id eſt, celem & tegam.* ^ *ſed hoc nihil ad metrum.*
*D. τμῆσις cum ἀναστροφῇ, pro, quò minùs iam redeat.
*D. Relatio criminis poteſt videri.
L Accuſatio Myrrhinæ.
R. Priſcianus [*Lache.*]
* V Ad ſpectatores hæc dicenda ſunt.
D. *Ego*, grauis orationis initium.

D *Accipias puerum.* Iure: quia liberi patrem ſequuntur.
Al. [*Puerum. quem Puerum!*]
*V. Admirans rogat: & iam primùm partum reſciſcit.
Pierius [*fuiſſe vnquã ante hanc*] *tũ in* [*vnquam*] *non fiet eliſio nec in* [*ante*], *bſiiſp.*

L. *Bene (ita me dii ament) núntias, & gaúdeo* bdſiſi
Natum illum, [& tibi illam] ſaluam. ſed quid mulieris* { ſiſſdp ſd
R. Al. [& illam], ſiſſdp.
Vxôrem habes! aut quibus morâtam móribus! { ſixſſp ſid
Nóſne hoc celátos tam diu! néqueo ſatis, ſſibp
Quàm hoc mihi vidêtur factum prauè prólo qui. diſſi
PH. *Non tibi illud factum minus placet, quàm mihi Laches.* { xſiidi dſd
PAM. **Etſi iam dûdum fúerat ambiguum hoc mihi:* ſſdiai
Nunc non eſt, cùm ĕam [iam] conſéquitur aliênus puer. { ſxſxſp ſſxſ
L. *Nulla tibi Pámphile hîc iam conſultátio eſt.* diſſi
PAM. **Périj.* L. *hunc vidêre ſæpe optabâmus diem,* aiiſſp
Cùm ex te eſſet áliquis, qui te appellâret patrem. sbſſp
Euênit: hábeo grátiam dijs. PAM. **nullus ſum.* sbi ſp
L. *Reduc vxôrem, ac noli aduerſári mihi.* iſſſi
PAM. *Pater, *ſi illa ex me líberos vellet ſibi,* iſiſi
Aut ſe eſſe mecum nuptam, ſatis certò ſcio, { ſiſſi ſiſd
Non [me clam] habêret, quæ celâſſe intéllego. *Al. [clã me].* ſiſſi
**Nunc, cùm eius aliênum eſſe à me ánimum ſéntiam,* sbſdſp
**Nec conuentûrum inter nos [poſthac] eſſe árbitror:* ſſſſd
Quámobrem redûcam! L. **mater quod ſŭăſit ſua,* aiſſſp
Adoléſcens múlier fecit, mirândúmne id eſt! adſſſi
Cenſen' te poſſe reperîre vllam mulierem, ſsbſdp
Quæ cáreat culpa! an quia non delínquunt viri! dſdſſi
PH. *Vosmet vidête iam, [Lache,] & tu Pámphile,* ſiiſp
[Remiſſan' opus ſit vobis, an reducta] domum: iaſſp
Vxor quid fáciat, in manu non eſt, mea: ſdiiſp
Neutra in re vobis difficúltas à me erit. ſſiſp
Sed quid faciêmus puero! L. *[rídiculè rogas.]* ſadſai
D. *Aut [ridicule, rogas!]*
Quicquid futûrum eſt, huic reddas, ſŭum ſcilicet: { ſiſſp ſiſſi
Vt

[dii] *diſſyllabum: vel* G *corripitur nõ eliſum & eſt monoſyllabum.*
* D. Reprehenſio cum contemptu.
L. *Tam diu*, ſub. Oportuit, p eclipſin.
* L. Hæc omnia ſecum Pamphilus.
R. *Quidam omittũt [iam]*, ſxdbſp: *& [eã] facto monoſyllabo,* ſſdbſp.
* D. Hoc ſibi ipſe Pamphilus dicit. Vrgetur Pãphilus pueri mentione.
G. *In [nullus] elidendum s.*
* D. Ipſe ſibi iterũ.
* D. Tandem alterã diſſidii cauſam ex verbis ſenis commentus eſt.
* D. A præſenti tẽpore.
* D. A futuro.
G. [*pòſt*], ſſſſſp. Mu [*poſthac arbitror*] ſſſſſp.
* D. A deriuatione cauſæ defenſio: & prætereà ſtatus eſt venialis ab imprudentia deſcendens.
Al. [Laches], ſiiſſp.
G. *Al. [Remiſſam opus ſit vobis, an reductam]*, ^iſſſp: *& eliſo s in [opus]*, iaſſſp.
G [*Remiſſan' an reducta opus ſit vobis*], iiiſſp: *& eliſo s in [opus]*, iiiaſp. *Bẽb. [Remiſſam opus ſit vobis, reductã an]*, iiiſſp.

Vt alâmus noſtrum. PAM. *quem ſipſa neglêxit, pater,*

Ego alam! L. *quid dixti!* eho, an non alêmus Pámphile!*

Prodêmus quæſo pótiùs! quæ hæc améntia eſt!

Enimuero prorſus iam tacêre non queo:

Nam cogis ea, quæ nolo, ut præſénte hoc loquar.

Ignârum cenſes tuârum lacrumârum eſſe me!

Aut quid ſit id, quod ſſollicitêre ad hunc modum!

**Primùm, ſubi hanc dixti cauſſam, te propter tuam*

Matrem non poſſe habêre hanc uxôrem domi:

Pollícita eſt ea ſe conceſſûram ex ædibus.

Nunc poſt quàm adêmptam ſquoque hæc ſtibi cauſſam vides:

Puer quia ſclam te eſt natus ſnactus álteram es.

**Erras, tui ánimi ſi me eſſe ignârum putas:*

Aliquando tandem huc ánimum ut ſadiúngas tuum.

R. Al. [abducas]. al. [adducas]. Fac abducas Pamphile animum à Bacchide huc, i. ad uxorem tuam.

**Quàm longum ſpátium amándi amîcam tibi dedi!*

Sumptus quos fecíſti in eam, quàm ánimo æquo tuli!

Egi, atque ſorâui, tecum, ſ uxôrem ut dúceres:

Tempus dixi eſſe: impúlſu duxíſti meo:

Quæ tum, obſecûtus mihi, fecíſti ut decúerat.

**Nunc ánimum rurſum ad meretrîcem indúxti tuum,*

Cui tu obſecûtus, facis huic ádeò iniúriam:

Nam in eándem vitam te reuolûtum dénuò

Video eſſe. PAM. *méne!* L. *te ipſum. & facis iniúriã,*

Cùm fingis falſas cauſſas ad diſcórdiam:

Vt cum illa viuas, teſtem hãc cùm abs te amóueris.

Senſitque ádeò uxor. nam ei ſcauſſa ália quæ fuit,*

Ali. [alia cauſſa], ſadaip.

R. Al. [ipſe neglexerit pater,] aſſi*p. D Melius [ipſa], ut ſit [pater] vocatiuus caſus.

Si bacchius non admittitur, G [eho] eſt extra verſum, aſſiſp.

*L. Increpantis. nã prorũpit in obiurgationem ſenex.

Mu. [ſolicitare].

*D. A ſummo ad imum.

G. [hanc vbi]. ſaſſiſp.

Extrema conflictatio epitaſeos.

G. [hanc quoque,] ſidiſi.

R. Al. [clàm natus eſt,] ſed deprauatè: A tum [quia] pro iam ho, & in [nactus] elidẽdum s, iiſiſp.

*L. Epiphonema.

*D. Ab antè actis.

L Auget crimen à meritis ſuis.

Agit, qui inſtanter petit: *orat*, qui demiſſè precatur.

Al. [*oraui te,*] *tum* [*te*] *nec eliditur, nec corripitur.* R [*oraui tecum,*] *ut* [*tecum*] *nõ ad* [*egi*], *ſed ad* [*oraui*] *referatur, ne ponatur pro* [*te*].

*L. Séſim hac ſuſpicione ſenex ſternit viã ad cataſtrophé.

L. *Teſtem*, cognitricem. D Teſtem vocat, non impeditricem.

* L. Confirmatio à remotione, per interrogationem.

Quámob

* Hoc Phidippus ſecum.

Quámobrem abs te abîret! PH. * *planè hic diuinat: nam id eſt.* aiſſſi

PAM. *Dabo iuſiurândum, nihil eſſe iſtòrum, tibi.* L. *ah,* aſdſſi

*D. Relictaquæſtione ad rem redit.

B. [*accipies:*]

**Reduc vxôrem: aut quámobrem nõ opus ſit, cedó.* { iſdſſi iſdſa

PAM. *Non eſt nunc tempus.* L. *púerum [accípias:] nam is quidem* ſſddſp

*L. Querela Pamphili ad ſpectatores.

Anxius Pamphilus abſcedit, ne rem aperire cogatur.

L. *Promoueo*, proficio, neutraliter.

In culpa non eſt: pòſt de matre vídero. ſſſii

PAM. * *O'mnibus modis miſer ſum, nec quid agam ſcio:* { xiiſai d

Tot nunc me rebus miſerum conclûdit pater: ſſdſſp

Abîbo hinc, præſens quandò promóueo parum. iſſibp

Nam púerum credo iniúſſu non tollent meo, dſſſi

Præſértim in ea re cùm ſit mihi adiútrix ſocrus. { ſaſiſp ſaſſ

L. *Hem*, indignantis.

D. *Sine*, ſeparatim accipe: quia vim habet comminantis.

L. *Fugis! hem. nec quicquam certi reſpóndes mihi!* aſſſſi

Num tibi vidêtur eſſe apud ſeſe! ſine: diiiſp

Púerum Phidíppe mihi cedò, ego alam. PH. *máximé.* aſbbſi

Ali. [*vxor mea,*] ſſdaſp.

Hac, pellicatum ſcilicet & adulteriũ.

Non mirum fecit [vxor,] ſi hoc ægrè tulit. ſſiſſp

Amâræ mulíeres ſunt: non fácilè hæc ferunt. idiſai

Proptéreà hæc ira eſt: nam ipſa narrâuit mihi: dſſiſi

Id ego præſênte [hoc tibi nolêbam] dícere: bſdſſp

Al. [*hoc tibi nolueram*], bſddſp: R *al.* [*hoc nolebam*], *tum in* [*hoc*] *h vim habet conſonantis*, bſiſſp. *al.* [*Id ego hoc præſente tibi nolueram*], aſbdſp.

Mu. [*ei*], aſſſſi.

B. *Al.* [*video nuptiis.*] *ſed perperam.*

*V. A ſigno comprobat, illi pellicé eſſe.

Neque [illi] credêbam primó: nunc verò palàm eſt. { ſſſſi a

* *Nam omnino abhorrêre ánimum huic [vídeo à núptiis.]* ſiddſi

*D. Poëta feſtinat ad rerum cognitionem. L nam hac cõſultatione præbetur occaſio ad cataſtrophen.

L. * *Quid ergo agam Phidíppe? quid das cónſili?* iiſiſi

P. *Quid agas! meretrîcem hanc primùm adeũndã cénſeo.* aaſiſi

Orêmus: accuſêmus gráuiùs: dénique ſiſdſp

Minitêmur, ſi cum illo habúerit rem póſteá. aſdiſi

Mu. [*puer eho,*]

L. *Fáciam vt mones.* [*eho puer,*] *curre ad Bácchidem hanc* aibſſi

Vicinam, honeſtè dixit: vt ſeni cõgruit.

Vicînam noſtram: huc éuoca verbis meis. ſſbſ

Et

Et te oro porrò in hac re adiûtor ſis mihi. P H. *ah,*
Iam dûdum dixi, * [*idémque*] *nunc dico Lache,*
Manêre affinitâtem hanc inter nos volo,
Si illo modo eſt, vt poſſit: quod ſpero, fore.
Sed viſne adeſſe me vna, dum iſtam cónuenis?
L. [*Immo*] *verò abi: áliquam púero nutrîcem para.*

R. [*itidémque*], ſſaiſi.
*V. Pollicitatio eſt perpetuæ affinitatis, à facili, à ſpe, & auxilio.
Go. [*Imo.*] *vtraque breui*, abdſſi.

ACT. V. SCEN. I.

ARG. [D] Parus vitæ color in hac locutione miſcetur à Poëta. Nam meretrix loquitur & ſenex: & quod eſt mirabilius, bona meretrix, mitis ſenex: vt intelligas laboraſſe Terentiũ, vt & à lege Comicorum recederet, & in actu tamen ùm conſuetudinem retineret. [F] Laches igitur Pamphili pater Bacchidem meretricem alloquitur, eámque accuſat de miſſione ad ſe ac receptione Pamphili filii. illa contrà conſtanter admodum inficiatur & negat. [V] & eſt in ſtatu coniecturali. Siquidem in Lachete eſt ἐνδεικτικὴ, in Bacchide ἀπολογητικὴ. [H] In hac autem ſcena via munitur ad cataſtrophen. [V] *Theſes.* 1 Bona eſt meretrix, & ſenex frugi præter naturam. 2 Moderari iram, prudentis eſt. Hac enim ſæpe plus fit, quàm decet. 3 Meretrices non facilè mores mutant. 4 Senis decorum eſt, vt peccatis non indulgeat, vt cuncta prudenter agat. 5 Purgatio poſt factam iniuriam inutilis eſt. 6 Mariti non ſunt impediendi per ſcorta. [M] Debere ſe quenque purgare in eo, quo reus ſit, ſi in culpa non eſt, atque ita etiam purgare, vt intrepidè de ſatiſfactione promittat, docet hæc ſcena. Et quanuis Terentius hîc ſordido ac turpi vitæ genere infamem meretricem adducit, bonã tamen eandem, & pro fama ſua ſtantem facit: quo ſignificet ſcilicet, quàm magna res ſit integritas vitæ, quam & improbi & impuri homines non facilè contemnunt. Quare bene præcepit Ouidius, Omnia ſi perdas, famam ſeruare memento, Qua ſemel amiſſa, poſteà nullus eris. Siquidem infamis habita fuiſſet, ſi coniuncta in Pamphili adulterio de reatu conſenſiſſet. *Verſ. gen. Trochaici quindecim: è quibus duo trimetri, nempe quintus catalecticus, & ſextus acatalecticus: tredecim tetrametri catal. nempe viceſimusquintus, & duodetriceſimus cum decem ſequentibus & vltimo. Reliqui omnes ſunt iambici tetr. atque ex his duodecim catalectici, nempe ſeptimus cum nouem ſequentibus, & viceſimus cum ſequenti: cæteri acatalectici numero duodecim, nempe quatuor primi, decimusſeptimus cum duobus ſequentibus, viceſimusſecundus cum duobus ſequentibus, antepenultimus & penultimus: inter quos cenſeri poſſunt duodetriceſimus, & trigeſimusſecundus.*

BACCHIS *meretrix.* LACHES.

NON *hoc de nihilo eſt, quòd Laches nunc me conuêntam eſſe éxpetit:*
Nec pol me multùm fallit, quin quod ſúſpicor, ſit quod velit.
L. * *Vidêndum eſt, ne minùs propter iram hàc impetrem, quàm póſſiem:*
* *Aut ne quid fáciam plus, quod* [*pòſt me*] *minùs fecíſſe ſátiùs ſit.* P. [*me poſt*].
Aggrédiar. Bacchis ſalue. B. *ſalue* [*Laches.*]
L. * *Credo édepol* [*te nónnihil mirári Bacchis.*]
G. [*Bacchis te mirari nonnihil,*] dſſſp.

V. Occaſio Cataſtrophes ſumitur ex hoc cõgreſſu. [D] Cõiecturalis cauſa eſt, Recipis Pãphilum: Non recipio.
*L Cõponit ſe Laches ad lenitatem & moderationem.
*V. Prudentis eſt & circunſpecti hominis ratio.
Mu. [*Lache.*] [G] *Si legas* [*tu Laches*], *erit hic ſenarius iambicus*, dſſiſi.
* D. Lene & molle prooemium.

Quid ſit, quápropter te huc foras púerum euocâre iuſſi. ſſſaii-

Tres præcedentes ita duobus vulgò continentur, vt ſecundi initium ſit [Nonnihil], ſed quî certis numeris aſtringi poſſint, non video, quanuis in ſecundo quis cum Mureto legat [te huc iuſſi foras puerum euocare.]

Quoque etiã, pares con tertium.

Si [venit] ſit præſentis temporis, ſic metiẽdum, abdi×iſ-: *vel legendum [mihi venit],* abdidaſ-.

B. Ego pol quoque étiam tímida ſum: cùm [venit] mihi in mentem, quæ { abdiſxſi abdiſſ

*D. Id eſt, ne nomé quod ineſt meo quæſtui, quem exerceo: hoc eſt, quod meretrix ſum.

Sim, *ne nomen [quæſtus mihi obſtet:]nam mores fácilè tutor. { ſſſſdiv ſſſſ

D. [mihi quæſtus obſtet apud te:] al. [meo quæſtui obſtet apud te:] A ſed verſus neutrum patitur, quanuis [ſim], vt vulgò habẽt exemplaria, in præcedentem verſum transferatur.

*L. Captat beneuolentiam ab officio antequàm rem narret.

L.* Si vera dicis, nihil tibi pericli [eſt à me] múlier: [nam { ſixbſſav ſiſ

Mu. [à me eſt] reiecto [Nam] in ſequentem verſum: A ſed tum hic claudicat.

In [ea] nihil elidendũ.

Iam ea" ætâte ſum, vt non ſit] *peccáto mihi ignóſci æquum: { iſiſſxſi iſiſſi

*D. Ambiguitas, aut enim pro, in peccato mihi: aut pro, peccáti mihi. Mu id eſt, mihi ſi quid peccauerim.

R. [Nam iam ætate ea ſum, vt non ſiet], A ſxſiſxſu: vel ſic, ſſſiſſſu, vt [ea] & [mihi] monoſyllaba cenſeantur. præcedens autem verſus, cùm ab eo detractum fuerit [nam], ſic dimetiendus. ſixiiſdu. & [nihil] monoſyllabo facto, ſiſiiſdu.

*Cautio Lachetis.

* Quò magis omnes res cautiùs, ne témerè fáciam, accûro. dſſiddſu

Nam ſi id nunc facis, factûráve es, bonas quod par eſt fácere: { ſxſiiſdu ſd

Inſcitum, id eſt, inelegans.

[Inſcitum] vulgò in præcedentem verſum reijcitur: tum neuter conſtat.

Inſcitnm offérre iniúriam tibi me immeriénti, iníquum eſt. ſſſaii-

*D. Imitatur hic & ſenile, & fœmineũ tardiloquium. ſuffecerat enim Ago gratias.

B.* Eſt magna ecáſtor grátia, de" [iſtac] re, quam tibi hábeam: ſſsbiſbu

Al. [hac]: tum in [magna] & in [de] nihil elidendum, ſiſdiſbu: niſi ex Mureti codice mauis ad finem huius verſus apponere [nam qui], ſſſſbſ-: & facta ſyneræſi in [gratia], ſſſſbſ-. tum ad finem ſequẽtis additur [ſed], ſſiſxiſi: vel ſſſſiiſu: ſequens deinde bene habet, iſiiſiſi.

Nam qui poſt factam iniúriam ſe expúrget, parum mihi proſit. { ſſſſiav ſſſſ

*Propoſitio accuſationus. L & mox narratio derrogata.

Sed quid iſtuc eſt? L.* meum recéptas fílium ad te Pámphilum. B. ah. { xſiiſiſi ſ

L. Sine dicam: vxôrem hanc priùs quàm duxit, voſtrum amôrem pértuli. { aſxſſiſi aiſ

*Parabat abitum Bacchis.

Permutatio rerũ.

*[Mane:]nondum étiam dixi id, quod vólui": hic nunc vxôrem habet. idiſsbſip

G. [Mane, mane:] A tum e corripitur vel in vtroque, biaſdſſp: vel in priori, bſaſdſſp: vel in poſteriori, iaaſdſſp; vel amphibrachys primo loco.

* Quære

ddſxſſx– * *Quære álium [tibi amîcũ firmiôrem,] dum tẽpus conſuléndi eſt.* G.[*firmiorem tibi,*]dſidſſi–. Mu[*firmiorem tibi,dum conſulendi tempus eſt:*]dſidſiſi.

*L. Ab vtili & tempore. V Ab occaſione quærendi noui ſucceſſoris.

{xdaſa6ſc ddaſaſ} *Nam neque ille hoc ánimo erit ætâtem : neque pol tu,eâdem (iſta) ætâte.* *In Aldino codice omittitur [ætatem],* R *ſed perperam. ætatem, pro perpetuò vel diu, aduerbialiter.* Mu [*Nam ille neque animo hoc erit ætatem,neque pol eadẽ iſta ætate tu.*]daaſbcſi: vel daaſſſi.

Al. [*iſtac*]*, quod verſus reſpuit.*

bſſiſiſp B.* *Quis id ait!* L. *ſocrus.* B. *méne!* L. *te ipſam: & filiam abdûxit ſuam:*

*D. Nõ interrogatio, ſed firma negatio eſt.

aaſaſiſp *Púerúmque ob eam rem clàm vóluit,qui natus eſt, extínguere.*

aſſsbſſp B.* *A'liud ſi ſcirem, quî firmâre meam apud vos poſſem fidem,*

*L. Purgatio.

tſſiſb– * *Sánctius quàm iuſiurândum : id pollicêrer tibi Laches,*

* Commendatio perſonæ.

ſiaſſiſp *Me ſegregâtum habuiſſe, vxôrem vt duxit, à me Pámphilum.*

D. *Vt*, aduerbium eſt temporis, pro ex quo.

aſdaſaſi L. *Lépida es.* ſed ſcin' quid volo pótiùs ſodes fácias?* B. [*quid vis,cedó.*]

Mu. [*quid cedó?*] aſdaſat–.

{idiſſſſp ſbſſſſtv} L. *E'as ad mulieres huc intrò, atque iſtuc iuſiurândum idem*

*D. Hinc deliberatiua incipit. L Propiùs accedit occaſio ad cataſtrophẽ.

dſſaſt– *Polliceâre illis: exple ánimum his: téque hoc crímine éxpẽdi.*

aſtaſdt– B. *Fáciam: quòd pol ſi eſſet ália ex hoc quæſtu, haud fáceret.ſcio:*

Bona meretrix cõtra conſuetudinẽ facit.

ſſſbſtv *Vt de tali cauſſa nuptæ mulíeri ſe oſténderet.*

{xſſtſſtv t} * *Sed* [*eſſe falſa fama*] *nolo gnatũ ſuſpéctũ tuum:*

Hic poteſt cenſeri iãbicus acat. iiſſiſſp. Mu [*falſa fama eſſe*], ſſtſſtv.

dſſaattv *Nec leuiôrem vobis,quibus eſt minimè æquum, vidérier*

*Ab vtili. L Honeſta ratio meretricis ad liberandum ſuſpicione Pamphilum.

dſaſtſlv *Immérito:* nam méritus de me eſt, quod queam, illi vt cómmodem.*

*Ab honeſto.

abttaatv L. *Fácilem, benéuolúmque lingua tua iam,tibi me réddidit:*

* Suſpicionẽ ſuam fatetur.

ſttaat– *Nam non ſunt ſolæ arbitrátæ hæ :* ego quoque hoc étiam crédidi.*

G. [*hæ*] *prorſus eliditur.*

Ali. [Nunc autem cùm], ſdᵡſaſt—.

[Nunc cùm] ego te eſſe præter noſtram opiniônem cómperi: dſtſtſ—

•D. Apoſiopeſis iſ gati.

Mu. [*faci*.] ᴬ*pro Facis*, addſſt—.

*Fac éadem vt ſis porró: noſtra v'tere amicítia*ᴬ, *vt voles.* bſſabt—

*Comminatio pollicitationi admiſſa. ᴰ Hoc genus cōminationis minus habet amaritudinis, ſed plurimum grauitatis.

* *A'liter [ſi fácias.] ſed réprimam me, ne ægrè quicquam ex me áudias.* adſaſſſ

Verùm te hoc móneo vnum: * *[qualis] ſim amîcus, aut quid póſſiem,* ſdſſiſp *Mu.* [*quali*], ſdſdtſtv.

Pótiùs quàm inimîcus, [perículum] fácias. B. *fáciã ſéduló.* { aatᵡaat- aatſ

G. [*Periclum*], aatſaat—.

ACT. V. SCEN. II.

ARG. ᵛArgumentum præcedentis ſcenæ in plures perſonas ſpargitur. ᴾHîc enim Bacchis eadem Phidippo quoque earum rerum incredulo pollicetur, quæ priori ſcena Lacheti promiſerat, vtpote ſe ituram ad mulieres expleturam animum earum, & ſe à crimine obiecto purgaturam. Quod admodum graue videtur, pellex vt amatoris vxorem de mutuo amore leniter alloquatur. ᵛ *Theſes.* 1 Nutrices ebriæ infantiũ ſunt negligentiores. 2 Meretricibus nulla eſt neque religio neque fides. 3 Tormentis ſæpe veritas exploratur. 4 Inſolitum eſt meretrices coniugibus ſtudere. 5 Leuia errata ὡς ἁμαρτήματα non debét diſsidii eſſe cauſæ. 6 Nupta meretrici hoſtis eſt abſente marito. ᴹ Nutrices puerorũ curam agere debere, & ad illos diligenter attendere, ne quid pueris deſit, docet hæc ſcena: ne dum hæ bene paſtæ, & potæ fuerint, infantium nullam rationem habentes, vt morbis obnoxii fiant, negligendo committant. Quare ſummopère cauendum, ne deſidioſis, guloſis, vinoſiſque mulierculis pueri committantur. Et cùm naturaliter minimè affectæ ſunt erga pueros nutrices, vt matres, non ſolent eos tanta cura tractare, ſed ſubdititia quadam & ficta beneuolentia excipere; vtpote mercedis tantùm cauſa diligentes, ſi diligere dicendæ ſunt.

Verſ. gen. Iambici catalectici, tique tetrametri, excepto ſecundo dimetro.

PHIDIPPVS. LACHES. BACCHIS.

D. Poſt varia nutricis poſcentis verba Phidippus ad generalem promiſſionem ſe confert, dicens. *Nihil apud me.*

NIHIL *apud me tibi deſieri pátiar, quin quod opus' ſit,* { bſſdſao bſſdſbv

Benignè præbeâtur. iſiv

Sed cùm tu ſátura, atque ébria eris, puer vt ſatur ſit, fácito. ſdſaaldv

L. *Noſter ſocer vídeo venit: púero nutrîcem addûxit.* ſibiaſſv

*D. Imitanda irati cōtemplatio: quaſi dicat, Hæc eſt, quam vxori Pamphilus anteponit.

Phidíppe, Bacchis déierat perſánctè. P. * *háccine ea eſt!* L. *hæc eſt.* ſiſiſdſ—

*Meretrices irreligioſæ.

P. * *Nec pol iſt'æ métuunt déos: neque has reſpícere deos opînor.* { ᵡdᵡidao daſ

B. * *Anc*

UNED

ſiiiaſſu B.* Ancillas dedo: [quólibet cruciátu per me exquîre.]

{aſaddiu adſi Licet. hæc res hîc ágitur, [Pámphilo me fácere, vt rédeat vxor,]

Opórtet: quod ſi perfício, non pœnitet me famæ,

ſſbſiſ– Solam fecíſſe id, quod áliæ meretríces fácere fúgitant.

ſſdiadb–

{ſidiſxi– ſidiſſ L. Phidíppe, noſtras mulíeres ſuſpéctas fuiſſe falsò

Mu. [ſuſpectas falsò nobis,] ſidiſſ– [In re ipſa inuenimus: porrò hanc nunc experiamur. nam ſi] ſiiſſaſ– [Compererit falsò crimine tua ſe vxor credidiſſe,] idſiiaſiv.

ſſiſſau Nobis, in re ipſa inuénimus: porrò hanc nunc experiâmur.

*Nam ſi compérerit crímini tua [ſe] vxor credidiſſe,

ſdſiaſiv Miſſam iram fáciet. ſin autem eſt ob eam rem irâtus gnatus,

ſdſſaſſu

diſibſſu Quòd péperit vxor clàm, id leue eſt: citò ab eo hæc ira abſcêdet.

{iixiſdſu iiſ *Profécto in hac re nihil mali eſt, quod ſit diſſídio dignum.

{iiſixddu iiſid P. Velim quidem hercle. L. exquîre: adeſt. quod ſatis ſit, fáciet. B. fáciam.

{caſaſſu ſ P.* Quid iſtæc mihi narras! an quia non [tute ipſe audíſti] dudum,

ddſiſibu De hac re ánimus meus vt ſit Laches! illis [modò exple ánimum.

dſſidiſ– L. Quæſo édepol Bacchis, quod mihi es pollícita, tute vt ſerues.

adibſaſ– B. Ob eam rem [vin vt ego] introéam? L. *i, atque exple ánimũ his, vt credant. R. [vis ergo], aſſ bſaſ: al. [vis vt ego], aſabſaſ–, [C] imperatiuus [i] non eliditur, ſed corripitur. [A] Al. [vn vt ego intro eam?] tum [i] manet productum, aſaiſaſ–.

idibſſd– B. Eo: etſi ſcio pol his fore meum conſpêctum inuîſum hódie:

ibſidii– *Nam nupta, meretríci hoſtis eſt, à viro vbi ſegre-

*Firmius argumentum.

R. Al. [quo lubet cruciatu per me exquirere], tum fuerit acatalecticus, iiiiaſſp.

Mu. [me facere Pamphilo vt uxor redeat.] jaſadiadu.

Suſpectas, non adulterio, ſed de nurus diſceſſu.

*L. Dilemma.

Al. [ſe falsò], [G] ſed [falsò] falſo adiectũ eſt. nam verſus non conſtat, niſi ſit hypercatalecticus, idſiaſſiv

*L. Epiphonema.

[D] Moraliter quaſi quærendo, & diſcutiendo hec intulit.

*L. Bene recuſat Phidippus, ne eadẽ res denuò agatur.

D. An quia, correptio.

Mu. [tute audiſti], idſdſſu.

Mu. [exple modò] ddſiſſbu.

M. Exple an. i. exinani te hac ſuſpicione, purga, libera te.

*V. A modo & fine.

*L. Ætiologia à perſona.

gâta eſt.

*Aliæ perſuadendi rationes.

L.* *At hæ amicæ erunt, vbi, quámobrem aduéneris, reſcîſcent.* aiiiſiſ-

Al. [*cognouerint* :] aidaſiſi : *vel ſic*, aidiſbſi.

[P. *At*,] *eâſdem amicas fore tibi promitto, rem, vbi [cognôrint.]* aidiſ bſ- *Mu.* [*P. atqui*], *quod transferatur in præcedentem verſum*, aiωſiſl : iidiſbſ-.

Al. [*ſuſpectione*].

Nam illas errôre & te ſimul [ſuſpiciône exólues. ſſiſiſ-

*D. Ancillis dicit, quæ ſut κωφὰ πρόσωπα.

B. *Péry, pudet Philúmenæ:* * *ſequímini me intrò huc ambæ.* aiiibiſ-

*Oſtendit commune bonum vtrique euenturum.

L.* [*Quid' eſt, quod mihi malim, quàm quod huic intéllego euenîre:* { ſaſiſiiu ſ } *Mu.* [*Quid mi eſt, quod malim, quàm quod huic intellego euenire, vt*], ſſiſiiv: ^ *tum in ſequenti verſu* [*ſuo*] *monoſyllabum*, diaſiiſv.

G. [*ſine diſpendio,*] ſbdiiiſ : *vel* [*ſine diſpendio ſuo,*] ^ ſbdſaxſv: *vel ſic*, ſbdſiſſv, *vt* [*ſuo*] & [*mihi*] *monoſyllaba ſint*.

Vt [grátiam íneat [ſine ſŭo diſpéndĭo,] & mihi vnà proſit! { ſbdſxiſv ſbdſſ }

Nam ſi eſt, vt hæc nũc Pámphilum verè ab ſe ſegregârit, ſiſiſiiv

D. *Rem*, ex patrocinio & amicitia ſenis: *gloriam*, ex facto raro in meretricibus.

Scit ſibi nobilitâtem ex eo, & rem natam, & glóriam eſſe: ddſiſſiv

Réferétque grátiam ei: vnáque [nos ſibi ópera amícos iunget. aiaxbiſv *Glareanus tollit amicos, ſed verſum non ſanat, niſi in* [*gratiam*] *vel in* [*ei*] *non fiat eliſio*, aibſibiſv. *Mu* [*opera nos ſibi amicos*], aiadſaſv.

ACTVS V. SCEN. III.

ARG. [H] Redit Parmeno, qui à Pamphilo ablegatus fuit, nequid de puero reſciſceret. [L] Mittitur rurſus ad Pamphilum: quæ eſt œconomia ad ſequentem ſcenam: & Bacchis quid intus actum ſit, ſpectatori indicat. éſtque hæc cataſtrophe [P] & conuerſio fabulæ: nam in ea Bacchidis interuentu errores deprehenduntur, nempe per annuli cognitionem Philumena à Pamphilo compreſſa reſciſcitur. Exindéque natum ſibi puerum liquidò cognoſcitur. Inſuper Bacchis ipſa longo ac perpolito ſermone beneficia ſua, & in Pamphilum, & in vniuerſam eius familiam, citra meretricium morem abundè collata commemorat. [V] *Theſes.*

1 Serui ſemper operam ſuam extollunt & laudant. 2 Curioſitas præſertim in ſeruis damnanda eſt. 3 Meretrix bona ſæpe commodare poteſt, & omnes ſuſpiciones exoluere. [M] Gloriantem meretricem, & de ſuis beneficiis exultantem, hæc ſcena exprimit. Quod quia ab hominibus qui in decoro vitæ verſantur, fieri non decet, rectè meretrici aſſignatum eſt. Leuis enim animi & pudoris vacantis indicium eſt ait Seneca, iactare, quod beneficeris merenti. Ariſtot. interrogatus, quo pacto beneficium violaretur, dixit, ſi demerenti te iactaueris. *Verſ. gen. Sunt omnes tetrametri catalectici: ſed ſeptendecim priores trochaici, qui deinde ſequuntur ſunt iambici.*

PARM

PARMENO. BACCHIS.

*L. Redit Parmeno iratus, quòd à Pamphilo delusus sit. [D] Totum à ſtomachante dicitur: quaſi qui nunc maximè iniuriam perſenſerit.

{ttaatſd- ttaatſt- * EDEPOL næ meã herus eſſe óperã députat parui prétij, Mu.[Ædepol næ eſſe meam herus operam deputat parui preti,] tſwatſt-.

ſſſdſtv Qui ob rem nullam [miſit, fruſtra vbi totum deſédi diem, R. Al. [miſit fruſtra, vbi], ſed deprauatè. nam [fruſtra] pertinet ad proximè ſequentia.

*D. Bene oſtendit ſe memorem & ſignorum & nominum: vt videatur verè illuſus, cùm operam dederit.

bſſttv *Mycónium hóſpitem dum expécto in arce Callidémidem:

btaſattv [I'taque] ſinêptus hódie dum illic ſédeo, vt quiſque vénerat,

Mu. [Itáque]pro, & ita.

ſtaſſsbv Accedêbam, *Adoléſcens dic dum quæſo, [es tu Myconius?] G. Si o in [Myconius] producatur, in tertio huius ſcenæ verſu primus pes eſt amphibrachys: quintus verò ita ſcandendus, ſdſſſttv. Mu [tún' es Myconius?] ſdſſdttv.

*D. Vernaliter & Comicè ſe ipſum ſeruus imitatur. & eſt μίμησις [v] per dialogiſmum, quo lepidè & facetè ſerui ludificationem exprimit.

ſtſſſtv Non ſum. at Callidémides? non. hóſpitem ecquem Pámphilum

tſſaſtv Hîc habes? omnes negâbant: neque enim quenquam eſſe árbitror.

ttaſtv Dénique hercle iam pudêbat: ábij. *ſed quid Bácchidem

*D. Doctè Poëta præmonſtrat locuturam perſonam.

{ſſtſwſt- ſſſb Ab noſtro aff îne exeûntem vídeo! quid huic hîc [eſt rei!]

Mu. [rei eſt?] [A] ſed verſus id nō patitur.

tſſaſtv B. Pármeno, oppotúnè te offers: própere curre ad Pámphilum.

aſſbſttv P. Quid eó? B. dic me orâre vt véniat. P. ad te! B. immo ad Philúmenam.

{txxſſſt- tſſ P. Quid rei eſt? B. *tŭa quod nihil refert, percontári déſinas.

*Prouerbiũ in curioſos percontatores.

vſaſiſtv P. Nihil áliud dicam! B. étiam, cognôſſe ánnulum illum Mýrrhinam

{ſatſſtt- ſttſſ Gnatæ sŭæ fuiſſe, quem [ipſus mihi] olim déderat. P. ſcio.

Mu. [mihi ipſũ]. [A] ſiiiiſai: vel [ſua] facto monoſyllabo. ſttſdt-.

ſtadtſtv Tantúmne eſt? B. tantúm: áderit continuò, hæc vbi ex te [audiuerit.]

Tantum, eclipſis. Al. [audierit.] [G] ſed id metri ratio non patitur.

UNED

Sed ceſſas! P. *minimè équidem: nam hódie mihi poteſtas haud d⁊ta eſt:* ſdaabb

Ita curſando, atque ambulândo totum hunc contriui diem. aſtſſſo

B.* *Quantam óbtuli aduéntu meo lætitiam Pámphilo hódie!* ſiſidsb

Quot cómmodas res áttuli! quot autẽ ádemi curas! ſiſiiſ

Gnatum ëi reſtituo, qui penè harum ipsiusque ópera périjt: ×diſſdd ſ

Vxôrem, quam nunquam eſt ratus poſthac ſe habitûrum, reddo: ſſſiſao

Quare ſuſpêctus ſuo patri, & Phidippo fuit, exólui: ſſiſdſ iſſ

**Hic ádeò his rebus ánnulus fuit initium inueniúndis.* bſiibaa

Nam mémini ab hinc menſes decem ferè ad me nocte prima diſiſi

**Confugere anhelântem domum ſine cómite, vini plenum,* diſibaſo

Cum hoc ánnulo: extimui ilico: Mi Pámphile, inquam, amâbò, ſiaiſio

**Quid exanimâtus es óbſecro! aut vnde ánnulum iſtum nactus!* iaaiſiſo

Dic mihi. Ille áliasres ágere ſe ſimulâre, poſtquàm id video. aadiaio ſ

Néſcio quid ſuſpicárier, magis cœpi inſtâre vt dicat. dſiiſſſ dſiia

Homo ſe fatêtur vi in via [néſcio quam] compreſſiſſe: aiſidſſo

Al. [*virginem neſcio quam*] *ſed nec ſenſus deſyderat, nec carmen ſuſcipit.* ^ *niſi fortè quis ita metiatur*, a^××dſſo.

Dicitque ſeſe illi ánnulum, dũ * *luctat, detraxiſſe:* ſiſiſſo

[Eum hæc cognôuit] Mýrrhina in dígito modo me habêntem. iſſiaiio

Rogat vnde ſit: narro ómnia hæc: inde eſt cognítio facta. aiſiſdio

Philúm

Minimè eq. q. d. Currere nequeo: ^D Ceſſo ſubauditur.

*Hic reliquam argumenti partem Bacchis ſola ſecũ memorat.

G. *In codice Aldi, tò [Hodie] ad ſequentem verſum perperã appoſitum erat.*

*D. ὁ ἐξαγγελτικὸς ...

*V. ſeikτικῶς geſtiẽs annulum tanquam horum commodorum cauſam commonſtrat.

Annulus fabulæ nodum ſoluit.

*D. Ex his argumẽtis poteſt colligi, hunc eſſe qui virginem vitiauerit.

*D. Principalia ſigna vitii illati, perturbatio & annulus.

D. *Quid*, pro aliquid.

D. Bene additum Homo. & oratoriè Neſcio quam, ex quo dicto omnis error eſt natus. nã appone nomẽ, & nulla fabula eſt.

*M. Antiquè dictũ, pro, luctatur.

Mu. [*Eũ cognouit*].

Inde, ab annulo & narratione concludit fabulæ narrationem.

ſiſdiſſo *Philúmenam eſſe comprêſſam ab eo, & filium inde hunc natum.*

ſſiſiſiu **Hæc tot propter me gaúdia illi contigiſſe lætor:*

ſadſdſſo *Etſi hoc meretrices áliæ nolunt: neque enim eſt in rem noſtram,*

ſiſiſſo *Vt quiſquam amâtor núptijs lætêtur: verùm ecáſtor*

dſſiiſſ- **Nunquam ánimum quæſti grátia ad malas addû-cam partes.*

adſiidſ- **Ego, dum illo lícitum eſt, vſa ſum benígno, & lépido, & comi:*

ſiaiſſdu **Incómmodè mihi* núptijs euênit: factum fáteor:*

{ſſidviu / ſſidſ} *At pol me feciſſe árbitror, ne id mérito mihi euêniret.*

{ſdiſiſiſo / ſdiſ} **MVLTA ex quo fúerint cómmoda, eius incómmoda æquum eſt ferre.*

*D. Incluſit narrationem fabulæ more ſuo: ne hæc in futuro actu expectaremus.
D. *In rem*, in vtilitatem, id eſt, pro commodo.

*Honeſta meretrix

*L. A meritis.

*D ἀιδυνοεγέ.
*D. Deeſt Ex: vt ſit Ex nuptiis. & *Incómodè*, pro, incommodum.

*D. Ratio cur noua omnia fiant, & contra officium meretricis.

ACT. V. SCEN. IIII.

ARG. [V] Ad Pamphilum poſtremò cataſtrophe peruenit. Ex verbis autem ipſis colligimus Parmenonem Pamphilo annunciaſſe per annulum, [B] quem ipſe Pamphilus olim dederat Bacchidi, cognitionem de Philumena factam. [D] Miro autem affectu inducitur vix adduci ad credendum quod gaudet Pamphilus: [V] ſed eius animum dubium Bacchis confirmat. [P] Hæc deinde Pamphili vxorem mirificè laudat: ſimúlque conſuetudinem illam frequentē vltrò citróque habitam, omnibus vſque celandam eſſe vterque cenſet. Poſtremò per facetā & iucundam Parmenonis ſententiam, Comœdiæ finis imponitur. [V] *Theſes.* 1 Prudentis eſt circunſpicere, ne falſo gaudio fruatur. 2 Fortunatiores ſe deos eſſe cenſent. 3 Nuntio ſubito plerique ſunt magis ſolliciti. 4 Heri grati eſſe cupiunt vel in ſeruos læta annuntiantes. 5 Rariſſime æmulæ, vxores laudant. [M] Quàm immodicus affectus inſperatum & ſubitum gaudium ſit, & lætitia ex longioribus doloribus & animi perturbatione, hac ſcena exprimitur. Et quæ inſperata ſunt, cùm nuntiantur, non facilè admodum fidem inueniunt, nec creduntur. Hos ſequuntur pauor, difficultas, & deſperationes. Gaudium autem comitem habet, vt ait Seneca libro 1 . de ira exultationem: exultatio tumorem, & nimiam æſtimationem ſui. Cicero gaudium putat eſſe affectionem animi alicuius præſentis boni opinione conceptam, ſed tantummodo in interioribus, hoc eſt, animo & mente ſedem habere. Lætitiam verò etiam in externis geſtibus redundare, & hominem externum occupare. *Verſ. gen. Trochaici tetr. cat. octo, nempe ſextus, vndetriceſimus cum quatuor ſequentibus, & triceſimuſoctauus cum ſequenti. Reliqui omnes iambici: atque ex his tres catalectici, videlicet primus, ſeptimus, & nonus: cæteri vero acatalectici, iique tetrametri, excepto vltimo dimetro, & decimotertio cum quatuor ſequentibus trimetris.*

PAMPHILVS. PARMENO. BACCHIS.

{ſdſſſdu / adſſſ} *V*IDE [V] *mi Pármeno, étiam ſodes, vt mihi hæc certa, & clara attúleris,* G. [*ſodes etiam.*]
ſdſaſſdu: *vel ſic*, adſaſſdu.

Quòd miſerè cupit Paphilus, tardius ob affectum credere poteſt. ſic fit in rebus ſubitis.

*Ne

*V. Cõfirmatio eſt à neceſſario & vtili.

[hoc] corripitur, vel legendum [certón?] & [eſt ita.] ſſſſadi: vel ſſſſſadi, vt [deus] ſit monoſyllabum.

* Ne me in breue hoc coniicias tempus gaúdio hoc fálſo frui. ſidſſiſi

PAR. Viſum eſt. PAM. [certóne?] PAR. certé. PAM. dĕus ſum, ſi hoc [ita eſt.] PAR. verum repéries. {ſſixdſdi ſſiſ}

PAM. Mane dum ſodes: tímeo ne [áliud credam,] atque áliud núnties. i ſdbſdſi

Mu. [aliud eſſe credam,] ^quod verſus non patitur.

* Amphibologicôs ex affectu.

PAR. Máneo. PAM. ſic te dixíſſe opînor, *inueníſſe Mýrrhinam, bſſiiſp

Mu. [Suum annulũ habere Bacchidem. PAR. factũ. PAM. eum, quem ego olim], ^iaiixiii: vel iaiiſiii

[Bácchidem ánnulum ſuum habêre. PAR. factum. PAM. ĕum, quem olim] ei dedi: {ttdtxtt ttdtſ}

Eáque, hoc te [mihi nuntĭâre iuſſit: itáne eſt factũ?] {adxibſiv adſ}

PAR. ita, inquam. G. Hic eſt trochaicus acatal. adtttatt. vel legendum [nuntiare mihi iuſſit: ita eſt factũ?] aſibdſiv. Mu [nũtiare mihi iuſſit: itane factũ?] aſibdaiv.

*V. Exclamatio eſt præ nimia lætitia de ſua felicitate, gratúſque eſſe cupit.

Quid! deliberantis eſt.

*L. Hoc totũ cum geſtu pronuntiandum eſt.

PAM. * Quis me eſt fortunátĭor! [venuſtâtis que] ádĕo plénior? [egóne] te {ſſxdſdi ſſſi}

Marcellus [vetuſtati que] ^R ſed eſt, opinor, μνημονικὸν ἁμάρτημα. Mu. [egon'], ^A ſed verſus non ſanatur.

* Pro hoc núntio [quid donem!] quid! quid! néſcio. ſiſiſbbv

PAR. at ego ſcio. PAM. quid? Mu. [quid te donẽ?] ſiſſidv: vel ſiſſidbp, vt ſit acatalecticus.

Bacchius ac cretici hic admittendi, vel multa inuertenda.

* D. Magis ſcire vult, quàm munus accipere.

PAR. [Nihil enim:] *nam neque in núntio, nec in me ipſo boni quid ſit, ſcio. bſixbuſi

Mu. [Nil: nam neque etiã in nuncio, neque in me ipſo quid ſit boni,] ſbſiiſi, reiecto ſcio in ſequentem verſum, baidſſp. Tres præcedentes in quatuor ita ſecat Glareanus, vt primus ſit trochaicus dimeter acat. [PAM. Quis me eſt fortunatior?] ſiti: vel iambicus acat. hoc modo, [Quis eſt me fortunatior?] ſiſſp. ſecundi finis ſit [nuntio], iſadiiſi: vel nõ eliſo [pro] ante h, iſadbſſi: tertij [nam], ſſibbdiv. quarti initium [Neeque] prima producta, ſtitſt–. ^poteſt & ſcribi [Neque], modo e non elidatur, atitſt–.

*V. Amplificat beneficium ὑπερβολικῶς.

* M. Orcus, Pluto & infernus.

PAM. * Egóne qui ab * Orco mórtuum me réducem in lucem féceris, biſidſſp

Sinam ſine múnere [abîre à me!] ah nímiùm me[11] ingrâtum putãs. iaaſaiſi

R. [à me abire?] iaiidſſi. al. omittitur [à me], ^tum e non eliditur in [me] nec in [munere] iabiaſſi.

Sed Bácchidem eccam vídeo ſtâre ante óſtium: ſidiſp

Me expêctat credo: adibo. B. ſalue Pámphile. ſiiiſp

Laus Bacchidis.

PAM. Ô Bacchis, ô mea Bacchis, ſeruátrix mea. ſiaſſp

B. Bene factum, & vólupe eſt. PAM. factis vt credam adſſſp

dam ſacis:

{ſdaiſi ſdſ} * *Antiquámque ádeò tŭam venuſtâtem óbtines:*

{ſudiſiſſi ddſſi} *Vt ſvolŭptátiſóbitus ſermo, aduênius tŭus, quocún que aduéneris,*

ſiſſiai *Semper ſiet.* B. *at tu ecáſtor morem antîquum, atque ingénium óbtines,*

ſiſiſſp *Vt vnus hóminum homo te viuat nunquam quiſquam blándior.*

{aiſiſiſp ſaſ} PAM. *Ha ha hæ, tún mihi iſtuc!* B. **rectè amáſti Pámphile vxôrem tuam:*

{ſadiſſp ſdaſ} *Nam nunquam ante hunc diem mĕis óculis ĕam, quòd noſſem, víderam:*

ſſſddip * *Perliberâlis viſa eſt.* PAM. *dic verum.* B. *ita me dii ament Pámphile.*

{ſſſſadi ſſſſi} PAM. *Dic mihi, harum rerum num quid dixti iam patri?* B. *nihil.* PAM. *neque opus est,*

aſaddiſi *A'deòſmutîto:ſplacet ſnon fieri hocſitidem, vt in Comœdijs,* *Mu.* [*hoc non fieri*], aſbibaſi.

{ſadſſaſp ſd} *O'mnia ſ ómnes vbiſr ſciſcunt: ſ hi, ſ quos par fúerat reſciſcere,* *Mu.* [*vbi omnes*], diſiſaſp. D. [*hic*].

iſſdſdi *Sciunt: quos non autem ſcire æquum eſt, neque ſreſcîſcunt, ſneque ſcient.*

diſibiſi B. **Immo étiam hoc qui occultári poſſe facíliùs credas, dabo.*

tiſſſt– *Mýrrhina ita Phidíppo dixit, iuriiurándo meo*

taſadſt– *Se fidem habuiſſe, & proptéreà te ſibi purgâtum.* PAM. *óptumè eſt:ſ*

iſſſſt– *Speróque ſ hanc rem eſſe ſ euentûram nobis ex ſenténtia.* *Quidam omittunt* [*eſſe*]: [a] *tum in* [*rem*] *non fit eliſio*, tiſſſſt–. *Mu* [*rem hanc eſſe*], ſiſſſſi.

bſaſſt– PAR. * *Here, licétne me ſcire ex te, hódie quid ſit quod feci boni?*

{ſſſatuto ſ} *Aut quid iſtuc eſt, quod vos ágitis?* PAM. *ſnon licet.* PAR. *tamen ſúſpicor:ſ* G. *Hic creticus ſexto loco neceſſario collocandus.* *Mu* [*non.* PAR. *ſuſpicor tamen.*] tiſſditto.

* *Egóne*

* B. Encomiaſticū orationis genus.

D. *Legitur &* [*volŭtate.*]

D. *Obitus*, occurſus: *Ob* enim ſignificat Contrá.

Laus Pamphili.

[*Ha ha hæ*] *anapæſtus* [c] [*tún*] *non* [*tunc*] *legendum, vt conſtet verſus.*

* L. Honeſta commendatio, ad conciliandam gratiam coniugum.

* Æmula formam laudat.

[*dii*] *diſyllabū: aut ſi monoſyllabū quis maunlt*, [c] *corripiendum, non elidendum.*

Harum r. ſcilicet de conſuetudine noſtra.

al. [*nútito:*] adiddiſi

D. *Vt in Com.* Miré: quaſi hæc Comœdia nō ſit, ſed veritas. aut deeſt Aliis.

Al. [*reſciſcent.*]

* V. Narratiuncula confirmat factum poſſe celari.

Mu. [*eſt optumé:*] *reiecto* [*ſe*] *ante* [*meo*] *præcedentis verſus: vt ſint iambici* diſſiſii: bſdtiiii.

G. Si creticū reſpuis legendum [*licet me*] bſiaſſt–.

UNED

*D. Verba ſunt cogitantis. ideò & ἰαλωντικῶς loquitur.
*V. Laudando curioſum inſtigat.
*Mu.[ærumna extraxeris]dſaaſſtv.
*L. Simulat ſeſcire, vt ad indicandum prouocet, D & vt augeat beneficii meritum.
*L. Ironia.
*Iactantia ſeruilis.
D Sibi ipſi hoc dicit.

*Egóneſ hunc ab Orco]mórtuum! quo pacto! PAM. aiſiſſi
*neſcis Pármeno Mu.[ab Orco hunc].bſiſſt-.
Quantùm hódie profúeris mihi, & ex quanta [ærúmna me extráxeris.] dſaaſſp
PAR.* Immo veró ſcio, neque hoc imprúdens feci. {ſſuſſi|ſſuſſid}
PAM.* ego iſtuc ſatis' ſcio. Go. Imo]prima breui. adiſiidi.
PAR.* An témerè quicquam Parmenônem prætéreat, quod facto vſus' ſit! Si An]a ſuperiori pẽdeat, hic verſus erit trochaicus acatal. aſtſdſſt. niſi mauis recipere creticum & elidere s in [vſus] aſiſaſtv. dſſſdſſp
PAM. Séquere me intrò Pármeno. PAR. ſequor: équidem plus hódie boni bſtbadt-
Feci imprúdens, quàm ſciens ante hunc diem vnquam. Plaúdite. ſſtſſtv

G. Omnes Terẽtij Comœdiæ ab iambicis ſenarijs incipiunt, & in trochaicos tetr. catal. finiunt.

CALLIO'PIVS RECE'NSVI. diii

PVB. TERENTII AFRIC. PHORMIO ACTA LVDIS ROMANIS, L. POSTHVMIO ALBINO, L. CORNELIO MERVLA ÆDILIB. CVR. EGERE L. AMBIVIVS TVRPIO, L. ATTILIVS PRAENESTINVS. MODOS FECIT [FLACCVS CLAVDI, TIBIIS IMPARIB. TOTA GRAECA APOLLODORV. EPIDICAZOMENOS FACTA QVARTO', CN. FANNIO, M. VALERIO] COSS.

Go. [Claud. Flaccus Claud. Filius tibijs paribus. Tota Græca eſt Apollodoru, ἐπιδικαζόμενος. Acta quartò eſt. Edita C. Fannio Strabone, M. Valerio Meſſala].

FABVLAE INTERLOCVTORES.

PHORMIO	*paraſitus.*	GETA	*ſeruus.*
CHREMES	*ſenex.*	SOPHRONA	*nutrix.*
DEMIPHO	*ſenex.*	DORIO	*leno.*
PHAEDRIA	*adoleſcens.*	HEGIO	*aduocatus.*
ANTIPHO	*adoleſcens.*	CRATINVS	*aduocatus.*
DAVVS	*ſeruus.*	CRITO	*aduocatus.*

NAVSISTRATA *matrona.*

C. SVL

UNED

C. SVLPITII APOLLINARIS IN PHORMIONEM PERIOCHA.

Verſuum genera. Iambici ſenarij, ſiue trimetri acatalectici.

CHREMETIS *frater áberat péregrè Démipho,*
Relicto Athénis Antiphône filio.
Chremes clàm habêbat Lemni vxôrẽ, & filiam:
Athénis áliam cóniugem, & amântem v'nicè
Gnatum fidicinam. mater è Lemno áduenit
Athénas: móritur. virgo ſola (áberat Chremes)
Funus procûrat. ibi cam viſam A'ntipho
Cùm amâret, ópera paraſiti vxôrem áccipit.
Pater, & Chremes reuérſi frémere: dein minas
Trigínta dant paraſito, vt illam cóniugem
Habêret ipſe. argénto hoc émitur fidícina.
Vxôrem rétinet A'ntipho à pátruo ágnitam.

G. a in [ibi] non elidi-tur.

DONATI PROLEGOMENA IN PHORMIONEM TERENTII.

HAnc Comœdiam manifeſtum eſt priùs ab Appollodoro ſub alio nomine, hoc eſt ἐπιδικαζόμενον Græcè ſcriptam eſſe, quàm Latinè à Terentio Phormionem. Quamobrẽ nulla dubitatio eſt, hanc ſolã eſſe cui nomẽ Poëta mutauerit: & errare eos qui in hac Phormionem paraſitũ putant à formula litis, quam intenderit, nominatum: cùm Græca lingua ſiſcus ſparteus & ſtramen nauticum ſic dicatur: à cuius rei vel capacitate, vel vilitate, etiam ab Apollodoro paraſitus Phormionis nomine nuncupatur. Hæc igitur propriè tota motoria eſt, & in affectibus conſtituta penè maioribus, quàm Comicus ſtylus poſceret: niſi quòd arte Poëtæ omnia moderata ſunt. Primas in ea partes, vt ipſe Poëta profeſſus eſt, tenet Phormio: ſecundas Geta: tertias Demipho: ſubinde cæteri, prout cuiuſque actus oſtẽdit. Prologus Phormionis nimis concitatus eſt, adeò vt ipſe ſemet veluti reprehendat ob hanc ipſam peruicaciam, & ſimul argumentum ſuæ purgationis indicat. Atque in ea cùm & Protaſis, & Epitaſis, & Cataſtrophe magni moliminis & negotii ſint: ita variis leporibus aſperguntur, vt etiam rerum triſtium grauitatem Poëta lepidus Comica ſerenitate tranquillet. Hæc acta eſt ludis Megalenſibus, Lucio Cornelio Merula Aedili Curuli. & L. Poſthumio Albino: agentibus L. Caſſio Attilio, & L. Ambiuio: modos faciente Flacco Claudii filio tibiis ſerranis, totáque deuerbiis facetiſſimis, & geſtum deſyderantibus ſcenicum, & ſuauiſſimis ornata canticis fuit. Editáque eſt quarto loco, M. Valerio, & C. Fannio COSS. Perſona etiam in huius Protaſi non vna eſt, ſed duæ: quarum altera extra argumentum poſita eſt, cui narratur fabula: altera in argumento, quæ narrat fabulam. Argumentum quoque non ſimplicis negotii habet: nec vnius adoleſcentis, vt in Hecyra: ſed duorum, vt in cæteris fabulis. Scire autem conuenit vno die tranſigi Phormionem: non vt Heautontimorumenon duobus. Prologus correptè ἀπὸ τοῦ προλέγειν dicitur, non productè ἀπὸ τοῦ πρωτολογεῖν. Nam officium prologi ante actionem quidem rei ſemper eſt: veruntamen & poſt principiũ fabulæ inducitur, vt apud Plautum in Milite glorioſo: & apud cæteros magnæ authoritatis veteres Poëtas.

ARGVMENTVM EIVSDEM.

CVM Chremes Demiphonis frater aſcito ſibi ad fallaciam nomine,quo Stilphonem ſe dici fecerat,duas eodem tempore habuiſſet vxores,Athenis diuitem, pauperem Lemni: ex diuite ſuſtulit filium, qui dictus eſt Phædria:ex paupere furtim ſuſcepit atque educauit filiam, Phaniũ nomine:eámque,conſilio cum fratre habito,deſtinauit filio eius Antiphoni vxorem dare. Quibus complacitis,vno tempore profecti Athenis ſenes, Demipho in Ciliciã,Chremes Lemnum ad accerſendam filiam,quæ iam illinc cum matre nauigauerat,occaſionem dederunt amandi adoleſcentibus.Nam ſtatim Phædria Cithariſtriam ſub lenone cœpit ardere:Antipho illam filiam patrui Phanium deſpõſatã ſibi, neſciẽs neſcientẽ,mox vt Athenas venit,nec patrem reperit ſalſa duplici eius nomine,matrem mortuam dum lamentatur,adamauit:conſilióque & opera paraſiti,ſecundum leges Athenienſium,quaſi ſibi cognata eſſet,tanquam in iure victus & velut coactus,eam accepit vxorem per abſentiam patris. Qui cùm aduenisſet,& vellet eam expellere:primò confutatur per imprudentiã paraſiti:poſt cum ſuo fratre ſic decipitur, vt dũ eam credit ab Antiphone poſſe diſiungi,eã paraſitus ipſe ducat vxorem:& det ducturo xxx minas præſenteis dotis puellæ nomine, quas Phormio acceptas Phædriæ dedit:ille,lenoni ad Cithariſtriam redimendam. Quibus geſtis tandem Chremes agnoſcit filiam ſuam coniunctam eſſe fratris filio. Quare dum mutato conſilio xxx minas à Phormione per rixam conatur exigere:per eundem proditus vxori ſuæ Nauſiſtratæ eſt:& factus libidinis reus,non antè veniam meruit à matrefamiliàs, quàm & xxx minarum,& amoris Cithariſtriæ veniam dediſſet filio. Primus actus eſt in colloquio Daui & Getæ: per quos diſcit populus argumentum. Secundi actus tenor continet aduentum ſenis turbulentum,& eiuſdem iurgium aduerſus Getam & Phædriam. Tertio actui attribuitur litigium ſenis & Phormionis.tum conſultatio cum aduocatis.tũ Antiphonis in ſcenam reditus,colloquiúmque cum Geta, tum lenonis & Phædriæ colluctatio.tum adhortaio Getæ de inueniendo argento ad redimẽdam Phædriæ Cithariſtriam.Quartum actum iſta concelebrant:aduentus Chremetis,eiuſdémque cũ fratre deliberatio per errorem de eiicienda Phanio,Getæ verba de fallendis ſenibus: Antiphonis oratio apud ſemetipſum de amore tractantis. Getæ rurſus cum ſenibus callida,& mox cum Antiphone de eadem cauſa ſimplex diſputatio:ſenum inter ſe colloquium de expulſione mulieris.& ad extremum verba Chremetis agnoſcentis nutricem,ac per eam filiam ſuam cum Antiphone coniunctam. In quinto actu per Demiphonis errorem Phormio accipit argentum dotis nomine:& conuenitur Nauſiſtrata vt exire domo compellat Phanium.nuntiatur Antiphoni & Phormioni per Getam, Phanium à patre agnitam,permiſſámque vt vxor habeatur.quæ cùm ita nupta ſit,expoſcitur argenrum à Phormióne per rixam ſenum:à quibus ille oppreſſus,rem omnem aperit Nauſiſtratæ,ad quod primùm irata,vt in tali re vxor,mox lenitur in fine fabulæ:& tutiſſimum à patris iracundia præſtat Phædriam.

ARG. M. ANTONII MVRETI.

CHREMES & Demipho fratres Athenienſes erant. Chremes Athenis vxorem diuitem,ac bene dotatam duxerat Nauſiſtratam:& ex ea ſuſceperat filium Phædriam. habebat Nauſiſtrata,præter cæteras opes,opima prædia in Lemno. eò igitur Chremes quotannis,ad ea locanda,capiendóſque fructus commeabat. dum illic reſidet,pauperculæ cuiuſdam mulieris amore correptus,eam quoque ducit vxorẽ, & ex ea ſuſcipit filiam Phanium: ac,ne res emanaret,commutato nomine, Stilphonem ſe Lemni vocari iubet. detrahebat autem è fructibus prædiorum vxoris Athenienſis,quantum ſatis eſſet ad illam alteram vnà cum filia nutriendam:deinde Athenas reuerſus,aut calamitatem,aut vilitatem , aut tale aliquid cauſabatur. Erat Demiphoni filius Antipho. Cùm igitur Phanium quindecim iam haberet annos,conueniunt inter ſe Chremes & Demipho,vt Chremes quidem & Lemniam vxorem, & Phanium Athenas clanculum adduceret: Demipho verò Phanium filio ſuo vxorem daret. eius rei cauſa proficiſcitur in Lemnum Chremes,eodem tẽpore accidit, vt Demiphoni quoque iter eſſet in Ciliciam. abeuntes ambo, Getæ (is Demiphonis ſeruus erat) filios committunt ſuos.profectis ſenibus,Phædria ſe ſtatim Cithariſtriæ cuiuſdam amore implicat.Sed hoc incommodi,quòd, qui à lenone amaret, quod daret, nihil habebat. intereà vxor è Lemno, quæ

quæ, propter paupertatem, viri diutiùs fortè, quàm ſolebat, morantis aduentum expectare nō
poſſet, conſcenſa naui, Athenas vnà cum filia, & nutrice ipſius venit. quærunt Stilphonem.
fruſtra. Athenis, qui quenquam eo nomine noſſet, reperiebatur nemo. ibi mater (tanta eam
ægritudo ceperat) moritur. ei funus vnà cum nutrice procurantem Phanium cùm aſpexiſſet
Antipho, ſubito amore illius exarſit. venit ad nutricem poſtridie, vt eius ſibi copiam face-
ret, obſecrans. illa ſe niſi vxorem duceret, facturam negat. illi, cùm & quiduis facere cuperet,
& patrem abſentem vereretur, paraſitus Phormio hoc conſilium dedit. lex erat Athenis, vt
orbas puellas, qui eis genere proximi eſſent, ducere, aut, ſi id nollent, dotem eis dare cogeré-
tur. Ego, inquit paraſitus, ſimulabo, me patri virginis amicum fuiſſe, ideóque cauſam illius
ſuſcipere: vocabo te in judicium, tanquam illius cognatum, tecúmque lege agam, vt eam du
cas. tu ita te defendes, vt mihi facilem victoriam præbeas: ita condemnabere. ſic fiet, vt & tu
potiaris tua, & patre reuerſo, paratam excuſationem habeas. ita fiunt omnia vt paraſitus ſua-
ſerat. cōfectis iā nuptiis, eodé die ambo redeunt ſenes. turbari vterque: ille, quòd filius indo
tatā vxoré ſe abſente duxiſſet: hic, quòd vereretur, ne, erepta ſibi hac collocādæ filiæ occa-
ſione, tota res fieret palàm. eo ipſo die, leno, cithariſtriæ, quā Phædria amabat, dominus, niſi
ſibi pro ea triginta minæ darentur, venditurū ſe eam, minitabatur. ad eas conficiendas hanc
fallaciā Geta cōfingit: ait ſenibus, ſe cū Phormione collocutum: Phormioné verò, ſi ſibi do-
tis triginta minæ darentur, paratū eā vxorem accipere, quā duxiſſet Antipho. eā pecuniam
Demipho à Chremete ſumptā numerat Phormioni. is eam Phædriæ, Phædria lenoni pro a-
mica tradit. cùm hæc iam confecta eſſent, agnoſcitur Phanium. ibi verò ſenes gaudere,
quòd quas nuptias ipſi facere moliebantur, eæ ipſis abſentibus, atque inſcientibus factæ
eſſent. ſed dolebāt, ſibi periiſſe triginta minas. eas dū à Phormione, primo blanditiis, poſteà
etiā per vim eripere conātur: Phormio, qui iam de duabus Chremetis vxoribus, déque tota
re intellexerat inclamat Nauſiſtratā, eíque aperit omnia. Illa, cùm aliquandiu de viro con-
queſta eſſet, tandem placatur, filiíque ipſius iudicio omnia ſe permiſſuram pollicetur.

ARG. PH. MELANCHTHONIS.

PROTASIS.

CVM Antipho abſente patre puellam quandam vnicè deperiret, nec poſſet ea potiri, ni-
ſi vxorem duceret (erat enim ciuis Attica) fortè nuptiæ confectæ ſunt technis ſycophá
tæ cuiuſdam Phormionis. Is enim ex compoſito diem dicit Antiphoni, fingit puellam ei co-
gnatam eſſe, neque quenquam alium propiorem cui nubat. facile eſt vincere non repugnā-
tem. Ita legibus ducere cogitur Antipho. EPITASIS. non probatur auaro patri, vbi
rediit, factum, vt qui malebat filio opulentam aliquam & dotatam obtrudere. Quare cum
Phormione expoſtulat, cur in has nuptias ſe abſente filium coniecerit. Tandem paciſcitur
etiam mercedem, minas triginta, ſi receperit ad ſeſe puellam. Ibi verò & Antipho in diſcri-
men venit, ne per eam conditionem ipſe vnicè charam & iucundam coniugem amitteret.
CATASTROPHE. Intereà domū redit & patruus Antiphonis. hic fidem facit puellam
Antiphoni nuptam, ex ſe in Lemno ſuſceptam eſſe, vbi cum muliercula quadam conſueue-
rit, gaudétque ita caſu cecidiſſe, ſe abſente, vt is duceret, quem maximè ipſe generum cupe-
ret, & paulò antè ambibat. Ita fit vt & Antipho retineat vxorem, & nuptiæ patri probentur.
SECVNDA CATASTROPHES PARS. Porrò triginta minæ quos ludos reddi
dere? Has extorſerat Phormio: quanquam diſſimularet alteri adoleſcenti Phædriæ, qui ci-
thariſtriam mercaretur: & iam perierat pecunia: quàm cùm repoſcunt ſenes, ſycophāta pro-
dit Chremetem apud vxorem, & docet conſueſſe cum alia quadam peregrè, ſimúlque impe-
trat, vt Phædriæ id argentum condonetur. Eſtque ridicula admodum καταστροφῆς pars, vbi mu
lier maritum obiurgat, parum memorem fidei ſuæ.

PROLOGVS.

ARG. M In hoc prologo, vt in omnibus aliis, Terentius legem Comicam negligit. Non
enim ad argumentum narrandum, & reliquum Comœdiæ corpus manifeſtandum, ſed vt pri
uatim authori ſeruiat, effictus eſt. Nam cùm ab æmulo ſuo L. Lauinio conuitiis exagitatus,
& gra

UNED

& grauiter laceſſitus ſine ſuo merito in populi contemptum ſe vereretur adduci poſſe, eodē viuus animo non calumniatur, ſed vera crimina ad defenſionem ſui impingit. Igitur quàm poteſt maximè criminando in odium perſonam rapit, & accuſando illius ignorantiá, fauorem, beneuolentiam, & attentionem à ſpectatore meretur. Status eſt iuridicialis abſolutus: nam vitia L. Lauinii apertè deſignat. * Eſt autem prologus miſtus, continens recriminationem, defenſionem & petitionem. Quare eſt ἀντικατηγορικὸς, cùm malefacta regerit. eſt & συστατικὸς, cum & fabula & Poëta commendatur. *Theſes.* 1 Imperitorum eſt, doctos conuiciis proſcindere. 2 Sæpe magis actoris virtute ſtat Comœdia, quàm Poëtæ. 3 Prologi Terentiani occaſio ſubinde ex aduerſariis ſumitur. 4 Qui quæ vult dicit, audiet quæ non vult. 5 Moderatioris ingenii eſt, non laceſſere, ſed reſpondere.

Verſ. gen. Iambici ſenarij ſiue trimetri acatalectici.

D. Hoc initium à deſtructione perſonæ aduerſarii ſumitur, coniūctam cum inſinuatione perſonæ Terentianæ.

POSTQVAM *Poëta vetus Poëtam non poteſt* ſiaiſi
Retráhere à ſtúdio, & tránſdere hóminem in ótium: *R. Al. [tradere].* bdsbiſp
Maledíctis deterrêre ne ſcribat, parat. aſſiſp
*Qui ita díctitat, * quas ántehac fecit fábulas,* aiſſi
Ténui eſſe oratióne, & ſcriptûra leui: aſſi
Quia nuſquam [ſcripſit] inſânum adoleſcéntulum *D. Al. [fecit].* aſidſp

*L. Proſopopœia: qua μιμητικῶς refert criminationē aduerſarii, vt imperitiam eius oſtendat.

Ceruam vidêre, fúgere, & ſectári canes, ſibſſi
Et eam plorâre, orâre vt ſubuéniat ſibi. aſſai
* *Quòd ſi intellígeret, cùm * ſtetit olim noua,* ſſadſp
Actóris ópera magis ſtetiſſe, quàm ſua: ſbxiii / ſbd
[Minùs multò audâcter, quàm nunc lædit,] lǽderet: Cſſſp / a
Et magis placêrent, quas feciſſet fábulas. xiſſſi / d
* *Nunc ſi quis eſt, qui hoc dicat, aut ſic cógitet:* ſiſſp
Vetus ſi Poëta non laceſſiſſet prior, Cſiſp / a
Nullum inuenîre prólogum potuiſſet nouus ſbdſp
*Quem díceret, niſi habêret * cui malediceret:* ſiaſp
Is ſibi reſpónſum hoc hábeat: in médio ómnibus dſdiap
Palmam eſſe póſitam, qui artem tractant Múſicam. ſbſſp
Ille ad famem hunc ab ſtúdio ſtúduit [reícere:] ſidddp
Al. [reijcere:] ſed verſus poſcit vt alterum i abijciatur.
Hic reſpondêre voluit, non lacéſſere. ſsbſip

*Accuſatorem accuſatus accuſat.

G. [ſi] nec eliditur nec corripitur.

*L. Occupatio.

Mu. [Minus multò audaciter, quàm lædit,] aſiſſp.

*L. Occupatio qua excuſat neceſſitaté vt inuidiam declinet.

G. [prologum] prima breui, quā alias produxit.

* V. Hîc eſt ratio prologi, ἀντικατηγορικῶς præſertim.

L. *Muſicam*, Poëticam, quia hæc ars propter metricam rationem Muſicæ eſt affinis.

**Bened*

aſſſp *Benedictis ſi certâſſet, audiſſet bene:
aſaſſp *Quod ab ipſo allâtum eſt, ſibi eſſe id rellâtum
putet.
dſdſſi De illo iam finem fáciam dicúndi mihi,
dſſſp Peccándi cùm ipſe de ſe finem non [facit.]

B. [faciat?] per interrogationem. A ſed verſus non conſtat, niſi in vltima ſede brachyſyllabus pro iambo collocetur.

bſdſſp Nunc quid velim, ánimum atténdite: appórto nouam,
bdſiſp Epidicazómenon quam vocant Comœdiam
ſiſiſi Græci, Latíni Phormiônem nóminant:
aſdbſi Quia primas parteis qui aget, is erit Phórmio
aſſiſi Paraſitus, per quem res [agêtur máximé.]

R. [geretur maxumé.]

iſiſſp Volúntas veſtra ſi ad Poêtam accéſſerit,
bidſſp *Date óperam: adéſte æquo ánimo per ſiléntium:
dſſſſp Ne ſímili vtâmur fortúna, atquè vſi ſumus,
aſſſj *Cùm per tumúltum noſter grex motus loco eſt:
ſſſap Quem actôris virtus nobis reſtituit locum,
aiſſdi Bónitásque veſtra adiútans, atque æquanímitas:

*L. Prouerbium Par pari referre.
G. [id eſſe relatum] per vnicũ l. aſddſp.
*V. Hîc patet cur ſit ἀναφορικὸς, i. relatiuus prologus. nã refert quod allatũ eſt, i. accuſatorem accuſat, criminatorem criminatur.
*Epidica*Zomenos, agẽs de poſſeſsione rei, ſeu vindiciarũ.
Epidicaſia, lis vindiciarum.
Phormion, tegiculũ, quo pauimentum inſternitur: inde Phormio ſeruile nomen.
* M. Poſtulat attẽtionem.
* Per hoc D apparet Hecyram ante Phormioné actam eſſe: cui cõtigit id quod queritur, populũ ſubaccuſans.

ACTVS I. SCENA I.

ARG. D Quod in omnibus ferè Comœdiis, in quibus perplexa argumenta ſunt, fieri ſolet: id in hac quoque Terẽtius ſeruat: vt προτατικὸν πρόσωπον, id eſt, perſonã extra argumentum, inducat: cui dum ob hoc ipſum, quod veluti aliena totâ fabulâ eſt, geſta res narratur, diſcat populus textum ex continentia rerum, ſítque inſtructus ad cætera. In hac auté ſcena, quæ docẽdi atque inſtruendi ſpectatoris cauſa inducitur, mirè extrinſecus lepores facetiæque cernuntur, & ſales Comici. Id enim eſt artis Poëticæ, vt cùm narrationi argumenti detur opera: iam tamen res agi, & Comœdia ſpectari videatur. P Hîc igitur Daui perſona extrinſecus eo animo Getã cõueniſſe videtur, vt ei redderet pecunias quas ab eo mutuas ſumpſerant, quæ dandæ erant hæræ Antiphonis vxori. V Egregiè verò affectus, & ſenſus popularium in dominos ὡς δωροφάγους conqueritur. Nanque Dauus ſui popularis peculium muneribus honorariis expilari ait. Eſt autem hæc ſequentis narrationis παρασκευή. *Theſes.* 1 Vel tenuioris fortunæ homines ditioribus donant, & frequentiús. 2 Frugalitas ſeruilis in Geta depingitur. 3 Vxores parta non tanti faciunt, ſed cuncta abripiunt. 4 Peculium multis largitionibus exhauritur. Eſt autem hîc conqueſtio de ſui Getæ infortunio. M Hominis ſtulti & inconſyderati credulitatem, qui in ſuum vſum, quod dederat, conuerſum iri arbitratus, ſeipſum bonis explet, & aliis cauſa eſt cur genialiùs viuant. Sic enim plerunque circa amatores vſu venire ſolet, qui cùm pueros ſuſcipiunt, atque matribus, aut nutricibus pecuniam pro educatione perſoluunt, tamen in vſum pueri nihil cedit, ſed à nutricibus vt plurimum omne abſumitur. Eſt ergo videndum, cui, & quo modo, & quando quippiã detur: vt bene monet Ariſtoteles.

Verſ. gen. Et hi quoque ſenarij.

UNED

DAVVS ſeruus.

Danus hîc protatica perſona eſt, nihil ad argumentũ Comœdiæ ſpectãs.
*Go. Populares ſerui qui dominis populiciuſdẽ ſeruiũt.
*L. Eclipſis ſub. Rogauit.
*D. Mirè ſe applicat argumento.

AMI^CVS ſummus meus, & *populâris Geta ißddſp
[Heri] ad me venit: erat ĕi de ratiúncula iſ=ſai {iſb
Mu. [Here].
Iam prîdem apud me rélliquum [pauxíllulum] ſiſiſp
R. Al. [pauſillulum] al. [puſillulum], ſed deprauaté, ſiſiip. [relliquum] per geminum ll ſcribendum.
Numôrum: id *vt conficerem. conféci: áffero. ſidſſi
*Nam herîlem fílium eius duxíſſe aúdio iſiſſi
Vxôrem: ĕi credo munus hoc corráditur. {ſ6ijſp ſſ

*L. Exclamatio querentis de iniquitate fortunæ.
R. Al. [ditioribus?] ſbiſip. B Accepit cõparatiuum pro cõtrario poſitiui cum Minús: vt ſit, D Ditioribus pro, minus pauperibus.
Al. [defraudans].

*QVA'M INI'QVE^ comparâtum eſt, hi qui minus habent, iſiſdi
Vt ſemper áliquid addant [diuitióribus!] ſbiſap
Quod' ille vnciâtim vix [de deménſo] ſuo, {6iſſi ſ
Al. [de dimenſo]. R al. omittitur [de], ſed perperam. MU [demenſo de]. D Serui quaternos modios accipiebant frumenti in menſem: & id Demenſum dicebatur: & vtrum à menſe, an à metiendo, incertum eſt.
Suum [defrúdans] génium, compârſit miſer, iſdſſp
Id' illa vniuêrſum abrípiet, haud exíſtimans ^idiſi {ſ
Quanto labôre partum. porrò autem Geta ſijſſp

Feritur munere, nõ qui recipit, ſed qui dat præſertim inuitus.
L. *Initiabunt*, i. conſecrabũt, more Athenienſium, qui hac religione quadam Cereris ſacra colebant.

Feriêtur álio múnere, vbi hera pepérerit: absbbp
Porrò álio autem, vbi erit púero natâlis dies: dddſſi
Vbi initiâbunt: omne hoc mater aúferet: b ſſip
Pŭer cauſſa erit mittúndi. ſed [vídeóne] Getam! {6iſſap ſ
Aliàs [videón]. 6iſſap.

ACT. I. SCEN. II.

ARG. V Eſt hîc narratio, qua argumentum huius fabulæ exponitur, P nacta Daui opportunitate illud à Geta ipſo audituri. Ritè ergo Poëta deſyderatum ipſi Getæ Dauũ proponit, quem ea fiducia alloquitur, vt ſibi argentum ab eo reddi, ita vt ſit, ſperet. B illi deinde narrat quò ſint profecti ſenes Demipho & Chremes. Qua occaſione cœperit amare Demiphonis filius Antipho: L & quomodo captus amore virginis, eam opera paraſiti vxorem duxerit. V *Theſes*. 1 Peruerſum eſt ſeculum, quo ſoluenti debitum agẽdæ ſunt gratiæ. 2 Multa incommoda accidunt domi, vbi domini peregrè abſunt. 3 Improbus magiſter, improbus diſcipulus. Qualis rex, talis populus. 4 Aduerſus ſtimulum calcitrare, difficile eſt, & inſcitia. 5 Indulgentia corrumpit diſcipulos. 6 Amatores malè numati non ſunt grati puellis & accepti, itaque oculos tantùm paſcant. 7 Spectando puellam magis ardeſcit amator. 8 Paupertas multis præſertim amatoribus onus graue eſt. 9 Eſt duplex pulchritudo, genuina, & affectata. 10 Lex Attica honeſtatem matrimonii in puellis honeſtis & generoſis exigebat. 11 Conſenſus patris in matrimonio requiritur.

12 Phorm

12 Phormiones nihil non ſui ventris gratia agunt. 13 Quod fors fert, ferendum eſt æquo animo. [M] Quàm violenta res ſit amor, quæ præter ſe nihil penſi habet, ſed quencunque occupat, hunc in pernicioſiſſimos quoſque laqueos ducit, vt nec verecundiæ ampliùs meminerit, nec bonorum morum reſpectum vllum habeat, ſed parentes iuxtà àc patriam, genus, nomen, famamque in diſcrimé adducere negligit, hac ſcena exprimitur. Quantulum enim differt ab inſania amor. Cicero Tuſculanarum quarto, Maximè autem admonendus eſt adoleſcens quãtus ſit furor amoris. Omnibus enim ex animi perturbationibus eſt profectò nulla vehementior, vt ſi iam illa ipſa accuſare nolis, ſtupra dico & corruptelas, & adulteria, inceſta denique, quorum omnium ſi accuſabilis eſt turpitudo. Sed vt hæc omittamus, perturbatio ipſa mentis in amore fœda per ſe eſt Et paulò anté, Hæc lætitia quàm turpis ſit, ſatis eſt diligenter attendentem penitus videre. Et vt turpes ſunt, qui efferunt ſe lætitia tum, cùm fruuntur Venereis voluptatibus: ſic flagitioſi, qui eas inflammato animo concupiſcunt. Totus verò iſte, qui vulgò appellatur amor (nec hercle inuenio, quo nomine alio poſſit appellari) tantæ leuitatis eſt, vt nihil videam, quod putem conferendum. Quẽ Cæcilius, Deum qui non ſummum putet, Aut ſtultũ, aut rerum eſſe imperitũ exiſtimet, Cui in manu ſit, quem eſſe dementem velit, Quẽ ſapere, quem ſanare, quem in morbum iniici, Quẽ contrà amari, quem accerſiri, quem expeti. Plato in Sympoſio. Etenim vulgaris communíſque Veneris amor reuera eſt & ipſe vulgaris: & quæcunque contingit, peragit. Atque is eſt quo praui abiectíque homines amant. Amant porrò fœminas & corpora magis, quàm animos, & ſine mente potiùs, quàm prudentes. Ad explendum ſanè deſyderium inhiant: honeſtè verò nécne expleant, omnino non curant. Quo fit, vt quodcunque fors illis offert, exequantur, & bonum ſimiliter atquè malum. [V] *Narrationis diſpoſitio.* 1 Ex affectu læta, propter facti feliciorem ſucceſſum. 2 A loco ſcenica. 3 Ex ordine naturalis. Currit enim à principio per medium vſque ad finem. 4 Ex effectu ἀποφαινομένη. Oſtendit enim ſimpliciter, vt ab Anthiphone vxor ducta ſit. 5 Ex membris ſeu partibus eſt περιοχικὴ, perſpicua & probalis. Sunt autem membra, peregrinatio ſenum, curatio ſeruo delegata, amor alterius adoleſcentis, puellæ deſcriptio, Phormionis dolus. 6 Perfecta, cùm cunctas habeat partes. 1 Perſona eſt Antipho. 2 Negotium vel res facta, ducta vxor indotata. 3 Tempus, quia abſens erat pater in Cilicia. 4 Modus, quia prudenter & voluntariè duxit, ſed dolo Getæ & Phormionis. 5 Locus, Athenis. Itaque legis Atticæ natura obſeruatur. 6 Cauſa eſt amor, quo adductus, ſibi puellæ copiam ab anicula fieri cupiebat. Hîc quoque multæ occaſiones paſſim ſunt interſperſæ, vt tota narratio ſit perſpicua, & probabilis.

Verſ. gen. Rurſus & hi iambici ſenarij ſiue trimetri acatalectici.

GETA *ſeruus.* DAVVS.

ſſſſſi *SI QVIS *me quæret rufus.* D. *præſtò eſt, déſine.* G. *oh,*

aiſdſp *At ego óbuiàm conâbar tibi Daue.* D. *áccipe, hem:*

ſdſſj **Lectum eſt, conuéniet númerus quantùm débui.*

iſdip G. *Amo te, & non neglexíſſe hábeo grátiam.*

ſſſdſb {ſſſdſi D. *Præſértim vt nunc ſunt mores: ádeò res [rédijt,]*

ſſiſp *Si quis quid reddit, magna habênda eſt grátia.*

ſibiſp *Sed q̃d tu es triſtis?* G. **egóne!* **neſcis quo in metu, &*

{ſiixſi ſiil *Quantò in [perículo ſim.]* D. *quid' iſtuc eſt?* G. *ſcies,*

Mu. periclo ſim. ſiſiſi. [R] *al. [periculo ſimus.]* ſſaxiſi: *& eliſo s in ſimus; & d in [quid].* ſſiaſi. *Al. [ſim!]* [D] *Pronuntiantis & interrogantis eſſe poteſt.*

*D. ἀποσιώπησις ſecũda. nã apparet plura dicturum fuiſſe.

Dauus protatica perſona, cui Geta exponit occaſioné fabulæ.

* L. Elegãter dictũ pro bono & probo.

Al. [redit,] ſſſdſp.

*V. Attentionis eſt.

[D] ὑπόθεσις Comœdiæ.

*D. Duæ perturbationum bigæ ſunt: à malis vna, ex cupitis altera. Ergo à malis bigis præſentis tẽporis po-

UNED

Modò vt tacêre poſſis. D.* *abi ſis, inſciens:* { iiixſi / iiid
Cuius tu fidem in pecúnia perſpéxeris: { ſxiiſp / ſi
Verêre [verba ei] crédere! vbi quid mihi lucri eſt
Mu. [ei verba], iſibdi: *vel* iſibdi. { iiſbdi / iiſ
Te fállere! G. *ergo auſcúlta.* D. *hanc óperam tibi dico.* ſiſddi
G.* *Senis noſtri Daue fratrem maiôrem Chremem* { 6iſſp / a
[Noſtíne?] D. *quid ni!* G. *quid? eius gnatum Phǽdriam?* { ſixſſp / ſiſ
Si legatur [Noſtin'] verſus optimè habebit, ſſiſp: *al. omittitur [quid] ante [eius], ſed perperam.*
D. *Tanquam te.* G. *euênit ſénibus ambôbus [ſimul,* ſſdiſp
Iter] illi in * *Lemnum vt eſſet, noſtro in* * *Ciliciam* aſiſdp
Ad hóſpitem antîquum: is ſenem per epiſtolas iiſiai
Pellêxit, * *modo non* MONTEIS AVRI *pól-licens.* ſdſſſi
D. *Cui tanta erat res, & ſupérerat!* G. *déſinas:* ſiſbſi
* *Sic eſt ingénium.* D. *oh, regem me eſſe opórtuit.* ſdſſip
G. *Abeúntes ambo [hinc] tum ſenes, me filijs* aſiiſi
D. *Al. [hic].*
Relinquunt quaſi magiſtrum. D. *ô Geta, prouinciã* ididſp
Cepiſti duram. G. *mihi vſu vênit hoc, ſcio:* { ſſxſi / ſſſ
Mémini relinqui me, * *deo iráto meo.* aiſiſi
Cœpi aduerſári primó. quid verbis opus eſt! { ſſſſa / ſſſſi
Seni fidêlis dum ſum, * *ſcápulas pérdidi.* iiſdſi
D. *Venêre in mentem iſtæc mihi: [nam quæ inſcítia eſt* ſſaſi
R. *Al. [nanque inſcitia eſt, Aduorſum ſtimulum calces:]* D *Hoc dictum & ſuperiori perſonæ eſſe poteſt, & alteri.*
* ADVORSVM *ſtímulum calces!]* G. *cœpi his ómnia* ſdſſp
Fácere, óbſequi quæ vellet. D. * *ſciſti* VTI FORO. aiſſi
G. *Noſter mali nihil quicquam primó: hic Phǽdria* { ſi6ſſp / ſiſ
Continuò quandam nactus eſt puéllulam dſſiip
Citharíſtriam: hanc amâre cœpit [perdité.] aiiiſi
Al. [perditus.] aiiiſp.
* *Ea ſeruiêbat lenóni impuriſſimo:* aiſſi
Neque quod daretur quicquam, id curârant pa-tres. aiſſi

Reſt

riculum eſſe dicimus, & futuri metum.

*L. Reprehenſio, quam confirmat à maiori.

* D. Mirum compendium narrationis, quaſi per interrogationem fecit, ne ex alto repeteret.

Mu [ſimul Iter,]

*B. Lemnos inſula eſt in mari Ægeo.

* Cilicia regio eſt in minori Aſia.

*E. Prouerbialis hyperbolæ de iis qui immenſa promittunt.

*D. Præparatio bona, qua & diues & auarus deſcribitur Demipho, vt indotatas nuptias filii ferre non poſſit.

*L. Prouerbiale Genius malus. D & bene Meo, ne eſſet ἀμφίβολον.

Prouerbia quã maximè inter ſe diuerſa.

*L. Cædendo ſcilicet.

*D. παροιμία cum ἔκλειψις. deeſt enim iactare. Stimulum pro domino adoleſcente poſuit.

*L. Prouerbium in eos qui ſe tempori accommodant.

Puellulã, ab ætate: *citharistriam*, ab arte laudat.

*Magna Præparatio ad rerum difficultatem imminẽtiũ: Puellula citharistria, auarus leno,

Reſtâbat álind nihil, niſi óculos páſcere, — amator perditus inopia.
Sectári, in ludum dúcere, & redúcere:
Nos otióſi óperam dabâmus Phǽdriæ.
In quo hæc diſcêbat ludo, ex aduôrſum [ei loco] — D. Aliàs [ilico], ſſſſſi & annotatur ex abũdanti additum, vt apud veteres multa sũt
Tonſtrîna erat quædam: hîc ſolebâmus ferè
Plerúnque eám opperíri, dum inde iret domum.
Intéreà dum ſedêmus [illic,] intéruenit — D. [illî]: & verſus melius habet. dſiiſp.
Adoléſcens quidam lácrumans. nos mirárier.
*Rogâmus quid ſit: * Nunquam æquè, inquit, àc modò,* — * L. Proſopopœia cõmiſerâtis. & eſt occáſio amoris Antiphonis.
Paupértas mihi onus viſum eſt & miſerum, & graue.
Modò quandam vidi vírginem [hîc] vicíniæ — R. Al. [huic].
Míſeram, ſuam matrem lamentári mórtuam. — Miſeram, ob affectum ſcilicet.
*Ea ſita erat ex aduórſo, * neque illi benéuolens,* — * V. πάθος à ſolitudine.
** Neque notus, neque [cognâtus,] extra vnam aniculam,* — Al. [vicinus,] — * D. αὔξησις fit: quia res minuitur, creſcit ſententia.
Quiſquam áderat, qui adiutâret funus. miſéritum eſt.
** Virgo ipſa fácie egrégia. quid verbis opus eſt!* — * Laus à forma. D. A fortuna indignatio.
Commôrat omnes nos. ibi continuò A'ntipho, — Occaſio qua Antipho amare cœpit.
Voltísne eâmus víſere? álius, Cénſeo.
*Eâmus. duc nos ſodes. * Imus. vénimus.* — * D. ἀσύνδετον primũ per βραχυλογίαν.
*Videmus: * virgo pulchra, & quò magis díceres,* — * Mira genuinæ formæ deſcriptio.
Nihil áderat adiuménti ad pulchritúdinem:
Capillus paſſus, nudus pes, ipſa hórrida: — * D. ἀσύνδετον tertiũ.
** Lácrumæ, veſtîtus turpis: * vt ni vis boni* — * L. Laus pulchritudinis à natura.
In ipſa inéſſet forma, hæc formam extinguerent.
Ille, qui illam amâbat fidícinam, tantúmmodò
*Satis, [inquit, ſcita eſt.] * noſter veró. D. iam ſcio:* — R. Aliàs [ſcita, inquit.] iſſſſi.
*Amâre cœpit. G. * ſcin' quám! quò euâdat, vide:* — Scita, id eſt, bella, modeſta.
Poſtrídie ad anum rectà pergit: óbſecrat, — * D. Apoſiopeſis.
Vt ſibi eius fáciat cópiam. illa enim ſe negat: — V. Anum, quæ puellæ cuſtos aderat. — Enim, id eſt, veró. — D. Se negat, Copiã facturã ſubauditur.

G. [Vt eius ſibi faciat copiam. illa enim negat:] ſſiip: & [eius] facto monoſyllabo, iſſiip. Mu [illa enim] per ſimplex l, reiecto [vt] in præcedentem verſum, ſbſſib: idſbſp.

*Laus à loco, àperſona, à maioribus.

*Neque eum æquum ait ſácere: *illam ciuem eſſe Atticam,* aiaſſp

Bonam, bonis prognâtam: ſi vxôrem ſvelit, iſſſp

D. Vel ſvelit Lege, id].

Lege id licêre ſácere: ſin áliter, negat. ſibiap

D. Neſcire, id eſt, neſciebat.

Noſter quid ágeret, neſcîre: & illam dúcere ſbſ×ſp ſaſi

Alia cauſſa litis futuræ.

Cupiêbat, & metuêbat abſêntem patrem. aiaiſp

D. Non ſi ſrediſſet pater, eiſ véniam daret? ſidiap

Mu. ſrediiſſet ei pater,]ſaaiap.

G. Illé ne indotâtam vírginem, atque ignóbilem *ſſſp a

*D. Deeſt Rogitas! & eſt ἀποσιώπησις quarta.

Daret illi! nunquam fáceret. D. quid ſit dénique?

*G. *Quid fiat! eſt paraſîtus quidam Phórmio,* aſdſſp ſiaſſi

Al ſperdiuit)].

Homo confídens: qui (illum dij omnes ſpérduint)] iſſſſi

Phormionis fictũ conſilium.

D. Quid' is ſecit? G. hoc conſílium, quod dicam, dedit: ſidſſp ſ

Attica lex.

Lex eſt, vt orbæ, quiſſint] génere próximi, ſiſdii

Al. [ſunt].

Al. [His.]

ſ Eiſ nubant: & illos dúcere eádem hæc lex iubet. ſ×ſbſp ſd

*L. Proſopopœia ex pſona paraſiti.

** Ego te cognâtum dicam, & tibi ſcribam dícam:* aſſdſp

D. Dicã, ſuprà, verbum: infrà, nomen eſt totidem literis diuerſo accentu.

Patérnum amîcum me aſſimulâbo vírginis: iiſaip

Ad iúdices veniêmus: qui ſúerit pater, ſiaſap

R. Al. ſquæ], ſed mẽ doẽ. qui, i. vnde, D quomodo, & qua ratione.

Quæ mater, ſqui ſcognâta tibi ſit, ómnia hæc ſiſbii

Confingam: ſquod ſerit mihi bonum, atque cómmodum. ſddiip

R. ſ Quòd,]pro quatenus, καθ' ὅτι, vel καθ' ὅσον.

ſCùm tu horum nihil reſélles,]vincam ſcilicet. ſiiſp ſſ

D [*Cum tu horum nihil refelles?*] *hoc interrogatiuè pronuntiandum est.* B *Subaudi Quid ſit? aut aliquid tale.*

Pater áderit: mihi parátæ lites: quid mea! ×diſi

* D. Deeſt Audio ex te, aut Dicis.

*Illa quidem noſtra erit. D. *iocuiârem audáciam.* dſiaſp

*D. ἀσύνδετον & αὔξησις per incrementum.

*G. Perſuâſit hómini: *factum eſt. ventum eſt. vincimur.* ſbſſſp

*D. Admirãtis vox eſt, non interrogãtis.

*Duxit. D. *quid narras! G. hoc quod audis. D. ô Geta* ſſiiſp

Quid te futûrũ eſt! G. néſcio hercle. vnum hoc ſcio: ſiſiſi

Sententia moralis.

Quod ſors feret, ferêmus æquo ánimo. D. placet: ſiiiap

*Conſolatio laudatoria.

**Hem iſtuc viri eſt officium. G. in me õmnis ſpes [eſt mihi.]* ſaſſi ſidd

Mu. [mihieſt]. ſidſſi.

D. Laudo. G. ad precatôrem ábeam credo, qui mihi ſidſſi

Sic

ſſiſp *Sic oret:* Nunc [omitte] quæſo hunc: cæterùm*
{ſſ.iſp ſſſ *Poſthac ſi quicquam, nihil precor: [tantúmmodo]*
Al. [tantùm modò]
ſbdbſi *Non ſaddat, [Vbi ego hinc abiero, vel occidito.*
Al. [addas,] GO [cadas.] ſddbſi.
iiiſap D.* *Quid ille pædagôgus, qui citharistriam?*
{xidiſp ſ *Quid rei gerit?* G. *ſic tenúiter.* D. *non multum habet*
ſſiap *Quod det fortáſſe.* G. *immo nihil, [niſi] ſpem meram.*
adiſſp D.* *Pater eius rédijt, an non?* G.* *nondum.* D. *quid? ſenem*
aſſſi *Quoad expectâtis veſtrum?* G. *non certum ſcio:*
abiſſp **Sed epiſtolam ab eo [eſſe allâtam] audíui modò, &*
Mu. [allatam eſſe].
ſiiſp *Ad portitóres eſſe delâtam: hanc petam.*
ſbſſai D. *Nunquid Geta áliud me vis?* G. **vt bene ſit tibi.*
aſdſi **Puer heus: nemón' huc prodit?* cape, da hoc Dórcio.* In [huc] h vim habet conſonantis: vel legendum [nemóne], nam huiuſmodi apocope vocalem præcedentem, etiam natura longuam corripit.

R. [amitte], id eſt, dimitte. *Oratio precatoris ad dominum mittendi: D Mimeſis: L Proſopopœia.

*Vrbaniter de Phædria inquirit. E. Al. [præter], ſſdſſp *D. Chremes ſcilic. *D. Sub. Venit. *D. Præparatio inopinati aduentus ſenis. * D. ἀρχαϊσμὸς, pro Nihil. *D. Moralis expreſſio. nam eos vocat, quibus initio egrediens, dicebat, Si quis me q. r. *D. Ad κωφὸν πρόσωπον loquitur.

[ACT. I. SCEN. III.] Al. [ACT. II. SCEN. I.]

ARG. L Querela Antiphonis metuẽtis patrem, & Phædriæ correptio: D éſtque comparatiua qualitas in hac ſcena inter Antiphonis vitam, & Phædriæ. Genus cauſæ demonſtratiuum. contendũt autem, vter magis miſer ſit. V Antipho docet præcipitis & temerarii conſilii comitem eſſe pœnitentiam. Phædriæ autem oratio à loco communi ducta eſt, quòd ſcilicet noſtra nobis ſordeant, aliorum improbas fortunas admiremur. L Eſt autem protaſis fabulæ. D Atque hîc mirè exprimitur color vitæ eorũ, qui id, quod immodicè concupierint, ſpernunt, poſtquàm euenerit: quod apertiore ſententia oſtendit Poëta, dicendo, Noſtri noſmet pœnitet. V *Theſes.* 1 Temerarium incœptum authorem triſtitia afficit. 2 Prudentis eſt proſpicere quænam futura ſunt. 3 Cupidi facilè per alios compelli poſſunt. 4 Tolerabilior eſt moleſtia aliquot dierum, quàm quotidiana & perpetua. 5 Amatores ſunt faſtidioſi. Mox enim res petitas dum habent faſtidiunt. 6 Vxor ſit liberalis, ingenua, ſine mala fama. 7 Sera eſt pœnitentia poſt factum. Eſt autem controuerſia inter duos adoleſcẽtes, vter eorum ſit miſerior, cœlébsne, an maritus. In Antiphone eſt ἐπαγγελία. Exponit enim ſuam infelicitatem à periculo, cùm patrẽ reuerſum extimeſcat: ab imprudentia, cùm Phormioni ſuaſori contra honeſtatem paruerit: ab incommodo, cùm cruciatus futurus ſit non aliquot dierum, ſed perpetuus. M Quæ temere ſuſcipiuntur, nec paratum ſecum conſilium apportant, illorum pœnitentiam nos quamprimum ſubſequi ſolere, docet hæc ſcena. Nam cùm animus præſentibus voluptatibus occupatus nihil prouidentia conſyderat, ſibiipſi quæ recta eſſe poſſent non cõſulit: vnde mox cùm ad ſe redit, ad pœnitentiam mouetur, quæ cùm locum nouo conſilio reparare poteſt, tempeſtiua eſt & commoda: ſi autem talis ſit, vt mutare conſilia non poſſit, proxima deſperationi dicenda eſt. Nam cùm conſcientia mille teſtes, quæ ſemper in memoriam turpis rei factum reuocat, quieſcere conſcii ſibi non poſſunt: ne tunc quidem cùm omni ſpe depoſita, portum non ampliùs inquirunt. Seneca libro quinto Epiſtolarum, Quid autem prodeſt recondere ſe, & oculos hominúmque aures vitare? bona conſcientia turbam aduocat, mala etiam in ſolitudine anxia atque ſollici-

ta eſt.Si honeſta ſunt quæ facis,omnes ſciant.Si turpia,quid refert neminem ſcire,cùm tu ſcias?

Verſ.gen.Septimus eſt trochaichus tetr.acat.Reliqui omnes iambici,iíque tetrametri,excepto vndecimo dimetro:atque omnes acatalectici,exceptis primo & quinto catalecticis, & quarto,qui (ſi in eo non abundet[ſis])fuerit hypercatalecticus.

Querela adoleſcentis continens protaſin, & peccati expoſitionem.

ANTIPHO, PHAEDRIA *adoleſcentes.*

*D.Sic veteres genitiuo caſu proferebant.multipliciter enim declinatur: & Aduenti,& Aduĕtus.ſic in Andria.Nihil ornati, nihil tumulti.

*Bene timẽs inducitur Antipho, vt ſit cauſa fugiendi. Ad hoc enim fugiet,ne ad amittendã coniugem cogatur à patre ante errorem fabulæ patefactum.

Antipho timidus, Phædria audax.

Al.[impuliſſet], ſbtſddt-.

*L.Occupatio,quę ſoluitur à tempore.

G. *Al.[Si non],* ſiiſſai: *vel* ſiiſſai.

D. εἰςωνία,pro Nõ audio: hoc eſt, nihil dicis.

*L.Corripit immodeſtiã, & collatione ſui auget.

*D. Hoc cum pronũtiatione infert.

A·DEO'N' *rem rediiſſe vt qui mihi conſúltum [óptimè vélit eſſe,]* { adſdſuo adſdſdiu
Mu.[eſſe optumè velit], adſdſſii.

Phǽdria,patrem [extimêſcam,] vbi in mentem eius diiiſiſp
* *aduénti [vĕnit!]* *Al.[vt extimeſcam,]* daiiſiſp.
D.*Legitur & [aduenit!]*

Quòd ni fuiſſem incógitans,ita eum expectârem, vt par fuit. ſiſiaſſp

P.*Quid iſtuc eſt!* A.* *rógitas,qui tam audâcis facinoris mihi cónſcius ſis!* { cdſſſdi- ſ
Iambicus hyperc.vel [G] *in eo abundat[ſis]:vel illud* [Mu] *transferendum in ſequentem verſum:* [A] *in quo tunc & d elidendum in [quod], & ſynæreſi facienda in[Phormioni],* dſſſſſiv.

Quod v'tinam ne Phormióni id ſuadêre in mentem incidiſſet, { bſiſſſu aſi

Neu me cúpidum eò [compulíſſet,] quod mihi princípium eſt mali. sbſiſaai

* *[Non] potîtus eſſem:fŭiſſet tum [illos mĭhi] ægrè áliquot dies.* { ttſſaa- ttſſdt-
Al.[mihi illos] ttxxſſdt-: *vel ſic,* tſſſſdt-, *facta eliſione us in [potitus], & ſynæreſi in [fuiſſet] & [mihi].* [D] *Quidam totum interrogatiuè pronuntiant: nempe, [fuiſſet tum illos mihi ægrè aliquot dies?*

At non quotidiâna cura hæc ángeret ánimum. P. * *aúdio.* ſiiisbii

A.*Dum expécto, quàm mox véniat,qui ádimat hanc mihi conſuĕtúdinem.* ſiddiaſp

P. * *A'liis quia deſit,quod amant,ægrè eſt:tibi quia ſúpereſt,[dolet.]* aadſdbip
Al.[dolet!] [D] *Scire debemus & pronũtiatiuè, & per interrogationem hoc ipſum pronuntiari poſſe.*

* *Amôre abúndas Antipho.* iiſi
G. *Eſt* ἐπῳδὸς *ad priores verſus.*

* *Nam*

diſſiſi * *Nam tua quidem hercle [certò] vita hæc expêtenda optândáque eſt:* Al. [certè].

adſeſibi * *Ita me dij bene ament, vt mihi líceat [tam diu] quod amo frui,* Mu. [tandiu].

ſibidip *Iam depaſcici [morte] cúpio: tu coniicito cætera,* Al. [mortem], ſiſdidip.

adidiſſi * *Quid ego ex hac inópia nunc cápiam, & quid tu ex iſtac cópia.*

ſadiſp * *Vt ne addam, quòd ſine ſumptu ingénuam, liberâlem nactus es:*

adſdiſp *Quod habes, ita vt voluíſti, vxôrem ſine mala [fama. * palàm]* Al. [fama palàm.] D Multi ad ſuperius iungunt Palam.

ſbſiſp *Beâtus: ni vnum hoc deſit, ánimus qui modéſtè iſtæc ferat.*

ſaſiſſi ſaſiſ * *[Quòd] ſi tibi res ſit cum ĕo lenône, quo cum mĭhi eſt, tum ſéntias.* D. [Et].

aſaſſi *Ita plerîque ingénio ſumus omnes,* * NOSTRI NOSMET POE'NITET.

ſaſiſp A * *At tu mihi contrà nunc vidêre fortunâtus Phædria,*

ſidiſi *Cui de integro eſt potéſtas étiam conſuléndi, quid [velis]*

aibiiſp *Retinêre, amâre, [amittere.] ego in eum íncidi infélix locum,*

dſiſaſp dſ *Vt neque mĭhi eius ſit amitténdi, nec retinéndi cópia.*

ſbſij *Sed quid [hoc] eſt! * vídeóne ego Getam currêntem aduenîre" [huc!]* G. [huc aduenire], ddbiſſio. Mu [Sed hoc quid eſt? videón' ego aduenire huc currentem Getam?] iibiiſſp.

ibiſaſp ſ *Is' eſt ipſus: * hei tímeo miſer, quam" [hic] mihi nunc [rĕ núntiet.]* G. [nuntiet rem.] ſibidſio: vel ſibidſio, tranſlato [is] in præcedentem verſum, in quo legatur [huc aduenire is]. Mu [Is ipſu' eſt. PH. timeo miſer, quam nunc mihi hic rem nuntiet.] idaſiſp.

* V. Confirmatio eſt ab optabili vitæ genere.

* D. Opportunus locus, in quo oſtédatur quàm magno amore ſit poſſeſſus Phædria, cui par impenditur argumentum.

* L. Collatio. V ἀντιθέσις & paranomaſia ſuâ infelicitatē illuſtrat.

* D. σχῆμα παράλειψις. L Præteritio.

* V. Epiphonema eſt, beatus præſertim qui ſua ſorte contentus viuit.

* V. A ſuo infortunio amplificat.

* Adagium. L Vera ſententia.

* Felicem dicit eò quòd non amet nuptam.

Al. [Velis:] cum diſtinctione.

R. Al. [admittere.] ſed mendoſè.

* V. Paraſceue eſt ad ſequentem ſcenam.

In [hoc, huc] & [hic] h vim habet conſonātis.

V Semper enim me tuit nimiùm præſaga mali meas.

ACT. I. SCEN. IIII.

ARG. D In hac ſcena ſerui concurrentis officium eſt, tendens ad perturbationem Antiphonis,

tiphonis, quem oportet abeſſe è conſpectu patris vſque ad cognitionē rerum, & καταστροφὴ fabulæ. V Initiò ſeruilis eſt trepidatio ac deliberatio imminente infortunio, B vbi ſenem è Cicilia rediiſſe intellexit: P quo etiam nuntio à Geta ad Antiphonem perlato, illum adeò reddit trepidantem & meticuloſum, vt ante conſpectum patris, quamuis à Geta confidenter inſtructus, comparere minimè ſit auſus: imò properè abſcedit, V atque ex conſcientia ita perturbatur, vt nuſquam animo conſiſtat. Phædria tamen conſilium init, quo iratum ſenem placaret, quem Geta conſulendo adiuuat. P Remanent igitur allocuturi ſenem Geta & Phædria, ac ſeſe mutuò in illum inſtruunt exortātúrque. L Atque hic eſt initium epitaſeos: V & tota hæc ſcena eſt ſuaſorii generis. *Theſes.* 1 Malè ſibi conſcii perturbatiſſimi ſunt. 2 Dies reuelat omnia. Nam nihil tam occultum, quod non dies pateſaceret. 3 Tam locutione ſeruili parentes irati incēduntur, quàm taciturnitate inſtigantur, & purgatione fruſtra laborant. 4 Seruorum eſt côuaſare aliquid, & fugitiuum eſſe. 5 Heri vt plurimùm ſunt imperioſi, & monoſyllabi. 6 Malè ſibi conſcii tribus verbis vix auditis magis perturbantur. 7 Serui inſidioſè heris ſuis ſuccenturiare ſolent. M Nihil eſſe inſtabilius, & minùs diu durans voluptate ea, quæ ex amore temerario oritur, hac ſcena exprimitur. Et ferenda eſſet voluptas, ſi non ſemper magis fine ſuo læderet, quàm anteà vnquam iuuiſſet: quare profectò non hominum, ſed beſtiarum iudicanda eſt, Seneca ad Lucilium? Dimitte illas voluptates turbidas magno leuandas. Non venturæ tantùm, ſed præteritæ nocent. Quemadmodum ſcelera, etiam ſi non ſint deprehenſa cùm fierent, ſollicitudo non cum ipſis abiit: ita improbarum voluptatum, etiam poſt ipſas pœnitentia eſt. Non ſunt ſolidæ, non ſunt fideles: etiam ſi non nocent, fugiunt: Aliquod potiùs bonum manſurum circunſpice. nullum autem eſt, niſi quod animus ex ſe ſibi inuenit. Sola virtus præſtat gaudium perpetuum ſecurum. Quod & Plautus in Amphytrione prodidit, Satin' parua res eſt voluptatum in vita atque in ætate augenda præquam quod moleſtum eſt? ita cuique comparatum eſt in ætate hominum, ita diis placitum, voluptati vt mœror comes conſequatur, quin incommodi plus malíque ilico adſit, boni ſi obtigit quid.

Verſ. gen. Trochaici duo & viginti: è quibus vnus monometer hypercatalecticus, ſiue fragmentum ex anapæſto & dactylo, nempe duodeuiceſimus: vnus dimeter cat. nempe decimuſquartus: vnus tetrameter acat. videlicet vndecimus, qui & iambicus tetrameter hypercatalecticus cenſeri poteſt: & vndeuiginti tetrametri catalectici: nempe ſecundus, vndeuiceſimus cum tredecim ſequentibus, & triceſimuſquintus, cum tribus ſequentibus. Reliqui omnes ſunt iambici, iique acatalectici, excepto decimoſeptimo catalectico tetrametro: ex catalecticis verò ſedecim ſunt trimetri, videlicet ſeptimus, & vndequadrageſimus cum quatuordecim ſequentibus ad finem vſque ſcenæ: & quatuordecim tetrametri, nempe primus, tertius ac tres ſequentes, octauus & duo ſequentes, duodecimus ac ſequens, quindecimus ac ſequens, & triceſimuſtertius ac ſequens.

Protaſis, & conſultatio quomodo placent ſenem.
* L. *Te*, pro Tibi, quod vſitatius eſt: *Impendēt*, imminēt.
*V. Ratio. Confirmat à neceſſitate, Quia: cōſilii inops eſt.
Al. [abſtraham:]
* D. Bene, *Noſtra*: quia ipſe partem maximam culpæ ſuæ tenet vt magiſter.

GETA. ANTIPHO. PHAEDRIA.

NVLLVS' *es Geta, niſi áliquod iam tibi conſilium célere repéreris:* {xbadddbp ſ

*Ita [nunc imparâtum ſúbitò] tanta *te impéndent mala:* a ſatſtv
G. *Si a in [ita] quis longari credat, hic erit iambicus acat.* iſidſiſp. Mu *[ſubitò nunc imparatum]*, biſiſiſp.

**Quæ neque vti deuîtem ſcio: neque quo modo me inde [éxtraham:]* dſſbiiſp

(Nam non poteſt celári noſtra diútiùs iam audácia)* ſiſſaiſp

Quæ ſi non aſtu prouidêntur, me aut herum peſſúndab ſſiſiſi

dabunt.

ſſſiſi A.* *Quidnam ille commôtus venit!* G. *tum,* témporis punctum mihi*

idiſi *Ad hanc rem est: herus adest.* A. *quid iſtuc [est mali!]* *Al. [mali eſt?]* G *ſed verſus non conſtat.*

ſidiaſi G.* *Quod cum audíerit, quod eius remédium inuéniam iracúndiæ!*

ſſſiap **Loquárne! incéndam. táceam! inſtígem. purgem me!** LA'TEREM *lauem.*

ſdsbaaπi- **[Eheu] me miſerum: cùm mihi páueo, tum [A'ntipho me excrúciat ánimi:]* G. [Heu] & *[me excruciat animi Antipho]* ſadbſbai.

ſſdſiſi- ſaſaſat **E'ius me miſeret: ei nunc tímeo: is nunc me rétinet: nā abſque eo eſſet,* Go. *Tollendum [eſſet],* ſdadſdſi: *aut notandum nouum erit locutionu genus: aut ita oratio diſtinguēda, [nā abſque eo eſſet Rectè: ego mihi vidiſſem,]* A *Muretus reiicit [Eſſet] in ſequentem verſum, qui tum ita dimetietur,* ſdaſaxſp: *& eliſo s in [vltus]* ſdaſaſſp.

diſſiſp *Rectè ego* mihi vidíſſem, & ſenis eſſem vltus iracundiam.* G. *Hic cenſeri poteſt trochaicus cat.* daſatſtυ. R *Al. omittitur [ego]. ſed perperam,* iiſdiiſp, *vel* iaſatſtυ.

aſſdſai *A'liquid conuaſáſſem, atque hinc me conícerē [prótinus] in pedes.* D. *[protinam] fuit: & ſic Nigidius legit,* aſſsdſii.

tſſυ A. *Quam hic fugam, aut furtum parat!*

aſdiſiſi G.* *Sed vbi Antipônem repériam! aut qua quærere insiſtam via!*

ſidſſiſp P.* *Te nóminat.* A. *néſcio quod magnum hoc núntio expêcto malum.*

ſiiaiaυ [P. *Ah, ſanúsne es!*] G. *domum ire pergam: ibi plúrimum eſt.* P. *reuocêmus* Go. *[P. An ſanū ne es?] vt ſit monometer,* ip: *deinde, [G. Domum ire pergam, vbi plurimum eſt. P. reuocemus hominē. A. ſta ilico. G. hem,] ſit iambicus tetrameter acat.* iiaiabſp.

{atυ ad} *Hóminem.* A. *ſta ílico.* G. *hem,*

{ſattſdtυ a} *Satis pro império quiſquis es.* A. *Geta.* G. *ipſe eſt, quē vólui óbuiam.* G. *Hic videri poteſt iambicus tetr. acat.* idſiiſap.

aſſſſi- A.* *Cedò quid portas óbſecro? atque id (ſi potes) verbo éxpedi.*

G. *Fác*

* V. Hæc ſecum admirabundus loquitur.
*L. Difficultas à tempore.
*D. *Quod*, Scilicet Quod vxorem duxit Antipho. Bene verò hoc non addit. ſecum enim loquitur.
* L. Subiectionis ſchema cū prouerbio.
*M. Id eſt, inutilē operam impendā. D παροιμία, πλίνθον πλύνεις.
* Exclamatio ſtupentis, V qua πάθος mouet.
* D. Figura πολύπτωτον *Eius, Ei, Is.*
L. *Abſque*, prò niſi, aduerbialiter,
*D. Vt dicimus, Vide tibi, & Videte vobis. Et rectè *vidiſſē*, pro, prouidiſſem,
Conuaſaſſem, i. cōportaſſem aut collegiſſem furtim, R cōpilaſſem, in ſarcinā cōpoſuiſſem quæ auferre mecum atque aſportare voluiſſem.
*Verba deliberantis.
*D. Ad hoc diu auditur Geta, & ipſe nō videt adoleſcētes: vt plus terroris illis incutiat, dum ſecum loquitur.
L. *Hem*, indignātis.
D. *Pro imperio*, i. imperioſé.
*D. Mirè expreſſit affectū de timore properantis.
D. *Verbo*, deeſt Vno,

G. *Fáciam.* A. *elóquere.* G. * *modò apud portum.* A. *mèumne!* G. *intelléxti.* A. *óccidi.* [G.] *hem.* { abaſſſt abaſſ
G. *Vel* abaſiſſp.

A. * *Quid agam!* P. *quid ais?* G. *hŭius patrem vidiſſe me, pátruum tuum.* { aaſitdtv aatſt
G. *Poteſt & hic videri iambicus acat.* aaſiſiap.

A. *Nam quod ego huic nunc [ſúbitò] exitio remédiũ inuéniam miſer!* dſaabdtv
Vel [ſubito]. nam [D] *Subito & aduerbiũ & nomen eſt. Cùm ſubitò aſſurgens fluctu nymboſus Orion.*

Quòd ſi ĕò mĕæ fortúnæ rédeunt, * *Phanium, abs te vt diſtrahar,* { xbſatſtv ſi
G. *Poteſt & hic eſſe iambicus,* xiſdſiſp. *& eo monoſyllabo facio,* ſiſdſiſp.

* *Nulla eſt mihi vita expetênda.* G. *ergo iſtæc cùm ita ſint A'ntipho,* ſatſſat-
G. *Vel,* ſiſiſdſi.

Tantò magis te aduigilâre æquũ eſt: FORTEIS FORTVNA ADIVVAT. { ſtaſſſtv ſa
G. *vel,* ſidſſſp.

A. *Non ſum apud me.* G. * *atqui opus eſt nunc, cùm máximè,* * *vt ſis A'ntipho:* iſaſtſt-

* *Nam ſi [ſénſerit te] tímidum pater eſſe* *, *arbitrábitur* ſtſaatv

Commeruiſſe culpam. P. *hoc verum eſt.* A. *non poſſum immutárier.* dtſſſtv

G. * *Quid fáceres, ſi [áliud quid] gráuius tibi nunc faciûndum foret?* ddſaaatv
Vel, ddſaidſp.
R. *Al. [aliquid],* dddtſatv.

A. * *Cùm hoc non poſſum, illud minùs poſſem.* G. *hoc nihil eſt Phædria:* * *ílicet,* { ſſxſatv ſſd

Quid contérimus óperam fruſtra! quin ábeam! P. *& quidem ego.* A. *óbſecro:* sbaſddt-

Quid ſi aſſimulâbo? * *ſatín' eſt?* G. *garris.* A. *voltum contemplámini: hem,* ſabſſſp

Satín' ſic eſt? G. *non.* A. * *quid ſi ſic?* G. * *propémodum.* A. *quid ſi ſic?* G. *ſat eſt.* iſſsbſſi

Hem iſtuc ſerua: & verbum verbo, par pari vt reſpóndeas, ſſſtſt-

Ne [irâtus ſuis te] ſæuis dictis protêlet. A. *ſcio.* ſtſſſt-

Al. [te iratus ſuis]: [C] *ſed verſus non conſtat.* [MU] *[ſuis te iratus].* tſſſſt-. [R] *[te iratus ſuis ſæuidicis dictis]* [E] *vel [verbis]* [A] ſtſaſſt-: *& [ſuis] monoſyllabo facio,* ſſiaſſt-. [R] *al. omittitur, [ſæuis], ſed perperã.*

G. * *Vi*

D. [PH.]

* D. *Patrem vidi,* dicturus Geta, præuentus eſt ab eo, quem timor intelligentem fecerat. [L] *Meúmne!* ſub. Patrem vidiſti.

* D. Iam flet Antipho, & adhuc non intelligit Phædria.

* D. Amatoria προσφώνησις per ἀποστροφήν, [L] ad affectum.

* D. Sine Phanio ſcilicet.

Sententia Virg. Audaces fortuna iuuat.

* A neceſſitate vrgente.

* D. Apud te ſubauditur.

Al. [te ſenſerit], tum in [eſſe] non fiet eliſio, & verſus erit iambicus acat. ſſiaaiip,

* Culpæ ſuſpicio ex timore. [L] argumentum à ſigno.

* L. A maiori fictoria confirmatio.

* Dialectica illatio à minore.

* D. Per συγκοπὴν pro ire licet. [L] q.d. abeamus [V] formula à foro ſumpta.

* Expreſſio ſimulãtis audaciam. Hæc in geſtu conſiſtũt.

* V. Id eſt, hoc vultu.

D. Et hoc non plenæ cõſenſionis eſt, quod ait Propemodum.

D. *Protelet,* protrahat, præueniat, exagitet, [L] perturbet.

ſſſtdt- G.*Vi coâctum te eſſe inuitum, lege, iudício: tenes?
dſſadt- Sed quis hic eſt ſenex, quẽ vídeo in v'ltima plátea?
A. ipſus eſt:
{ ſſaidi / ſid } *Non poſſum adéſſe. G. ah, quid' agis'! quò abis A'ntipho! mane,
iaſſſp Mane, inquam. A. *égomet me noui, & peccâtum meum:
ſliſp *Vobis comméndo Phánium, & vitam meam.
aſſſi P.*Geta quid nunc fiet? G. tu iam lites aúdies:
aſdſip Ego plectar pendens, niſi quid me feféllerit.
ſſſdp *Sed quod modò hîc nos Antiphônem monúimus,
ſdiſp Id noſmetipſos fácere opórtet, Phǽdria.
ſaſſai P. Aufer mihi Opôrtet:* quin tu quod fáciam, impera.
aſdſſi G. [Meminiſtíne] olim vt fúerit veſtra orátio,
ſaſſſp In re incipiûnda ad defendêndam nóxiam?
ſſdſap Iuſtam illam cauſſam, fácilem, vincíbilem, óptumam.
bſſaſi P. Mémini". G. hem, nunc ipſa eſt opus, aut, ſi quid [poteſt,] E. Al. [potes,] bſſaſp.
aſaiſi *Meliôre, & callidiôre. P. fiet ſéduló.
dibdſi G. Nunc prior adito tu: ego in inſídiis hîc ero
ſaſſap *Succenturiâtus, ſi quid deficies. P. age.

*D. Mira breuitas, in quo tota defenſio cõtinetur. & ſub auditur Fac reſpôdeas, aut quid tale.
*L. Fugit conſpectum patris Antipho.
*V. En quantus malæ conſcientiæ ſtimulus vrget.
*D. Amatoriè priùs Phanium quàm ſe commendat.
*L. Conſultatio.
*D. Deeſt Tamen: vt ſit, Sed tamen.
*D. Mirè ad omnia paratum ſe indicat qui Impera dicat ſeruo.
Mu. [meminiſtín], aidſſi.
D. Noxiam, nunc culpã, aliàs pœnã: & eſt ἐπένθεσις ab eo quod eſt Noxã: & hoc factum eſt propter iambum.
" D. Bene Meliore & callidiore, quia tunc proluſio fuit, nũc ipſum præliũ.
* L. Tranſlatum à militaribus ordinibus, & ſubſtitutum ſignificat.

[ACT. II. SCEN. I.] Mu. [ACT. I. SCEN. V.]

ARG. D In hac ſcena accuſatio eſt & contradictio per remotiuam qualitatem. ergo controuerſia. atque hîc exemplum vitæ eſt: in quo ſpectatur nullam eſſe tam iuſtam, & grauem iracundiam patris, quæ non & fiducia defenſoris, & interuallo temporis euaneſcat. P In primis itaque Demipho ſtomachatur de filii nuptiis, hæſitans quídnam rerum agat. Tum factum Antiphonis Phædria apud patrem facetiſſimè defendit. Huic Geta quoque adſtipulatur, & idem expiando factum, ſeni inſultat, irridétque. Poſtremò Phormionem Demipho conuenire decernit, vt iniuriam cum eo expoſtulet, B qui ducẽdæ puellæ author fuerit. V Senem igitur inducit ob filii peccatum ira æſtuantem, attamen non implacabilem. Eſt autem ſtatus iuridicialis, in quo de iure facti quæſtio eſt. Theſes 1 Vxor ducenda eſt iuſſu & conſenſu parentum. 2 Patris authoritas non eſt eleuanda. 3 Legibus cedendum eſt, ſed non decet ſcientem & conſentientem aduerſariis cauſam tradere. 4 Subitanea & inſperata mala magis lædunt. 5 Prudentis eſt & futuris malis præuidere. 6 Seruiles

pœnæ

UNED

pœnæ ſeruis ſunt præmeditatæ. [M] Prudẽtis hominis conſilia qualia eſſe debeant, docet hæc ſcena. Nam ita quiſque, qui in hac vita tranquillè viuere cupiat, ſe gerere debet, vt pericula, turbas & commotiones quæ obuenire poſſunt, longè anteà præuideat & cogitando ſuperet, quàm ea ipſa eueniant. Nam, vt vulgò iactatum eſt, iacula præuiſa minùs feriunt. Cicero libro tertio Tuſculan. quæſt. Præmeditatio futurorum malorum lenit eorum aduentum, quæ venientia lõgè antè videris. Itaque apud Euripidem à Theſeo dicta laudantur (Licet enim, vt ſæpe facimus, in Latinũ illa conuertere) Nã quũ hæc à docto meminiſſem viro, Futuras mecum cõmentabar miſerias. Aut mortem acerbã, aut exilii mœſtam fugã, Aut ſemper aliquam molẽ meditabar mali, Vt ſi qua inuecta diritas caſu foret, Ne me imparatum cura laceraret repens. Quod autem Theſeus à docto ſe audiuiſſe dicit, id de ſeipſo loquitur Euripides. Fuerat enim auditor Anaxagoræ, quem ferunt nuntiata morte filii dixiſſe, Sciebam me genuiſſe mortalem. Quæ vox declarat, his eſſe hæc acerba, à quibus non fuerint cogitata. Ergo id quidem non eſt dubium, quin omnia quæ mala putentur, ſint improuiſa grauiora. Itaque quanquam non hæc vna res efficit maximam ægritudinem, tamen quoniam multum poteſt prouiſio animi, & præparatio ad minuendum dolorem, ſint ſemper omnia homini humana meditata. Et nimirum hæc eſt illa præſtãs & diuina ſapientia, & perceptas penitus, & pertractatas humanas res habere, nihil admirari cùm acciderit, nihil antè quàm euenerit non euenire poſſe arbitrari.

Verſ. gen. Iambici acatalectici omnes: duo & viginti primi octonarij ſiue tetrametri: ſequentes deinde ſenarij ſiue trimetri.

DEMIPHO *ſenex*. GETA. PHAEDRIA.

Turbæ gliſcũt pater enim aduenies queritur de filii peccato.
*D. Rara ἀποσιώπησις: nã nõ ſequitur Sed: intulit enim Age. Subauditur autem Reuereri.
*D. Sub. Adire per uenit, à quo auſpicaturum accuſationem putarã. Hæc ſecũ, & ironicôs. *Al. [mihi?] & [coêgit:]*
*D. Vinci poteſt qui partem defenſionis admittit.
*L. Totum ironicôs in ſenem.
*D. Præparatio futuræ defenſionis.
* Amplificat querelam.
A.u. [accidit.]

ITA'NE *tandem vxôrem duxit A'ntipho iniúſſu meo!* *E. Si corripiũ [Ita] erit trochaicus catalect.* bſittſt–. iiſſi, ſi

**Nec mĕum impérium. age, [mitto] impérium: non ſimultâtem meam,* *R. [1] Al. [omito]. [D] al. [tacee]. [R] ſed deprauatẽ,* xbbdſiſp. {xbidſiſp ſ}

[Reueréri] ſaltem! non pudêre! ô fácinus audax! ô Geta, *Non. Marcellus [Vereri];* iſſidiſp: *[R] ſed eſt μνημονικὸν ἁμάρτημα. al. [Reuereri? ſaltem nõ pudere?] ſed perperã.* aſſidiſp

Mónitor! G. ** vix tandem.* D. *quid mihi dicent! aut quam cauſſam repérient!* aſſaſidi

Demîror. G. *atqui [réperi iam.] áliud cura.* D. *ánne hoc dicent [mihi.]* *R. Al. [reperiam.]* ſidbſſſi. ſiddſſſi

**Inuîtus feci: lex [coêgit?] aúdio, & fáteor.* G. **places.* ſſſiiai

D. *Verùm ſciêntem, tácitum, cauſſam trádere aduerſáriis,* ſidſſiſi

Etiámne id lex coêgit! P. *illud durum.* G. **ego expédiam: ſine.* aſiſiap

D. *Incértum eſt quid agam, *quia præter ſpem, atque incredibile hoc mihi [óbtigit:]* {ſddſdxp ſadſſdſ}

Ita ſum irritâtus, ánimum vt néqueam ad cogitândum inſtituére. aſbdſidp

*QVA'MOB

UNED

aſiſiſi *QVA'MOBREM OMNES, cùm ſecúndæ res ſunt máximè, tum máximè R. Al. omittitur [tum maximè], ſed perperam: A tum foret ſenarius.

aſiſiſi Meditári ſecum opórtet, quo pacto aduôrſam ærúmnam ferant:

iidbdſſp *Perîcla, damna, exília péregrè rédiens ſemper [cógitet,]

ſſ ſiſiſi Aut filij peccâtum, aut vxôris mortem, aut morbum filiæ.

ſiſſbſp Commúnia eſſe hæc, fieri poſſe: vt nequid ánimo ſit nouum.

ſiſiſiſi *Quicquid præter ſpem euéniat, omne id deputâre eſſe in lucro.

ſidſibai G.* O^ Phǽdria, incredíbile eſt, quãtò herum [antéco ſapiéntia: D. [ánteo], ſidſibii. Legitur & [anteo]: ſed pro cõiunctiuo pronuntiandũ, Anteo pro Anteeam.

abibſadp Meditâta [mihi ſunt] ómnia mea incómmoda, herus ſi redíerit, Al. [ſunt mihi], aiibſadp.

iſſiiſi *[Molêndum vſquè] in piſtríno vapulândum: habéndæ cómpedes: D. [Molendum eſſe]. R Al. [Vſque molendũ eſſe], ſed perperã, dſſixiſi.

iſaſbdap / iſaſſ Opus ruri faciũndum: horum nĭhil quicquam áccidet ánimo nouum.

ſſdiſiij *Quicquid præter ſpem euéniet, omne id deputâbo" [in] lucro. G. [eſſe in], repetit enim heri verba per μίμησιν, ſſdiſiſi.

ſbiſſai Sed quid [ceſſas hóminem"] adîre, & *blandè in principio álloqui! Si in [hominem] ſiat elíſio, hic erit trochaicus catal. ſſbſſdt-. Mu [hominem ceſſas], diſiſſai.

ediiſp / ſdiji D.*Mĕi fratris vídeo fílium [mĭhi ire] óbuiám. Mu. [ire mihi], A ediiap: vel ſdiiap. Al. [D. Phædriam mei fratris video filium mihi ire obuiám,] tum fuerit trochaicus tetrameter catalecticus, txsbtxtv: vel tſſbtſtv.

dſtiſi P. Mi pátrue ſalue. D ſalue: ſed vbi eſt A'ntipho?

ſiſſj P.* Saluum [venîre.] D. [credo: hoc] reſpónde mihi. Al. [aduenire.] R al. [te venire.] ſed videtur omittendum [te], ſxiſſi. Al. [credo hoc:] D Hoc incerta diſtinctione pronuntiatur.

aſiſi P. Valet: hîc eſt. ſed ſatin' ómnia ex ſenténtia?

ſiſdſp D. Vellem quidem. P. quid iſtuc? D. rógitas Phǽdria!

* L. Sententia ad amplificationẽ ab inopinato.
Syncerum inſtitutum.

Aliâs [cogites,] iidbdſſi.

* D. Superiora ἀσύνδετα, inferiora intermiſſis coniunctionibus. Saluſt. Nam quidem Pyrrho, Annibali, æquor & terra.

Communia, id eſt, ex rerum vſu.

*D. Iam fermè fracta ſenis ira.

*L. Irriſio in ſenem per ſimilium verborum imitationem. V Iactantia eſt ſeruilis ſatis facera.

* D. Facetè enumerat ſeruus vniuerſa ſupplicia ſuæ conditionis excepta cruce & furca, quarum pœnã verbis extenuare non potuit.

* Irriſoria huius dicti reſumptio.

* V. Exordii eſt ratio maximè in cauſa, quæ eſt ἄδοξος, nõ ſatis honeſta & fauorabilis.

* D. Hæc verba oſtendũt quàm miti pectore ſuſcipiatur Phedria.

* Denuo ſalutat vt interim miteſcat. V & eſt eclipſis ra Gaudeo, cùm oratio à Demiphone irato interruptaſit.

dria!

* *Bonas me abſênte hîc confeciſtis núptias.* iſſſſi

P. *Eho (an id) ſuccénſes nunc illi!* G. **ô artíficem probum.* {aſſsdd aſſſap

R. [an tu id]: nā [tu] hic emphaſim habet: A tum bacchius loco primo: vel ſpondeus [Eho] monoſyllabo facto. Muretus omittit [ó].

D. *Egóne illi non ſuccénſĕam!* ipſum géſtio dari* {aſſedi aſſſ

Glareanus cenſet [Dari] coniiciendum in ſequentem verſum, in quo [mihi] & ſua ſint monoſyllaba, aſſiſi : iſſſſp, vel abſque ſynæreſi, iſſxſp.

Mihi in conſpêctum, nunc ſua culpa vt ſciat iſſiſp

Lenem patrem illum factum me eſſe acérrimum. ſiſſi

P. **At qui nĭhil fecit pátrue, quod ſuccénſeas.* {ſedisi ſſ

D. * *Ecce autem ſimília ómnia: omnes cóngruunt:* ſdiiſi

Vnum cognôris, omnes nôris. P. *haud ita eſt.* ſſiſij

D. *(Hic in nóxĭa eſt illĕ ad defendêndam cauſſam adeſt.)* {ſſſſi iſa

Cùm (ille eſt:) hic præſtò eſt. tradunt óperas mútuas. ſſdſi

R. Al. [ille abeſt,] ſed deprauaté.

G. *Probè eôrum facta imprúdens depînxit ſenex.* aſſſſi

D. *Nam ni hæc ita eſſent, (cum illo) haud ſtares Phǽdria.* ſiſſp

R. Seruius legit [pro illo].

P. * *Si eſt pátrue, culpam vt A'ntipho in ſe admíſerit,* diijſp

Ex qua re minùs, rĕi foret, aut famæ (témperans:) {ſxuſi ſddſ

Al. [obtemperans:] R ſed mendoſé.

* *Non cauſſam dico, quin quod méritus (eſt,) ferat.* ſſdip

* *Sed ſi quis fortè malítia fretus ſua,* E. Al. [ſit,] ſſidſp. ſſbiſi

Inſídias noſtræ fecit adoleſcéntiæ, dſſbſi

Ac vicit: noſtráne ea culpa eſt, an iúdicum, ſſbſſp

Quid ſæpe propter inuídiam ádimunt díuiti, ſijxſi

* *Aut propter miſericórdiam addunt paúperi?* ſdijſi

G. *Ni noſſem cauſſam, créderem vera hunc loqui.* ſſiii

D. * *An quiſquam iudex eſt, qui poſſit nóſcere* ſſſſp

Tua iuſta: vbi tute verbum non reſpóndeas:* aaſſi

Ita vt ille fecit? P. * *functus adoleſcénuli eſt* aisbſi

Offícium liberâlis: poſt quàm ad iúdices*

Ventum

* Propoſitio criminis per ironiam.
* D. εἰρωνεία. nam non eſt artifex cuius deprehenditur iocus.
Egone illi, emphaticé.
* V. Comminatio irato ſeni apta.
*D. Summa cōtradictionis. L Propoſitio defenſionis.
* L. Senis indignatio.
G. *Si legatur, [In noxia eſt hic, ille ad defendēdum adeſt.] verſus bene habebit*, iiſſi.
* D. Oratorū principium. L Defenſio per remotionem criminis, nam culpa in Phormionē confertur.
* D. Rhetoricum theorema. R *Cauſſā dico*, i. renuo recuſo, repugno.
* In accuſatorem & iudices.
*D. Primum ἀντίθετον. Et oratoriè naturam iudicū τῷ διο- γνώμῳ expediuit.
*L. Aliud crimen omiſſo priori.
*δίκαια pro iure.
*D. Deriuatio cauſæ. & eſt venialis ſtatus.
*D. Hæc apud oratores μετάβασις αἰτίας

UNED

ſdſiij *Ventum eſt, non pótuit cogitâta próloqui:*
bsbdſp *Ita" eum tum tímidum" [obſtupefêcit] pudor.*
Al. [obſtupefecerat], *ſed verſus non ſanatur: imò multò peius habet* G [*obſtupefecit pudor* P. *Geta.*] *vt Phadria deficientibus iam argumentis, Getam clam vocet* addſip.

ſſiiſp G. *Laudo hũc: ſed ceſſo adîre [quamprîmùm] ſenẽ!*
aſſſii *Here ſalue: ſaluum te aduenîſſe gaúdeo.* D. *oh*
aſdſdi **Bone cuſtos ſalue: cólumen verò famíliæ,*
ſſiap **Cui commendáui fílium hinc ábiens meum.*
ſſſſi G. *Iam dûdum te omnes nos accuſâre aúdio*
dſiai *Immériiò, & [me ómnium horum"] immeritíſſimò:*
ſdbſi **Nam quid me in hac re fácere voluíſti tibi!*
dſiſi *Seruum hóminem cauſſam orâre leges non ſinunt,*
aiſiſp / aiſ *Neque teſtimónij dictio eſt.* D. *mitto ómnia:*
ſſiſſi *Adde iſtuc, *Imprúdens tímuit adoléſcens, ſino:*
Poteſt prima in [*Adde*], *à ſuperiori verſu pendere*, ſſdbſi: *imò alias in præcedentem verſum reijcitur* [*adde*], *ac tum* G *fuerit hypermeter, ſed eliditur à verſu ſequente.*

ſſſſi *Tu ſeruus: verùm ſi cognâta eſt máximè,*
ſiiiaſp / ſ *Non fuit necéſſe habêre: ſed, id quod lex iubet,*
ſſbip *Dotem darêtis: quæreret álium virum.*
ddiſſp *Qua ratiône inopem, pótius ducêbat domum!*
diſdſp G. **Non rátio, verùm argéntum déerat.* D. *ſúmeret*
aabſdp *Alícunde.* G. *alícunde! nihil eſt dictu facílius.*
ſſdſſd / ſſiſſp D. *Poſtrémò, ſi nullo álio pacto, [vel] fœnore.*
ſſdſſp G. *Hui dixti pulchrè, [ſiquidem] quiſquam créderet*
Mu. [*ſi quidem*], ſſſbſp.
ſſſſi *Te viuo.* D. **non, non futûrum eſt: non poteſt.*
aſdſſp *Egóne illam cum illo vt pátiar nuptam vnũ diem!*
ſbdſſp / ſ *Nihil ſuâue [méritum eſt.] hóminem commoſtrárier*
Ge. [*meritu' eſt*], *ſcilicet Antipho.*
ſibſſp / ſ *Mihi iſtum volo: aut vbi hábitet, demonſtrárier.*
aiſidp G. **[Nempe Phormiônem.]* D. **iſtum patrônum mulíeris.* G. *Creticus hic primo loco neceſſariò admittendus.*
GO *Al.* [*Num Phormionem?*] iſiſidp: *niſi mauis* [*Nempe Phromionem.*] *per literarum tranſpoſitionem*, diſidp.
ſdibſp G. *Iam faxo hîc áderit.* D. *Antipho vbi nunc eſt?* P. *foris.*

dicitur, hoc eſt, tranſlatio cauſæ facti: quem vulgò colorem nominãt.

Mu. [*quàm primùm*].

Geta Phædriam laudat

*L. Ironia.

Columẽ i. præſidiũ, Mbaſis & ſuſtentaculum.

*D. Duplex accuſatio.

G. [*omnium horum me*], diiſai. Mu [*horũ me omnium*], diſiai.

*Sui in cauſa, agẽda Dbona exceptione locutus eſt, quaſi in aliis omnia fecerit.

D. *Mitto, Sino*, vim habent cõtra voluntatem concedentis.

*D. σχῆμα διανοίας συγχωρήσεως. Et ſingulã pronuntianda, vt plura videãtur.

*Expedita reſponſio.

Si pro [*vel*] *legatur* [*at*], *conſtabit verſus*, ſſdſſp: *niſi quis cum Glareano malit* [*nullo alio*] *eſſe choriãbũ.*

*L. Exclamatio victi ſenis, qui omiſſo Phædria & Geta ad Phormionem conuertitur.

*L. Ironicos hoc & ſummiſſé.

*D. Hîc & contemptum aduerſarii, & ſui fiduciam mõſtrat.

Simplex eſt ſenex, qui Phædriam mittit.

D. *Abi Phædria: eum requîre, atque addûce huc.* { ɛaiſſi a

P. *eo*

G. [*illuc equidem,*] ſidſſp.

Recta via ſéquidem illuc.] G. * *nempe ad Pámphilam.* ſbiſſp

*D. Niſi hoc Geta dixiſſet, non intelligerent ſpectatores quid dixiſſet phædria.

D. *At ego deos penáteis hinc ſalutâtum domum* ɯxiſp

Si creticus nō admittitur, G[*At*] *pēdet à verſu ſuperiore, &* [*deos*] *monoſ llabum cenſendum,* aiſiſp. A *Muretus reycit* [*D.at ego*] *in præcedentem verſum,* ſbſſdp: iiſiſp.

Mu. [*Diuertor:*]

D. *Amicos*, & pro teſtibus & pro aduocatis veteres poſuerunt.

[*Deuórtar:*] *inde ibo ad forum, atque áliquot mihi* ſiſiai

Amícos aduocâbo, ad hanc rem qui ádſient, iſiſi

Vt ne imparâtus ſim, cùm aduéniat Phórmio. ſiſdſi

Mu. [*I.*]

ACT. II. SCEN. [II.]

ARG. D In hac ſcena de paraſitis vilioribus, V ſordidis, cōfidentibus, & audacibus D Terentius proponit imaginem vitæ: vt in Eunucho de potioribus, & his qui nuper proceſſerint, id eſt, de aſſentatoribus. Animaduertendum autem huiuſmodi genus hominum magis à Terentio lacerari. Y Porrò Phormio tantùm temulentus, & à crapula oſcitans effingendus eſt, F qui ſeſe aduerſus Demiphonem litigaturum inſtruit & animat, H vt defendat id, quod cum Antiphone fecit. V *Theſes.* 1 Cauſa mali in authorem redundat. 2 Paraſitorum eſt ingens fiducia & iactantia. 3 Ditiores magis periclitantur quàm pauperes, & tenuioris ſortis. 4 Paraſitorum felicitas eſt in cœna dubia, propter quàm ſe regibus, imò præſentibus diis conferunt. 5 Cuiuſlibet rei initium eſt difficile & arduum. M Improbi hominis & ad omnem confidentiam malúmque conſilium confirmati, quique donec venter saluus ſit, ſe perditum iri non poſſe credat, mores hæc ſcena exprimit. Eſt enim hoc hominum genus vt abiectiſſimo animo, ſic ſeruili propémodum ingenio præditum. Quis enim niſi viliſsimus, ſe in ſeruitutem tradere ventris cauſa cupiat? Xenophon, Atqui regi in hoc miniſterium ſuum exhibent, vt per omnia lautiùs & delicatiùs nutriantur: hos non amicos habere tibi credas, ſed hoſtes potiùs & inimicos: nam ſi minùs aliquid dare cupias, tum te obruant. *Verſ. gen. Trochaici tetr. cat. præter duos vltimos iambicos tetr. acat.*

PHORMIO *paraſitus.* GETA.

*D. Hæc & labia ligens, vt ebrius: & ructans, vtpote ſatur, pronuntiauit actor bonus.

* ITA'NE *patris ais conſpêctum véritum hinc abiiſſe!* G. *ádmodum.* b bſſa atυ

Pulchra reſpōdendi varietas.

P. *Phánium relîctam ſolam!* G. *ſic.* P. *& irâtum ſenem!* ttſſtſυ

*L. Hoc iam quaſi experrectus dicit.

G. *O'ppidó.* P. * *ad te ſumma ſolum Phórmio rerum redit:* tſtſtſυ

* L. Prouerbium, Παροιμία apta paraſito: quæ de cibo eſt.

* TVTE HOC INTRI'STI, *tibi omne eſt exedêndum: accíngere.* ſſtſtſυ

*L. Proponit & deliberat.

G. *O'bſecro te.* P. * *ſi* [*rogâbit?*] G. *in te ſpes eſt.* P. [*ſeccere.*] tſtſſtυ

Al. [*rogitabit?*] tſdtſſtυ.

R. *Eccere,* aduerbiū iurandi, per Cererem. *al.* [*ecce re.*] *al.* [*ecce rem.*] MU [*æcere.*]

Quid

UNED

ſſtſſt– *Quid ſi reddet?* G. *tu impuliſti.* P. *ſic opînor.* G. *ſubueni.*

bſſdtdtv P. *Cedò ſenem:* * *iam inſtrûcta ſunt mihi corde conſilia ómnia.*

aſaatſt– G. *Quid ages!* P. * *[quid vis, niſi" vt máneat] Phánium, atque ex crímine hoc*

tſaſſſtv *Antiphônem erípiam, atque in me omnem iram derîuem ſenis!*

ſtiſſ.t– G. *O^ vir fortis, atque amîcus: verùm hoc ſæpe Phórmio*

aſtſſſt– *Véreor, næ iſtæc fortitûdo* * *in neruum erúmpat dénique.* P. *ah,*

tſtſtſlv *Non ita eſt:* * FACTVM *eſt periclum:* * *iam* PEDVM *viſa est via:*

ſſaſtſlv *Quot me cenſes hómines iam deuerberâſſe vſque ad necem*

{tſſxſſtv / tſſd} *Hóſpites! tum ciues! quò magis noui, tantò ſæpius.*

aſtſſatv *Cedò dum, [en vnquam] iniuriârum audíſti mihi ſcriptam dîcam?*

{ſaſatdt– / ſ} G. *[Quid] iſtuc?* P. *quia* * NON RETE ACCIPITRI [TENDITVR,] *neque miluio,*

D. Legitur & [tennitur,] habet enim N litera cum D cõmunionẽ.

{daſſxatv / daſſſ} *Qui malè fáciunt nobis: illis qui nihil [fáciunt,] téditur:*

aſtſsbtv *Quia enim in illis fructus est, in [illis ópera] lúditur.*

aatsbſt– *A'lijs aliúnde est periclum vnde áliquid abrádi poteſt:*

bdtſſſtv *Mihi ſciunt nihil eſſe.* * *dices, Ducent damnâtum domum.*

{bſbſa:ſt– / atadſat–} * *A'lere nolunt hóminem edâcem: & ſápiunt mĕa quidem ſenténtia,*

G. [mea] monoſyllabum, & [quidem] abundat, bſbſaſt–, niſi quis hypermetrum duabus ſyllabis faciat. ^ malim vt a in [Alere] ad præcedentem verſum pertineat, atad-ct–: vel atadſat, vt [meà] ſit monoſyllabum, & m elidatur in [quidem] aut ſi hoc poſtremum refugis, fuerit hic verſus iambicus acat. adidſiſi.

*Iactantia de conſiliis repertis.

G. Vel lege [quid? niſi vt maneat pol]. atdſtſt–.

*D. Tria promittit in quibus omnis cauſa Antiphonis eſt conſtituta.

*Prouerbium à ſagittariis natum in audaces & temerarios.

*Adagia duo.

*Metaphoricôs omnino & ſcurriliter, ſumptum a viatoribus.

R. En vnquam, pro ecquando, vel nunquando, *al. [an vnquam], ſed mendoſè. R. [qui], ſaſatdt–.*

*D. Allegoricè & triuialiter.

Diuites periclitantur.

Ald. [malè faciunt,] R ſed perperam.

Ald. [his opera]: ſed verſus non conſtat.

*L. Occupatio.

*D. Sẽſus eſt, Sciũt edacem & ideò nolunt aleret.

Facetè edacem ſe vocat.

*D.Paraſiticè beneficium ſummũ dixit Alere.

Pro maleficio ſi beneficium ſummum nolunt réddere.* dadaſſtu

D.*Ab illo*, Antiphone ſcilicet.

G.*Non poteſt ſatis pro mérito ab illo tibi reférri grátia.* {txdcbſtu tdda

D.*Gratiam*, vicem.
L.*Regi*, diuiti.

P.*Imò enim nemo ſatis pro mérito grátiam regi refert.* {xtcatſt. ata

*Summa paraſitorum fœlicitas cibus. L Paraſiticæ deliciæ: & eſt amplificatio meritorũ erga paraſitum.

**Téne [aſymbolum] venire vnctum, atque lautum è bálneis,* tttſtſt- *R. Al.[ad ſymbolum]*, ſtſtſt-: *ſed mendoſé. eſt autem* ἀσύμβολος, *qui ad conuiuium nihil confert. Latinè immunis dicitur.*

Otióſum ab ánimo, cùm ille & cura, & ſumptu abſúmitur: ttaſſtu

B.*Ringitur*, i. iraſcitur, ſtomachatur. à canibus latraturis ſumpta eſt metaphora.

Dum tibi ſit quod pláceat, ille ríngitur, tu rídeas: dsbtſt- d
Prior bibas: prior decúmbas: cœna dúbia appónitur! {atſſtatt t

* Prouerbium ſuũ ipſe exponit.
D.*Ratione ineas*, intelligas, æſtimes.

G.*Quid iſtuc verbi eſt?* P.* *vbi tu dúbites, quid ſumas potiſſimúm.* {ſaaſſtt ſ *Poſſunt duo præcedentes cenſeri iambici*, iiiſtbſp, iſddſſip.

Al.[cùm rationem]. Mu[quum ratione]. Mu.[cara]. Mu.[prabit,]

Hæc [cùm ratióne] ineas, quàm ſint ſŭáuia, & quàm [chara] ſint: ſaaſſt-

Ea qui [præbet,] non tu hunc hábeas planè præſéntem deum! aſſaſſtu

*D.Tranſlatio eſt à prælio. nam & congredi milites & coire dicuntur.

G.*Senex adeſt: vide quid agas: prima* coítio eſt acérrima:* iiiadaſp *G. Genus carminu mutatum propter* παρασκευήν.

R.*[poſt illa]*, id eſt, poſteà, ſiue poſt illud tẽpus, idiſiiſp.

Si eam ſuſtinúeris, [poſt illam] iam vt lubet, ludas licet. idiſſiip

ACT. II. SCEN. III.

ARG. L Concertant inter ſe primùm Geta & paraſitus ad ludendum ſenem, deinde ſenex ipſe cum paraſito altercatur, V & perturbato animo iniuriarum expoſtulat cum eo, ac magis cupit ex æquo & bono cauſam tranſigere, de ſuo jure nonnihil cedens, quàm in iudicio cum ſycophanta litigare. In Demiphone quidem eſt ſimplicis ciuis, & à litibus alieni ſimulachrum. In Phormione autem malitioſi ſycophantæ. Eſt autem tota in genere iudiciali. Prior eſt ἐλεγκτική: Poſterior παρακλητική. D In hac enim ſcena, vt Rhetoribus placet, veluti quædam controuerſia eſt, quæ vno tempore ex vtraque parte tractatur: Vt, ſi quis dicat legem eſſe, ne de eadem re bis agatur: & item, vt orbam proximus ducat. quidam abſente patre ſub hoc nomine vxorem coactus eſt ducere. Vult illam pater adueniens eiicere matrimonio. contradicitur. Meminiſſe autem debemus, in omni contentione ea maximè dici, quæ ſimplici patrifamiliàs, & calumnioſo ſyncophantæ, improbiſſimóque paraſito congruere, Poëtæ viſa ſunt. V *Theſes.* 1 Pauperes à ditioribus propter auaritiam ferè negliguntur.

2 Geta

UNED

1 Geta fidelis hîc ſeruus herum ſuum non damnandum eſſe contendit. 3 Pauperes ſenes,& agricolæ obſcuriores ſunt. 4 Seruus fidelis herum ſuum traduci non patitur. 5 Improbus ſeruus carcere dignus eſt. 6 Στρεψοδικιοτῶν mores ſunt, vt bona clientum extorqueât, vt leges ſophiſticôs contorqueant, Quæ ſanè contumelia rabulis forẽſibus quæſtuoſis & iniquis probè conuenit. [M]Quanta ſit inutilium hominum improbitas & animi malitia, qui ita ſeſe comparare norunt, vt optimis etiam quibuſuis & ſimplicibus negotium faceſſant, & illos ſuis iniquitatibus propellant, hac ſcena exprimitur. Eſt autem malitia, teſte Cicerone in tertio de Diuinat. verſuta & fallax nocendi ratio. Et Plato de Republ. quarto, Peruerſos & verſutos homines omnes artes nouiſſe, quibus, melioribus viris imponere poſſent. *Verſ. gen. Iambici ſenarij, ſiue trimetri acatal. excepto ſexageſimoſexto tetrametro catalectico, ſi vſitata lectio retineatur.*

DEMIPHO. GETA. PHORMIO.

ſſiijp *En, vnquam cuîquam contumelióſiùs*
ſſiſi *Audîſtis factam iniúriam, quàm hæc eſt mihi!*
iiſiſp *Adéſte quæſo* G. *irâtus eſt.* P. *quin tu hoc age:*
iaijſp *Iam ego hunc agitâbo.* * *Prò deûm [immortálium,]*
R. *Al. [immortalium fidem], quod verſui repugnat.*
{iudiſi / iſ} *Negat Phánium eſſe hanc ſibi cognâtam Démipho!*
ſbiiſp *Hanc Démipho negat eſſe cognâtam!* G. *negat.*
{ixſiap / ia} P. *Neque eius patrem ſe ſcire, qui fúerit!* G. *negat.*
Hunc verſum in ſequentis, & ſequentem in huius locum ſubdit Muretus.
ſſidi D. *Ipſum eſſe opînor, de quo agêbam.* * *ſequímini.*
ſſiap P. *Nec Stilphônem ipſum ſcîre, qui fúerit!* G. *negat.*
aidſſi P. * *Quia egens relîcta eſt míſera: ignorâtur parens:*
dijaſp *Neglégitur ipſa: [AVARÍTIA vide] quid facit.*
Al. [vide, auaritia]. dibdip.
iaaaij G. *Si herum inſimulâbis [auarítiæ,] malè aúdies.*
{ſdcſſp / ſdſ} D. * *O audáciam, [étiam me vltrò accuſâtum áduenit.]*
R. *[Etiamne vltrò accuſatum aduenit?]*
dſdſſp P. *Nam iam adoleſcénti nihil eſt quod ſuccénſeam,*
ſiſdſp *Si illum minùs norat: quippe homo iam grándior,*
ibiiſi *Pauper, cui [in ópere] vita erat: ruri ferè*

R. [*In opere*], ſcilicet faciendo, id eſt, qui opus ruſticum faciendo, victum quærebat. [D][*operâ,*] [A] & *Operâ* ſeptimi caſus eſt, & *Vita* nominatiui. sbſiſi: *vt [cui] non elidatur, ſed corripiatur, aut ſit diſſyllabum.*

R. *En vnquam*, pro ecquando, vel nunquando. [D] *En* vim habet indignationis poſt enarratam iniuriam.

D. Propriè aduocatis *Adeſte* dixit. quia ipſe properantiùs pergit, rogat vt aſſequerentur.

*Exclamatio. [L] fingit ſe certare cum Geta. & bis repetit nomẽ ſenis ad inuidiam & acrimoniam cõtentionis.

*L. Alloquitur aduocatos, quos inſtructos adducit.

*Conqueſtio ad coronam ſpectatorũ, & [L] inuidioſè in Demiphonem.

E. *Aliàs [malitia]*. iadiii.

G. Poteſt elidi [ô] ſbſſsp.

*D. Hæc exclamatio oſtendit quid abſente patre defenderit filius. Veterator callidus hæc omnia fingit.

Se continêbat: ibi agrum de noſtro patre ſibſſp
Colêndum habêbat: ſæpe intéreà mihi ſenex iiſddi
Narrâbat ſe hunc neglégere cognâtum ſuum: ſſdiſp
At quem virum! quem, ego viderim in vita óptumum. ſiaiſp

R. [hinc]: & [malàm crucem] ponitur adverbialiter. E ſi legas [i] pro [abi], conſtat verſus, aſſip.

G. *Videas te, atque illum, vt narras.* P. *abi [in] malam crucem:* {aſſxip / aſſi}
Nam, ni ita eum exiſtimâſſem, nunquam tam graueis dſiſſi

D. *Ob hanc*, id eſt, pro filia ipſius.

Ob hanc inimicítias cáperem in [noſtram] famíliam, {aza ſdp / dddſ} *Videtur [ob] elidendum, ſi amphibrachys & bacchius, non admittuntur.* Mu [voſtrã], *vt [Quam] ſequens referatur ad Puellam, non ad Familiam.*

* V. Epilogus eſt huius partis ἐλεγκτικῆς.

* *Quam iis aſpernâtur nunc tam illiberáliter.* iſſſip

* L. Hoc totum fictè Geta, ne cum Phormione ſentire videatur.

G. *Pergin' hero abſénti malè loqui impuríſſime!* dſdiſp

*Contumelia in paraſitum. D Fingit illi crimina de cauſa & de negotio.

P. *Dignum autem hoc illo eſt.* G. * *ăin' tandem [carcer!]* D. *Geta.* {ſſxſſp / ſſi} R. *Al.* [*carcere?*] *ſcilicet dignus*, ſſxſdp.
G. * *Bonôrum extôrtor, legum contôrtor.* D. *Geta.* iſſſp

*Callida Getæ diſſimulatio.

P. *Reſpónde.* G. * *quis homo eſt? ĕhem.* D. *tace.* G. *abſénti tibi* {ſdxiſi / idſ}

D. *Séque dign.* id eſt quas ipſe debet audire.

Te indignas, ſéque dignas contumélias ſſiſij
Nunquam ceſſâuit dícere hódie. D. *ohe, déſine.* ſſixſp

* L. Controuerſia coniecturalis, Fuit cognatus, Nõ fuit.

* *Adoléſcens primùm abs te hoc bona vénia [éxpeto:]* aſſiai *Mu.* [*peto,*]

D. *Potu eſt*, pro poteſt.

Si tibi placêre potis eſt mĭhi vt reſpóndeas: {dibxſi / dibſ}

*Vulgaris diſceptatio.

* *Quem amîcum tuum ais fŭiſſe iſtum, explána mihi,* {idxſſi / idſ}
Et quî cognâtum me ſibi eſſe díceret. ſſſip

* L. Calliditatem obiicit, ne reſpondere cogatur, quia nomen perdidit.

P. * [*Prŏind.*] *expiſcâre, quaſi non noſſes.* D. *noſſem!* P. *ita.* ſsbſſp R. *Al.* [*Perinde*], *ſed perperam. tamen* [*proinde*] *pro perinde.*

Mu. [*al*].

D. *Ego me nego: tu, qui ais, rédige [in] memóriam.* aidddp
P. *Eho, tu [ſobrînum] tŭum non noras!* D. [*énecas:*] {aſxſſi / aſſ} Go. [*cognatum*. *Bembus* [*conſobrinum*] & [*enicas*] A *ſed verſus non conſtat.*

*Falſi nominis nõ meminit.

Dic nomen. P. * *nomen! máxumé.* D. *quid nunc [taces?]* ſſiiſi

Bembus [*tacuſ?*] *vetuſto more.*

P. **Pé*

aiſſap P.*Péry hercle: nomen pérdidi. D. hem, quid ais?
P. Geta,
diſſp Si memíniſti[quod]olim dictum eſt,*ſúbyce: hem,
aiſſi Non dico: quaſi non noris, tentâtum áduenis.
aidſi D.[Egóne]autem tento! G.*Stilpho. P. atque ádeò
quid mea!
ſſſi Stilpho eſt. D. quem dixti? P. Stilphônem, inquam,
[nóueras?]
aſſaſp D.* Neque ego illum nôram: nec mihi cognâtus
fuit
ſb'ſp Quiſquam iſtoc nómine. P. itáne! non te horum
pudet!
ſiſp At ſi* talentûm rem reliquiſſet decem:
dzſidp dbiſ D.*Dy tibi malefáciant. P. primus' eſſes, memóriter
diddſi Progéniem veſtram vſque ab auo, atque átauo pró-
ferens.
ſbſſſi id D.*Ita vt dicis'. ego tum ſi aduenîſſem: quî mihi
ſdidi Cognâta[eſſet,] dícerem. ítidem tu face: cedò
iſſſi Quî" eſt cognâta? G. heus noſter, recté: heus tu,
caue.
ſiizip ſiid P.*Dilúcidè expedíui, quibus' me opórtuit
aſſdſp Iudícibus: tum ſi id falſum fúerat, fílius
ſiſſi Cur non refellit? D.*fílium narras mihi!
ſſaſſx ſaſſſi *Cŭius de ſtultítia dici, vt dignum eſt, non poteſt.
ſaſiſi P.*At tu, qui ſápiens es, magiſtrátus adi,
dxſaſi dſ Iudícium de eădem cauſſa íterum vt reddant tibi:
aſſiſp Quandóquidem ſolus regnas, & ſoli licet
xſſdap ſ Hîc de eădem cauſſa bis iudícium adipíſcier.
ſaſiſp D.*Et ſi mihi facta iniúria eſt, [verùm tamen]
Al.[verúntamen].
aſſiſp Pótiùs quàm lites ſecter, aut quam te aúdiam:
aſijſp I'tidem vt cognâta ſi ſit, [id quod] lex iubet
Go. Vide num legendum[id ei quod], ^tum[ei] monoſyllabũ. aſiaſp.
ſſiſp Dotem dare, abdûce hanc, minas quinque áccipe.
bixiſi biſ P.* Ha", ha", hæ, *homo ſuâuis. D. quid' eſt? num ini-

*Hoc ſecum, vel ad ſpectatores.
Mu.[id quod].
*ὑποτίθεσθαι, ſubiicere, admonerẽ, ſuggerere.
Mu.[Egón'].
*L. Hoc tacitè ſuggerit Geta, non audiente ſene.
Al.[nõ noueras!] ſed verſus non conſtat.
*L. Contradictio, inficiatur ſenex.
* Syncope pro Talentorum.
*Imprecatio.
*D. Senex confidit iuſtæ cauſſæ.
R.[ea eſſet,] & [cedò] pertinet ad verſum ſequentem, ſiſbſp: aſſſſi.
*L. Inhæret iudicato, & filii ſilẽtium obiicit.
*L. Soluit à perſona.
* D. Compendium conuitiorum eſt. Nihil dignum inuenire, pro magna iniuria quod reſpondeas.
*Irridet ſenem.
Mos vetus & obſoletus.
Hic, Athenis ſcilicet.
*L. Labaſcit ſenex victus à paraſito. Redit ad concordiam.
*V. Ridendo, dictũ ſenis refellit.
*Ironicé.

quum póſtulo?

An, ne hoc quidem adipíſcar ego, quod ius públi- ſbd ſi
cum eſt?

*L. Irriſoriè interpretatur legem, & confirmat ab honeſto contra ſenem. D Maiora argumẽta, quæ per interrogationem proſequuntur.

P.* *Itáne tandem quæſo, [ciuem" item vt meretrî-* bſſdddſ–
cem, vbi abûſus ſis,] Go. [*ciuem item vbi abuſu ſis,*] bſſdii. R [*itidem vt meretricem vbi abuſu' ſit.*] A *ſed non conſtat verſus, niſi legas* [*Ita tandẽ*] &c. aſaaap: *ſic ſi cum Glareano legas* [*itidem vbi meretricem abuſu' ſis,*] aſwaii.

Mercêdem dare lex iubet ei, atque amíttere! ſddiſp

Mu. [*turpe ciuis*] *reiecto* [*an*] *in præcedẽtem verſum*, ſſiiſp.

An, vt nequid [ciuis turpe] in ſe admítteret iſſſp
Propter egeſtâtem, próximo iuſſa eſt dari, dſſiſi
Vt cum vno ætâtem dégeret: quod tu vetas! ſſiſi
D. *Ita próximo quidem. at nos, vnde, aut quámob-* aiiſdi
rem? P. *ohe,*

*Prouerbium. M Id eſt, quod iudicio determinatum eſt, rurſum in quæſtionem ne reuoces. *Perfecero*, ſubiunctiuus ornatè pro indicatiuo: D pro Perficiam. *Mu.* [*ducendi*]. diſſſi.

*ACTVM (*aiunt*) NE" AGAS. D. *non agam! immo haud déſinam,* ſdiſp
Donec perfécero hoc. P. *inéptis.* D. *ſine modò.* ſſiidp
P. *Poſtrémò, tecum nǐhil rěi nobis Démipho eſt:* { ſi×ſi ſiiſ
Tuus eſt damnâtus gnatus, non tu: nam tua aſſiſp
Præterierat iam [ad ducêndum] ætas. D. *ómnia* diſſi
hæc

*D. Definitiuè reſpondet. D *hac*. i. tali. G. [*Aut*] *ad ſuperius ptinet carme*, iiſdii.

**Illum putâto, quæ ego nunc dico, dícere:* ſibſip
Aut quidem' cum vxôre hac, ipſum prohíbeo domo. { x ſſdii d
G. *Irâtus eſt.* P. *tute idem mélius féceris.* ſiſdſi
G. *Si* [*idem*] *ſit neutri generis, in* [*tute*] *non eliditur e*, ſiddſi. *Alij legunt* [*feceris melius.*] *ſed verſus non conſtat.*

D. *Itáne es parâtus fácere me aduôrſum omnia* aidiſp

*V. Ad Getam hoc clanculum dicit. * V. Geſticulantis eſt de felici ſucceſſu principii. * *Quinq.* &c. D Cur non, inquit, accommodas neceſſitati voluntatem.

Inſélix! P. **métuit hic nos, támetſi ſédulò* ſdi×ſi
G. [*Inſelix*] *prima poteſt à ſuperiore verſu pendere*, ſbſiſi: A *vel in* [*tametſi*] *eliditur am*, *t' etſi*, *non aliter quam ſi eſſent duæ dictiones, tam etſi*, ſdiſſi.
Diſſimulat. G. * *bene habent tibi princípia.* P. ddd ſii
**quin quod eſt*
Ferêndum, [feras:] tǔis factis dignum féceris, { i×ſſi i×ſ
G. *Creticus haud dubius loco ſecundo.* Mu [*fers!*] iſeſſi: *vel* iſſſi.

Mu. [*egón'*], aſſaip.

Vt amici inter nos ſimus. D. [*egón'*] *tuam éxpetam* aſsbap
Amicitiam! aut te viſum, aut audítum velim! iaſſſp

P. *Si*

UNED

ſſiſp *P. Siconcordâbis cum illa, habêbis quæ tuam*
iſſiſp *Senectûtem oblêctet: (réſpice ætâtem tuam.)*

Et hic creticus neceſſarius, niſi legas [tuam ætatem reſpice] & [tuam] monoſyllabum cenſeatur, iſſiſp.

iddiſp D. *Te oblêctet: tibi habe.* P. *minue verò iram.* D. **hoc age:*
ſſdddp a *Satis iam verbôrum eſt: niſi tu próperas mulierem*
ſadiſſi *Abdúcere, ego illam eiiciam.* dixi Phórmio.*
ſdiſſp ſdd P. *Si tu illam attígeris, ſecus quàm dignum eſt liberam,*
iaſſi **Dicam impinguam tibi grandem.* dixi Démipho.*
ddiſi **Si quid opus fuerit, heus, domo me.* G. *intéllego.*

*D. Annuentis eſt.
*L. Cõfirmatio more cauſidicorum, qui [D] Dixi ſolent dicere perorata cauſa.
*M. *Dicam imp.* id eſt, graui actione tecum agam.
*L. Similis repetitio ad illuſionem.
*Hæc ad Getá non audiente ſene.

ACT. II. SCEN. IIII.

ARG. [B] Conſulit Demipho aduocatos ſuper filii coniugio: [D] vnde hæc deliberatiua eſt, in qua tres aduocati ſunt: quorum vnus ſuadet: alter diſſuadet: tertius qui ſe alterutri addere debuiſſet eiuſmodi ſententiam dicit, vt rurſum deliberatione opus eſſe videatur. [V] *Theſes.* 1 Rabulæ conſilia bonorum virorum interturbant. 2 Parum conuenit inter rabulas, etiamſi ſexcentos adhibueris. [M] Aduocatorum mores, qui plerunque magis illos à quibus conſuluntur, in errorem & ambiguitatem coniiciant, quàm expediant, exprimit hæc ſcena. Eſt autem aduocatus generale nomen, & non modò eũ denotat, qui alterius cauſam agit: ſed quicunque adeſt alteri in cauſa officii gratia, aduocatus appellatur: etiamſi nihil dicat, aut agat, ſed tamen paratus ſit defendere. Patronus autem, qui agit cauſam accuſati. [F] Animaduerte præctereà hîc exemplum & ingenium eorundem aduocatorum, qui conſilii nodum quoad poſſunt, ferè procciare ſatagunt. Attende etiam, quemadmodum alter alterum reuereri ſtuduerit, in hoc quod Hegio priorem loquendi locum Cratino honoris gratia defert. quàm ſanè proloquendi diſcretionem nos quoque imitari decorum eſt. Cæterum ſi mitam Poetæ artem, ſingularem compoſitionis facundiam, energiam ſententiarum prægnantem paulò diligentius & introſpicere, & rimari voluerimus, inueniemus procul dubio Terentium noſtrum omnium lepidiſſimum familiariſſimum, moraliſſimum.

Verſ. gen. Sunt & hi iambici trimetri acatalectici.

DEMIPHO. GETA. HEGIO, CRATINVS, CRITO, *aduocati.*

ſſaip QVANTA *me cura, & ſollicitúdine áfficit*
ſſiſi *Gnatus,* qui [me,] & ſe hiſce impedîuit [nuptiis!]*
bſſaſp aſſi *Neque mihi in conſpêctum prodit, vt ſaltem ſciam*
ſſiſi *Quid de hac re dicat, quidve ſit ſenténtiæ.*
Cdaiſp a *Abi tu, viſe redieritne iam, an nondum, domum.*
aiiſp G. *Eo.* D. ** vidêtis quo in loco res hæc ſiet:*

Quid

D. *Cura*, eſt in ſpe bonorũ: *ſollicitudo*, in metu malorum: G. [*& me,*] *Mu.* [*nuptiis.*]
*V. Cõfirmat à malo euentu, quo vterque implicitus eſt.
*Conſultatio cum amicis. [L] A periculo reddit attentos.

Al.[*ego!*] D *Poteſt*[*ego*]*diſtingui, vt ſubaudiatur Ego dicam!*

Quid ago? dic Hégio. H. [*ego*] *Cratînum cénſeo,* bsbiſi
Si tibi vidêtur. D. *dic Cratîne.* CRA. *ménevis?* diſiii

* Captatio beneuolentiæ.

D. *Te.* CRA. * *ego quæ in rem tŭam ſint, ea velim fácias: mihi* { aædiai as
Sic hoc vidêtur: quod te abſênte hîc filius ſiſſſp

*D. Ab honeſto.
*D. Ab vtili.
*D. A poſſibili. & breuiter deliberatiuæ tres lôcos tetigit, Iuſtum, vtile, & poſſibile.

Egit, reſtítui in integrum * *æquum eſt,* * *& bonum:* ſdijſp
* *Et id impetrâbis. dixi.* D. *dic nunc Hégio.* aiſſſi
H. *Ego ſédulò hunc dixíſſe credo. verùm ita eſt,* aiſiij

*L. Prouerbia.

* QVOT HOMINES, *tot ſenténtiæ. ſuus cuique* [*mos.*] { bſſiſci bſſia
Al. [*mos eſt.*] R *quod verſui repugnat.*

*D. A poſſibili.
*D. Ab honeſto.
*Critonis conſiliũ.
*D. Cauſa ampliandi ſententiam.
*D. Ex tribus enim vnus ſuaſit, alter diſſuaſit, tertius nihil dixit.

* *Mihi non vidêtur, quod ſit factum légibus,* aiſſſp
Reſcíndi poſſe: * *& turpe incœptu eſt.* D. *dic Crito.* ſiſſſi
CRI. * *Ego ámpliùs deliberândam cénſeo:* iſiſi
* *Res magna eſt.* H. *num quid nos vis?* D. *fecíſtis probé:* ſiſſii
* *Incértior ſum multò, quàm dudum.* G. *negant* ſiſſſi

Al. [*Redyſſe.*] aiiſſp
Fratris conſilium percontatur.

[*Rediſſe.*] D. *frater eſt expectândus mihi: is* iijſſp
Quod mihi déderit de hac re conſilium, id éxequar. daſdip

*V. Hîc eſt paraſceue præter conſuetudinem. nam hac nõ actus actui connectit, ſed ſcenam ſcenæ. Itaque actus malè diuiſos eſſe iudico.

Percontâtum ibo ad portum, quoàd ſe recipiat. ſſſdp
In [*quoad*] *eliditur o, non aliter quam ſi eſſent duæ dictiones, quo ad: atque ita à nonnullis hîc ſcribitur.*
G. * *At ego Antiphônem quæram, vt quæ acta hîc ſunt ſciat.* aiſſp
Sed eccum ipſum vídeo in témpore huc ſe recípere. { cdſidp ſ

ACT. III. SCEN. I.

ARG. V Antipho reuerſus, in re ſua quid actum ſit docet: ac in itinere ſibi ipſi locutus ſe ipſum incuſat, quòd patris conſpectum veritus fugerit; P quódque ita inconſultò diſcedens, cauſam ſuam aliis defendendam reliquerit. Tum omnibus de rebus Getam ſedulò interrogans, L ex eo quid actum ſit cognoſcit: V & inde ad futurum colloquiũ præparatur. *Theſes.* 1 Stultum eſt aliis rem credere, quam ipſe commodiùs expedires. 2 Non relinquendi ſunt, quibus fides data eſt. Decet enim honeſtum virum promiſſis ſtare. M Debere quenque ſuas res curare, nec fortunas ſuas & ſalutem defendẽdam aliis hominibus committere, præſertim talibus, qui cùm nihil rectè faciant, nec bonæ frugi ſint, omnia in perniciem noſtram machinãtur, docet hæc ſcena. Nihil enim pernicioſiùs, quàm ſemper ab aliis hærere nec quicquam ſibi ipſi conſulere. Seneca ad Lucilium, Conſilium tuum ſic apud alios ſit, vt abs te authoritatem accipiat. Sic autem abs te authoritatem accipiat, ne ſolus id probare videaris. Temeritas enim in aſſentiendo pernicioſiſſima eſt. *Verſ. gen. Iambici tetrametri, iique acatalectici præter quatuor primos & decimumquintum cum ſequenti, qui ſunt catalectici.*

ANT

ANTIPHO. GETA.

ſdſſddiu adſſab- ENIM'V'ERO' *A'ntipho multis modis cum iſtoc ánimo ſes vituperândus':]* *Si bacchij non admittútur, in ſ enimuero] eliditur u, & us in ſ vituperandus] à vocali ſequẽtis verſus.* Mu ſ *vituperandus es.*] ſdſſddip.

aiſſaiu aiſſ *Itáne hinc ſabîſſe, & vitam tŭam tutândam álijs dedíſſe!]*

aſbiſaſ- aſa * *A'lios tŭam rem ſmagis' credidíſti, quàm te, animaduerſúros?]* R. ſ *credidiſti magis, quam te aduerſuros?*] aiſiſſ- : & *eliſo s in ſ magis*], aiſidſſ-. Mu ſ *credidiſti, quàm te, aduerſuros magis?*] aiſiſſſp.

bdſſud- b.ſſad- * *Nam vt vt erant ália, ſilli certè, quæ nunc domi tŭæ est, conſúleres:]* *Hypercatalecticus videtur, ſi ſ tollatur ſ tua], erit catalecticus,* bdſſid. Mu ſ *illi certè conſuleres quæ nunc tuæ eſt domi:*] bdſſdſai: & ſ *tute*] *facto monoſyllabo,* bdſldſſi.

ſſiisbſi *Nequid propter tuam fidem decêpta ſpaterêtur] mali:*

ſdſiiſſ *Cuius nunc miſeræ ſpes, opéſque ſunt in te vno omnes ſitæ.*

biſſildp G. *E'quidem here nos iam dûdum hîc te abſêntem incuſâmus, qui abíeris.*

ſſaſduſp ſſaſdd A. *Te ipſum quærêbam.* G. *ſed ea cauſſa níhilò magis' defécimus.*

aiſiſſi A. *Lóquere óbſecro, quónam in loco ſunt *res, & fortúnæ meæ?*

ſiiſſi ſiaiſſ *Nunquid patri ſúbolet?* G. *nĭhil étiam.* A. *ſ& quid ſpĕi] porrò eſt?* G. *néſcio.* A. *ah.* R. *Al. ſ ecquid ſpei],* pro nunqua ſpes. *al.* [*& quid porrò ſpei eſt?*] ſibωſdſi : *vel* ſibdſſi.

aiſſiſſi aiſſſ G. *Niſi Phædria haud ceſſâuit pro te eníti.* A. *nĭhil fecit noui.*

ſbiſsbſp G. *Tum Phórmio ſ itidem in hac re] vt in álijs, ſtrénuum hóminem præbuit.*

ſſſiſp ſ.ſ A. *Quid is fecit?* G. *confutâuit verbis ádmodum irâtum patrem.*

ſbdſſiſi A. *Heu Phórmio.* G. * *ego quod pótui porró.* A. *mi Geta omneis vos amo.*

Seipſum impruden tiæ lamentáter incuſat. L. & eſt præparatio ad futurum colloquium.

Mu. ſ abyſſe, & vitã tutandam dediſſe alijs tuam?] aaſſiap.

*D. Ab infinitiuo ad indicatiuũ trãſitum fecit.

* Plus Phanium quàm ſe ipſum curat.

L. *Vt vt*, id eſt, qualiacũque & eſt amplificatio à perſona.

D. Legitur & ſ potiretur]. quia potiri τὸ παλαιὸν fuit. Plaut. Hoſtium potitus eſt.

*Omnia ſua in amica repetit.

D. *Subolet*, metaphora ab odoribus, pro Nunquid pater ſuſpicatur, L. me ſcilicet concordaſſe cũ Phormione & mea ſpõte victum eſſe?

G. *ſ itidem hac re], & ſ re] non eliditur.* ſbdbſbſp.

Cõtentionem eius & Phormionis intelligit.

*D. De ſe mediocriter per ἔλλειψιν, moraliter ſatis. & ordine, primò dominũ, pòſt Phormionẽ, vltimũ ſepoſuit

G. ſSic

UNED

Mu.[Sic ſeſe habent pri..cipia,]ſidſiſi-.

G.[Sic habent principia ſeſe,]vt dico: adhuc trãquilla res eſt: ×diſiſi–

Mu.[G aiebat], dſcddſi : *vel* ſddiddſi.

Manſûrúsque pátrŭum pater eſt, dum huc aduéniat. A. quid' eum? [G. vt aiêbat.] { ſdxcddcv ſddſdaſ

De eius conſilio velle ſeſe fácere, quod ad hanc rem áttinet. ſdſidbſi

*Amatotiè patruũ non ſaluum optat.

A.* Quantus metus eſt mihi venîre huc ſaluum nunc pátruum Geta! ſaiſſap

* Tanquam ſine Phanio viuere nequeat.

*Nam [per eius vnam (vt aúdio)] aut viuam, aut móriar ſeniéntiam. ×iiſſaſp

G. i (vt audio) per eius vnam], iiaſſaſp: & *[eius] monoſyllabo facio* iiiſſaſp. Mu[*vt audio, per vnam eius*].abſiſbſp.

G. Phædria tibi adeſt. A. [v'binam"?] G. eccum à ſua paláſtra exit foras. dabſiſiſi

G. *Al.*[*vbinam eſt?*]daaſiiſi.

Act. III. Scen. II.

ARG. D Hæc ſcena in petitione eſt, quæ ſæpe admittit deliberatiuæ locos. V Phædria cum lenone de citharistria conflictatur, quam militi vendere parabat. Petit autem vt triduũ tantùm maneat, F intra quod pollicetur allaturum quicquid pro eius redemptione promiſerat, & id quidem cum fœnore: alioquin perpeſſurum ſe, ni dederit argentum, vt ſibi eripiatur, militique pretium numeranti relinquatur. V quod dum Phædriæ recuſat Dorio, mutuis contentionibus ſeſe exagitant. F Antipho quoque ac Geta lenoni idem quod Phædria perſuadere nituntur, ſed fruſtra. V Eſtque hic epitaſis, alterius partis fabulæ. *Theſes.* 1 Lenones niſi præſente pecunia amatores non admittunt. Hîc enim propter quæſtum eſſe tantùm artem lenocinii videmus. 2 Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt. 3 Fortunatiores ſunt mariti, quàm amatores. M Lenonum quanta ſit improbitas & impietas, qui præ lucro turpiſſimo omnem humanæ vitæ ſocietatem contemnunt & aſpernantur, exprimitur hac ſcena. Quare adoleſcens apud Plautum ait in Aſinaria, Portitorum ſimillimæ ſunt ianuæ lenoniæ. Si affers, tum patent: ſi non eſt quod des æ les non patent. Et ipſa Lena ibidem ſic loquitur, Nam neque vnquam fictum, nec pictum, neque ſcriptum in poëmatis, vbi lena bene agat cum quopiam amante, quæ frugi eſſe cupiat. F Hîc igitur attende duros lenonis mores, lenia adoleſcentis amatoris blandimenta, artificis Poëtæ admirandum in vtriuſque deſcriptione varietatis ingenium. *Verſ. gen. Trochaici tetrametri catalectici.*

Phaedria. Dorio *leno*. Antipho. Geta.

Omiſſo Antiphone producitur alter adoleſcẽs in ſcenam, vt augeantur turbæ.

[DorioV audi óbſecro.] D. non aúdio. P. parúmper. D. quin omitte me. {×dſbſtt-.ſ

D. *Al.* [*P. Dorio. D. audi. P. obſecro.*] G O[*P. Dorio obſecro.*]tdſbſtt-.

Al.[*quod*].

P. Audi [quid] dicam. D. at enim tædet iam audîre éadem millies. ſſaſſat–

*V. Iterum ad attẽtionem recurrit.

P.* At nunc dicam, quod lubênter áudias. D. lóquere, ſſttdt–

quere, aúdio.

bſſatſt— P. * Néqueo te exoráre, vt máneas tríduum hoc! quo nunc abis?

ſſſſd— D. Mirâbar, ſi tu mihi quicquam afférres noui. A. hei, métuo

ſſttbb— Lenônem, nequid ſuo ſuat cápiti. G. idem ego métuo.

dbttſt— P. Non mihi credis? D. * [hariolâre.] P. ſin fidem do. D. fábulæ. Al. [ariolare] ſine aſpiratione.

ddaaſt— D. Fœnerâtum iſtuc beneficium tibi pulchrè dices. D. logi.

caſſſtv P. * Crede mihi gaudêbis facto: verum hercle hoc eſt. D. ſómnium.

{ tſſſxtv { ttſtſ P. Experîre, non eſt longum. D. * cantilênam eándem canis.

{ dſſaſſiv { dſſiiſſp P. * Tu mihi cognâtus, [tu parens, tu amicus, * tu.] D. garris modó. G. [parês, tu amicus, tu.] dſtſtſſtv. Mu [tu amicus tu parens.] dſtſtſtv.

adxtſt— P. A'deóne [ingénio te" eſſe duro,] atque inexorábili, G. [eſſe te ingenio duro,] atdſtſt-. Mu [ingenio eſſe duro te,] bdtſtſt-.

dbtdaſt— Vt neque miſericórdia, neque précibus molliri queas!

aſſtſtv D. * A'deón' te eſſe incogitântem, atque impudêntem Phédria,

dſſtſtv Vt phalerátis dictis [ducas me,] & [meam ductes] gratis! R. Al. [ſeducas me,] ſed mendoſè: ^ dſſſſctv: & [meâ] facto monoſyllabo, dſſſſtv.

bſſſadt— A. * Miſéritum eſt. P. * hei [veris] vincor. G. quàm" [vtérque eſt ſimilis ſui!] Go. verbis]. G. [eſt vterque ſui ſimilis'] bſſſtddv.

aattſdtv P. Neque, A'ntipho ália cùm occupâtus eſſet ſollicitúdine, G. Hic abſque dubio inter tot trochaicos eſt iambicus tetr. acat. ibſiiſap, niſi [Neque] ſit extra carmen, tattſdtv.

{ ſaſaſſtv { ſaſa Tum [hoc eſſe] mihi obiéctum malum"! A. ah, quid" iſtuc autem eſt Phédria! G. Iambicus tetr. acat. ſaſiiſſp: vel legendum [eſſe hoc], ſcttſſtv: ^ & [mihi] monoſyllabo facto, ſſtiſſtv.

ſſtbdt— P. O^ fortunatiſſime A'ntipho: A. egóne! P. cui, quod amas,

* V Propoſitio eſt obliqua petitionis vt triduum expectaret.

Suo, per acyrologum pro Illius, ſcilicet Phædriæ.

*V. Prouerbialiter in eum competit, qui nihil certi affert alioqui eſt diuinare & coniectuiam facere.

λόγοι, verba ridicula. ^B verba ſola.

*B. Ab vtili. ^V A iucundo per aſſeuerationem & obteſtationem.

*Adagium.

*Duriuſcula blanditio. ^D Ab honeſto.

*D. Secunda ἀποσιώπησις. ^L Plura dicturus erat niſi interpellaſſet leno.

*Irriſorié idẽ principium & compoſitionem ſeruat.

R. Al. [meã duces], ſed & hoc quoque mẽdoſé.

L. *Phaleratis* ornatis metaphora.

*D. εἰρωνεία.

*D. Hoc ſibi dicit adoleſcens.

Similis ſui, improbus leno, & vanus in promiſſis Phædria.

Tum hoc, Eclipſis, ſubaudi Doleo.

UNED

amas, domi eſt:

Huiuſmodi malo, ſcilicet lenone.
L. *Conflictares*, actiué.
* Prouerbium in perplexos.

Nec cum huius modi vnquam vſus vênit vt confli ctáres malo. E. In [*huiuſmodi*] eliditur ſ. { ſxſſſt- ſa

A. *Mihíne domi eſt! immo, quod aiunt,* * AVRIBVS TENEO LVPVM. wſtſ dtv

Nam neque ſquo amittam à me, inuénio: neque, vti retíneam, ſcio. Al. [*quo modo à me amittam inuenio aut*], dxſddbt-. R *rectius* [*quo amittam à me inuenio: nec*], dſſbabt-. dſſbabt-

*L. Ironica correptio. ... deeſt enim Vereris. L *Parum leno*, i. parum improbus.

D. *Ipſum iſtuc mihi in hoc eſt.* A. * *eia, ne parum leno ſies.* ſdſtſt-

[*Num*] *quid hic confêcit?* P. *hiccine! quod homo inhumaniſſimus:* Mu. [*Nam*]. tſtdb ſtv

*L. Indignatio.

Pámphilam mêam véndidit. G. * *quid! véndidit!* A. *ain' véndidit!* { txtſtatv tſ

*V. Diluit admirationem ab æquo, quia ſuam ſuo ære emptam vendidit.

P. *Véndidit.* D. * *quàm indígnũ fácinus, ancillam ære emptam ſuo.* tſſbſſt-

Mu. [*illo cum*], aſtbſſtv.
*V. Redit ad aliam expoſtulationem, quod ſit inexorabilis, vt triduum expectet.

P. * *Néqueo exorâre vt máneat, & ſcum illo*] *vt mutet fidem,* bſſbſſtv

Tríduum hoc: dum id, quod eſt [*promiſſum*] *ab amícis, argéntum aúfero.* R. Al. [*proximum*], *ſed perperam*, tſ6bſſt-. { tſ6dſſt- tſſ

Ne oppertus ſies, id eſt, ne expectes. L diſtuleris.

Si non tum dédero, vnam prætéreà horam ne oppêrtus ſies. ſdſdſſt-

* Antipho quoque intercedit.

D. *Obtúndis.* A. * *haud longum* [*eſt id quod*] *orat Dório: exôret ſine.* Mu. [*eſt quod*], ſiſiſiſp. { ſtſ6tſtv ſſſſ

[*Idem*] *prima poteſt producta cenſeri, vt ſcilicet ſit maſculini generis*, ſaaaadtv: *vel* G *à ſuperiore verſu pẽdere*, ddddſtv: *vel* tſaaadtv.

Idem hoc tibi, quod bene proméritus fúeris, conduplicáuerit. { aſaaadtv aa

D. *Verba iſtæc ſunt.* A. * *Pámphilámne hac vrbe priuári ſines!* ſſtſtſt-

* L. Indignatio à perſona & loco.
Horum, maſculinũ præpõderat. G [*prætereà iſtorũ*], ſatſtdt-
Mu [*tu prætereà horum*], ſdtſtdt-.

Tum ſprætéreà horum ſamôrem diſtrahi póterin' pati! sbtſtdt-

*Getæ imprecatio.

D. *Neque ego, neque tu.* G. * *dy tibi omnes id quod eſt dignum* [*duint.*] Al. [*diunt.*] batſſt-

D. *Ego te complúreis aduôrſum ingénium mêum menſes tuli.* { aſſſact- aſſiaſ

*Pollicit

dſſſ *Pollicitântem, flentem, & nihil ferêntẽ: nũc contra [hæc ómnia.] — G. [omnia hæc,] dſſæſſtu: vel dſſtſſt-. M U [Pollicitantem, & nihil ferentem, flentem: nũc contra omnia.] dſtſſitu. Al. [nunc contrà omnia Repperi,]

*Locus à contrariis.

ſdatdtu Répperi qui det, neque lácrumet: da locum melióribus.

M. Da loc. m. i. cede illis qui plus poſſunt, quàm tu potes. & eſt argumentum à iuſto.

ttxdtat-ttd A. Certè hercle [ſi ſatis] commémini, tibi quidem [olim eſt] dies, — In [hercle] h vim habet conſonantis. G [ſatus ſi]. & [eſt olim] aaſabſt-.

Al. [iſtuc ego]. tſttſſb-.

ſtſſat— Quam ad dares huic, præſtitûta. P. factum. D. num [ego iſtuc] nego?

R. [Iam ea] D Interrogatiuè pronuntiandum. A tum in [ei] diſyllabo non eliditur i, ſed corripitur. aaſatſtu.

ddſxtſtu ddſſ A. [Iámne ea] prætérijt? D. non, verùm ei hæc antecêſſit. A. *non pudet

ſſtat— Vanitâtis! D. minimè, dum ob rem. G. ſterquilínium. P. Dório

*Eclipſis.

bſbſſdtu Itáne tandem fácere opórtet! D. ſic ſum: ſi pláceo, vtere.

*Correptio.
*Correctio.

tſaſtſtu tſaa A. *Síccine hunc décipis! D. *[immo] enímuero Antipho hic me décipit.

Go. [imò] prima correpta, tſæſtſtu.
Vafer leno.

ſxtſat-ſat Nam hic me huiús modi ſciêbat [eſſe:] ego hunc eſſe áliter crédidi.

Verſus pulchrè conſtabit, ſi G prius [eſſe] tollatur. ſttdſat-.

ſaadi bt— [Is] me feféllit: ego iſti nihilò ſum áliter, àc fui.

R. [iſte], ttdſabt-.
Lenonis decretũ.

bſaaſſt— Sed vtut hæc ſunt, tamen hoc fáciam: cras manè argéntum mihi

Hi duo vltimi ſunt quoque iambici tetr. acatalectici, ſdſdidſp iſiaſaſi.

ſdſaſbatu ſdſaſ Miles ſe dare dixit: ſi mihi prior tu attúleris Phædria,

L. Lege, pro, conſuetudine dicit: vel lege, quam præſcribit leno: B in qua ſemper lucrum pudori, commodum fidei præſtat.

btdſdſt-ſ Mea lege vtar, vt pótior ſit, qui prior ad dandum eſt. Vale.

ACT. III. SCEN. III.

ARG. V Nunc adoleſcentes mutuam tradentes operam perſuadent Getæ, licèt difficulter, vt per fallaciam argentum extorqueat pro cithariſtria redimenda lenoni dandum: hinc magnæ turbæ in epitaſin veniunt, éſtque συμβουλευτική præcipuè, ſeu προτρεπτική. D Eſt autem hic οἰκονομία ad futurum exitum Comœdiæ. V Theſes. 1 Non facilè inueniet argentum, cui nihilo minus eſt. 2 Æquum eſt, beneficium beneficio reddere. 3 Stulti amatores amicam vbique ſectantur. M Adoleſcentium amicitias quæ in ſtudiis illius ætatis vtilitatis gratia tantummodo coaleſcunt, hæc ſcena deſignat. Cicero de Senectute, Pares cum paribus vetere prouerbio facillimè congregantur. Quare fit, vt adoleſcentes ſe plerunque omnes mutuo amore complectantur, ídque quandiu voluptas eorum communis eſt.

UNED

Ariſtoteles Moralium libro octauo, Adoleſcentium amicitiæ voluptatis cauſa inſtitutæ eſſe videntur. nam amant ſecundum affectus: & maximè id ſequũtur, quod voluptatem in præſentia affert. at verùm id ſimul cum ætate mutatur: ex quo fit, vt citò fiant amici, citóque deſiſtãt. Nam ſimul cum voluptate amicitia mutatur: at voluptatis celeris eſt mutatio, & ad amores proni ſunt iuuenes: nam amatoria per affectum & voluptatẽ plurimùm fit amicitia. Itaque amant & citò deſiſtunt, ſæpe eadem die propoſitum mutantes. Delectantur autem hi cõuerſatione & vſu: nam per hunc modum amicitia firmatur.

Verſ. gen. Duo iambici dimetri acat. viceſimuſſeptimus, & triceſimus, ſed hic poteſt quoque cenſeri trochaicus catal. Vnus eſt trimeter iambicus acatal. nempe viceſimuſſextus. Reliqui omnes ſunt trochaici tetrametri catalectici.

PHAEDRIA. ANTIPHO. GETA.

Conſultatio de pecunia, vt amiſſæ poſteà triginta minæ plus turbæ faciant

* I. Sollicitudo Phædriæ.

*V. Cõfirmatio ab impoſſibili per hyperbolicam extenuationem.

* QVID *fáciam! vnde ego nunc tam ſúbitò huic argéntum inuéniam miſer.* ddſaſdtv

**Cui minus nihilo eſt! quòd ſi hic potuiſſet nunc exorárier* { ×aſaſſtv d

Tríduum hoc, promiſſum fúerat. A. *itáne hunc patiêmur Geta* tſſbaatv

*Ab æquo.

Mu. [*adiũrit*], aaſſſſtv. D [*adiuuerit*] *ſecundum u pronuntiari debet.*

*Fieri miſerum, * qui me dudum, vt dixti, [adiúuerit] cómiter!* { aaſſſxtv aaſſia

Quin, cùm opus eſt, beneficium rurſum ei experîmur réddere! ddattſv

*A facili ſeu poſſibili.

*D. Comiter quanuis vterque intelligat quid alteruter dicat, diſſimulant tamen.

G. *Scio équidem hoc eſſe æquum.* A. **age ergo, ſolus ſeruáre hunc potes.* bſtſſtv

G.* *Quid fáciam?* A. *inuénias argéntum.* G. *cúpio: ſed id vnde, édoce.* ddſſbat-

Pater, à quo ſcilicet emungas. [L] Verecũdè indicat occaſionem fallaciæ.

A. *Pater adeſt hîc.* G. *ſcio: ſed quid tum?* A. *ah, dictum ſapiénti ſat eſt.* bſaſſat-

*V. Ironica eſt ἀντιφραστικῶς à difficili & iniucundo.

G. *Itáne*[n]*!* A. *ita.* G. **ſanè hercle pulchrè ſuádes: étiam tu hinc abis!* batſſat-

* Metàphora à victoribus.

*Non * triúmpho, ex núptijs tuis ſi nihil nancíſcor mali:* { tſtxxſt- tltſſ

*D. Quaſi dicat, In malo aliud malũ,

*Ni étiam nunc me huius [cauſſa quærere] * in málo iúbeas crucem!* { aſſſadtv aſſtt

Mu. [*quærere cauſa*], aſſatdtv.

A. *Verum hic dicit.* P. *quid! ego vobis Geta aliênus ſum!* G. *haud puto:* ſſbsbſt-

* Prudenter hæc Geta.

Mu. [*omnibus*], A *ſed verſus non ſanatur.*

**Sed parúmne eſt, quod [ómnibus] nunc nobis ſuccénſet ſenex,* { tſæſſſt- tlt

Ni inſt

ſtaſaſt· {ſtadt' *Ni inſtigêmus étiam, vt nullus' locus relinquâtur preci?*

G. *Poteſt hic cenſeri iambicus tetr. acatal.* ſdiſiiſi.

bbxſſtv {bbſa P.* *A'lius ab óculis mêis [ill'am in ignôtum hinc] abdûcet locum! hem:* *Mu. [illam ignotum] reiecto [hem] in ſequentem verſum*, bbtſſtv: G *vel [illam hinc in ignotum]*, aſtſſtv: *vel eliſo s in [alius] & [meu] facto monoſyllabo*, baltſſtv: *vel [ducet] pro [abducet]*, bbxtſſtv: *vel* bbſtſſtv.

*L. Querela ab indigno, & mox grauioris mali denuntiatio ad impellendum Getam.

{ eſſbſt- at *[Dum igitur diem licet,] dúmque adſum, loquimini mecum A'ntipho:*

Poteſt hic cēſeri iābicus acat. aiiſdiſi.

Al. [Dum igitur licet,] tum in [Dum] non fit eliſio, btſſbſt-: Mu *[Hem dum igitur licet,]* dtlſbſt-.

ſſaſſt- *Contempláminime.* A. *quámobrem? aut quidnam factûrus cedó?*

ſſſt- P.* *Quoquò hinc aſportábitur terrârum, certum eſt pérſequi,*

*Amantis deſperatio.

tdſaatv *Aut perire.* G. *dij bene vortant quod agas:* * *[pedeténtim tamen.* *Al. [A. pedentim tamen Vide,]* D *Hæc quidam ſic accipiunt taquam Geta dicat Antipho, vt cautè aggrediatur ſenem fallere.*

*D. Pedetentim, cauté: à Pedibus & Tētando.

{aaſſt- a A. *Vidě, [ſi quid opis potes afférre huic.* G. * *ſi quid! quid?* A. *quære óbſecro,*

*Repetitio faſtidientis.

ſſſdtv *Ne quid plus,* * *minúſve faxit, quod nos pòſt pigeat Geta.*

*L. Prouerbialis figura.

ſdſdtv G. *Quæro: ſaluos eſt, vt opínor: verùm enim métuo malum.*

* Dictum veterum amicorum.

ſſſbtv A. *Noli metúere:* * *vnà tecum [bona, maláque] tolerábimus.*

Mu. [bona mala], ſbſſbbtv.

dſbſſt- G.* *Quantum [opus eſt tibi argénti?] lóquere.* P. *ſolæ triginta minæ.* *G. Si [tibi] tollatur verſus bene habebit,* dſſbſſt-. Mu *[argenti opus eſt tibi?]* ſddbſſt-.

*V. Alia ἀντιφώνησις de argento.

ſſſſt- G.* *Triginta! hui, percâra eſt Phædria.* P.* *iſtæc verò vilis eſt.*

*V. Admiratur pretium, & caritatem obiicit. Sed Phædria à contrario diluit.

bſſap G. *Age" age", inuéntas reddam.* P. *ô lépidum caput.*

*D. Amatoriè.

cſſt G. *Aufer te hinc.* P. *iam opus eſt.* G. *iam feres:*

bdtcſſt- *[Sed opus eſt mihi Phormiônem ad hanc rem adiutôrem dari.]*

Mu. [Sed opu' eſt mihi Phormionē adiutorem ad hanc rem dari.] A *ſed verſus malè habet.*

Tres præcedentes in duos trochaicos tetr. cat. redigit Glareanus, vt primi finis ſit [P. iam opus eſt:] aſſaaſb-: *vbi [iam] vel diſyllabum, vel non elidit m. ſecundi initium [G. Iam feres:]* πbdκζſt-: *vel* tddſſſt- *vt eliſio fiat in [opus] & [ad], & ſynæreſis in [Phormionem].*

UNED

A. *Præſtò eſt: audaciſſimè óneris quiduis impône, & feret:* ſſtaſſt

SOLVS EST *homo amíco amícus.* G. *eâmus ergo ad eum ócyús.* tdtdttb

P. *[Abĭ:] dic, præſtò vt ſit domi.* *Mu.* [*Abi verò:*]]iſſi: { iſſi aſt-

A dimeter fuerit hypercatalecticus.

A.* *Nunquid eſt quod ópera mĕa vobis opus ſit?* G. *nĭhil:* * *verùm abĭ domum,* { xbxbbav tdſſaſbdv

Et illam míſeram, quàm ego nũc intus ſcio eſſe exanimâtam metu, { baaſbat- aaadſ

G. Poteſt [*Et*] *à ſuperiori verſu pendere,* ſaaſbat-: *vel* ſaadſat-.

Conſolâre. ceſſas! A. *nihil eſt, æquè quod fáciam lubens.* ſtſaſdt-

P.* *Qua via iſtuc fácies?* G. *dicam in itínere: modò te hinc ámoue.* tſadbat-

*Parœmia ſeu [L] prouerbiũ. [D] Apollodorus, μόνος γε ἐπίσταται φιλεῖν τοὺς φίλους.

*Diſcedere cupit.

*V. Iocatur in Antiphonem, iubens conſolari afflictã in Phanium domo.

*V. Quærit de ratione comparandæ pecuniæ. & quãdam difficultatem ſuo more ſubindicat.

ACT. IIII. SCEN. I.

ARG. [L] Aduentus & ſollicitudo Chremetis, ex qua eſt initium ad cataſtrophen amoris Antiphonis. [V] Subobſcura autem eſt ſenum fratrum conſultatio de nuptiis. Chremes enim conſtituerat Phanium ex pellice filiam Antiphoni in ſponſam: cùm verò audit eum alterius amore teneri, timet ne vxor Attica reſciſcat, ſe cum pellice in Lemno conſueuiſſe. Verùm ſenis error poſteà patefiet. Illa enim ipſa eſt Chremetis filia, quàm Antipho vxorem cupit. Eſtque συμβουλευτική: prior verò pars eſt ἐξηγητική. *Theſes.* 1 Maturiùs collocandæ ſunt filiæ nubiles. 2 Senectus ipſa morbus eſt. 3 Inter amicos fideleles omnia ſunt patefacienda etiam arcana. 4 Mariti infideles, vxores ſuas timere coguntur: malè enim ſibi cōſcii ſunt. [M] Vt in ſuperiore ſcena adoleſcentium ſolitos congreſſus &, querelas explicuit, ſic hæc ſenum conuerſationes & colloquia, qualia plerunque eſſe ſolent, ob oculos ponit. Solent enim ii, præſertim ſi inter eos mutua quædam familiaritas interceſſerit, de omnibus rebus communicare, & auxilia, conſilia ſubinde expetere.

Verſ. gen. Iambici ſenarÿ ſiue trimetri acatalectici.

DEMIPHO. CHREMES.

* QVID? *qua profectus cauſſa hinc es* * *Lemnum Chremes?* ſiſſſi

Addûxtin' tecum filiam? C. *non.* D. *quid* [*ita non?* ſſſdi

Al. [*ita? C. pòſt Quàm*]. *ſed tum tertius hic non conſtat.*

C.* *Poſtquàm*] *videt me ĕius matereſſe hîc diútius,* { ſiſi dp ſiſi

Simul autem non manêbat ætas vírginis aſiiſp

Mĕam neglegéntiam: ipſam cum omni família { biiſdi ſ

[*Ad me profêctam eſſe*] *aĭêbant.* D. *quid' illic tam diu* { ſbbſi ſiſſ

R. Quidam omittunt [*eſſe*]. ſiſxſi: [G] [*Profectã ad me eſſe*]. iſſxſi: *vel* iſſſſi, *eliſo d in* [*quid*].

A Muretus reÿcit [*ad*] *in præcedētĕ verſũ, ſed hic nō ſanatur.* xſſiſi.

*D. Hæc eſt narratio ſimplex.

*L. Lemnos inſula vna ex nouem Cycladibus.

*V. ἐξήγησις eſt. narrat qua occaſione Phanium Athenas venerit, & cur ipſe diutiùs in Lemno ſit moratus.

Quæſo

dſidſi *Quæſo igitur commorabâre, vbi id audiueras?*
ſdiſi C. *Pol me detinuit morbus.* D. *vnde? aut qui?* C. *rogas!*
iſſſi *SENECTVS IPSA *eſt morbus. ſed veniſſe eas*

*L. Prouerbiũ. [D] Apollodorus, τὸ γῆρας ἐστὶν αὐτὸ νόσημα.

ſſſſp *Saluas audiui ex nauta, qui illas vexerat.*
ſdſſi D. *Quid gnato obtigerit me abſênte, audîſtin' Chreme?*
{ſſaſp a} C. *Quod quidem me factum, conſilij incertum facit.*

Factum, ſcilicet nuptiarum.

ſaſdſi *Nam hanc conditiônem ſi cui túlero (extrário:)*
ſibſſi *Quo pacto, aut vnde mihi ſit, dicêndum ordine eſt.*
diſdſi *Te mihi fidêlem eſſe æquè, atquè égomet ſum mihi,*
ſiaiſp *Scîbam: ille ſi me aliênus affînem volet,*
iſſdij *Tacêbit dum intercêdet familiáritas:*
ſiſaſp *Sin ſpréuerit me, plus quàm opus eſt ſcito, ſciet.*
aibſſp *Vereórque, ne vxor áliquà hoc reſcîſcat mea.*

L. *Conditionem*, nuptias filiæ clàm ſuſceptæ.
Mu. [*extraneo*] [R] *ſed mendoſé.*
Sit, filia ſcilicet.
L. *Alienus*, ſcilicet gener.
Honeſta & familiaris locutio.

ſadſai *Quod ſi fit: vti me (excútiam,) atque egrédiar domo,*
ſdiſſp *Id reſtat. *nam ego meôrum ſolus ſum meus.*
aidſai D. *Scio ita eſſe: & iſtæc mihi res ſolicitúdini eſt:*
aiiijp *Neque defetîſcar (vnquam ego) experírier,*
R. [*vſque adeò*], aiiaip: *vel* [*vſque eò*], aiiiip: *al.* [*vnquam adeò*], aiiaip.
ſiſaſi *Donec tibi id, quod pollícitus ſum effécero.*

D. *Legitur & [excutiat,]* [A] *ſed verſui nõ congruit*, ſadſai.
*D. Apollodorus, ἐγὼ γὰρ εἰμὶ μόνος τῶν ἐμῶν ἐμός.
L. *Defetiſcar*, deficiam.

ACT. IIII. SCEN. II.

A AG. [P] Hîc Geta contemplatur paraſiti calliditatem, qui quamprimùm intellexit, quánam ratione, quibúſve mediis ab ſene pecunia extorqueri poſſit. Exultat quoque verſutus ille Geta duos ſibi offerri ſenes, quos fallere facilè licebit. [V] Eſtque hic inſtructio ad emungẽdam pecuniam. *Theſes.* 1 Serui voti ſui compotes mirè ſibi applaudunt. 2 Serui ſemper ſui ſimiles heros ſuos fallendo. [M] Improborum hominum expedita conſilia in fallendis & circunſcribendis probis, detegit hæc ſcena. Hoc genus hominum callidum eſt; hoc eſt, longa aſſuetudine in omne genus nequitiarum exercitatum, vt non admodum graue ſit, vel quanuis paucula mora, technam aliquam & laqueos inuenire, qua improbitati ſuæ ſatisfaciant. Ariſtoteles libro octauo Moralium, negat inter hos amicitiam conſtare poſſe: quia non ad honeſtatem, ſed potiùs ad vtilitatem & voluptatem tendit.

Verſ. gen. Senarij vt præcedentes.

UNED

GETA.

Exultantis verba.
*D.Venuſtè & Comicè repetitum *hominem.*
[*Fieret*]*prima producta.*

*L.Attende celeritatem narrationis.
*V.Ab occaſione bene merendi de vtroq; adoleſcēte. Iucundè *hominem* tertio repetit.
*V.παρασκευὴ ad ſequentem ſcenam.
Mu.[*eccum.*] *&* [*at at*], iſdbſi: *vel* iſdbſi.
Mu. [*venit. quid*], iſſaſp.
*L.Correptio reſipiſcentis.
Seruilis ſententia.
Hinc,id eſt,ab hoc, Demiphone ſcilicet.
L.*Hoſpitem*, Chremetem, καραχηστικῶς.

Ego hóminem callidiôrem vidi néminem, bſaſſp
Quàm Phormiônem. vénio ad hóminem, vt dícerem* ſidbſp
Argénto opus eſſe, & id quo pacto fíeret. ſaiſſp
Vix dum dimídium díxeram, intelléxerat. ſdbſp
**Gaudêbat: me laudâbat: quærêbat ſenem:* ſiiſſp
**Dijs grátias agêbat, tempus ſibi dari,* ſiiſdi
Vbi Phǽdriæ ſe oſténderet nihilò minùs aiſiap
[Amîcum] eſſe, quàm Antiphóni. hóminem ad forum* iiiiap
G.[*Amicon*] *accuſatiuo Græco n legendum.*
Iuſſi operíri: eò me eſſe adductûrum ſenem. ſiſſp ſiſ
**Sed [eccum ipſum.] quis eſt vltérior! [at at] Phǽdriæ* iſſaſi iſſ
Pater [venit: ſed quid] pertímui autem bellua!* iſſaſp iſa
An quia, quos fallam, pro vno duo ſunt mihi dati! dſſddi
Commódius eſſe opînor dúplici ſpe v'tier. diidſp
Petam hinc, vnde à primo inſtítui: is ſi dat, ſat eſt: iſſaſi
Si ab hoc nihil fiat, tum hunc adóriar hóſpitem. iſſdap

ACT. IIII. SCEN. III.

ARG. [V]Geta adoritur ſenes: mira fallacia argentum cudit, & minas triginta ab ipſis auffert: quas tamen non Phormioni, ſed Phædriæ ad Pamphilam redimendam, vt poſteà patebit, tradit. Sed Antipho audiens Getæ narrationem, in ſummum metum conijcitur: quæ eſt eius periculi ἐπίτασις. Eſt ſuaſoria tota in Geta. [D] Cæterùm ad errorem cumulandum perſona Antiphonis interponitur: vt ei adaucto metu amittendæ vxoris, maior vis fiat repentinæ letitiæ, [P]cùm nutricis interuentu, Phanium à patre ſuo Chremete agnoſcetur, atque ipſi Antiphoni relinquetur. [V] *Theſes.* 1 Serui aſtutiſſimi heros ſuos fallunt. 2 Credulitas ſæpe obeſt. [M] Doloſi hominis & callidi ſimulatoris qui mendaciis & dolis rem ſuam agit, perfidiam, malitiam, improbitatem hæc ſcena exprimit. Ab his enim hominibus difficillimè quiſpiam ſibi cauere poteſt, quia ſpe vtilitatis & amicitiæ fallere didicerunt. Idque non dolo tantum malo, ſed peſſimo. Et ergo bene Seruius Iureconſultus, eiuſmodi dolum machinationem interpretatur alterius decipiendi cauſa, cùm aliud ſimulatur & aliud agitur. Labeo calliditatem, fallaciam, machinationem ad circunueniendum, fallendum & decipiendum, dolum eſſe dixit. Sed quia pauci ſunt, in quibus non verſetur ipſe dolus, ideò boni perpauci ſunt: quoniam bonus eſt, qui nemini nocet.

Verſ. gen. Et hi rurſus ſenarij.

ANT

UNED

ANTIPHO. GETA. CHREMES. DEMIPHO.

ſdaſp *EXPECTO, *quàm mox* [*recipiat huc ſeſe*] *Geta.* *Mu.* [*recipiat ſeſe*], ſidiſp.
dſbiſi *Sed pátruum cum patre video aſtântem. hei mihi,*
diſſp *Quàm tímeo, aduêntus huius quò impéllat patrẽ.*
lſiſp G. *Adibo hoſce.* * *ô noſter Chremes.* C. *ſalue Geta.*
iidsbp G. *Venîre ſaluũ* [*vólupe*] *eſt.* C. *credo.* G. *quid ágitur?*
ſaſiſp C. *Multa aduenienti, vt fit, noua hîc complúria.*
aiſſſp G. * *ſita de Antiphône audiſtin' quæ facta?* C. *ómnia.*
ſdiſi G. *Tún' díxeras huic? fácinus indígnum Chreme:*
ſiſ ſp *Sic circumíri!* D. *cum hoc id agêbam cómmodùm.*
diidſi G. * *Nam hercle ego quoque id quidem mecum ágitans ſédulò,*
ſidiſp ſidiſ * *Inuéni, opînor, remédium huic rei.* D. *quid Geta?*
dbiſſp *Quod remédium?* G. * *vt ábij abs te, fit fortè óbuiàm*
aiſiſi id *Mihi Phórmio.* C. *qui Phórmio?* G. *is,* * *qui iſtam:* C. *ſcio.*
ſaſſſp G. *Viſum eſt mihi, vt eius tentârem ſenténtiam:*
dllſſi *Prěhéndo hóminem ſolum:* * *Cur non, inquam, Phórmio*
iſſdſi *Vides, inter vos ſic hæc pótiùs cum bona*
ſſiſi *Vt componântur grátia quàm cum mala?*
ciidſp a *Herus' liberâlis eſt, & fúgitans lítium:*
ſiiiſp *Nam cæteri quidem hercle amici omnes modò*
ſſzſap ſſſ *Vno ore authóres fuêre, vt præcipitem hanc daret.*
ciſbſp ſ A: * *Quid hic cœptat! aut quo euâdet hódie!* G. * *an légibus*
iſſſſp *Datûrum pœnas dices, ſi illam eiécerit?*
iſſiſp *Iam id explorâtum eſt: eia* * *ſudâbis ſatis,*
ſſdiij *Si cum illo incœptas hómine: ea eloquéntia eſt.*
ſſijſp *Verùm pone eſſe victum eum: at tandem tamen*
dſdſii di *Non cápitis eius res ágitur, ſed pecúniæ.*

*Hæc ſecum loquitur metuens diuortium, [v] Hîc eſt occaſio præſentis Antiphonis.

*V. Exordium eſt, beneuolentiam captat ſalutatione.

D. [*volup*]. Hoc volup nomen eſt, vt hoc Facul: ſic enim veteres per ἀποκοπὴν loquebantur.

* Viam ad epitaſin facit, ſimul etiam cudit argentũ Phædriæ.

*Vide callidum aſſentatorem.

*V. Attentionis eſt de remedio inuento. Vide autẽ quàm veriſimiliter fraudem ſtruat.

*Narratio facta ad fallendum ſenem. Getæ perſuaſio à ſpe commodi.

*D. ἀποσιώπησις tertia. deeſt Obtruſit nobis, aut Defendit, aut quid tale.

*L. Proſopopœia callidè fingẽtis ſe ſedulò egiſſe cum Phormione. & totum principium comparatũ eſt ad beneuolentiam, vt faciliùs obtineat quod intendit.

*V. Hæc Antipho ſecum pauibundus loquitur.

*L. Occupatio & mox ſolutio à perſona.

*Metaphoricòs. *Pone*, Græcè τίθει, quod vel Fac, vel Finge dicunt.

UNED

Poſtquàm hóminem his verbis ſentio mollírier. dſſiſp
Soliſ[ſumus' nunc hîc, inquam,] eho dic quid' velis dari {ſcſaxi ſaſaa}
Tibi in manum, vt herus his deſiſtat lítibus: ibiſſp
Hæc hinc facêſſat, tu moléſtus ne ſies. ſiſiſp
A.* *Satín' illi dij ſunt propítij!* G. *nam ſat ſcio,* aſdiſi
* *Si tu áliquam partem æqui bonique díxeris:* dſſiii
Viſ[eſt ille]bonus vir, tria non commutábitis {6adſſp iæ}
Al. [*ille eſt*], ixdſip: *vel* iddſſp. *eliſo s in* [*bonus*]. ſſ.
Verba hódie inter vos. D.* *quis te iſtæc iuſſit loqui?* dſſſi
C. *Immo non pótuit mélius peruenírier* ſddſip
E'ò, quò nos vólumus. A.* *óccidi.* C. *perge éloqui.* {6diiſi ſ}
G. [*A'*]*primo homo inſanîbat.* C. *cedò, quid póſtulat?* ſiſdſp
G. [*At*].
G.* [*Quid! nímium: quantum líbuit.*] C. *dic.* G. *ſi quis daret* dſdlſp
Taléntum magnum. C. *immo malum hercle: vt nihil pudet!* {iſdſip iſſiſp}
G. *Quod dixi ádeò ei. quæſo, quid ſi fíliam* ſbſſſp
Suam v'nicam locâret? parui réttulit iiiſſp
Non ſuſcepiſſe: inuênta eſt quæ dotem petat. ſſſiſp
[*Vt ad pauca*]*rédĕam, ac mittam illîus inéptias:* {id6ſai idſ}
Hæc dénique eius' fuit poſtrêma orátio: {ſciſſi ſia}
* *Ego,* [*inquit, iam à*] *princípio amici fíliam,* iſdiſp
Al. [*inquit, à*], iidiſp. R *ſed illud eſt cùm elegantius, tum magis Terentianum.*
* *Ita vt æquum fúerat, vólui vxôrem dúcere:* addſſp
Nam mihi veniêbat in mentem, eius' incómmodum, {daiſſp daiſſ}
In ſeruitûtem paúperem ad ditem dari: ſiſiſi
* *Sed mihi opus erat (vt apértè tibi nunc fábuler)* dbadſp
[*Aliquántulum*] *quæ afférret, quî diſſoluerem* aiſſſp
Quæ débeo. [*&*]*étiam nunc, ſi volt Démipho* ſbiſſi
Dare, quantum ab hac accípio, quæ ſpónſa eſt mihi: aidiſi
Nullam mihi malim, quàm iſtanc, vxôrem dari. ſaſſſi
A. *Virum ſtultítia fácere ego hunc, an malítia,* iddiſ

Dicam:

[*Mu.*[*ſumu' nunc, inquam,*]ſadſii.

D. *Hinc facêſſat*, pro, hinc ſe faciat, id eſt, abeat.
*M. Hoc eſt, dubito an furioſus ſit, númque illi mentẽ dii ademerint.
*Decora locutio.
*V. ἀντεισαγωγὴ, hîc neceſſaria.
*V. Anxia exclamatio adoleſcentis amore perditi ob dictum Chremetis.
D. [*Quid! nimium: quantum voluit.*] *apud quoſdam diuerſæ perſonæ cum verbis ſingulis.*
L. *Talentum magnũ*, Octoginta librarũ erat. *minus* ſexaginta.

Æ. *Si legas* [*Ad pauca vt*]*conſtat verſus*, ſdſſai. *fortè in* [*ad*]*eliditur* d, abſſai.
*Reſponſum & petitio Phormionis per mimeſin.
*L. Honeſta ratio à perſona.

*V. A neceſſitate diſſoluendi æs alienum.
Fabuler, rectè, quia re vera fabulatur.
Al. [*Aliquantum*] A *tum* [*quæ*] *nec eliditur nec corripitur.*
G. [*ac*], ſiaſſi.

ſiſſp Dicam: *ſciêntem an imprudêntem, incértus ſum.

dſbdß / dibdſ D.* Quid ſi ánimam debet? G.* ager [oppóſitus eſt] pígnori

Mu. [oppoſitu' ſt].

eidaſi Ob decem minas, inquit. D. age age, iã ducat, dabo:

G. Poteſt [Ob] à ſuperiori verſu pendere, iidaſi.

diſbſi G. Aediculæ item ſunt ob decem álias, D. hoi, hui,

bſſaſp Nimiùm [eſt.] C. ne clama: pétito haſce à me decem.

Al. [id eſt.]

bſbſi G. Vxóri emûnda [ancillula] eſt: tum autem plúſcula

idaſſi / iddſ Supelléctile opus eſt: [opus eſt ſumptu] ad núptias.

G. Al. [& ſumptu], idiſſi: tum D [opus eſt] ſubanditur. Mu [opu' ſumptu]: idiaſi.

ſiſi His rebus pone ſanè, inquit, decem minas.

ſſaddi D. Sexcéntas [proinde] pótius ſcríbito iã mihi dicas:

Glareanus omittit [iam], ſſbſwi. pro [proinde] diſyllabo ſunt qui legant [perinde], tum creticus ſecundo loco neceſſarius. Mu [proin], ſſaddi.

ßſſbſp / ſ Nihil do: impurâtus me ille vt étiam irrídeat!

diiiap C. Quæſo ego dabo, quiêſce: tu modò fílius

aſſdij Fac vt illam ducat, nos quam vólumus. A. hei mihi

iſſiſi Geta, occidíſti me tuis fallácijs.

ßdſſiſp / ſ C.* Mĕa cauſſa eiicitur: me hoc æquum eſt amíttere.

ſiſiſp G. Quantùm potes me certiôrem, inquit, face:

ßaſſp Si illam dant, hanc vt [omittam,] ne incértus ſiem:

ſaſdſp Nam illi mihi dotem iam conſtituêrunt dare.

didijp C. Iam [accipiet:] illis repúdium renúntiet,

ſliſſp Hanc ducat. D. quæ quidem illi res vortat malé.

ſdßſſi C. Opportúnè ádeò nunc* [argéntum mecum] áttuli,

Si bacchio non datur locus, vel [Op] pertinet adverſum præcedentem, ſaſſli: vel G legendum [mecum argentum], ſdlſſi.

ſſſſp Fructum, quem [Lemni] vxôris reddunt prædia:

D. Et [Lemni] & [Lemno] legitur.

ſſdiij Id ſumam: vxóri, tibi opus eſſe, díxero.

*D. ἀντίθετον ſecundum. nam Scienti Imprudentem reddidit.

*D. Græcum prouerbium, καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ὀφείλει.

*Aſtutè non ſimul xxx minas protulit, ne parcũ ſenem terreret.

Si bacchius nõ admittitur, legendum [ancilla], ſiſſſi: vel [autem] tollendum, ſiſiſi. Muretus tollit [eſt,] ſiſaſi.

L. *Sexcentas*, prouerbialiter dictum eſt, pro, multas. ex vſu illorum temporũ. *Dica*, cauſa, actio. & Dicam ſcribere, eſt formulã intendere & certa lege agere apud iudicẽ.

*D. Ratio cur ipſe viginti dare debeat minas, dante Demiphone decẽ.

R. *Al. [mittam,] per enallagen figura, pro omittam*, ſſſſſp. *al. [a mittam,]* ſſßſſp.

R. *Al. [accipiat.]*

*D. Comicum. Argentum præſtò eſt, & cauſa additur cur preſtò, & vnde ſit. ſimul iracũdiæ vxoris, & iurgio præparatur locus.

ACT. IIII. SCEN. IIII.

ARG. P Hîc Antipho planè perturbatus, V ob errorẽ verborum expoſtulat cum Geta, P in eúmque ſtomachatur, vtpote qui ſibi, vt putat, ex re fermè tranquilla, turbulentiſſimam

reddiderit, [V] quódque periculum ſit, ne fallaciis eius vxore excidat. [P] Tandem tamen miri ipſum perſuaſionibus Geta demulcet, & placabiliorem efficit, [V] quod non bene rem intellexerit, & poſſe pecuniam dari, ſed nuptias multis & variis modis impediri. Eſt ἐπιτιμητικὴ cum σχετλιασμῷ, & in Geta eſt ἀπολογητικὴ. Eſtque hîc ἐπίτασις. *Theſes.* 1 Serui vtplurimũ rem tranquillam turbulentiſſimam reddunt. 2 Irridentur ſuperſtitioſi diuinatores & Harioli. [M] Hariolos & haruſpices, qui ex rebus contingentibus & caſualibus, ſiue à fortuna pédentibus, aliquid certi & conſtituti conſtituunt, deridet hæc ſcena. Et meritò ſanè ſuperſtitioſos iſtos impoſtores inceſſunt omnes. nam ſi ad illorum obſeruationes vitam degeremus, fieri non poſſet, vt vnquam tranquilla mente & ſedato animo pedem extra limen proferremus.

Verſ. gen. Atque hi quoque iambici ſenarij, vt præcedentes.

ANTIPHO. GETA.

GETA. G. *hem.* A. *quid egiſti?* G. *emúnxi argénto ſenes.* iiſſli
A. *Satin' [id eſt!]* G. *néſcio hercle: tãtùm [iuſſus'] ſum.* bſijſp
A. *Eho vérbero, áliud mihi reſpóndes, àc rogo!* abdſſi
G. *Quid ergo narras?* A. *quid ego narrem! ópera tua* ij iiai
* *Adreſtim mihi quidem res rédijt planíſſumé:* ſd6aſi
Vt te quidem omnes dij, děæque, ſúperi, inferi { ſiſ-ai ſiſdi
Malis exémplis perdant: hem, ſi quid velis,* iſſiſi
Huic mandes, quod' quidem rectè curâtum velis: } ſſeſſi ſdſ
* *Qui te" ad ſcópulum" è tranquillo" inferat.* ſaſt.

R. Hic verſus in multis codicibus non habetur. [A] *Trochaicus eſt dimeter hypercatalecticus, vel in eo nihil elidendum. Goueanus eum ita legit, [Velis ad ſcopulum qui te è tranquillo inferat.]* idſſſp. *præcedẽtem verò ſic, [Huic mandes, quod rectè curatum quidem]* iſſſſp: *vbi [Huic] diſyllabum eſt.* [Mu] *[Huic mandes, qui te ad ſcopulum è tranquillo inferat.]* ſſdſſp. {ſdiſip

* *Quid minùs [vtíbile] fuit, quàm hoc* vlcus tángere,* ddaſſp
Aut nominâre vxôrem! iniêcta eſt ſpes patri ſiſſſi
Poſſe illam extrúdi. cedò, nunc porrò Phórmio ſſdiſi
Dotem ſi accípiet, vxor ducênda eſt domum: ſdiſſp
Quid fiet? G. *[non enim ducet.]* A. *noui: cæterùm* ſſ6ſſp
Cùm argéntum répetent, noſtra cauſſa ſcilicet ſdſijp
In neruum pótiùs ibit. G. NIHIL EST *Antipho,* ſdidſi
Quin malè narrândo poſſit deprauárier. dſiſſp
Tu id, quod boni eſt excérpis: dicis quod mali eſt. ſiſſii

Audi

Epitaſis. Nã in periculum venit Antipho ne extrudatur coniux.
Mu. *[eſt id?] & [iuſſu']*, aſiiſp.

G. Poteſt [Ad] à ſuperiore verſu pendere, ſbſaſi.
Adreſtim, quaſi ſcilicet me ſuſpendam.
[L] Dictum deſperantis, & eſt ꝓuerbiũ.
*Ironicé.
*Prouerbium.

*V. Ab imprudentia & futuro incõmodo.
Al. [vtile], ddiſſp.
* D. Prouerbiale. non εἰρωνικῶς dixit.

Ducenda, neceſſitatem indicat.
G. Vel bacchius loco tertio, vel legendum [non ducet enim] ſſdſſp. [Mu] *[enim non ducet.]* ſaſſſp.
E. *In neruum*, i. in vincula. nam neruus genus vinculi eſt quo pedes aut ceruices impediuntur.

iiiisp *Audi nunc [contrà iam: ſi] argéntum accéperit,*
ſbſſi *Ducênda eſt vxor, vt ais: concêdo tibi:*
aiſiſi *Spátium quidem tandem apparándis núptijs,*
ſdidſp *Vocándi, ſacrificándi dábitur paúlulum.*
dſſaſi *[Intéreà, quod ſunt polliciti argéntum dabunt.]*
iſdſſj *[Id iſtis] reddet.* A. *quámobrem, aut quid dicet?* G. *rogas!*
Mu. [Id ile iſtis]. A aſdiſſi: ile pro ille.
ſſiſſi *Quot res! poſt illa, Monſtra euenêrunt mihi:*
dasbſi *Intróijt in ædes ater aliênus canis:*
ſiaxſi ddſi *Anguis per implúuium décidit de tégulis:*
ſbiſbp *Gallina cécinit: interdîxit [hariolus:]*
idtjai *[Arúſpex] vétuit ante brumam áliquid noui*
D. [Haruſpex], quia ab Haruga deriuatur.
idiſſp *Negóti incipere. quæ cauſſa eſt iuſtiſſima.*
ſlaſſi *Hæc fient.* A. *vt modò fiant.* C. *fient: me vide.*
aaſſſi * *Pater exit: abi, dic eſſe argéntum Phædriæ.*

Al. [contrà: iam ſi]. *Cõceſſio cum exceptione.

Al. [Intereà amici quod polliciti ſunt, argentum dabunt.] ſed verſus non cõſtat, niſi cum Mureto tollas [argentum], diſdſi.

Prodigia nuptias remorantia.

Al. [ariolus:]

Ante brumã, id eſt, diebus decreſcentibus, qui religioſi habebantur.

*V. παρασκευὴ ad ſequentem ſcenam.

ACT. IIII. SCEN. V.

ARG. V De via quà tuto Phormioni pecunia detur. Demipho loquitur, P ne, vt callidus eſt, poſteà acceptam neget. V Chremes vrget vt numerare maturet, & Phormioni puella detur. Sed Demipho ridiculè prudens & cautus eſt: non enim qua via daret pecuniam, ſed ne omnino daret, circunſpiciendum erat. ſed hîc ſenſim ad cataſtrophen fit acceſſus. *Theſes.* 1 Prudentia, quæ in loco non eſt, ſtultitia eſt. 2 Serui ſubinde illudunt ſuis heris. 3 Puellæ voluntas etiam ad nuptias requirenda eſt. 4 In rectè facto etiam famæ publicæ habenda eſt ratio. 5 Mulier mulieri magis congruit. M Nemini eſſe fidendum, nec cuiquam quicquam credi aut perſolui debere ſine teſtibus, chirographis & aliis certis rationibus, docet hæc ſcena. Quare, vt Ariſtoteles ait, rectè præcepit Heſiodus, vt ſi vel fratri noſtro quicquam ſumus credituri, teſtes adhibeamus, ne creditum abneget. Nam fides, vt vulgò dicitur, de terrâ abiit. *Verſ. gen. Iambici octonarij, ſiue tetrametri acatalectici.*

DEMIPHO. GETA. CHREMES.

iſdiſſi QVIETVS *eſto, inquam: ego curâbo, ne quid verbôrum duint.*
diſiſadp *Hoc témerè nũquam amittam ego à me, quin mihi teſteis adhibeam,*
ſaſaſani ſaſaſdb *Cùm dem: & quámobrem dem, commemorâbo.* G. **vt cautus eſt, vbi nihil opus eſt!*
dſſiiap C.* *[Atque ita opus facto eſt.] at matúra, dum libîdo eádem hæc manet:*

Hæc Demipho ad fratrem Chremetẽ. L. Duint, pro dent vetuſtè.

*Geta hæc ſecum irriſoriè.

*V. A neceſſario. Mu. [Atqui ita opus eſt facto.] diſſiiap.

[Nam]

R. Al. [Ne]. L. Altera, quam finxit Geta.

[Nam] ſi áltera illa magis inſtâbit, fórſitan nos ſre-iciat.] G. Al. [reijciat.] tum triſyllabum cēſendum, ſibſſiſp. ſibſſidp

*Approbat conſilium, & ᵛlaudando ſenem ſubſannat.

G. *Rem ipſam putáſti. D. duc me ad eum ergo. G. nõ moror. C. vbi hoc égeris, ſiſaibſi

G. [vxorem meam,] ſiſidſſib: & facta ſynæreſi in [prius] & in [abeat], ſiſidiſi. Mu [abit:]

Transîto ad [vxôrem,] vt conuéniat hanc prius, quam hinc ábĕat: { ſiſdiiib ſiſdiiii

Dicat eam dare nos Phormióni nuptum, ne ſuccénſcat: ddſiſſp

*L. Perſuaſio à perſona.

*Et magis eſſe illum idóneum, qui ipſi ſit familiárior: dſijſdip

E. Al. [digreſſos], ſdſſidp: & facta ſynæreſi i [nihil], ſdſſſidp

Nos noſtro offício nihil [egréſſos] eſſe: quantum is volúerit, ſddſſidp

Is, Phormio ſcilicet.

Datum eſſe dotis. D. [quid tua (malùm) id] refert! C. magni Démipho. Mu. [quid, malum tua id], iiſiĉſſi: & [tua] facto monoſyllabo, iiſiſſſi. { iiſiĉſſi iiſia

Malùm, indignantis interiectio.

G. [id ſi nõ], ſidſſſp.

D. Non ſat tŭum te officium fecíſſe, [ſi non id] fama ápprobat! { ſĉaſiſp ſſ

*L. Vrget Chremes occaſionem futuræ ſuæ perturbationis ad vxorem.

C. *Volo ipsĭus quoque vŏluntâte hoc fieri, ne ſe eiéctam [prǽdicet.] { adĉdſſſp idſ

Al. [putet.] adiſaſſp & [ipſius] diſyllabo facto, idiſaſſp. ᵛ[dicet] à dico, dicas.

D. Idem ego iſtuc fácere poſſum. C. *múlier mulíeri magis cóngruet. { adiddiĉp adiddiſs

*Adagium.

D. Illas, filiam & vxorem.

D. Rogâbo. C. vbi nunc illas ego reperîre poſſim, cógito. iaſbijſi

ACT. V. SCEN. I.

ARG. ᴾ In ſequenti ſcena Sophronæ nutricis, & Chremetis, qui Stilphonem ſe nominârat, mutua continetur agnitio. Deinde ex eadem nutrice audit, quemadmodum filia ſua Phanium Antiphoni ſit nupta. ᵛ Afficitur ingenti gaudio ob euentum inexpectatum. Cauet tamen ne vxor reſciſcat ſe in Lemno cum alia vxore conſueuiſſe. Hinc naſcitur occaſio ad καταστροφήν. Eſt σχετλιαστικὴ primùm: (ᴴ ponitur enim Sophronæ quærela de conſilio quod malè ceſſerat:) ᵛ deinde διηγητικὴ & ἀπολογητική. Theſes. 1 Miſera eſt mulier anus amico & defenſore carens. 2 Egeſtas & orbitas ſæpe multa ſuadent. 3 Ægritudinem ſæpe mors conſequitur. 4 Res inſperata eueniens lætitiam parit. ᴹ Quantum caſus & fortuna in vita mortalium polleant, quæ tamen plerunque vt natura, in bonis dominantur, exprimit hæc ſcena. Caſus enim & fortuna apud authores indifferenter accipiuntur, ſed ſi propriè loqui volumus, differunt. Ariſtoteles libro ſecũdo Phyſicorum, Fortuna, inquit, eſt cauſa per accidens, in his quæ per electionem alicuius gratia fiunt. Caſus autem eſt cauſa per accidens, in his conſiſtens quæ fiunt ſine electione: & caſus eſt natura, fortuna verò in arte. Natura ſubit rationem caſus, & mens rationem fortunæ. Lactantius videtur fortunam pro caſu definiſſe: Fortuna, inquit, eſt accidentium rerum ſubitus atque inopinatus euentus. Qua

ration

UNED

ratione hoc loco dicemus, verum fuiſſe caſum in agnoſcenda filia Phanio Chremeti.

Verſ. gen. Trochaici tetr. cat. ſex, videlicet quintus, octauus, duodecimus cum duobus ſequentibus & vltimus. Reliqui omnes iambici: è quibus vnus trimeter acat. nempe ſecundus. cæteri tetrametri: atque ex his decem ſunt acatalectici, nempe ſextus, ſeptimus, nonus, & decimuſquintus cum quinque ſequentibus, & triceſimoſecundo: vnus autem & viginti catalectici, ſcilicet primus, tertius, quartus, decimus, vndecimus. viceſimuſprimus ac ſequentes omnes ad finem vſque ſcenæ præter triceſimumſecundum & vltimum.

SOPHRONA *nutrix*. CHREMES.

adiddſdv QVID *agam! quem ſmihi amicum inuéniam] míſera! aut cui conſilia* G. [*amicũ inueniãmihi*] & [*cui*] *in quo finitur hic verſus diſyllabum,* aiddai. *ſequens ſic legendus* [*Conſilia hæc referam? aut vnde auxilium nunc petam?*] ddſdſp. — Occaſio cataſtrophes.

dſijap *Hæc réferam! aut vnde nunc mihi auxílium petam!*

dbſſxav dbſſſ *Nam véreor, hera ne ob mĕum ſuâſum indígnè iniúria afficiâtur:* — *Muretus reijcit* [*Nã vereor*] *in præcedentẽ verſum,* dſiaid: *ſedtũ in hoc* [*ſuaſum*] *erit triſyllabum,* aiiſſiav.

biſſadav *Ita patrem adoleſcêntis facta hæc toleràre aúdio violênter.*

ſddſtſt– C. *Nam quæ hæc eſt anus exanimâta, à fratre quæ egrêſſa eſt meo!* — *Nam quæ*, figuratè pro Quænam. L. *Exanimata*, perturbata. auxeſis.

xaſiſſi di S. ** Quòd vt fácerem, * egéſtas em i mpulit: cùm ſcirem infírmas núptias* — *L. Purgatio à neceſſitate.

ſiddſiſp *Haſce eſſe, vt id conſúlerem, * intéreà vita vt in tuto foret.* — *D. Venialis ſtatus. *D. Compenſatiua qualitas.

ddattad– C. ** Certè édepol (niſi me ánimus fallit, aut parum óculi proſpíciunt)* — *V. Videt & agnoſcit Sophronam.

ſſſwſſb ſſſwſſip *Mĕæ nutrîcem gnatæ video.* S. *neque ille inueſtigâtur,* C. ** quid agam!* — *L. Deliberantis. G. *tollendum* [*Mea*]. ſſdaſſdv.

ſwwddſv S. *Qui eſt ĕius pater.* C. *ſádeóne,] an máneo, dum ea, quæ lóquitur, magis cognóſco?* — *Al.* [*adeo,*] *at tum quoque* [*eius*] *neceſſario monoſyllabum.* ſwdbdxſv: & *eliſo s in* [*magis*]. ſwdbddſv

xdxdſwſv ſ S. *Quòd ſi ĕum nunc reperîre poſſim, nihil eſt quod véreat.* C. ** ea eſt ipſa:* — *Iam planè nouit.

txatxſtv tſatſ *Cólloquar.* S. *quis hic lóquitur?* C. *Sóphrona.* S. *& mĕum nomen nóminat!*

ſſſſt– C. *Réſpice ad me.* S. ** Dij óbſecro vos: éſtne hic Stilpho!* C. *non.* S. *negas!* — *Inuocatio gaudẽtis.

Octo præcedentes verſus ita legit ac ſecat Muretus,

S. Quod vt facerem, me egeſtas impulit: cum ſcirẽ infirmas iaiſiſſ–
Haſce eſſe nuptias, vt id conſulerem, intereà vita ſiiddſv
Vt in tuto foret. C. certè ædepol, niſi me animus fallit, iſiſiwſv
Aut parum oculi proſpiciunt, mea nutricem gnatæ video. didxſſdv

S. Ne

S. Neque ille inueſtigatur. C. quid agam? S. qui eſt eiu' pater. C. adeon', iſldſdbv

An maneo, dum ea, quæ loquitur, magi' cognoſco? S. quod ſi eum nunc dbddſi-

Reperire poſſim, nihil eſt, q͞d verear. C. ea ipſa eſt. côloquar aidſbiſp

S. Qui hic loquitur? C. Sophrona. S. & meum nomen nominat? C. ad me reſpice. dſiſdaſp

S. Dy obſecro vos: eſtne hic Stilpho? C. non. S. negas? iiſhi

Si [meæ] & [meum] monoſyllaba cenſeātur, ex cretico in tertio, & bacchio in ſeptimo facies ſpondeum. In vltimo [Dy] diſyllabum, vel in eo non ſit eliſio.

*V. *Concede*, &c. Veretur ne præ lætitia nimis aperta voce loquentem vxor exaudiat, & facinus ſuum prodatur. Ideò ſubmiſſè hoc loquitur, & à foribus domus eam ſeducit.

Al. [*appellaſſis.*] & [*non es obſecro,*]

L. *Appellaſſis*, pro, appellaueris, vetuſtè.

* Timet proditionem.

* Aperit fictioné. *Iſtoc nomine*, ſcilicet Stilphonis.

*A vaſe futili ſumptum eſt.

*Sollicitè de ſuis inquirit.

*V. Et dolor & timor hunc affectũ extorquent.

*Mors vxoris.

*L. Admiſcet purgationem à perſona. [P]Singula pronuntianda ſunt argumēta enim hæc ad venialem ſtatũ proferuntur.

C.* *Concêde hinc à fóribus [paululùm] iſtorſum ſodes Sóphrona:* ſſaxſſtv ſſad

G. Si legas [paulum], bene habebit verſus. ſſaſſitv. *Mu* [*hinc paululum à foribus*], ſiibſſip.

**Ne me iſtoc poſthac nómine [appellâſſis.]* S. *quid! [non is' óbſecro es.]* ſſiſſxp ſſiſiſſp

Quem ſemper te eſſe dictitâſti! C. *ſt* S. *quid has métuis fores?* ſſiſſiai

G. Subobſcurus ille ſonus ſiue ſibilus; quem edūt hæ duæ litteræ [ſt] (quibus Chremes Sophronæ ſilentium innuit) in ratione metri ſyllabam conſtituunt, vt [ſit ſt] ſit iambus, [A]vel ſpondeus. [R]al. [eſt], ſed corruptè.

C. *Conclûſam hic hábeo vxôrem ſæuam:* * *verùm iſtoc de nómine* ſdſiſſſp

Eò pérperam olim dixi, ne vos fortè imprudéntes ſiſſſſp ſ

**Effutirêtis: atque id porrò áliquà vxor mea reſciſceret.* ſſiſadſp

S. *Hem, iſtoc pol nos te hîc inuenîre miſeræ nunquã potúimus.* ſſibſdp

C.* *Eho dic mihi, quid tibi rei eſt cum família hac, vnde exis?* iddidiſ-

Aut vbi ill' æ ſunt? S.* *miſeram me.* C. *hem quid' eſt! viuúntne?* S. *viuit gnata.* xſaxſiſv dſaſ

Muretus reijcit [aut vbi] in præcedentem verſum: tũ hic bene habet, ſdſiſiſi: ſed in præcedenti [rei] monoſyllabum cenſendum, aaadiſſi.

**Matrem ipſam ex ægritúdine míſeram mors conſecûta eſt.* ſſibiſi-

C. *Malè factum.* S. *ego autem, quæ eſſem* anus deſêrta, egens, ignôta,* aiſiſiſv

Vt pótui, vírginem nuptum locáui huic adoleſcénti; dſiſidſ-

Harum

ſdiijdſ- *Harum qui eſt dóminus ǽdium.* C. *[Antiphonine!]*
S. hem", iſti ipſi.

{ᵘᵉdſidſu ſſ} C. *Quid! dŭáſne is' vxóres habet!.* S. *hau" óbſecro,*
[vnam ille quidem] hanc ſolam.

idſiſſdu- C. *Quid illa áltera, quæ dícitur cognâta?* S. *[hæc ergo eſt.]* C. *quid ais!* Al. *[hæc eſt.]* R *ſed illud melius, vt [ergo] repletiui loco accipiatur, veluti Attici τοίνυν accipiunt παραπληρωματικῶς.*

dſſiiiju S. * *Compóſitò factum eſt, quomodò hanc amans habêre poſſet*

aiſiſibu *Sine dote.* C. * *Dij voſtram fidem, quàm ſæpe fortè témerè*

dſſiſſd- *Euéniunt, quæ non aúdeas optâre! offéndi aduéniẽs,*

ſiſiſiſp *Quicum volêbam, atque vt volêbam, collocâtam [filiam:]*

{ſdiiiαπυ ſdiiidbu} *Quod nos ambo ópere máximo dabâmus', [vt fieret, óperam,]* Poteſt hic cenſeri acatalecticus, ſdiiiiπp. Mu *[operam vt fieret.]* ſdiiibdu.

{aſſiſſiu aſſiſ} *Sine noſtra cura máxima, sŭa cura [hæc] ſola fecit.*

ſſiiεſſu S. *Nunc quid facto eſt opus, vide: pater adoleſcêntis venit:*

{ααſiſαi- diſiſſ} *E'úmque ánimo iniquo hoc óppidò ferre aiunt.* C. *nĭhil pericli eſt.*

{ſſaidſſ- ſſ} *Sed per dĕos atque hómines, meam eſſe hanc, caue reſciſcat quiſquam.*

ſſtattι- S. *Nemo ex me ſcibit.* C. *ſéquere me: cǽtera intus aúdies.*

R. *[Antiphonine unquam?]* ſdiiiiſſ-.
L. *Hem*, metuentis. *Hau*, faſtidientis.
Ald. [vnā quidem] G *ſed perperā.* Mu *[vnam quidem ile] reiecto* C *quid] in præcedẽte verſum* ſdiiiſſ: iiſaidſu: *[hau] eliditur.*
* L. *Compoſitò*, pro, ex compoſito. i. de induſtria, aduerbialiter.
* Exclamatio gaudentis.
Al [gnatam.] ſiſiſiſu G *vel [filiam collocatam]* ſiſiſſiu: *& [filiam] facto diſyllabo.* ſiſiſſiu:
D. *Si [hic] legerimus, Antiphonem intelligimus: ſi [hæc], Sophronam.*
Pater, Demipho ſcilicet.
Adiurat, vt celet.

ACT. V. SCEN. II.

ARG. V Seipſum incuſat iratus ſenex, quod Phormioni dederit pecuniam: P queriturque ſe, dum auari infamiam fugerit, in ſtulti reprehenſionem incidiſſe: V & quòd cùm noluerit videri auarus, prodigus ſit factus. éſtque μιμητική. P Magnopere enim ipſum pœnitet Phormioni pecuniam dediſſe. Hîc Geta quoque ſeni inſultans, multa facetè & ſeruiliter dicta profert. L Ipſe tamen nōdum liberatus periculo angitur. V *Theſes.* 1 Etiam ſenes auari dolent vbi expoſuerunt pecuniam. 2 Mediocritas in dando tenenda 3 Prauorum ſtudia non ſunt pecunia iuuanda. 4 Serui gaudent ſe dominos ſuos decepiſſe. M Auaros omnes, & ad pecuniam plus ſatis attentos, poſteà ferè ſemper deludi, & in laqueos incidere, docet hæc ſcena. Nam quantumuis cauti, quantumuis diligentes ſint, fieri tamen ſolet, vt illis tandem aliquando ab iis, à quibus minimè ſperarant, imponatur.

Verſ. gen. Iambici tetrametri catalectici ſiue ſcazontes.

DEMIPHO. GETA.

Mu.[*Nosnoſtrapte*], ſxdiidiv.

[NOSTRAPTE] *culpa fácimus, ut malos expédiat eſſe,* ſidijdjv

*L.Prouerbium in eos, qui dum vitãt vitia, in contraria incurrunt.
Al.[*fugito*], baſiiſdv.

Dum nimiùm dici nos bonos ſtudêmus, & benígnos: dſiiijv

**Ita [fúgias,] NE PRAETER [caſam, quod aiunt: nónne id ſat ſerat,* wſiijſdv

Mu.[*caſam, aiunt. nónne id ſatis*], biſlſbv.

Accípere ab illo iniúriam! étiam argéntum eſt vltrò obiéctum ĕi, {diſbſſi diſbſſi

Vt ſit quî viuat, dum áliquid áliud flagítij confíciat. ſſdbdidv

*L.Fictè aſſentitur Geta.
Sententia nimiùm vera.

G.**Planiſſumé.* D. HIS NVNC *prǽmium eſt, qui recta praua fáciunt.* ſiſiſib-

*L.Indignatio pœnitentis per epiphonema.

G.*Veriſſimé.* D.**ut ſtultiſſimè quidem illi rem geſſérimus.* ſiſijſdv

Mu.[*poſſiet*], adſiſiſv.
*D. Ne pœniteat dominũ pecuniã dediſſe, terrorem ſeruus iniecit.

G.**Modò ut hoc conſílio [poſſit] diſcédi, ut iſtam ducat.* bſaſſiſv

D.*E'tiámne id dúbium eſt!* G.*haud ſcio hercle, ut homo eſt, an mutet ánimum.* adſiasbv

*V. Cum indignatione.

D.**Hem, mutet autem!* G.*néſcio: verùm, ſi fortè, dico.* ſibſſiv

Mu.[*cenſuit: uxorẽ huc eiu'*], biſdſſv.
Iſta, Phanio.

D.*Ita fáciam, ut frater [cénſuit, ut uxôrem huc eius'] addûcam.* {wſbſſv wſbſſ

*L. παρασκευή.
G.[*tu Geta abi:*] ſiſaſiſv. *Mu* [*abi: Geta*] A tũ a in [*Geta*] producitur poſitione licentioſa.

*Cum iſta ut loquâtur.** [*Geta abi:*] *prænúntia hanc ventûram.* ſidiſiſv

*V. Abiens enumerat res bene actas. Reputat quoque ſecum mala imminentia.

G.**Argéntum inuêntum eſt Phǽdriæ: de iúrgio ſilêtur:* ſſiſijv

Prouiſum eſt ne in præſéntia hæc hinc ábeat: quid nunc porrò, ſſidſſ-

*L.Prouerbia.
*D. ἀιδυπορεῖ.

Quid fiet? *IN EODEM *luto hǽſitas: [vorſûrã ſoluis]* ſbſijſſv

D. [*vorſura ſoluis*], i. creditorẽ mutas.

V Quia malum nõ nihil differtur, ſed in dies creſcit & augetur.

*Geta.** *præſens quod fúerat malum, in diem ábijt: plagæ creſcunt,* aſaibſſ-

*V. Conſilium de inſtruẽda Phanio.

*Niſi próſpicis.** *nũc hinc domum ibo, ac Phánium* aiſiſij*

edoc

UNED

edocêbo,

{ſaſiſſiu ſaſiſſ} Nequid vereátur Phormiône͂, aut eius' oratiônem.

ACT. V. SCEN. III.

ARG. [D] Diuitis vxoris de marito licentiùs conquerentis hæc allocutio eſt, cum diſpoſitione futurarum turbarum. [V] Scena eſt προτρεπτική. hortatur Nauſiſtratam, vt negotium de Phanio commiſſum probè efficiat. Ipſa verò pollicetur ſe facturam, & obiter de mariti negligentia in augenda re familiari conqueritur. Eſt quoque ἐπαγγελτική, qua Phanium filiam & Antiphonis ſponſam inuentam nuntiat. Narrat autem ſubobſcurè hoc, ne vxor aliquid intelligat. *Theſes.* 1 Vſitatum eſt mulieribus, conqueri de virorum luxu & negligentia. 2 Verborum perplexitate & ambagibus obſcurandum eſt, quod non velis ab omnibus audientibus intelligi. 3 Homo ruſticus & rudis quæ ſubobſcurè dicuntur non intelligit. [M] Quantopere inſaniant, qui vxores diuites ſibi in vitæ communionem aſſociant, non habentes aliquem morum, ſed numorum delectum, docetur hac ſcena. Quare omnibus conſultum eſt, vt pares fortunis ſibi coniuges accipiant, aut ſi licet inferiores, modò honeſto loco natas, ne cogantur cum Demæneto Plautino dicere, Argentum accepi dote, imperium vendidi. Seneca de remediis fortuit. Mors effecit, vt affirmare ſine periculo poſſis, Bonam vxorem amiſi. Inuenies ſi nihil quæris, niſi bonam, dummodo non imagines, proauóſque reſpexeris, nec patrimonium, cui iam ipſa nobilitas ceſſit. Iſta diu cum forma non repugnabunt. Faciliùs reges animum nulla vanitate tumentem. Non multum abeſt à contemptu viti, quæ ſe nimis ſuſpicit. Duc bene inſtitutam, nec maternis inquinatam vitiis.

Verſ. gen. Iambici tetrametri: atque ex his primi vndecim catalectici: cæteri omnes acatalectici.

DEMIPHO. NAVSISTRATA *mulier.* CHREMES.

{aiſbaſſ- aiſab} AGEDVM *vt ſoles Nauſiſtrata, fac ſut illa ſ placêtur nobis:*

{xiſiaddu ſ} *Vt ſŭa voluntâte, id quod eſt faciûndum fáciat.*

N. *fáciam.*

adſiſdiu D. *Páriter nunc ópera me ádiuues, àc dudum re opitulâta es.*

{ſidaſlſ- ſidb} N. *Factum volo: ac pol queo minûs' viri culpa, quàm me dignum eſt.*

{ſidꝛiaſiu idſ} D. *Quid autem?* N. * *quia pol mĕi patris bene parta indiligênter*

ſſiiiſſu *Tutâtur: nam ex his prǽdijs talénta argénti bina*

ſaſiſſiu *Statim capiêbat: ſhem,) vir viro quid preſtat!* D. *bina quæſo!*

G. [hem] videtur eſſe extra verſum, ſaſiſſiu.

Mu [Capiebat ſtatim: hem,] aſſiſſiu.

{ſſaſxii- ſſdſi} N. *Ac rebus viliôribus' multò, tame͂ ſ duo talénta.)*

Al. [talenta bina.]

D. *hui.*

iſiſjſſu N. *Quid hac videntur?* D. *ſcílicet.* N. *virum me natam*

G. [illa vt], aiſbſſ. Hortatur vt Phanium placatã reddat.

* L. Hæc querela in Chremetem œconomia eſt ad augẽdam futuram turbã, ex qua orietur cataſtrophe Phædriæ.

Statim, prima producta, cõtinuè, per ſeueranter, [D] perpetuò, æqualiter, & quaſi vno ſtatu. Plaut. Ita ſtatim ſtãt ſigna. [L] *Statim*, ſemel, *eyns maels.*

UNED

tam vellem:

Parce, dubium aduerbiúmne ſit, ıvſiſſ-: an imperatiuum ɩiſiſi-.

Ego oſténderem. D. *certò ſcio.* N. *quo pacto!* D. *parce ſodes,* ıxſiſſi-

G. *Poteſt in [Ego] prima à ſuperiore verſu pendere,* ſiſiſſi-.

Vt poſſis cũ illa:ne te adoléſcens múlier defatîget. ſſſadſıv

N. *Fáciam vt iubes: ſed mëum virum abs te exîre vídeo.* C. **hem Démipho,* aixiſbſi ais

* Altera epitaſis pars, de pecunia temerè effuſa.

*Vir timidus vxore præſente nõ audet loqui. L Eclipſis ſubſiſtentis & perturbati. nã deeſt Loquutus ſum. *Cum iſta*, ſcilicet Sophrona nutrice. *Hanc* ſcilicet Nauſiſtratam.

Iam illis datum eſt argéntum! D. *curáui ilico.* C. *nollem datum.* ſiſſiſp

*Hei, video vxôrem: *pene plus, quàm ſat erat.* D. *cur nolles Chreme?* dſidſſi

C. *Iam recté.* D. *[quin] tu? ecquid locûtus cũ iſta es, quam ob rem hanc dúcimus?* ſſiſſſp

E. *Aliàs [quid].*

C. *Tranſégi.* D. *quid ait tandem?* C. *[abdúci] non poteſt.* D. *[quid] non poteſt!* ſdſſiſi

Abduci non poteſt, ſcilicet Phanium. *al.* [*adduci.*]

R. [*qui*], id eſt, quo modo.

Valla [vterque alteri], tum i in [alteri] corripitur, ſed non eliditur. adſxſſi: *vel,* adſſſſi.

C. *Quia [vtérque vtrîque] eſt cordi.* D. *quid' iſtuc nóſtra!* C. *magni. præter hæc,* aiſxſſi aiſſ

Cognâtam cómperi eſſe nobis. D. *quid! delíras!* C. *ſic erit.* ſijſſp

Al. [ſatín'], ſed verſus non conſtat.

Non témerè dico: redi mecum in memóriam. D. *[ſatís' ne] ſanus es!* diaſbxip diaſbd

E. *Al.* [*caue,*]

N. *Hau", óbſecro[vide,] ne in cognâtam pecces.* D. *non eſt.* C. **ne nega.* ſbſſſi

*V. A cauſa erroris ex patris nomine mutato.

Patris' nomen áliud dictum eſt: hoc tu erráſti. D. **non norat patrem!* ábſſſp a

*V. Etiam hoc παρὰ δ' ſοƒ oſeni videtur.

C. *Norat.* D. *cur áliud dixit?* C. *nunquámne hódie concédes mihi,* ſdſſdſi

*V. Hoc ſecũ Nauſiſtrata ignara facti Chremetis.

Neq; intélliges! D. *ſi tu nihil narres.* *C. *pergis!* N. *miror quid' hoc ſiet.* ixſbſſxp ɕiſſſſ

Vel bacchius primo vel ɕ creticus ſecundo loco neceſſario admittendus. ^ *niſi cum Mureto transferas [neque] in verſum præcedentem, tum [nihil] monoſyllabum, & in [quid] eliditur d,* ſiſſſſp. *in præcedẽti pro [nunquam ne] tum legendum [nunquam],* ſdſſaſdp.

R. [*homo nemo*], did dſiſp? ^ *vbi [dii] etiã vt prius diſyllabum eſt. al [nemo homo], tum h vim habet cõſonantis,* didſdſſp. ɕ [*ac tu es, homo nemo*] ᴹ n [*nemo eſt homo.*] didſſaſp.

D. *E'quidem hercle néſcio.* C. *vín' ſcire? at ita me ſeruet Iúppiter,* aiisbſſp

Vt própior illi, quàm ego ſum, ac tu, [nemo] eſt. D. *Dii voſtram fidem:* didſſiſp

Eâmus

iaſſſſi *Eâmus ad ipſam vnà omnes: nos aut] ſcire, aut neſcîre hoc volo.* C. *ah.*

Al. [omnes nos: aut].

{abſbxſſp absbd} D. *[Quid id eſt?* C. *itáne paruam mihi fidem eſſe apud te!* D. *vin' me crédere?*

R. [*Quid eſt?* C. *itáne parum mihi fidem apud*], ibibiſſp. ſub. Eſſe, i. ita parum mihi credis? nã Fidem eſſe pro Credi ponitur. contrariũ eſt Deeſſe fidem.

{xſſaxſi dſſaſ} *Vin' ſatis quæſîtum mihi iſtuc eſſe? age fiat.* * *quid, illa fília*

D. [*Vin ſatis quæſitum*] *Hoc totum pro vna perſona quidam legunt.*

iſiſdſp * *Amíci noſtri, quid futûrum eſt?* C. *rectè.* D. *hanc ígitur mittimus?*

* Scabroſus ſermo ob vxoris præſentiam.

ibſddiſp C. *Quid ni!* D. *illa máneat?* C. *ſic.* D. * *ire ígitur tibi licet Nauſiſtrata.*

* D. *Amici noſtri*, hoc eſt, tua.

ſdijſiſi N. *Sic pol commódius eſſe in omneis árbitror, quàm vt cœperas,*

* V. Dimittitur vxor ne audiat Chremetẽ apertiùs narrantem.

iſiſiſſi *Manêre hanc: nam perliberâlis viſa eſt, cùm vidi, mihi.*

Hanc, Phanium ſcilicet.

{ciſbiiſp iſ} D. * *Quid iſtuc negóti eſt?* C. *iámne ſopéruit óſtium?* D. *iam.* C. *ô Iúppiter,*

R. *Operuit*, pro clauſit. *al.* [*aperuit*], *ſed perperam.*

* L. Rurſum ſciſcitatur digreſſa Nauſiſtrata.

{ſdſſſap ſdſſſſſ} *Dij nos reſpíciunt: gnatam inuéni nuptam cum tuo fílio.* D. *hem,*

{ſdſbiſſp ſdſa} *Quo pacto id pótuit?* C. * *non ſatis tutus eſt ad narrândum hic locus.*

* L. Compendio cõſulitur, ne eandem rem denuò narrari ſit neceſſe.

{ſiſiſeſi ſiſdſ} D. *At tu intrò abi.* C. *heus, ne filij noſtri quidem hoc reſcîſcant volo.*

ACT. V. SCEN. IIII.

ARG. L Redit in ſcenam Antipho, vt à Phormione & Geta cõueniatur. Gratulatur autem fratri apud ſpectatores, & de ſua fortuna queritur. V lætus quidem eſt de felici ſucceſſu Phædriæ in amore, P redempta à lenone Pãphila: V triſtis autem viciſſim, quòd ipſe adhuc in dubiis rebus hæreat, P illíſque inuoluatur, quibus facilè exolui non poſſit, quandò eum res aduerſæ nimiùm vrgent: V & quòd amorem minùs propitium experiatur. P Poſtremò oſtendit ſe adhuc in aliquam ſpem geſtire. V Eſt partim συγχαρητικὴ, partim λυπητική. *Theſes.*

1 Suis ipſorum incommodis amatores gaudent. Scilicet inſano nemo in amore videt.
2 Pulchrum eſt affectibus mederi in afflictione. M En vt adoleſcentes ſemper ſint ſui ſimiles, quaſi in eodem ludo edocti, vt ea quæ ad voluptatem & animum explendum faciunt, commilitonibus communicata geſtiant.

Verſ. gen. Iambici tetrametri, iique catalectici, excepto fortaſſe ſexto acatalectico.

ANTIPHO.

{ſicxſidiſi} LAETVS' *ſum, vt vt meæ res ſeſe habent, fratri obtigiſſe quod volt.*

Fratri, Phædriæ ſcilicet,

Al.[in animo].[G] *ſed perperam,* ſſxibxi-.

Quàm ſcitum eſt eiúſ modi parâre [ánimo] cupiditátes: ſſxiaii-ſſa

Quas, cùm res aduerſæ ſient, paulò medéri poſſis! ſſiſiſ-

* L. Confert ſuum periculum cũ Phædriæ felicitate.

** Hic ſimul argéntum répperit, cura ſeſe expedîuit:* dſſiſſiv

Al.[exoluere].

Ego nullo poſsũ remédio me [euóluere] ex his turbis, aſdiſiſ-

G.[*ſim*], *vt ſit catalecticus vt cæteri,* ſſiidiiv.

Quin ſi hoc celêtur, in metu: ſin pátefit, in probro [ſiem.] ſſijdijp

R.[*oſtenta*], *vel* [*oſtẽtata*], [A]aidέſſv: *ſi bacchij non admittuntur,* [*mihi monoſyllabum cenſendum,* & [R]*vltima huius verſus, à vocali ſequentis elidenda,* aidiſſſ-.

Neque me domum nunc reciperem, ni mǐhi eſſet ſpes [oſtênſa] aidixſſv aidiſ

Huiúſce habéndæ. ſed v'binam Getam inuenîre poſſum, ſidiiijv

Vt rogem quod tempus cõueniéndi patriſ me cápere iúbeat? xſſaxdbv aſſad G, Poteſt [*Vt*] *à ſuperiore verſu pẽdere,* iſſaſſxp: *vel,* iſſaxdbv, & *eliſo s in* [*patris*], iſſaddbv.

ACT. V. SCEN. V.

ARG. [V] Phormio prodit & iactitat quæ per fallacias confecerit [P] in extorquendo à ſenibus argento. [B] annumeratam eſſe lenoni pecuniam narrat, & quaſi re bene geſta, nunc ſe curaturum cuticulam dicit, [P] ſéque egregiè potaturum pollicetur. [V] Nam conuiuia mera crepat, quibus vt in otio ſe dedere poſſit, dicit ſe abitionem Sunium ficturum [P] ad mercatum, ne ipſum ſenes ſycophantam & liguritorem exiſtiment. [L] deindè Phædriæ cauſam viciſſim cõmẽdat Antiphoni: [V] & eſt quædam præparatio κατασκευῆς ante futurum cõgreſſum perſonarum. *Theſes.* 1 Serui infideles ſuis technis gaudent. 2 Serui dominorum incommodo cuncta abliguriũt. [M] Iactantis ſe de re, quæ feliciter ſucceſſit, mores hæc ſcena exprimit. Quod non faciendum iubet Plato: ſed tum maximè ſubmiſſè agendum eſſe, ne animi efferantur. Cicero Tuſcul. Iactatio eſt voluptas geſtibus ſe efferens inſolentiùs.

Verſ. gen. Iambici octonarij ſiue quadrati, hoc eſt, tetrametri acatalectici.

PHORMIO. ANTIPHO.

Collocatur pecunia extorta ſenibus, quæ repetita poſteà miras Tragœdias excitabit.

ARGENTVM *accépi: trádidi lenóni: [abdúxi] mulíerem:* ſſſiſſJp R. *Al.*[*adduxi*].

Curáui. própria ěa Phǽdria vt [potĭrêtur:] nam emîſſa eſt manu. ſdGiaſſi ſdſ G.[*poteretur:*]

* L. Paraſiticum ſtudium.

R.[*mihi etiã reſtat, quæ eſt*], ſi bſſdſp, *vbi* [*etiam*] *pro* [*adhuc*] *poſitum.*

** Nunc vna res [reſtat mihi, quæ étiam] conficiûnda, ótium* ſiſiadſp

A' ſénibus ad potândum vt hábeam: nam áliquot hos ſumam dies. disbdiſi

*De fratre inquirit.

A. *Sed Phórmio eſt. quid ais?* P. *quid!* A. ** quídnam nunc factûrus Phǽdria?* ſiaſſſp

Quo pacto ſatietâtem amôris ait ſe velle ſúmere? ſliiaſip

P. *Viciſſ*

iſcſiſap iſſ P. *Viciſſim parteis tuas acturus eſt.* A. *quas?* P. *ut fúgitet patrem.*

ſ×iſbſſii ſ *Te sŭam rogâbit rurſum vt ſágeres, cáuſſam vt pro ſe díceres:*

ſiijabſp *Nam potatûrus eſt apud me: ego me ire ſénibus Súnium*

ſſiſſſp *Dicam ad mercâtum, ancíllullam emptum, quam dudum dixit Geta:*

ſdſdiſſp *Ne, cùm hîc non vídeant me, conficere credant argéntum ſuum.*

iidſadſi iidid ** Sed óſtium concrépuit abs te.* A. *vidĕ quis egrediâtur.* P. *Geta eſt.*

L. *Parteis t. act.* id eſt, te imitaturus: trāſlatum à ſcenicis actionibus.
D. *Suam,* Partē iterum ſubaudiamus & eſt ζεῦγμα à ſuperiore.
Al. [ageres cauſſam, vt], K *ſed melius reſeres [cauſsā] ad ſequentia.*
V *Sunium,* eſt promōtorium vrbis Atticæ & emporium celeberrimū. Strabo in vi. Solin. iiii.
L. *Conficere,* conſumere.
* V. παρασκευὴ ad proximā ſcenam.

ACT. V. SCEN. VI.

A R G. P In ſequenti ſcena miro ornatu vehemens trium perſonarum gaudium exprimit Poëta. Nam Geta mirandum in modum lætabundus Antiphoni præſente Phormione V & nuntiat, & narrat, & gratulatur P Phanium inuentam eſſe patrui ſui Chremetis filiam. Quod profectò tum Geta, tum Antipho ipſe ſummæ felicitatis loco ducendum autumant. Cui Phormio mirificè congratulatur. V Eſt ergo ἐπαγγελτικὴ & συγχαρητικὴ cum διηγήσει Comica, quomodo hoc ipſe reſciuerit in ſtatu coniecturali L atque hîc abſoluitur cataſtrophe Antiphonis. V *Theſes.* 1 Serui adulatores gratulantur dominis fortunatos ſucceſſus rerum. 2 Serui ſunt exploratores & ſecretorum rimatores. 3 In rebus proſperis lætamur. P Attende quàm graphicè hîc Getam, & blandiſſimum adulatorem, & verſutiſſimum auſcultatorem, explorantem, & ſecreta clandeſtinè rimantem, M atque gaudentis immodicè & exultantis præ lætitia inſuperabili geſtum P artifex Poëta expreſſiſſimè depingit. M Et rectè quidem elatum depingit ex gaudio. Nam Cicerone teſte quarto Tuſculanarum, Lætitia eſt opinio recens boni præſentis, in quo efferri rectum eſſe videatur. Idem ibidem, Cùm ita mouemur, vt in bono ſimus aliquo, dupliciter id contingit. Nam cum ratione animus mouetur placidè atque conſtanter, tum illud gaudium dicitur. Cùm autem inaniter & effuſè animus exultat, tum illa lætitia geſtiens vel nimia dici poteſt. Quam ita diffiniunt, ſine ratione elationem animi. *Verſ. gen. Trochaici tetrametri catalectici.*

GETA. ANTIPHO. PHORMIO.

ſſſtſdtv * *O* FORTVNA, *ô ſors fortûna, quătis commoditâtibus,*

taxdſatv tat *Quàm ſúbitò hero mĕo Antiphóni ope veſtra hunc onerâſtis diem!*

ſatſxat ſatlſ A. *Quidnam hic ſibi volt!* G. *nóſque amicos eius exonerâſtis metu!*

* L. Exultatio Getæ vim exordii habet ad futurā lętitiam.
P *Fortuna,* dicta eſt incerta res: *fors fortuna,* euentus fortunæ bonus.
L. *Onerastis & exonerastis,* iucundum antitheton ex contrariis.

UNED

* L. Vt expeditior ſit ad currendum. D. Rectè Pallio, quia Palliata fabula eſt non Togata. *V. Attentio ex rei nouitate.

/ *Sed ego nunc mihi ceſſo, qui non húmerum hunc * óneroſ pállio:* bdtſabt-

G. [Sed mihi nunc ceſſo, qui non humerũ hunc exonero], dſſdſbt- Hoc enim [exonero] retulit ad [exoneraſtu] quod eſt verſu proximo.

* *Atque hóminem própero inuenîre: vt hæc quæ contigerint ſciat!* ddttſdtv

*L. Indignantis, nec tamen agnoſcentis. V & hæc feſtinatio magis intendit attentioné. A conſueto contemnit reuocationem. *Mu.* [*reuocari curſum,*] L. *Odio*, i. odioſa importunitate & moleſtia. *V. Minantur inuicem verbera. ſed Geta in curſu non agnoſcit herum. D. *Id tibi q.* Id quod ſibi dici audiuit, minitatur. Et eſt conueniens error feſtinanti.

A. *Num tu [intélligis] quid hic narret?* P. *num tu?* A. *nihil.* P. *tantúndem ego.* *Mu.* [*Intelligi'*], ſtaſſltv. { ſtxſſEtv ſtſlſ

G. *Ad lenônem hinc ire pergam: ibi nunc ſunt.* A. *heus Geta.* G. * *hem tibi:* ſtdſtt-

Num mirum, aut nouũ eſt, [reuocári, curſum] cùm inſtitúeris! A. *Geta.* ſxaſſbtv

G. Cretius hîc admittendus. vel legendum [inſtiteris?]]Ii dſſdtv.

G. / *Pergit hercle: tu nunquam] tuo ódio vinces me.* A. *non manes?* { ttſdEſt- ttſdſ

Al. [pergit: hercle nunquam tu. D *Poteſt diſtingui hic, [Pergit:] & coniunctè legi, [hercle tu nunquam odio tuo me vinces].*

G. * *Vapulâbis.* A. *id tibi quidem iam fiet, niſi reſíſtis, vérbero.* { txbſſbſt- tſ

G. Hic verſus vel eſt hypermeter, vel abijciendum verbum [quidem], quod adiectum videtur. A *Goueanus hunc, quibuſdã inſertis, in duos ſecat, hoc modo, [G. Vapulabis. Curialis vernula eſt qui me vocat.] tltltltvſ* A. *Id tibi quidem iam. f. n. r. v.*]ttli blt-. *Vernulæ ſiue ſeruuli curiales dici poſſunt, qui dominis ſeruiunt eiuſdem curiæ.*

G. [*minitat*], bttſdtv.

G. *Familiariôrem opórtet eſſe hunc, qui [minitâtur] malum.* { bttxſatv bttſ

Sed iſne eſt, quem quæro, an non? ipſus eſt. P. *congrédere actûtum.* A. *quid eſt?* { Eſſxdſt- lſlſ

Geta maximus aſſentator. L Aptum principium ad rei denuntiationem lætæ. D. *Controuerſia*, ambiguitate. * B. Attentũ facit. *Al.* [*enecas.*]

G. * [*O'mnium*] *quantum eſt, qui viuant, hóminum homo honoratíſſime:* tlſſ ſtv

G. xſltbſti: vel tſſlbEtv. Mu [Omnium,] ſlſſdaſp:

Nã ſine controuérſia à diis ſolus dilígere A'ntipho. dtſſdt-

A. *Ita velim: ſed qui iſtuc credam, ita eſſe, mihi dici velim.* bſſtdſtv

G. *Satín' eſt* ſi te delibûtũ gáudio reddo?* A. / *ſénicas.* aſſſt-

P. *Quin tu hinc pollicitatiónes aufer: & quod fers, cedó.* G. *oh,* ſdtſſt-

Tu quoque hic áderas Phórmio! P. *áderam: ſed ceſſas!* tdſbſſtv

UNED

ſas! G. *áccipe:hem,*

tſd⌐tſtu *Vt modò argéntum[tibi dédimus]apud forum,rectà domum*

{ ᵘ.ſadtſtu b } *Sumus profécti: intéreà mittit herus me ad vxôrem tuam.*

bttibſt→ A. *Quámobrem?* G. *omítto próloqui:nam nihil ad hanc rem eſt A'ntipho.*

atſbaſtu *Vbi in gynǽceum ire occípio,* puer ad me accúrrit Mida:* G.[*vbi*]*prima poteſt à ſuperiore verſus pendere*, ttaitu: *vel hic verſus iambicus acatalecticus cenſeri*, iijdbſſp.

ſſidſdt– *Ponè apprĕhéndit pállio:reſupînat.reſpício.rogo*

abdtaatu *Quámobrem retíneat me. ait eſſe vétitum intrò ad heram accédere.*

tbſſaſtu **Sóphrona modò fratrem huc,inquit,ſenis introdûxit Chremem.*

{ aſſidſt- t } *E úmque nunc eſſe intus cum illis:hoc vbi ego audíui,* ad fores*

ſtdeſit– *Suſpénſo gradu plácidè ire perréxi.accéſſi.áſtiti.*

aſſtaſtu *A'nimam compréſſi.aurem admóui.ita ánimum cœpi atténdere,*

tſſſdſtu *Hoc modo ſermônem captans.* A.* *euge Geta.* G.*hîc pulchérrimum*

bſbſſſt– *Fácinus audíui:itaque penè hercle exclamáui gaúdio.*

ſtttſdtu P. *Quod?* G.*quódnam arbitrâre?* A.*néſcio.* G. *atqui mirificíſſimum:*

aaaſtſtu **Pátruus tuus[eſt pater inuêntus] Phánio vxóri tuæ.* A.*hem,*

{ aſſ⁰ſſtu aitſ } *Quid ais!* G.*cum[éius] conſuêuit olim matre in Lemno clánculum.* Mu.[*eiu'*], ^*ſed non ſanatur verſus.*

{ dſſiaat- dſſit } P.* *Sómnium:[vtíne]hæc ignorâret sŭum patrem!* G.* *áliquid crédito* Mu.[*vtin'*],taſſaat-:*vel* taſitat-.

ttſſatu *Phórmio eſſe cauſſæ:ſed me censén' potuiſſe ómnia*

ſatſtt– *Intellégere extra óſtium,intus quæ inter[ſe]ipſi*

Mu.[*dedimus tibi*]. tſddtſtu.

Nárratio planè Comica exponés Cataſtrophen.

L. *Gynaceum*, pars ædium in qua ſolæ mulieres diuerſantur,frauuē tzm mer.

* V. Impeditione ingrederetur cum διαλεγισμῷ. Eſt & ἀσύνδετον.

*V.A cauſa,ob ingreſſum Sophronæ cum Chremete.

* V. Elegans ὑποτύπωσις ſerui auſcultatoris & proditoris,mirificè & magna energia verborum, imaginem clàm auſcultantiū exprimens.

* V.Gaudenti eſt. itaque cum geſtu pronuntiandum.

Animus præſagit ei aliquid boni.

* Cataſtrophe periculorum Antiphonis. ^V Hîc eſt narrationis ſcopus,atque adeò totius ſcenæ:cui reliqua omnia ſeruiunt.

Mu.[pater inuentus eſt], ^ *quod verſui repugnat.*

Conſueuit honeſtè dixit.

* V.Eludit à non credibili.

* Studet compendio.

Aliàs[ſeſe],ſatſſſt-

UNED

égerint!

*L. A teſtimonio. [*Dabo,*] id eſt, dicã.

P.* *Atque hercle ego quoque illã audiui fábulam.* ſbſſtdt-

G. *immo étiam dabo*

*L. A ſigno.

* *Quò magis credas. pátruus intéreà inde huc egréditur foras:* {ᵡſbdſdt-d

Haud multò pòſt cum patre idem récipit ſe intrò dénuó: ſſſaſt-

Ait vtérque tibi poteſtâtem eius habéndæ ſe dare: bdtſdſt.

*L. Aliud ſignum. V Concludit alia coniectura, Quòd ad vocandum Antiphonem ſit miſſus.

Dénique ego ſum miſſus, te vt requirerem, atque addúcerem. A. *hem,* taſtt..

Alij reyciunt [hem] ad ſequentem verſum. G *ſed ad hunc pertinet.*

Fecero, pro faciã, eleganter.

Quin ergo? rape me: [quid ceſſas!] G. *fécero.* A. *ô mi Phórmio* ſbſſtſt-

Mu. [ceſſas?] A *ſed verſus claudicat.*

Mu. [*& gaudeo.*]

Valĕ. P. *vale A'ntipho: bene, ita me dii ament, factum: [gaúdeo.]* {ᵅttaaſt-b

ACT. V. SCEN. VII.

ARG. Argumentum huius ſcenæ, annexum eſt ſuperiori: quòd hæc diſiunctim non legatur nonnullis. imò Riuius arbitratur illud *gaudeo* in fine ſcenæ proximæ, referendum ad principium huius ſequentis: vt ſit hæc ſententia: Gaudeo tantam felicitatem de improuiſo eſſe his datam. V Admiratur autem hic Phormio ſubitaneam fortunam. L & nactus occaſionem ex iuuenta Phanio, mutat conſilium ludendi ſenes, & ad eam rem ſe comparat. V E'ſt que præparatio ad futuras turbas. Eſt συμβουλευτικὴ. *Theſes.* 1 Fortunati & improuiſi euentus admirationem pariunt. 2 In hoc loci ſunt ſycophantæ, vt pecuniam vel fraude comparent, vel non reddant. *Verſ. gen. Iambici ſenarij ſiue trimetri acat.*

PHORMIO.

G. Phormio hoc ſecū ipſe murmurans ait, quibus oſtendit paraſiticã ac ſycophanticam malignitatem, quæ nocere non deſinit vt ſibi proſit. L. *Ingratiis*, i. inuitò, aduerbialiter.

TANTAM *fortûnam de improuiſo eſſe his datam!* ſſſſſp

Summa eludéndi occáſio eſt mihi nunc ſenes, ſſſai

Et Phædriæ curam adímere argentáriam, ſidip

Ne cuíquam ſuôrum æquálium ſupplex ſiet. {ſvſiſp ſſ

Nam idem hoc argéntum ita vt [ingrâtis eſt datum,] iſbſip

G. [*datum eſt ingratiis,*] iſiiſi, *& aduerbium eſt* [*ingratiis,*]

His datum erit: hoc quî cogam, re ipſa rêpperi. diſſi

R. *Priſcianus legit [hunc]. nam dicitur & hoc angiportum.*

Nunc geſtus mihi, voltúsque eſt capiúndus nouus. ſdſdſp

Sed nunc concédam in angipórtum [hoc] próximum: ſiſiſp

Inde

ſdſſi *Inde hiſce oſténdam me, vbi erunt egréſſi foras:*
ſaſſi *Quò me aſſimulâram ire ad mercâtum, non eo.*

ACTVS V. SCENA VIII.

ARG. [V] Nunc ſenes argentum repetunt à Phormione. Phormio recuſat reddere, & ſibi vxorem dari poſtulat, non tamen ex animo: fit concertatio grauis, ſed ridicula. Senes conātur ipſum apprehenſum in ius pertrahere, ſed is nouam turbā excitans [P] totū Chremetis factū de altera coniuge Lemni, filiáq; habita aperit. quod Nauſiſtratæ vxori primariæ detegere interminatur, quo medio triginta minas vel inuitis ſenibus retinere conatur, quod Chremes facilè cōceſſit, at Demipho vſque renititur, imò Phormioné clamoſum deprehendere ambo & abducere moliuntur. [V] fit itaque luſus ſuauis. Eſtque in ſtatu iuridiciali, iuréne repetatur pecunia à Phormione. Quæ cōtrouerſia & tractatur hîc, & in iudiciū veniſſet. [L] Hæc contentio erit occaſio cataſtrophes Phædriæ. [V] *Theſes.* 1 Paraſitorū inſignis eſt audacia atque impudentia. 2 Quod paraſitis ſemel in manus venit, nulla ratione extorquetur. 3 Maritus etiam ob peccatum non ita vxorem timeat, vt ſe virum eſſe obliuiſcatur. 4 Senes etiam pecuniæ ſtudio rixas forenſes non fugiunt. [M] Hominum improborum & ſceleratorum mores, qui accepta parua occaſione viros optimos & ſibi multum diſſimiles, grauibus conuitijs, iniurijs vexant, vt id extorqueant quo ſuæ voluptati gratificentur, docet hæc ſcena. Xenophon in ſexto Cyropædiæ. Homo autem laudabilis, qui in vita hac probitatem ſectatur, ſic ſe comparare debet, ne hoſtibus aut inuidis vllam occaſionem det cum veritate calumniandi. Et hæc eſt obtrectatio vitium peſſimum & abominabile: quia cùm ex ea re parum ſibi ipſi prodeſſe poteſt, alterius famam nimio plus corrumpit. [P] Attende Phormionis paraſiti in his duabus ſcenis ſequentibus, imò vſquequaque audacem & expromptam calliditatem, Chremetis coram vxore citra viri decorum formidinem, Demiphonis per totam fabulam nimiam rerum attentione ſollicitudinem.

Verſ. gen. Senarij, vt præcedentes: ſed quadrageſimusquartus videtur hypermeter.

DEMIPHO. PHORMIO, CHREMES.

ſdſiai DIIS *magnas méritò grátias hábeo, atque ago:*
ſſiſſi *Quandò euenêre hæc nobis frater próſperé.*
ſiſaſi *Quantùm poteſt, nunc conueniêndus Phórmio eſt,*
{ ᶜdſſſi ſ } *Priùs quàm dilápidet noſtras trigínta minas,*
ijſiſi *Vt auferâmus.* P. *Demiphônem, ſi domi eſt,*
ſiſſi *Viſam,* * *vt quod.* D. *at nos ad te ibâmus Phórmio.*
{ ᶜſijij ſ } P. *De eâdem hac fortáſſe cauſſa!* D. *ita hercle.* P. *crédidi:*
{ iſſaſi iſſωſ } *Quid ad me ibâtis! ridiculum: an [verebámini.]*
ſdſiſp *Ne non id fácerem, quod recepiſſem ſemel!*
ſdaſſp *[Heus, heus, quanta mea hæc paupértas eſt, tamen*

Gratiarum actio de ſecundo rerum euentu.
D. *Dilapidet*, diſperdat.
B. *Mina*, decē aureos coronatos valuit.
* D. Apoſiopeſis ſecunda. [L] Abrupta oratio interpellatiōe Demiphonis.
Mu. [*veremini.*] iſſaij.
Iactantia de fide.

G. [*Heus, quantacunque hæc mea*], ſidſſp. al. [*Heus heus, quanta hæc mea*], [A] *tum* [*adhuc*] *ad finem huius verſus apponendum.* ſſaldi. *ſequens autem ſic ſcandetur,* ſijiſi: *vt in* [*curam*] & [*vnū*] *nihil elidatur:* [*mihi*] *verò monoſyllabum cenſeatur.* Mu. [*Heus, quanta quanta hæc mea*], ſi ſſp.

Adhuc curáui vnũ hoc quidem, vt mihi eſſet fides. iſſiſi iſſiſ

Mu.[dixit,]

C. *E'ſtne ea ita, vt [dixi,] liberâlis?* D. *óppidó.* dſſiij

P. *I'taque ad vos vénio nuntiâtum Démipho,* adi ſi

Parâtum me eſſe: vbi voltis, vxôrem date. iſaiſp

Nam omneis poſthábui mihi res, ita vti par fuit, ſddeſp

Poſtquàm tantópere id vos velle ánimum aduórteram. ſdſdſp

D. *At hic dehortâtus' eſt me, ne illam tibi darem.* ijxſdp ijſ

Mu.[rumor erit], ſddſi.

Nam qui' [erit rumor] pópuli, inquit, ſi id féceris! dſdſi

Olim cum honéſtè pótuit, tum non eſt data: ſidſp

Nunc víduam extrúdi, turpe eſt. ferme éadem ómnia, dſſap

Vafrè retorquet rationes.

Quæ tute dudum coràm me incuſáueras. ſsſſi

P. *Satin' ſupérbè illúditis me!* D. *quî?* P. *rogas!* ijſiſi

Quia ne álteram quidem illam pótero dúcere: aijdip

Nam quo redibo ore ad eam, quam contémpſerim! ſidſſp

*Hæc Demiphoni clanculum ſuggerit Chremes. L & eſt alia ratio ab iniuſto & difficili.

C.* *Tum autem Antiphônẽ vídeo ab ſeſe amittere,* ſidſſp

Inuîtum eam: inque. D. *tum autem vídeo filium* ſijdip

Inuîtum ſanè mulierem ab ſe amíttere. ſsdiſp

Sed tranſi ſodes ad forum, atque illud mihi ſsſiſi

Reſcribi, id eſt, renumerari, reddi, ſeu per menſæ ſcripturam dari.

Argéntum iubẽ rurſum reſcribi Phórmio. ſxſſi ſd

P. *Quod! næ ego perſcripſi porrò illis, quibus' débui.* dſſſi

Diuiſio color.

D. *Quid ígitur fiet?* P. *ſi vis mihi vxôrem dare,* dſſa bſſxip

Quam deſpondíſti, ducam: ſin eſt, vt velis bſſſ

Mu.[apud te illam, hic dos], iiſdſi.

Manêre [illam apud te: dos hic] máneat Démipho. ſsſsſi ixſdſi

*Ab æquo & honeſto.

** Nam non eſt æquum me propter vos décipi,* ia

Cùm ego veſtri honôris cauſſa repúdium álteri ſsſsſi

Remíſerim, quæ tantúndem dotis dabat. aiſdij

*L. Imprecatio. R. Al.[hinc malã] tum [I] non elidetur, ſed corripietur, ijſſai & [malam rem] ponitur aduerbialiter.

D.* *Iſ hinc in malam rem cum iſtac magnificéntia* ijſsſp

Fugitiue: étiam nunc credis te ignorárier, bſſai

G.[periclũ], diſiſp.

Aut tua facta ádeó! P. *irrîtor.* D. *túne hãc dúceres,* aaſsſp

Si tibi data eſſet! P. *fac [periculum.]* D. *vt filius* ddſsſi diſaſp

Cum illa hábitet apud te: hoc veſtrum conſiliũ fuit. diſi

* D. Hoc ab vtroque cum clamore dici accipiendum eſt.

P. *Quæſo quid narras!* D. * *quin tu mihi argéntum cedó.* daſſap ſsixſi ſſiſ

P. *Immò*

{xſſiſi ſ} P. *Immò vèrò, tu vxôrem cedó.* D. *in ius ámbula.*
{ſ ſſaſp ſa} P. *[In ius!] enimuèro ſi porrò eſſe odióſi pérgitis.*

R. *Quidam omittunt [In ius!] G ſi remaneat, verſus erit hypermeter.*

ddiſſp D. *Quid fácies?* P. *egóne! vos me indotátis modò*
iſſij *Patrocinári fortáſſe arbitrámini:*
aſdaſp *E'tiam dotátis sóleo.* C. *quid id noſtra!* P. *nihil:*
{ſſſſi ſſſa} *Hîc quandam noram, cuius vir vxôrem.* C. *hem.* D. *quid eſt?*
dbſſip P. *Lemni hábuit áliam.* C. * *nullus ſum.* P. *ex qua filiam*
ſbſiip *Suſcêpit: & eam [clàm éducat.]* C. * *ſepúltus ſum.*

G. *[edúcit clám.] ſbſſip. Edúcere pro educare.*

diſſi P. *Hæc ádeò ego illi iam denarrâbo.* C. *óbſecro,*
dſdiſp *Ne fácias.* P. *oh túne is eras!* D. *vt ludos facit!*
ſdiſi C. *Miſſum te fácimus.* P. *fábulæ.* C. *quid vis tibi?*
ſdſſi *Argéntum quod [habes? condonâmus te.]* P. *aúdio.*

R. *Al. [habes condonamus te.] ſine diſtinctione.*

ſijſai *Quid vos (malàm) ergo me ſic ludificámini,*
iſdiſi *Inépti veſtra puerili ſenténtia!*
{dbſſip ibija} * *Nolo, volo: volo nolo rurſum: cedò, cape.*
ſſſ ij *Quod dictum, indictũ eſt. quod modò erat ratum, irritum eſt.*
ſſſſi C. * *Quo pacto, aut vnde hæc hic reſciuit?* D. *néſcio.*
aſiiſi *Niſi me dixiſſe némini id certò ſcio.*
dddſſp C. *Monſtri, ita me dii ament, ſimile.* P. * *iniéci ſcrúpulum.* D. *hem,*
dſſſp * *Híccine vt à nobis hoc tantum argénti aúferat*
iſſibi *Tam apértè irrídens! émori hercle ſátius eſt:*
aiſſi *A'nimo viríli præſéntique vt ſis, para:*
iiſſi *Vides tuum peccâtum eſſe elâtum foras,*
aſijſp *Neque iam id celâre poſſe te vxôrem tuam:*
{xdſſii ſ} *Nunc quod ipſa ex áliis auditûra ſit Chreme,*
ſiiidi *Id noſmet indicâre placabílius eſt.*
ſldſi * *Tum hunc impurâtum potérimus noſtro modo*
Vlciſci

G. [Immò] prima à ſuperiore verſu pendet, ſſſiſi. GO [Imò] vtraque breui, aſiſi

Apertiùs loquens intercipit.

Epitaſis alterius partis in fabula.

* Chremes terretur.

* L. Auxeſis hyperbolica deſperantis.

R. *vt ludos facit!* id eſt, vt illudit, & irridet!

Inuectiua in ſenes.

D. *Malum*, aduerbium eſt interpoſitę indignationis.

* In inconſtantes.

[1] Mimeſis indignãtis. *Nolo, volo: volo nolo r.* primò ſingula ſeparatim: deinde ſimul vtraque pronũtianda ſunt.

* Miratur vnde ſciuerit.

* L. Hoc ſecum pataſitus: & eſt prouerbiale: nã ſignificat ſollicitudiné animo iniјcere.

* Stomachosè ad lites cęcitat a neceſſario, ab honeſto, ab vtili.

* V. Alia ratio, vt faciliùs Phormionem vlciſcantur.

UNED

Hæreo, metaphora ab auibus inuiſcatis.
*L. Prouerbialis figura, pro, perdita temeritate & audacia.
D. *Vt*, pro, ne non.
D. *Cum*, pro, quia.
Mu.[*mecum agitis?*]bddſdi.
Aggredimini, perſtat in metaphora à gladiatoribus ſumpta.
*L. Comminatio.
R.[*Ain'*] a*aaſp, ^A *poteſt* [*Ain'*] *monoſyllabum cenſeri veluti* & [*fuit*], dbaaſp.
Lautum, id eſt, purgatum.
*Metaphoræ egregiæ.
Al.[*tibi tā*], dſſaſi.
* V. Imprecatio grauis cum admiratione & interrogatione indignationis plena, de tanta hominis audacia atque impudentia.
D. *Publicitus*, i. publica cura atque conſilio.
B. *Sol.*, i. deſertas.
Mu.[*Vt neſciā prorſus quid agā cū illo*], ſiſadi.
*D. Apparet paraſitum niti ad domum Chremetis: ſenes verò ad forū conari attrahere.
*Vide turbas.
D. *Iniuria*, id eſt, actio iniuriarum ex lege.
Al.[*C.*]

Vlciſci. P. *at at, niſi mihi proſpício, hǽreo:* ſibiaſi
Hi gladiatório ánimo ad me affêctant viam.* dſbſſp
C. *At véreor, vt placári poſſit.* D. *bono ánimo es:* diſſdp
Ego rédigam vos in grátiam, hoc fretus, Chreme, aſiſi
Cum [*de*] *médio excêſſit'*, *vnde hæc ſuſcêpta eſt tibi.* { ſa*ſſi ſaſ }
Al.[*è*], dſiſsi.
P. *Itáne* [*ágitis mecum!*] *ſatis aſtútè aggredímini.* aſdſdi
**Non hercle ex re iſtîus' me inſtigáſti Démipho.* { ſſſiii ſſa }
[*An*] *tu, vbi péregrè tibi quod líbitum fŭit féceris,* { dbaaſp dbaaſ }
Neque hŭius ſis véritus fœminæ primáriæ,
[*Quin tu nouo modo eiſfáceres contumélias:* { iſa*ſi idſi }
G. Creticus hic admittendus. ^Mu[*Nouo modo ei quin*], iadſij.
Vénias [*nunc précibus*] *lautum peccâtum tuum!* ſiaa*i adſſp
R. *Al.*[*nunc mihi precibus*], *vbi feſtiuitatis gratia* τὸ [*mihi*] *inſertum ſit: ſed verſus quo minus ſic legi poſſit, repugnat.*

Hiſce ego dictis illam [*ita tibi*] **incênſam dabo,* dſdiſi
Vt ne reſtíngas, lácrumis ſi extilláueris, ſſdſp
D.* *Malum, quod iſti dij, deǽque omnes duint:* ijſiſi
Tantáne affêctum hóminem quenquam eſſe audácia! ſſaſi
Nónne hoc publícitus ſcelŭs hinc deportárier ſddſſp
In ſolas terras! C. *in id' redâctus ſum loci,* { ſſ*iſi ſſd }
[*Vt quid agam cum illo, néſciam prorſus'.*] D. *ego ſcio:* { diſſbi diſſid }
In ius eâmus. P.* *in ius! huc ſiquid lubet.* ſiiſp
D.* *Aſſéquere, ac rétine, dum huc ego ſeruos énoco.* ddſaſi
C. *E'tenim'* [*néqueo ſolus'* : *accúrre huc.*] P. *vna iniúria eſt* { ab*ſſa aaſii }
G.[*ſolus nequeo: accurre.*] aſaſſi. ^Mu.[*ſolu' nequeo accurre huc.*] ^A adſiii: vel [*nequeo*] *ſacio dij ſyllabo* adſiſi. ^B[*Enim ſolus nequeo: accurre huc.*] ^A *tum in* [*Enim*] *prima ad præcedentem verſum pertinet*, idiſi.

Tecū. [D.] *lege ágito ergo.* P. *áltera eſt tecū Chreme.* ſdiſi
D. *Rape huc.* P. *itáne ágitis! enimuero voce eſt opus.* iaaſſp
Nauſiſtrata exi. C. *os ópprime.* D. *impûrum vide,* ſiſi
Quantùm valet. P. *Nauſiſtrata, inquam.* C. *non taces!* ſiſii

taces!

aſſſſp P.*Táceam!* C.*[niſi] ſéquitur, pugnos in ventrem ingere.*

bſdſſp *[P. Vel óculum excúlpe. eſt,] vbi vos [vlciſcar, locus.]*

Bembus.[vlciſcar probé.]bſdſſi.

Mu.[ni], adſſſp.
R.[D. Vel oculú exclude. P. eſt,]vel [P. vel oculum excluae: eſt,] &c. i. etiam ſi oculum mihi excluſeru: eſt tamē vbi vos vlciſcar.

'ACTVS V. SCEN. IX.

ARG. [D] Hîc velut controuerſia eſt: in qua reus ſit maritus malæ tractatationis: & eſt ſtatus qualitatis venialis. [P] Chremes adulterij reus, Nauſiſtratæ vxori à Phormione [V] proditus, ab ea peſſimè audit: quæ concitatiùs in eum inuehitur, [P] eámque grauiter obiurgat. vnde Phormio magnopere exultat, tam egregiam ſe nactum eſſe de ſenibus vltionem. Tum deinde Demipho pro Chremete & intercedit & precatur obnixè, vt vxor ipſi crimen condonet. Tum comperto Phædriæ amore [V] ita hæ turbæ conſileſcunt, vt & Phædriæ ignoſcatur, [P] atque ipſe contentionis parentum ſuorum ſedandæ arbiter conſtituatur. [B] ea enim neque ſe ignoſcere dicit, neque promittere quicquam, ſed filij iudicio permittere omnia. [V] Erítque hîc omnium periculorum cataſtrophe. [P] Poſtremò quò ſingula in calce iucundiùs claudantur, paraſitus Phormio ſuopte ingenio ad cœnam ſe quoque vocaturam eſſe Nauſiſtratam animaduertit. Attende autem hic à Poëta habitum, geſtum, vultú, & affectum perſonarum mirificè expreſſum & obſeruatum. [V] *Theſis.* 1 Malè ſibi conſcij tanquam peccatores obſtupeſcunt. Et hîc dictum eſt Iuriſconſultorum, Tacet, conſentire videtur. Agitur enim adulterij Chremes reus à Phormione. Eſt igitur huius oratio ἐνδεικτική. 2 Magna ſit controuerſia inter vxorem honeſtam & maritum mœchum. Eſt enim coniugium diſpar, & infidele. 3 Vinum nihil moderabile ſuadet. Eſt enim Pythagoræ ebrietas μανίας μικρά. & huc quadrat illud Platonis, quo & ſenem & inebriatú bis puerum fieri aſſeruit. 4 Amor meretricius eſt fundi calamitas, οἰκοφθορία. 5 Senilis vxor impuro marito eſt contēptiſſima. 6 Factum nequit fieri infectum. 7 Verè reſipiſcenti venia danda eſt. [M] Raram inter coniugatos pacem & concordiam, ſed perpetuas lites & iurgia nimis quàm ſæpe eſſe docetur hac ſcena. Nam vt inquit Iuuenalis, Semper habet lites alternáque iurgia lectus, In quo nupta iacet, minimum dormitur in illo. Et Ouidius, Dos eſt vxoria lites. Sextius dicere ſolebat teſtante Seneca, Qui non litigat, cœlebs eſt. Hæc in Xantippe Socrates prudentiſſimus expertus eſt: & docuit fieri non poſſe, quin vxores cum maritis litigent.

Verſuum genera. Vnus & viginti primi ſenarij, vt præcedentes. Reliqui trochaici tetrametri catalectici, excepto vltimo dimetro iambico acatalectico: & fortaſſe (triceſimoſexto, quia ſi vulgata lectio retineatur) erit iambicus tetrameter acatalecticus.

NAVSISTRATA. CHREMES. PHORMIO. DEMIPHO.

{ſi×ſſi ſiſ} QVIS] *nóminat me?* C. *hem.* N. *quid' iſtuc turbæ eſt óbſecro*

Mu.[Qui].

{×ſdſij ſſlad} *Mi vir?* P. *hem, quid nunc [obticuíſti?]* N. *quis hic homo eſt?*

Mu. Al. [obſtupuiſti?]

dſddſp *Non mihi reſpóndes?* P. *[hícine vt tibi reſpóndeat,]*

Mu. [hiccine vt reſpondeat?] diſiſp.

Audiens clamoſi Phormionis vocē hæc dicit.

G. In [hem] h vim habet conſonantis, ſi creticus non admittitur.

G. [hicine] prima correpta, vt in primitiuo [hic].

Qui

UNED

Qui hercle vbi ſit, neſcit! C. *caue ſiſti quicquam créduis.]* dcſſp / did

R. [Creduis] pro credas. aliàs [credas.] ſed verſus non cõſtat. G [quicquam iſti creduis.] didiſp. Mu [creduas.]

P. *Abĭ: tange: * ſi non totus friget, me ſénica.]* ciſſi / a

C. *Nihil eſt.* N. *quid ergo eſt? quid' iſtic narrat?* P. *iam ſcies:* aixſſi / aiſ

Auſcúlta. C. *pergin' crédere!* N. *quid ego óbſecro* ſſbij

Huic credam, qui nĭhil dixit! P. *delîrat miſer* liſſp / ſſi

Timôre. N. *non pol témerè eſt, quòd tu tam times.* ijdiſi

C. *[Egóne] timeo!* P. * *rectè ſanè, quandò nihil times,* aaſſai

Et hoc nihil eſt, quod' egó dico: tu narra. D. *ſcelus,* iabxſp / iaai

Tibi narret! P. * *eho tu, factum eſt abs te ſédulò* abſſſi

Pro fratre. N. *mi vir non mihi narras!* C. *at.* N. *quid at?* ſiſaſp

C. *Non opus eſt dicto.* P. *tibi quidem: at ſcito huic opus' eſt.* dſdiſi

In Lenno. C. * *hem, quid ais!* D. *non taces!* P. *clam te.* C. *hei mihi.* ſdiſi

P. *Vxôrem duxit.* N. *mi[ii] homo, dij mélius duint.* ſſdiai

P. *Sic factum eſt.* N. *périj miſera.* P. *& inde filiam* ſddiip

Suſcêpit iam vnã, dum tu dormis. C. * *quid ágimus!* ſſiſdp

N. * *Prò dij immortáles facinus indignum, & malũ.* ſſdiſp

P. * *Hoc actum eſt.* N. * *an quicquam hódie eſt factum indígnius!* ſſdiſp

Qui mihi, vbi ad vxóres ventũ eſt, tũ fiunt ſenes. dſſſi / ſ

Démipho te appéllo: nã me cum hoc [ipſo] diſtǽdet loqui: dſs ſſt-

G. Aldinus codex omittit [ipſo], ſed perperam: ſic paulo pòſt [minuebat].

[Hǽcine] erãt itiónes crebræ, & manſiónes diútinæ ddſſ ſb-

Lemni! hǽccine erat, quæ noſtros fructus [minuêbat] vílitas! ſaſſdſt-

D. * *Ego Nauſiſtrã eſſe in hac re culpam [méritam] non nego:* atſſat-

Al. [meritum]

Sed ea, quæ ſit ignoſcênda. P. * VERBA FIVNT MORTVO. atſtſt-

*Phyſicé. Verg. Gelidúque coit formidine ſangui[s]. L. Friget, metu ſcilicet & pauore. Al. [ſeneca:] Vide timorẽ Chremetis.

Gl. Al. [Egón'], aaſſai. Mu [Ego], baſſai.

*Ironicòs ſtomachosé.

*Blandé. L Irriſio in Demiphonem.

*Interrumpit vterque narrationem Phormionis.

*L. Hoc ad Demiphonem.

*Exclamatio cum ſtomacho.

*V. Aſſeueratione ἐπιλογῆς.

*Amplificatio digna muliere.

L. Fiũt ſenes, i. frigent. inuidiosè dictum in Chremetem.

Appello, ſcilicet vt teſtem.

Al. [Hæccine]. G [Hæc illæ] A tum in illæ ſelidendum alterum l.

*D. Qualitas venialis à cõceſſione.

*D. Non eſt paſſus paraſitus, vt totam ſententiam ſenex explicaret. M Mortuo verba facere, eſt in vanum verba ſpargere.

D. * *Nam*

D *Nam neque [negligéntia tŭa, neque id ódio] fecit tuo,
Vinolêntus, *ferè abhinc annos quíndecim, muliérculam
E'am comprêſſit, vnde hæc nata eſt: neque pòſt illam vnquam áttigit.
Ea mortē óbijt: è médio ábijt: [qui ſit in re hac ſcrúpulus!]
*Quámobrem te oro", vt áliaſ tua facta ſunt,] æquo ánimo hoc feras. Si creticus nō admittitar, legendū [ſu it tua facta], & in [animo] nihil elidendum, atbdſbt-. Mu [facta tua ſunt], atbcadt-.

N. Quid ego æquo ánimo! cúpio míſera in hac re iam defúngier.
*Sed quid ſperem! ætâte porrò minùs' peccatûrum putem!
Iam tum erat ſenex, *ſenéctus ſi verecúndos facit.
An mea forma, atque ætas nunc magis expetênda eſt Démipho!
Quid mihi [nunc] affers, quámobrem expêctem, aut ſperem porrò non fore!
P. *Exéquias Chreméti: quibus eſt cómmodum ire, [iam] tempus eſt. Si creticus non recipitur, [iam] eſt extra metrū, dtiattt. Mu [hem], dtiatit-.
Sic dabo: *[age nunc, age,] Phormiōnem qui volet, lacéſſito. Hic poteſt cenſeri iambicus acat. diaiiiij. Mu [age, age nunc,] datittt-.
Faxo tali eum mactâtum, atquè hic eſt, infortúnio,
Rédeat ſanè in grátiam: iam ſupplícij ſatis eſt mihi:
[Hæc habet] ei quod, dum viuat, vſque ad aurem obgánniat. Al. [Habet hæc] ſed verſus non conſtat.
N. *[At] meo mérito credo! quid ego nūc commémorem Démipho R. Al. [An.] al. [At meo merito credo.] pronuntiatiue: vt ſit ὑποφορὰ cui ſtatim ἀνθυποφορὰ ſubijciatur, [quid ego] &c. τὸ [credo] hic ad εἰρωνείαν facit.
Singillâtim qualis in [iſtum] fúerim! D. noui æquè ómnia R. Al. [hunc], tum e nō eliditur in [æquè]. ſſdditt.

Mu. [neglegentia tua, neque o io] dtt×bſt- vel dtiibſt.
*L. Purgatio ab ebrietate. qui locus tum imprudétiæ, tū neceſſitati.
*D. A tempore defenſio.
R. Al. [qui ſit in re hac ſcrupulus.] pronuntiatiuè. al. [qui fuit in re hac ſcrupulus.] abdadſtv.
*Oratoria deprecatio.
*A coniecturis.
*D. Modeſtè & grauiter.
R. [hic] vel potius [hæc], accipitúrque hoc loco τὸ [hæc] pro aduerbio temporis nō loci, A ×ſaſſitv: & [mihi] facio monoſyllabo. ſſaſſtv. [Quid mihi affers nunc?] ×ſaſſitv: vel ſſaſſitv. Mu. [Quid mihi fers, quam ob rē] &c. tſſiſſitv.
*Inſultat Chremeti tanquā iam mortuo.
*Iactantia de malè actis.
*V. Pergit accuſare maritū tam ab honeſto, quia eſt extra noxā, & nunquam commeruit quàm ab vxoris officio, quæ mariti ſtudioſiſſima fuit.

Tecum

Mu. [meritón' meo hoc], [A] ſit iambicus acat. ſaiiſdſp.

Tecũ. N. [méritóne hoc meo] vidêtur factum? D. minimè géntium: { ſattſſat / ſax6ſat

Verùm quandò iam accuſândo fieri infêctum non poteſt, ſtſtaſt-

* Ignóſce: orat: cõſitêtur: purgat: quid vis ámpliús! ſſ ſſſtv

* L. Deprecatio à perſona. [D] Verba venialis ſtatus ſunt, *Ignoſce, Confitetur.*

P. * Enimuèro priùs quàm hæc dat véniam, mihi proſpiciam & Phǽdriæ. { exſaaat / aſ

* V. Paraſitus ſibi cauit artis ſuæ memor.

Heus Nauſiſtrata, priùs, quàm huic reſpóndes témerè, audi. N. quid eſt? ſtaſſat-

Mu. [ab iſto per fallaciam], bſſſtt.

P. Ego minas trigínta [per fallaciam" ab illo] ábſtuli: bſtſtat-

Gnato, Phædriæ ſcilicet.

E[v] as dedi tuo gnato: is pro ſua amica lenóni dedit. { axſdſſtv / tſ

G. [adeò], dbſſbſtv. *Mu* [adeóne indignum], dbſſbſt-.

C. Hem, quid ais! N. * (adeón') hoc indignum tibi vidêtur, filius dxſſbſtv

* Excuſat filii amorem, à maiori.

Homo adoléſcens, [ſi" habet vnam' amîcam, tu vxóres duas! *Mu.* [vnam ſi habet], bſſbſſt-. bsbtſſt-

Nihil pudêre! quo ore illum obiurgâbis! reſpónde mihi. { atſſſt- / t

Go. [*Vt voles faciet. N. imò*], tdatt ſtb: *vbi* [*et imò vt*] *anapæſtus.*

D. [Fáciet vt voles. N. immo] vt iam ſcias meam ſenténtiam, { btſſaſt- / bſſt

Filium iudicé conſtituit

* Neque ego ignóſco, neque promítto quicquam: neque reſpóndeo atatſat-

* Duriuſcula eſt Nauſiſtrata.

Priùs, quàm gnatum [vídeo:] eius iudício permítto ómnia. { ſſaſaſtv / ſ

G. [*videro*] ſſxſaſtv: *vel ſic*, ſſtſaſtv, *vt,* [*prius*] & [*eius*] *mono ſyllaba cenſeantur.*

[Quod' is iubêbit] fáciam. P. múlier ſápiẽs es Nauſiſtrata. *Mu.* [Qvod iubebit, vſaaaſt], *tum reijcitur* [*is*] *in præcedentem verſum.* { aſaaaſtv / t

* Cataſtrophe. [V] Ad ſpectatores hæc dicit gloriabundus.

N. [Satis' tibi eſt?] P. * immo verò pulchrè diſcêdo", & probè, G. *Vel lege* [*Eſtne tibi ſatis?*] dbſſſt. *Mu* [*Satin' id eſt tibi?*] btſſſt-. { ſſſtt-

R. Al. omittitur [*tu*] & [*Phormio*] *transfertur in ſequentem verſum, ſed perperã.*

Et præter ſpem. N. tu tuum nomen dic quod' eſt. P. mihine! Phórmio, { ſſxſabt- / ſſſſſ

Pollicetur operam ſuam.

Veſtræ famíliæ hercle amîcus, & tuo ſummus Phǽdriæ. { ſbttxſt- / ſbttſ

N. Phórmio, at ego ecáſtor poſthac tibi, quod pótero, & quæ voles, taſſaat-

Fáciam

aſſſdtu *Fáciámque, & dicam.* P. *benígnè dicis.* N. *pol méritum eſt tuum.*

ſabbtſſu P. *Vin' primùm hódie fácere, quòd ego gaúdeam Nauſiſtrata?*

{ſſaabſt. ſt} *Et [quo] tŭo viro óculi dóleant?* N. *cúpio.* P. * *me ad cœnam voca.*

ſdſſatu N. *Pol verò voco.* D. *eâmus intrò hinc.* N. *fiat. ſed vbi eſt Phǽdria*

ſſſatſſu *Iudex noſter?* P. *iam hîc faxo áderit. Vos valête, & plaúdite.*

Dictũ in inuidos.
Poteſt [Et] à ſuperiore verſu pendere, ttaabſt.
Al. [quod].
*L. Faceta & paraſitica optio.

diij CALLIO'PIVS RECE'NSVI.

FINIS.

026541

DE E

UNED

UNED

026541

UNIVERSIDAD NACIONAL DE EDUCACION A DISTANCIA
BIBLIOTECA

UNED

TEREN
TIVS

F.A
023

1560

UNED